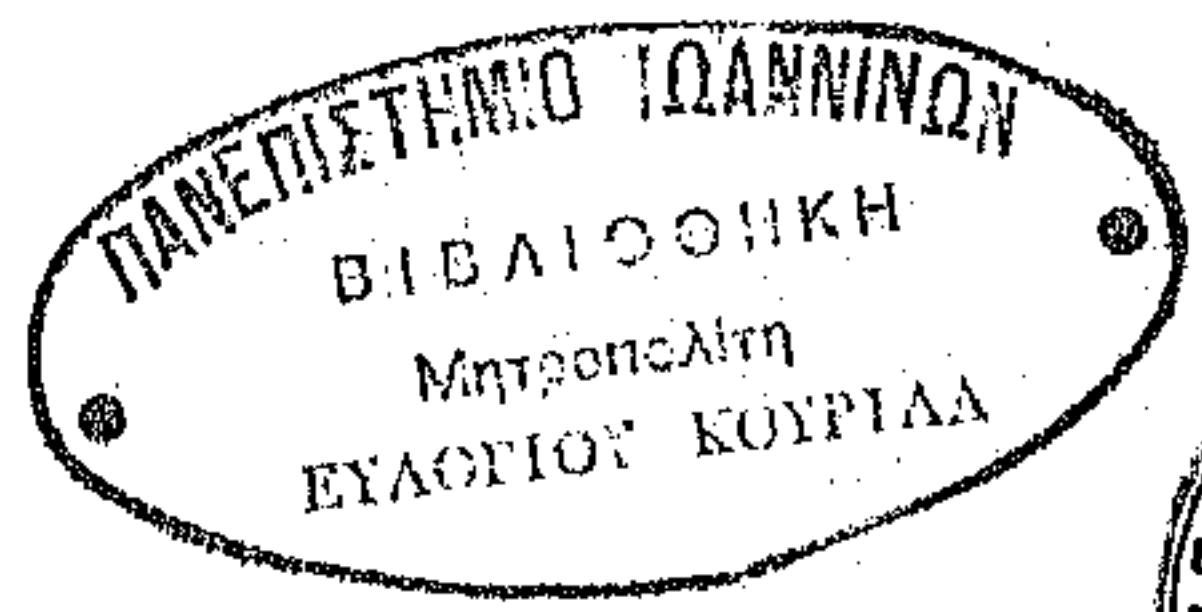

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ
1932

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α, ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46^Α
ΑΘΗΝΑΙ

τωνίου: «Τὰ θεία δῶρα»	Σελ. 103	<i>Μανουέλα</i> : Φωνές στο λόγγο	Σελ. 187
<i>T. A.</i> : Μάρκου Τσιριμιώκου: «Ξένα ποιήματα», μεταφράσεις από ποιητάς τοῦ 19' αἰῶνος	272	<i>Γ. Κοτζιούλας</i> : Ἡ ἄλλη περιπέτεια	239
<i>Π.</i> : Γ.Θ. Βαφοπούλου: «Τὰ ρόδα τῆς Μυρτιάλης»	274	<i>Π. Βάλμας</i> : Ὁ νέος νομάρχης	293
—: Γ. Σταμπολή: «Συμφωνία τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Θανάτου»	331	<i>Γρηγόριος Ξενόπουλος</i> : Ὁ ἄνθρωπος κι' ἡ μηχανή	348
—: Ἀριστ. Πρόκου: «Πρῶτα ποιήματα»	331	<i>Σ. Γ. Α.</i> : Ὁ ἄντρας τῆς Μαργάρως	360
—: Λυκούργου Καμαρινοῦ: «Ἡ παραγνωρισμένη θεά»	331	<i>Κλεαρέτη Δίπλα-Μαλάμου</i> : Ὁ γυρισμός	404
—: Πόπη Ψαλτήρα: «Χράπ., Ντίνι»	332	<i>Μάγια Δρόσου</i> : Δειλές φυχές	419
—: Θέμου Ἀμούργη: «Σταλαματιές»	332	<i>Νεοπτόλεμος</i> : Ὁ Νουσταλγός	454
—: Θεοδώρου Ξύδη: «Ἀδελφὴ ψυχὴ»	332	<i>Α. Σάντη</i> : Τὸ Πρωτοξόπνημα	475
<i>T. A.</i> : Ροδόλφου Κράους: «Τραγοῦδια γιὰ τὰ ἑκατόχρονα». Ἐκδοσις Β'	384	<i>Τάνης Μαυροκέφαλος</i> : Ἡ χηρεῦσ-μενὴ ἀδερφή μου	517
<i>Π.</i> : Ἠθης Κούγια (Μελισσανθῆς): «Προφητείες»	497	<i>Δάφνη Τσιραγγέλου</i> : Ὁ Μπεκιάρης	582
—: Γ. Κοτζιούλα: «Ἐφήμερα»	499	<i>Ντόρος Ντορῆς</i> : Ἀνθρωποφοβία	637
—: Γ. Σ. Δούρα: «Τραγοῦδια τῆς Σιών»	500	ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ:	
—: Καίσαρος Ἐμμανουήλ: «Τὸ Κοράκι» τοῦ Edgar Allan Poe	665	<i>Dorothy Parker</i> (μετάφρ. Γεωργίας Ταρασοῦλη): Στὸ τηλέφωνο	26
—: Κούλη Ἀλέκη: «Ἐρημικοὶ Περρίπατοι	666	<i>Α. Γιανόβλεφ</i> (μετάφρ. Ἀθηνᾶς Σαβαντίδη): Ὁ γαμπρός τοῦ μεσονυχτιοῦ	246
ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ			
ΕΡΓΑ:		<i>Α. Κούπριν</i> (μετάφρασις <i>Λίζας Α. Κοντογιάννη</i>): Ἡ Γαλαζία σκαλίτσα	301
<i>Ἀλέξανδρος Σ. Βεϊνόγλου</i> : Μεταγχολία	16, 83, 138, 198, 269, 307, 368, 422, 478, 532, 592, 646	ΚΡΙΤΙΚΗ:	
ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ:		<i>Ἄλκης Θρούλος</i> : Ἑλληνας διηγηματογράφοι: Κώστας Κρυσταλλῆς	62, 125
<i>Edouard Eschmanné</i> (μετάφρ. <i>Νάσου Δετζωρτζή</i>): Ἡ ἄρρωστη μετὰ τὰ δόλωτα χέρια	31, 89, 145, 204, 263, 316, 373, 427, 485, 535	<i>Π. Χ.</i> : Γιάννη Βλαχογιάννη: «Τὰ παλληκάρια τὰ παλιὰ»	105
ΚΡΙΤΙΚΗ:		—: Χρήστου Λεβάντα: «Ὁ Ἰσκιος δρόμος κι' ἄλλα διηγήματα»	551
<i>Γρηγόριος Ξενόπουλος</i> : Τὸ νεοελληνικὸ μυθιστόρημα (εἰσιτήριο λόγος κατὰ τὴν δεξίωσίν του εἰς τὴν Ἀκαδημίαν)	175	—: Ἰωάνη: «Στὸ νησί»	552
<i>Π. Χ.</i> : Θ. Γ. Χαρδαβέλλα: «Δυστυχημένοι νέοι»	272	—: Β. Κυριακοῦ - Μιτζωτάκη: «Οἱ Ἀδύναμοι»	610
—: Ἡλία Βενεζῆ: «Τὸ νοῦμαρο 31.328»	329	ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ	
—: Ἀδρα Κρυσταλλῆ: «Μέσα στὸ τραίνο»	443	ΕΡΓΑ:	
—: Ντόλη Νικδα: «Φιλημένη»	663	<i>Πέτρος Σ. Σπανδωνίδης</i> : Μιά σκηνὴ ἀπὸ τὸ τρίπρακτο κοινωνικὸ δρᾶμα «Βυθὸς κι' Ἐπιφάνεια»	590
ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ			
ΕΡΓΑ:		ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ	
<i>Παῦλος Νιρβάνας</i> : Ἡ Χίμαιρα	7	<i>Schiller</i> (μετάφρ. <i>Θρ. Σταύρου</i>): <i>Μαρία Στουαρτ</i> (ἀπόσπασμα)	643
<i>Παραγ. Α.</i> Σαφροῦλης: Ποῦ ἦταν τὸ λάθος	28	ΚΡΙΤΙΚΗ:	
<i>Κατίνα Γ. Παπᾶ</i> : Φιλανθρωπία	69	<i>Α. Σ. Β.</i> : Γαλλία: Τὸ Πνεῦμα τῆς Ἐποχῆς	45
<i>Μαρία Μανρῆ</i> : Ἐπὶ σφαγῆν	80	<i>Θρ. Κ.</i> : Παρισινὰ θεάματα καὶ διαλέγματα: Ὁ Τσάρος Λεβίν—Οἱ ἑκατὸ μέρες	155
<i>Νίκος Π. Σούλιας</i> : Ἡρθάνε	80	<i>Π. Ἡλία Βουτιερῆ</i> : «Ἡ Ἡλιογέννητη»	273
<i>Σωτήρης Σιλίπης</i> : Βγενούλα, ὄνομα καὶ πράμα	117	<i>Α. Σ. Β.</i> : Γαλλία: P. Armont: «Ces Messieurs de la Santé»	327
<i>Κώστας Μαρίνης</i> : Χειμωνιάτικες ἱστορίες	149, 194	<i>Α. Θ.</i> : Γιάννη Σιδέρη: «Στὴ μέση τοῦ δρόμου»	328
		<i>Α. Θ.</i> : Μ. Βάλσα: «Le théâtre crétois au XVII ^e siècle»	329
		<i>Ἄλκης Θρούλος</i> : Ἡ ἐναρξὴ τοῦ Ἐθνικοῦ θεάτρου:—«Ἀγαμέμνων», μετάφρασις Γ. Γρυπάρη.—«Θεὸς Ὀναίρος», μονόπρακτο Γρ. Ξενοπούλου	381

Σελ. 383	<i>Π. Φ.</i> : Ἰταλία: G. Capuagni: «Τὸ δρᾶμα ἀρχίζει ἐδῶ»	Σελ. 621
436	<i>Ἄλκης Θρούλος</i> : Θεατρικὴ κίνηση. Ἐθνικὸ θέατρο: Ζαίξηρη, Ἰούλιος Καϊσαρ.—Θέατρο Κεντρικὸ, Θίασος Κυβέλης-Κοτοπούλη: Ὁ Νέιλ, ὁ Γυρισμός.	11, 76, 131, 189
439	<i>Π. Φ.</i> : Ἰταλία: Sem Benelli: «Ἀδάμ καὶ Ἔβα»	101
494	<i>Ἄλκης Θρούλος</i> : Παραστάσεις τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ τοῦ Ἐλευθέρου θεάτρου. Ἐθνικὸ θέατρο: «Βαβυλωνία».—Θέατρο Κεντρικὸ, Θίασος Κυβέλης-Μαρίνας: Μπέριναρ Σῶ, «Τὸ ἐπάγγελμα τῆς Αἰλίου Οὐάρεν»	212
546	<i>Π. Φ.</i> : Ἰταλία: Pirandello: «Lazzaro»	518
547	<i>Ἄβρ. Ν. Π.</i> : Τουρκία: Ἐνα ἑλληνικὸ ἔργο στὴν τουρκικὴ σκηνή	551
606	<i>Ἄλκης Θρούλος</i> : Ἀδεξιότητες. Ἐθνικὸ θέατρο: Πρ. Μερμέ, «Ἡ Ἀμαξία».—Ἄλ. Ὀστρόδοκι, ἈΓλέντι, κρασί, ἀγάπη.—Θέατρο Κεντρικὸ, Θίασος Μαρίνας-Κυβέλης: Δ. Κορομηλά, «Ὁ ἀγαπητικὸς τῆς βροσκοπούλας»	610
611	<i>Π. Χ.</i> : Δ. Γρ. Καμπούρογλου: «Ὁ ἰδεολόγος», μονόπρακτο	610
659	<i>Ἄλκης Θρούλος</i> : Ἐναρξὴ τῆς θερινῆς περιόδου. Θέατρο, Θίασος Κοτοπούλη: Ἀ. Τσέχωφ, «Ὁ γλάρος», τετράπρακτο δρᾶμα.—Θέατρο Διονύσια, Θίασος Κυβέλης: Ἀ. Τσέχωφ, «Τρεῖς ἀδερφές», τετράπρακτο δρᾶμα. Μπροδκνερ, «Τὰ ἄρρωστα νιάτα», τρίπρακτο δρᾶμα	610
661	<i>Π. Φ.</i> : Ἰταλία: Giovanni Pesce: «La Valle»	611
664	<i>Π. Χ.</i> : Χρυσάνθου Γατοῦ: «Τὸ σχολῆκι», τρίπρακτο δρᾶμα	611
ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ		
510, 571, 620	ΕΡΓΑ:	
385	<i>Δημ. Γρ. Καμπούρογλου</i> : Θρούφαλα	104
443	ΚΡΙΤΙΚΗ:	
440	<i>Π. Χ.</i> : Παν. Ν. Πλαγάκη: «Ἀνάμεσα στὴ φρίκη τοῦ πολέμου»	416
611	—: Ἀγγέλου Κασιγόνη: «Τὸ αἰσθημα»	458
398, 460	Η ΚΡΙΤΙΚΗ	
458	ΕΡΓΑ:	
	<i>Π.</i> : Α. Καρναντώνη: «Ὁ ποιητῆς Γεώργιος Σαφροῦλης»	
	—: Ἐδγανίου Κλεμάν: «Κωστής Παλαμάς, ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του».—Θεοδώρου Ξύδη: «Ὁ Παλαμάς ἀπὸ μιὰ ποιητικὴ συλλογὴ του»	
	Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ	
	ΕΡΓΑ:	
	<i>Ι. Συκουτρῆς</i> : Ἡ διδασκαλία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας	
	<i>Ἄντ. Μ. Ἰσηγόνης</i> : Δύο ἱστορημένα χειρόγραφα	
	<i>Σωμρ. Κουγέας</i> : Ὁ Ἰκαίτε καὶ ἡ νεωτέρα Ἑλλάς	
	ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ:	
	<i>R. W. Livingstone</i> (μετάφρ. Ἄντ. Μ. Ἰσηγόνη): Χαρακτηρισμὸς τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς λογοτεχνίας. 11, 76, 131, 189	
	ΚΡΙΤΙΚΗ:	
	<i>Ἀχιλλ. Τζάρτζανος</i> : Συντακτικὰ καὶ Γραμματικὰ (γιὰ μερικὲς περικοπές).	
	<i>Β. Μ. Βέλλας</i> : Κ. Φριλλγγου: «Τεῖθε»	
	<i>Ι. Συκουτρῆς</i> : Πέτρου Σ. Σπανδωνίδη: «Ἡ διδασκαλία τῶν νέων Ἑλληνικῶν»	
	<i>Ν. Α.</i> : Ἐπετηρὶς τῆς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν. Ἔτος II	
	<i>Ι. Συκουτρῆς</i> : Πλάτωνος «Κρίτων» Λογοτεχνικὴ μετάφραση καὶ εἰσαγωγή Β. Ν. Τατάκη	
	Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ — Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ	
	ΕΡΓΑ:	
	<i>Μιχάλη Νικολαΐδη</i> : Σχέδια γιὰ μελέτες: Τὸ μαχητικὸ ἔνστικτο κι' ἡ φυσικὴ θέση τοῦ πολέμου	
	Η ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ	
	ΚΡΙΤΙΚΗ:	
	<i>Π. Χ.</i> : Κώστα Βάρναλη: «Ἡ ἀληθινὴ ἀπολογία τοῦ Σωκράτη»	
	<i>Γρηγόριος Ξενόπουλος</i> : Τὸ πῶς μεγάλο πρόβλημα (ἐξ ἀφορμῆς ἐνὸς βιβλίου)	
	<i>Π. Χ.</i> : Γ. Θεοδοῦ: «Ἐμπρός στὸ κοινωνικὸ πρόβλημα»	
	Η ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ	
	ΕΡΓΑ:	
	<i>Κώστας Μαρίνης</i> : Ἡ χωριάτικη Λαμπρή	
	—: Βλαχοπανηγύρια	
	ΚΡΙΤΙΚΗ:	
	<i>Ν. Α.</i> : Ἀχιλλέως Τζαρτζάνου: Λογογραφικὰ θεσσαλικὰ τοῦ Τυρνάβου (Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν θεσσαλικῶν Χρονικῶν, Τόμ. Β')	
	Η ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ	
	ΕΡΓΑ:	
	<i>Μένου Φιλήντα</i> : Γλωσσογνωστικὰ: Παρθετυμολογία	
	Η ΙΣΤΟΡΙΑ — Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ	
	ΕΡΓΑ:	
	<i>Κ. Ν. Κωνσταντινίδης</i> : Ἡ Ρόδος κι' οἱ ροδίτες: Αἰθίνας	
	—: Ἡ Ρόδος κι' οἱ ροδίτες: Μεσαναγρός	
	<i>Νικόλαος Ρόδης</i> : Ἡ μελοποίηση τοῦ Ἐθνικοῦ Ἵμνου	
	<i>Δημ. Γ. Βεργαδάκης</i> : Ὁ ἱστορικὸς συγγραφεὺς Θεοφάνης ὁ Λέσβιος	
	<i>Κώστας Καιροφύλλας</i> : Ἀρχοντας Ἄγιος	
	<i>Βασίλ. Γ. Παπαγεωργίου</i> : Ἀπὸ τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἔργον τοῦ Ἱ. Καποδιστριαῦ	

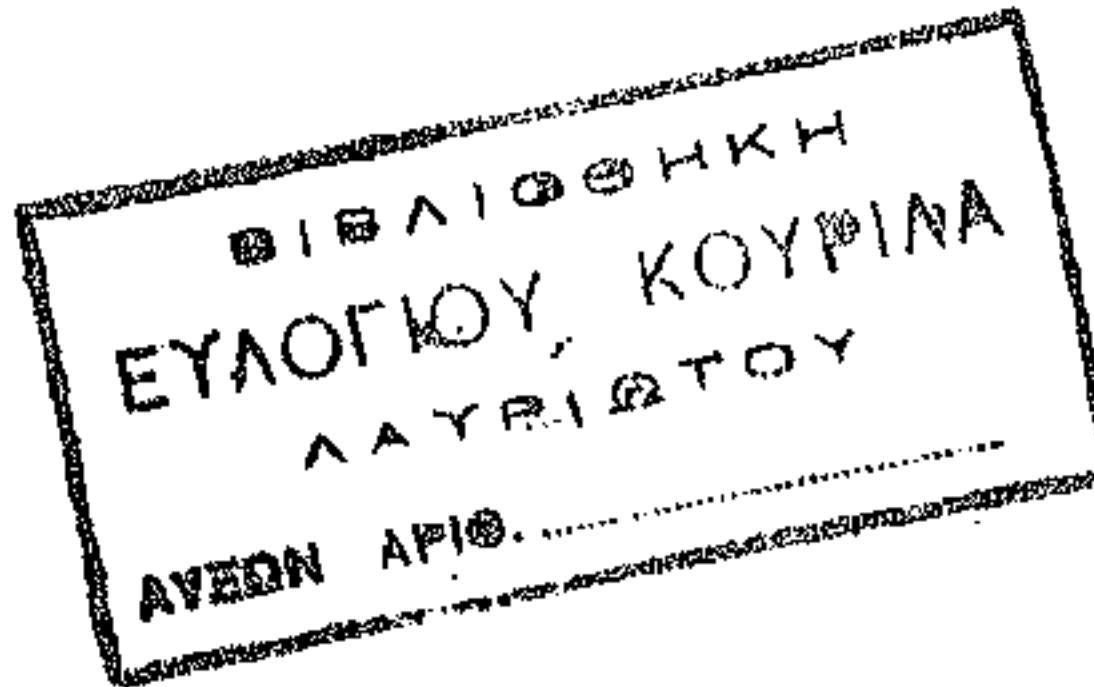
ΚΡΙΤΙΚΗ:	Σελ.	Σελ.
Σ. Μ.: Ρουμανία: Ν. Γκόργκα: «Εικό- νες από την σημερινή Ελλάδα και πέν- τε διαλέξεις για την σύγχρονη ελληνική ζωή»	162	498
Κ. Κ.: Σ. Θ. Λόσκαρι: «Χαρίλαος Τρικούπης και η Ένωσις της Έπτανή- σου». — «Ο Ι. Καποδίστριας ως Ρώσος διπλωμάτης και υπουργός των εξωτερι- κῶν»	216	544
Κ. Κ.: Δημ. Λουκοπούλου: «Ο Ρου- μελιώτης Καπετάνος του 1821 Ανδρταος Σαφάκας και τὸ Ἄρχετον του»	217	545
Τ' ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ—Η ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ		
ΕΡΓΑ:		
Δημ. Μάργαρης: Παναγιώτης Δ. Καλογερόπουλος	135	604
Θράσος Καστανάκης: Ἀριστείδης Μπριάν	411	606
Κωστής Παλαμᾶς: Τὰ χρόνια μου και τὰ χαρτιά μου. Τὰ πρώτα χρόνια. Κεφάλαιο Γ' Τὰ παιχνίδια μου	566	658
ΚΡΙΤΙΚΗ		
Τ. Α.: Μιχαήλ Α. Ροδά: «Ἡ ζωὴ και τὸ ἔργο τοῦ Κώστα Κρουσάλλη»	163	658
Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ		
ΚΡΙΤΙΚΗ:		
Ρήγας Γκόλφης: Φαντασία και Ποίηση: Ὁ στερνὸς χαιρετισμὸς τοῦ θα- σκάλου	313	
Ἀχιλλεὺς Αἰμιλίου: Ἡ Σύγχρονη ὀλ- λανδικὴ λογοτεχνία	523	
Π. Φ.: Ἴταλία: Jaurès Busoni: «Χρονικὸ τοῦ κομποῦ κόσμου», μυθιστό- ρημα	44	
— : Ἴταλία: Μία συνέντευξη με τὸν Πιραντέλλο	158	
Α. Σ. Β.: Γαλλία: Marcelle Ti- nayre: J' Ecris une Intime	159	
Ἄβρ. Ν. Π.: Τουρκία: Peyvani Safa: «Dokuzuncu Hariclye Ko- gusu»	209	
Γ. Τ.: Γερμανία: Werner Jansen: «Προδομένη Πατρίδα»	270	
Ἄβρ. Ν. Π.: Τουρκία: Οἱ Τούρκοι συμβολιστές	271	
Α. Σ. Β.: Γαλλία: Jean Vignand: «Le huitième Réché», Marcelle Vieux: «Le Requin»	325	
Π. Φ.: Ἴταλία: Τὸ βραβεῖο Fracchia Ἄβρ. Ν. Π.: Τουρκία: Nazim Hik- met: «Benzeri kendini nizam dikür- dü ?»	326	
Α. Σ. Β. Γαλλία: Ἡ ἀνθολογία τοῦ «στοχασμῶν»	379	
Ἄβρ. Ν. Π.: Τουρκία: Ercilment Behzat: «S. O. S.»	380	
— : Τουρκία: Etem Iz- zet: «Bes hasta var l»	434	
Α. Σ. Β.: Γαλλία: Marcel Bar- rière: «Essai sur l'Art du Roman» Ἄβρ. Ν. Π.: Τουρκία: Nazim Hik-	492	

Σελ.	Σελ.
44	608
44	604
99	657
101	656
101	658
152	
153	
153	
154	
154	
155	
155	
208	
208	
208	
208	
209	
267	
268	
268	
268	
269	
320, 377	
320	
321	
321	
321	
324	
376	
376	
378	
431	
431	
432	
434	
490	
490	
491	
492	
542	
543	
544	
601	
602	
602	
602	

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ—Η ΓΑΥΠΤΙΚΗ

ΕΡΓΑ:	
Friedrich Hofman: Χειμῶνας	2
Ἄντ. Σῶχος: Τσοῦλιας (ἀνάγλυφο ἀπὸ τὸ μνημεῖο τοῦ Πιρότι)	9
Agnolo di Cosimo: Νέος φλωρεν- τινός	17
Geneviève Rostan: Βινιέτες και εἰ- κόνες στὸ μυθιστόρημα «Ἡ ἄρρωστη μὲ τὰ δρόφωτα χέρια» (ξυλογραφίες)	31, 39, 145, 204, 263, 316, 317, 373, 430, 485, 535, 537.
Adolf Hildebrand: Φθινόπωρο	58
Franz Lancheinrich: Σκεπνῆμα γιὰ τὴ βοσκὴ	65
Ἄγγελος Θεοδοσόπουλος: Τοπίον (pointe-sèche)	81
Eugenio Baroni: Ἀπὸ τὸ μνημεῖον τοῦ «Φαντάρου»: Ἡ Νίκη	114
— : Τὸ μνημεῖον τοῦ «Φαντάρου»	120
— : Ἡ Ὀστεοθήκη	121
— : Ὁ Φαντάρος φεύγει	122
— : Οἱ Ἀνάπηροι	123
Ἰ. Μυταράκης: Κατκία	129
Κώστας Πάγκαλος: Τοπίον	185
Serr Frank: Ὁ φιλόσοφος	226
Α. Ἀστερίου: Ὁ Παντοκράτωρ (με- λέτη διακοσμήσεως)	241
Παῦλος Μαθιόπουλος: Βυζαντινὴ βασίλοπούλα	289
Fernand Ochsé: Ἀρθούρος Χόνεγκερ Ὁ Mynheer de Jongh και ἡ γυναί- κα του (ὀλλανδ. τέχνη)	297
Domenico Rambelli: Κουβαλήτρα Πολυξένη Δημαρᾶ: Γριὰ Ἀραχωδί- τισσα (ξυλογραφία)	359
Κα' Ἀλεξανδρίδου-Στεφανοπούλου: Πορτραῖτο (Κα Τ.)	394
Μ. Τόμπρος: Μηχανικὴ Σύνθεση (ἀνάγλυφο)	401
Σπύρος Βασιλείου: Ἡ λαϊκὴ ἀγορὰ Matthacus Shiestl: Μεσαιωνικὸ εἰ- δύλλιο	416
Σ. Μηλιάδης: Τοπίο	450
— : Σπίτια στὴν ἀκροπο- ταμιά	457
Α. Κορβερίνας: Παλιὰ Ἀθήνα (Ἀνα- φιώτικα)	513
— : Ἐνα σπῆτι	464
Hans Dammann: Σωσάννα (γλυπτό)	465
Anton van Welie: Louis Couperus	506
δ. Μ. Σωτηροπούλου: Ἀπὸ τὴ βρύση	527
Wilhem Claudius: Ἡ πλύση	569
Franco Gentilini: Γυναίκα μπροστὰ στὴ θάλασσα	577
Ἰ. Βάσος: Κάτω ἀπ' τὸ δέντρο τῆς ζωῆς	585

	Σελ.		Σελ.
<i>Μίσης Ματσάκης</i> : Πορτραίτο . . .	633	‘Ο Μπριάν 10 ετών (1872) . . .	412
— — — — — : Πλέξιμο (Αιτω- λικό)	648	‘Ο Μπριάν στο λύκειο της Νάντης(1877)	412
— — — — — : ‘Αργαλειός (Μα- κεδονία)	649	‘Ο Μπριάν το 1932	413
Η ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ :		‘Ο Μέρμινγκας	530
<i>Γ. Βακαλό</i> : «‘Ο Τσάρος Λενίν», Γ’ πράξη	157	Μεσαναγρός	529
<i>Κλ. Κλώνης</i> : Μιά σκηνή του «‘Αγα- μέμνονος»	408	‘Ασκληπενή Βοσκοπούλα	531
— — — — — : ‘Από τον «Θεόν ‘Ονει- ρον» του κ. Ξενοπούλου	409	<i>Zellmüt Reichel</i> : Νορβηγικό φιόρν	562
— — — — — : «Βαβυλωνία» Πράξις Α’	520	ΚΡΙΤΙΚΗ :	
— — — — — : «Βαβυλωνία» Πράξις Γ’	521	‘Ελένη Ψημένου: Τό μνημείο του «Φαντάρου στην ‘Ιταλία	120
— — — — — : «Γλέντι, κρασί, αγά- πη» Πράξις Γ’	641	Διονύσιος Α. Κόκκινος: ‘Ο κ. Β. Γερμενής	46
ΣΚΙΤΣΑ ΚΑΠ.:		Ραΐ Τσαγγρή-Μπαδαβέα	46
‘Ο Σάρλ Ντουλλέν ως Λενίν	157	— — — — — : ‘Ο κ. Γε- ργίου Συρίγος	47
‘Ο Ζεμίέ ως Ναπολέον στο έργο του Μπενίτο Μουσσολίνι	157	— — — — — : ‘Η ‘Εκθε- σις της κ. ‘Αθηνᾶς Ταρσούλη	547
‘Αθηνᾶ Ν. Ταρσούλη: Τό μονα- στήρι του Βουλκάνου	232	— — — — — : ‘Η ‘Εκθεσις των σκιτογράφων	662
Πηνελόπη Διαμαντοπούλου: Σφάλτα	258		
<i>Γ. Γουνάρδπουλος</i> : Σκίτσα	305, 481	Η ΜΟΥΣΙΚΗ	
Χάρτης εις τό άρθρον «‘Ένα μεγάλο έλληνικό έργο στην Αίγυπτο»	343	ΚΡΙΤΙΚΗ :	
<i>Σ. Γ. Α.</i> Δύο σκίτσα εις τό διήγημα «‘Ο άντρας της Μαργάρως»	361, 363	<i>Σαφία Κ. Σπανούδη</i> : Οι σύγχρονοι μεγάλοι συνθέται: ‘Αρθούρος Χόνεγκερ	287
Δημήτριος Μιχάλαρος	473	— — — — — : ‘Ο μουσικός άπολογισμός του 1931.— Τά νέα έργα των έλλήνων συνθετών.— ‘Η «Συμφωνία των άνδρων και των καλών ανθρώπων» του Καλομοίρη.— Τό νέον μουσικόν φιλμ του Λαυράγκα.— ‘Ο «Αιγυνης ‘Ακρίτας» του Πετρίδη.— Αι άναρχησάσεις του Μπάχ από τον Μητρόπουλον.— ‘Ελληνί- δες σολιστ	160
‘Ο Χάρος, σκίτσο του Leybold βρα- δευμένο από τό Γκαίτε	625	— — — — — : ‘Ο μουσικός άπολογισμός του 1931	210
Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ :			
<i>Α. Βώττης</i> : Συζυγική υποχώρησις	40		
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ :			
Κωνσταντίνος Γεωργιάδης	5		
Νίκος Βέλμος	42		
Αθήνας	73		
‘Αθανάσιος Μαρτίκος	99		
Μία εικόνη από τή «Στάλλα Βιολάντη» της «‘Ελλάς-Φίλμ»	100		
Παναγιώτης Καλογερόπουλος	137		
<i>Alfred Bolhas</i> : Δέντρα στον άνεμο	170		
‘Αλέξανδρος Βουρνάζος, πρόεδρος της ‘Ακαδημίας ‘Αθηνών	176		
Παύλος Νιρβάνας, άκαδημαϊκός	177		
‘Ο βασιλεύς Φουάδ συγκαίρων τον Γιαννακλή εις γεωργικήν έκθεσιν	344		
‘Ο πρωθυπουργός της Αιγύπτου και οι ύπουργοί εις τό κτήμα του Γιαννακλή	345		
‘Η δεξιωσις του κ. ‘Ανδρεάδη στην «‘Ισραηλιτική Νεολαία» της ‘Αλεξαν- δρείας	378		

Πράγματ' απλά, κοινά, συνηθισμένα,
Σέγνοιες συχνά με βάζουνε τρελλές,
Με κοιούς τάχα περνᾶς μακριά 'πὸ μένα,
Τι σκέπτεσαι, τι αισθάνεσαι, τι λές. . .

'Αφρός κυμάτων σβεῖ κιάνιβει στὰ μαλλιὰ μου,
Καὶ στὰ δικά σου δέσμη ἀχιτίδων χουσαφιά·
Καὶ λέω πὼς βλέπω, σὰ σὲ κλειῶ στὴν ἀγκαλιά μου,
πνιγμένον ἥλιο σὲ βαρεῖά μιὰ συγγραφιά. . .

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

Η ΦΟΥΣΤΑΝΕΛΛΑ

Ὁ μεταπολεμικός πολιτισμός μπορεί νὰ ονομασθῆ πολιτισμός τοῦ βρακιοῦ, πού διαδέχεται ἕνα πολιτισμὸν τῶν πτωχῶσεων. Τὸ πρᾶγμα δμιλεῖ μόνο του παντοῦ καὶ πρὸ παντός ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα. Ἡ πιὸ αισθητὴ μεταβολὴ στὸν τόπο μας δὲν εἶναι ἡ ἐξαφάνισις τῆς φουστανέλλας; Τὴν ἀντικατέστησε τὸ πεζὸ καὶ οἰκονομικὸ βρακί. Ἡ ἀσπρη «μπουραζάνα», μὲ τὴν ὁποίαν κατσεβαίνουν σὰς Ἀθήνας οἱ Σαρακατσαναῖοι τῶν βουνῶν τῆς Ἀττικῆς, ἐνῶ ἦσαν ὄλοι γραφικαὶ φουστανελλάδες, ὡς τὰ 1918, καὶ τὸ ἀκόμη πεζότερο πανταλόνι, μέσα στὸ ὁποῖον ἔθαψε τὰ λιγύσματά του καὶ τὰ ἀνεμίσματά του ὁ λαὸς τῆς Ρούμελης, εἶναι γενικὸ πλέον φαινόμενο. Κι' ἐδῶ ἡ αἰωνία ἐπάνοδος. Τὸ πανταλόνι εἶχε καταβροχθίσει τὸν ρωμαϊκὸν πολιτισμὸν. Ἦτο τότε ἡ βράκκα τῶν Γαλατῶν, ἡ bracca, τὸ στενὸ καὶ κολλητὸ ρούχο πού ἔρχε τὴν τήβεννον τῶν Ρωμαίων. Ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖον ἔπεσαν ἡ μεγαλοπρεπῆς καὶ πλαστικὴ τήβεννος, ἦταν ἐπίσης οἰκονομικός. Οἱ ἠττημένοι ἀπὸ τὴν Ρώμην λαοὶ τὴν βρήκαν ἀκριβὴ καὶ δυσμεταχειρίστη, ἐνῶ ἡ γαλατικὴ μπράκκα ἦτο φτηνὴ καὶ εὐκολὴ. Καὶ ὅπως τότε ἕνας μεγαλοπρεπῆς πολιτισμὸς πτωχῶσεων ἔφυγε, γιὰ νὰ ἔρθῃ ἕνας πολιτισμὸς οἰκονομικῆς καὶ ἐλάχιστα πρακτικῆς ἐνδυσμασίας, τὸ πεζὸ πανταλόνι, ἀπεσύρθη καὶ τώρα τὸ ἀφθονο ὑ-

φασμα, ἡ πτώχισις, τὸ περιττόν, γιὰ νὰ ἔρθῃ τὸ οἰκονομικὸ καὶ τὸ εὐκολο, — τουλάχιστον στοὺς τσοπάνους μας — ἀν καὶ δὲν ἔγιναν διαφορετικὰ πράγματα στὴν γυναικεία μόδα τῆς Εὐρώπης. Ἀλλὰ περιορίζομαι στὴν τεραστία μας μεταβολή, τὴν ἐξαφάνισιν τῆς φουστανελλάς. Ἱστορικὸ γεγονός. Μήπως ὁ Ἱππόλυτος Γαῖν δὲν ἐπίστευε σοβαρῶς ὅτι τὸ πανταλόνι εἶναι τὸ σοβαρώτερον γεγονός τῆς ἱστορίας; «Ἀκραδάντως πιστεύω — γράφει ὁ φιλόσοφος — ὅτι ἡ πιὸ μεγάλη ἱστορικὴ μεταβολὴ εἶναι ἡ ἐμφάνισις τοῦ πανταλονιοῦ. Τὸ ρούχο αὐτὸ φανερώγει τὸ πέρασμα τοῦ κόσμου ἀπὸ τὸν ἑλληνορωμαϊκὸν πολιτισμὸν εἰς τὸν νεώτερον. Δὲν ὑπάρχει τίποτα τόσο δύσκολο, ὅσο ν' ἀλλάξῃ μιὰ συνήθεια γενικὴ καὶ καθημερινή. Γιὰ νὰ ξεντυθῇ καὶ νὰ ντυθῇ ἄλλοιῶς ὁ ἄνθρωπος, θὰ πῆ πὼς χάλασε καὶ ξανάγινε καινούριος». Ἀλήθεια. Δὲν εἶναι ὁ ἴδιος Ἕλληνας ὁ φουστανελλάς κι' ὁ πανταλονάς! Ὁ πρῶτος ἔζησε μὲ τὴ μεγάλη Ἰδέα, ὁ δεῦτερος ἔμαθε πὼς μπορούμε νὰ ζήσωμε καὶ χωρὶς αὐτή.

Ἐνα τέτοιο σημαντικὸν γεγονός, σὰν τὴν ἐξαφάνισιν τῆς φουστανελλάς, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἐμφάνισις τῆς ἀνίας — διότι ἡ μονοτονία καὶ ἡ ἀνία γεννήθησαν τὴν ἡμέρα πού ὄλα ἦσαν τὰ ἴδια, καὶ ἡ εἰσβολὴ τοῦ πανταλονιοῦ στὰ χωριά εἶναι ὅ,τι χρειάζεται γιὰ νὰ γίνουν ὄλα τὰ ἴδια — ἕνα τέτοιο γεγονός μου

δίνει ἀφορμὴ νὰ μιλήσω γιὰ τὸν τελευταῖον ἴσως ἑλληνορράπτῃν τοῦ ἑλληνισμοῦ Κώσταν Γεωργούλαν, ὁ ὁποῖος ζῆ καὶ ἐργάζεται σὰς Ἀθήνας.

Ἐμεινεν ἕνας. Καὶ φοβοῦμαι πὼς εἶναι ὁ τελευταῖος ἑλληνορράπτῃς κι' ὁ τελευταῖος φουστανελλάς μαζί. Ὅταν, πέρυσι, παρουσιάσθη ἀνάγκη νὰ σχεδιάσωμεν τὴν στολὴν τοῦ Προτύπου τάγματος Εὐζώνιον, εἶχα τὴν τύχη νὰ συνεργασθῶ μὲ τὸ σιωζόμενον αὐτὸ μνημεῖον τοῦ ἀπελθόντος πολιτισμοῦ τῶν πτωχῶσεων. Ἡ συνεργασία μου μὲ τὸν σεβαστὸν Γεωργούλαν εἶχε καὶ τὸ ἀποτέλεσμα νὰ μάθω μερικὰ πράγματα, ὄχι ἀσήμαντα, γιὰ τὴν λαογραφίαν μας καὶ γιὰ τὴν λαϊκὴν τέχνην. Τρεῖς ἄνθρωποι χρειάζονται, γιὰ νὰ γίνῃ ἡ ἐνδυσμασία τοῦ φουστανελλά. (Μιλοῦμε πρὸ παντός γιὰ τὴ φέρμελῃ καὶ τὰ τουζλοῦκια του.) Οἱ τρεῖς αὗτοι εἶναι:

Ὁ ζεχᾶς, ὁ γαῖτανωτῆς, ὁ κεντιστῆς.

Ὁ ζεχᾶς κάνει τὰ ζέχια, δηλαδὴ τὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία ράβεται ἀπάνω στὸ ὕψωμα τῆς φέρμελης καὶ μὲ τὴν ἐξοχὴ τῆς σχηματίζει τὰ κεντήματα.

Ὁ γαῖτανωτῆς ἐργάζεται στὰ γαῖτανώματα, δηλαδὴ στὴν πλατεῖα γραμμὴ πού προσαρμόζεται στὴν ἀκρὴ τῆς στολῆς, τὸ πλαίσιο νὰ ποῦμε.

Ὁ κεντιστῆς εἶναι αὐτὸς πού μὲ τὰ ζέχια σχηματίζει τὸ κέντημα.

Τὸ ἔργο, πού ἐργάζονται οἱ τρεῖς αὗτοι ἐιδιότητες, εἶναι ἐπίπονο, βραδύ, ἀπέραντο, ἀληθινὸς ἀθλός. Εἶναι ἡ στολὴ τοῦ φουστανελλά. Ἔργο ἐξωτικὸ γιὰ τὸ περίπλοκο κέντημά του καὶ γιὰ τὴ λαμπρότητά του. Τραγικὸ γιὰ τὴ φθορὰ τῶν ματιῶν πού χρειάζεται. Γενεές ἑλληνορραπτῶν πέρασαν σκυμμένες ἀπάνω σ' αὐτὸ, σταυροκαθισμένες στὸ ράφι. Τὸ κέντρον τῆς ἑλληνορραπτικῆς ἦταν τὰ Γιάννενα. Αὐτὰ ἔδωσαν τοὺς καλοὺς τεχνίτας καὶ τὸν περιφημότερον ἀπ' αὐτούς, τὸν Νέστορα Ἀποστολίδην, τοῦ ὁποῦ τοῦ ὄνομα παρέδωκε μὲ θαυμασμὸν ὁ ἑλληνορράπτῃς στὸν ἑλληνορράπτῃ, καὶ τοῦ ὁποῦ τοῦ ἱστορικὸ ψαλλίδι εὐτύχησε νὰ κληρονομήσῃ ὁ Γεωργούλας.

Ὁ δεῦτερος ξακουσμένος ἑλληνορράπτῃς ἦταν ὁ Γεωργίου, πῶς ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Εἰρήνην, τεχνίτης τῆς φρουρᾶς τῶν Ἀνακτόρων. Ἡ δύστις τῆς ἑλληνορραπτικῆς εἶχε γίνῃ, νὰ πῆ κανεῖς, πρὸ πενήντα ἐτῶν. Διότι,

ἀν κυριωροῦσεν ἀκόμη τότε ἡ κοντὴ ἀγροτικὴ φουστανελλά, εἶχεν ἄμφω σχεδὸν παύσει νὰ γίνετα ἡ Πελοποννησιακὴ φουστανελλά, τὰ τουζλοῦκια, ἡ μακριὰ φουστανελλά, ἡ ὁποία στὸν ἀγῶνα ἦταν ἡ κυρίως πολεμάρχικὴ στολὴ κι' ἔπειτα ἔμεινεν ἡ ἀστικὴ ἐνδυμασία. Τὸν τύπο τῆς ἀστικῆς φουστανελλάς τὸν διετήρησεν ἕως τελευταῖα ὁ Στριφτόμπολας, καὶ οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς σημερινούς θυμοῦνται τὸ φανταστικὸ θέαμα πού παρουσίαζεν ὁ κυπαρισσένιος γηραιὸς πολι-

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓΟΥΛΑΣ

Ἀπὸ τοὺς τελευταίους, κι' ἴσως ὁ τελευταῖος ἐπιζῶν ἑλληνορράπτῃς, ὁ ὁποῖος ἐνέδωσε τὸ Πρότυπον τάγμα τῶν Εὐζώνιον.

τευόμενος τῶν Πατρῶν μέσα στὴν ἐξευρωπαϊσμένη πρωτεύουσά μας. Θὰ συμπληρώσω τὴν ὀνοματολογία μὲ τὸν καθορισμὸ τῶν τριῶν κομματιῶν τῆς ἀστικῆς καὶ πολεμαρχικῆς στολῆς. Εἶναι:

Ἡ φόρμα = τὸ κεντητὸ γελέκι μὲ τὰ μανίκια. Ἡ φέρμελῃ = τὸ ἐπανογέλεκο. Τὸ τουζλοῦκι = ἡ κουμπωτὴ κάλτσα.

Νὰ ποῦμε πὼς ἐξεφώνησα τὸν ἐπικήδειον τοῦ πολιτισμοῦ τῶν πτωχῶσεων στὴν Ἑλλάδα; Ὁχι. Ἡ γνώμη μου — καὶ τὴν εἶπα καὶ ἄλλοτε — εἶναι πὼς μπορούμε καὶ πρέπει ν' ἀνισταθοῦμε. Δὲν πρόκειται βέβαια νὰ τὰ βάλωμε μὲ τὴν ἀμείλικτη πραγματικότητά. Ἡ ζωὴ δὲν κάνει συμβιβασμούς. Ἡ

φουστανέλλα, σήμερα, για το χωριάτη θά ήταν δανδική παραφροσύνη. Χρειάζεται ολοκληρωτόπι πανίγι' αυτή. Κι' εκτός αυτού, τα εξαρτήματά της, τα τσαρούχια, ή κάπα, το σιλάχι, ή σκούφια, ή πατατούκα, και το φοβερώτερον απ' όλα, ή κάλτσα — το μαγιώ, στο όποτον ή τιμή του φουστανέλλα δεν επιτρέπει την ελάχιστη ζαρωματιά — αποτελούν όλα μαζί μιὰ περιπέτεια, την όποια κανένας δεν έχει τον ήρωισμό ν' αντικρύσει, στην εποχή της ταχύτητας και της οικονομίας. Η φουστανέλλα μένει και θά μείνη απλή διακόσμησης και ιστορία με τη στολή του Προτύπου των Εύζωνων. Από τη ζωή χωρίστηκε όριστικώς. Αλλά τούτο δεν σημαίνει πως πρέπει και νά χαθή. Θά κάμωμεν ό,τι και άλλα κράτη. Η Ελλάδα προσπαθεί με χρηματικά βραβεία νά σώσει το λαϊκό ένδυμα των χωριών της. Όταν, έδω και είκοσι χρόνια, για όμοιους οικονομικούς λόγους, διέτρεξε κελαιν το Σλόουδ της Σουηδίας, ή λαϊκή της τέχνη, οι Σουηδοί έλαβαν εξαιρετικά μέτρα για νά τη συγκρατήσουν. Και δεν απέτυχον. Τα έθνη δεν τ'απχαδίνουον όλα στο θάνατο. Η ιδέα μου είναι πως, αν θεσπίσωμε τοπικές έορτές, μιὰ κάθε χρόνο, σε διάφορα κέντρα, λαϊκής τέχνης της Ελλάδος, και αν κινήσωμε το σύμφερον — πρώτ' απ' όλα — έπειτα τη φιλοτιμία και τη φιλαρέσκεια των αγροτικών μας πληθυσμών, το λαϊκό ένδυμα θά σωθή. Θά είναι βέβαια στο περιθώριο της ζωής, θά έχη ύπόστασιν μουσαική. Αλλά θά υπάρχη. Οι ίδιοι οι χωρικοί μας έδειξαν το δρόμο. Τη φουστανέλλα οι όρεινοι και τα χωριάτικα των οι γυναικες τ'αβγάζουον πλέον από τα σεντούκια και τ'α φορούον μόνο σ' ένα

γάμο. Ο γάμος είναι ή έκθεσις λαϊκής τέχνης, που μπορεί νά ιδή κανείς στα χωριά, ή σπάνια στιγμή που το χωριό της Ρούμελης χρωματίζεται, και υποχωρεί το πανταλόνι, ο φοβερός παράγων της μοιομορφίας και της μονοτονίας, για νά βγούον στο φώς τα χρώματα, τα κλαριά, οι φαντασίες, το παιχνίδι, ή τέχνη. Όταν αυτό συμβαίνει, θά πη πως ο λαός δεν έχασεν ακόμα την αγάπη του στολιδίου. Το χρειάζεται στη σπάνια ώρα που ξεδεύει το περίσσευμα της ενεργείας του. Αυτό μας πείθει πως ή λαϊκή ένδυμασία μπορεί νά μείνη σ'αν διακόσμησης της ζωής, σ'αν έκφρασις χαράς — και είναι τόσο λίγη! — του αγροτικού μας πληθυσμού, άρκει νά ζωντανέψωμε το ένδιαφέρον του με τοπικές έορτές, που θά δώσουον άφορμή νά επιδειχθή ο λαός μέσα στο τοπικό του ρούχο και στην τέχνη του. Ένας τέτοιος θεσμός θά είναι αγώνισμα ώμορφιάς και λαϊκής τέχνης. Θά είναι Δελφικές έορτές, χωρίς το δράμα, μόνο με το λαογραφικό των μέρος, με τους χορούς των, με το λαϊκό των αγώνισμα, με το θέαμά των, με το πρατήριο των και με τα χρηματικά των βραβεία. Μιὰ ήθική και όλική εμπύχωσις, όπως τ'αφαντάζομαι — μιὰ από τις πολλές για τη λαϊκή τέχνη — θά συντρέξη νά σώσωμε τη φουστανέλλα, έστω ως κόσμημα, όχι ως φόρεμα, αλλά πάντως νά παρκτηίνωμεν τη διάρκειά της. Και όχι μόνο τη δική της διάρκεια, αλλά και πολλών ειδών λαϊκής τέχνης, που αποτελούσαν το έπιτελείο της. Ας μη λησμονούμε πως, δυστυχώς, φεύγει κι' αυτή σύμφωνα με το πρωτόκολλο των ήγεμόνων: με συνοδεία.

ΖΑΧ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΩΔΗ ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

Σ' αγαπώ κι' όταν το κλήμα της ψυχής μόνον άνθει.
 Σ' αγαπώ κι' όταν ή λίμα της σαρκός μου σε ποθει.
 Σ' αγαπώ κι' όταν το βήμα οδηγεί στην άρετή.
 Σ' αγαπώ κι' όταν το κρίμα άθλιο σκλάβο με κρατεί.
 Σ' αγαπώ κι' όταν ή ρίμα σε σκλαβώνει άβρα κι' αγνιά,
 Σ' αγαπώ κι' όταν το χόρημα σ' αγοράζει ταπεινά.
 Σ' αγαπώ κι' όταν το νήμα χρυσοκλώθεται γερό,
 Σ' αγαπώ κι' όταν το μνήμα χάνει εμπρός μου παγερό.
 Σ' αγαπώ κι' όταν το κύμα σε ξεσέρνει ναυαγό,
 Σ' αγαπώ κι' όταν το θυμα της αγάπης είμιμ έγώ.

Γ. ΑΘΑΝΑΣ

Η ΧΙΜΑΙΡΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Βρίσκεται, σε κάποια κουμπιά των μανικετιών μου, μιὰ άσημένια αντίκα που δεν έχει και μεγάλη αρχαιολογική αξία. Είναι ένα αρχαιο νόμισμα Σικυώνος, μικρό σαν νικέλινο πενταράκι, που δεν θά μπορούσα ποτέ νά κάνω την τύχη μου μ' αυτό, γιατί ή έμπορική του αξία δεν είναι περισσότερη από πενή-έξ δραχμές. Όμως για μένα έχει μιὰ τρυφερή αξία και δεν θάθελα νά το χωρισθώ ποτέ μου, γιατί το μικρό αυτό νόμισμα έχει τη μικρή του ιστορία.

Η ιστορία του είναι απλή και μελαγχολική, όπως ήτανε και ή ζωή εκείνου, που μου το χάρισε, του μακαρίτη του μπάμπη Γιάννη του Αποβροχάρη.

Αποβροχάρης λέω νά ήτανε το παρτσούκλι του. Όμως έγώ ποτέ δε γνώρισα το άληθινό του όνομα. Η γνωριμία μας είχε γίνει κάποιον μακρινό, τώρα, δειλινό, σ' ένα περιγιάλι της πατρίδας μου, που είχα πάει νά περάσω τις διακοπές του Γυμνασίου. Ίσως νά γίνηκε και σε καμμιὰ πλαγιά βουνού, στον ίσχιον κάποιου λευκού μοναστηριού ή σε καμμιὰ ρεμματιά, δίπλα στο γάργαρο νερό. Αυτό δεν έχει όμως καμμιὰ σημασία, γιατί ο μπάμπη Γιάννης μπορούσε νά βρεθί σ' όλ' αυτά τα μέρη και σε άλλα τόσα ακόμα. Γέρος, μά καλοστεκούμενος, σταλωμένος, και με δυνατά ποδάρια, αλώνιζε το νησί απ' άκρη σε άκρη και, όπως τον έβλεπε στην κορυφή του βουνού, σκυφτό και βιαστικό, νά δρασκελάη τις κακοτοπιές, με τη σχεβρωμένη του μαγκούρα, δεμένη πάντα με τα χέρια του πίσω στη μέση, έτσι μπορούσε νά τον ιδής και κάτω στο περιγιάλι ν' ανακατώνη με τα χονδρά του παπούτσια την άμμουδιά, σέρνοντας παράξενα τα πόδια του. Εκείνο που είναι βέβαιο, είναι ότι ή γνωριμία μας έγινε κάποιον απόβροχο, που ή φύση δλάκερη, λουσμένη και όλοπάστριχη, στέγνωνε τα κάλλη

της σ' ένα καμαρωμένο ήλιο. Γι' αυτό, όπως είπα, είμαι βέβαιος.

Γιατί ο μπάμπη Γιάννης Αποβροχάρης, όνομα και πράμα, τέτοιες ώρες έπαιρνε πάντα τα βουνά και κατηφόριζε τις ρεμματιές και ροβολούσε ως τα γαλανά άκρογιάλια. Όπως άλλοι, όταν πέση το πρώτο χιόνι, άρπάζουν το τουφέκι και ξεκινάνε για κυνήγι, έτσι κι' αυτός, όταν στραγγούσε από τα σύννεφα κ' ή τελευταία σταλαμματιά της βροχής, άρπαζε τη μαγκούρα του και το ψάθινό του το σκιάδι, το ίδιο πάντα, χειμώνα-καλοκαίρι, το κάθιζε, όπως-όπως, βιαστικά, στην κατακόκκινη ήλιοκαμμένη του φαλάκρα, και δρόμο...

Ίδου γαινε γι' αντίκες. * * * Και ήτανε μοναδικός στο νησί. Πολλοί πασχίσανε νά του πάρουνε την τέχνη του, κανένας όμως δεν του βγήκε μπροστά. Αυτός ήξερε, σπιθαμή με σπιθαμή, όλα τα μέρη με τα ρυάκια και τα ποταμάκια, που μαζί με τον φιλό τον άμμο, κατέβαζαν «πράμα», όπως έλεγε. Μά δεν ήτανε μονάχα τοτο. Το μάτι του ήτανε ξεχωριστό μάτι. Όπως το μάτι του γλάρου, που ξεχωρίζει από ψηλά, μέσα στα κύματα, το άνίδεο ψάρι και, βουτώντας όλοϊσια, το κρατεί για μιὰ στιγμή δικό του, έτσι και το μάτι του τρομερού αυτού κυνηγάρη. Χίλιοι άνθρωποι μπορούσανε νά προσπεράσουνε μπροστά του και νά φαχουλεύουν, με πόδια και με χέρια, τον άμμο και τα χώματα. Τιποτα! Περνούσε ύστερ' αυτός, έσχυδε και σήκωνε. Ποτέ δεν τον είδα νά σκάψη ή νά ψάξη. Κι' όταν έσχυδε, δεν έσχυδε του κάκου. Πάντα έπρεπε νά σηκώση κάτι τι, νά το τρίψη βιασικά με τα δυό του δάχτυλα, νά του ρίξη μιὰ γρήγορη ματιά και νά το παραχώση στην τσέπη του γελεκίου του. Έτσι, ποτέ δε βούτηξε του κάκου ο γλάρος

μέσα στο λυμά, δίχως νὰ σηκώση ἀπάνω, τινάζοντας ἀπὸ χαρὰ τίς φτερούγες του, τὸ σπαρταριστὸ βρέσιμό του.

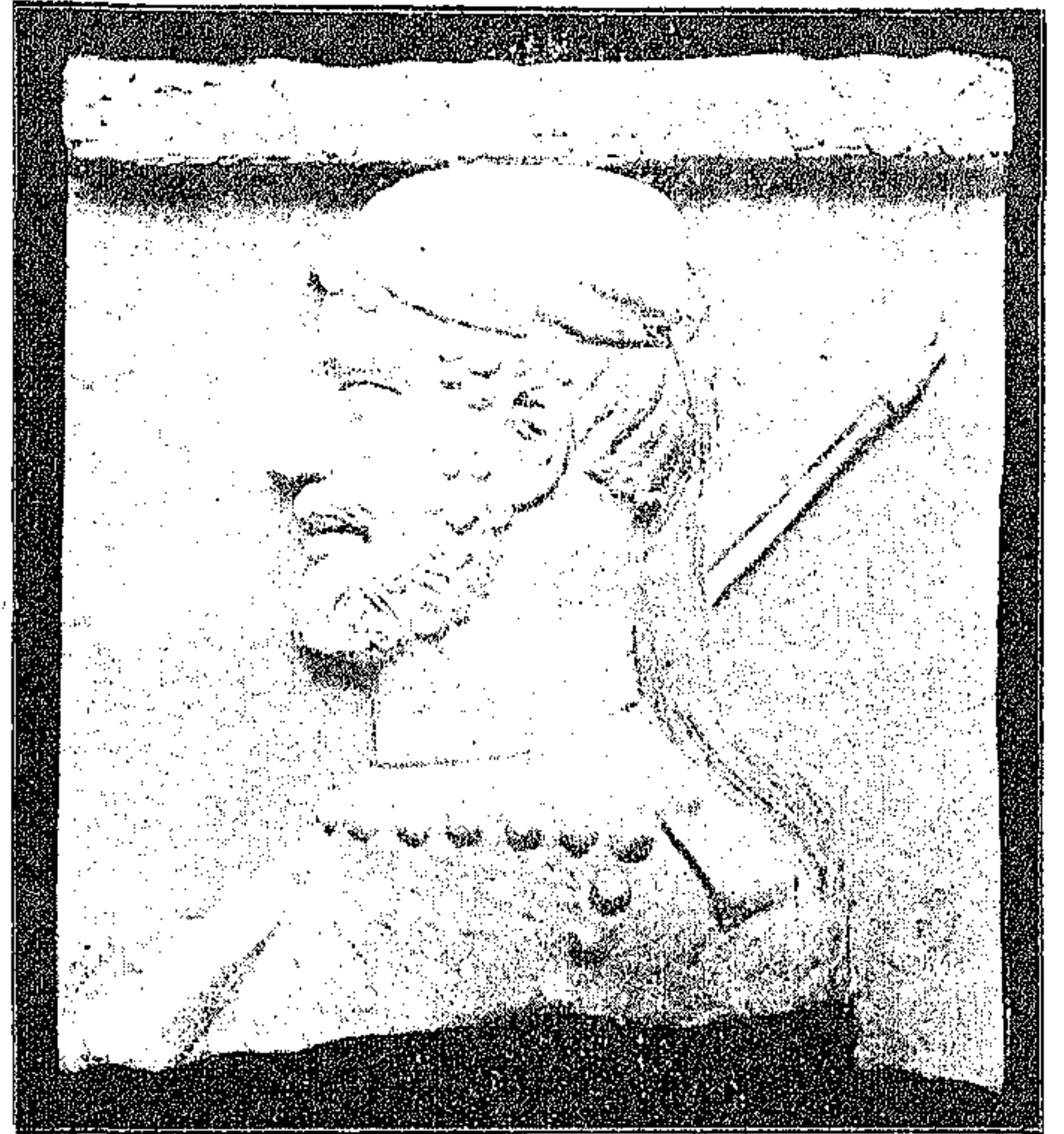
Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, τὸν χάνανε ἀπ' τὴ νησί. Μπαρκάριζε στὸ βαπόρι καὶ τραβοῦσε στὴν Ἀθήνα, νὰ κἀνῃ τὸ ἐμπόριο του. Λέγανε μάλιστα πὼς δὲν πήγαινε μονάχα στὴν Ἀθήνα. Πήγαινε καὶ σ' ἄλλα νησιά, πού ἤξερε αὐτὸς πὼς ἔχουνε «πράμα», καὶ εἶτε φαχούλευε μοναχὸς του, εἶτε ἀγόραζε, γιὰ ἓνα κομμάτι ψωμί, ἀπ' τοὺς ἀνήξερους νησιώτες ἀντίκες καὶ θησαυροὺς, πού τοὺς μοσκοπουλοῦσε ὕστερα σὲ κείνους πού ξέρανε. Ἔτσι, μὲ τὸν καιρὸ, ὁ μπάρμπα-Γιάννης ὁ Ἀποδροχάρης εἶχε ἀποχτήσει μιὰ ξεχωριστὴ σοφία. Δὲν εἶχε, παρὰ νὰ ρίξῃ μὲ ματιὰ σ' ἓνα νόμισμα χαλκὸ, ἀσημένιο, ἢ χρυσό, γιὰ νὰ σοῦ πῆ, μὲ τὸ νῆ καὶ μὲ τὸ σίγμα, ποίαν εἶναι, ποιανῆς πολιτείας, ποίαν οὐ βασιλιά καὶ ποιά εἶναι ἢ σημερινή του ἀξία. Οὐτε ὁ δάσκαλος τοῦ νησιοῦ δὲν τοῦδγαινε μπροστὰ του. Ὅποιος εἶχε ἀντίκα ἢ πέτρα δαχτυλιδιοῦ, τὴ γνώμη τὴ δική του ζητοῦσε. Κι' ἐκεῖνος ἔλεγε πάντα τὴν ἀλήθεια. «Αὐτὸς; Εἶναι Ἀλεξάνδρου, παιδί μου... Μπορεῖς νὰ πιάσης κανένα τέλληρο... Αὐτὸς; Ἄς εἶναι κι' ἀσημένιο! Ἀθηναϊκό. Πέντε στέν παρὰ! Ρίχτο στὸ γυαλὸ νὰ κἀνῃ μπουνάτσ. Τοῦτο; Βυζαντινὸ! Δὲ φελάει! Ἐκεῖνο; Δαχτυλιδιόλιθος. Δὲν ἔχει ὅμως τέχνη ἀπάνω του». Κι' ἔδειχνε ὕστερα κάποιον χάλκινο, τριμμένο νόμισμα, σὺν παλιοδεκάρα πού δὲν τοῦπιανε τὸ μάτι σου, κι' ἔλεγε πὼς, ὅσο ἀξίζει αὐτὸ, δὲν ἀξίζουν ὅλα τὰ χρυσὰ καὶ τ' ἀσημένια, πούχε βρῆ στὴ ζωὴ του. Πού τὰ εἶχε μάθει ὅλ' αὐτὰ, ἀγράμματος ἀνθρωπος ὅπως ἦταν; Εἶχανε νὰ κάμουν στὸ νησί. Καὶ λέγανε μάλιστα πὼς στὴν Ἀθήνα, πού πήγαινε, τὸν ξέρανε ὅλοι οἱ ἀρχαιολόγοι, καὶ πὼς μιὰ φορὰ «κοντραστάρησε» μ' ἓναν μεγάλο καὶ τρανὸ καθηγητὴ καὶ στὸ τέλος, ἀφοῦ χάνανε συμβούλιο ὅλοι οἱ σοφοὶ τῆς Ἀθήνας, τοῦ ρίξανε δικιο τοῦ μπάρμπα-Γιάννη καὶ τοῦ εἶπανε πὼς ξέρει πιὸ πολλὰ αὐτὸς ἀπ' ὅλους τοὺς μαζί. Ἐκεῖνος ὅμως δὲν ἔλεγε τίποτε, κι' ὅταν τὸν ρωτοῦσαν γι' αὐτὴ τὴν ἱστορία, χαμωνότανε τὸν ἀνήξερο κι' ἀλλάζε κουβέντα.

Τέτοιος ἦταν ὁ Μπαρμπα-Γιάννης ὁ Ἀποδροχάρης. Ὅταν τὸν πρωτογνώρισαν, ἦτανε, ὅπως εἶπα, ἓνα καλοκαιριάτικο δειλινὸ σὲ

κάποιον μακρινὸ ἀκρογιάλι, σπαρμένο μὲ ἀγριούς βράχους, πού σκύδανε μὲ ἀγρία περηφάνεια καὶ καθρεφτίζονταν στὰ κοιμισμένα νερά, σὲ ζωντανὸ δράκοι. Ἐγὼ εἶχα κατεβῆ, μαζί μὲ κάποια κατσίκια, ὅσο μὲ βαστούσανε τὰ πόδια μου κ' ἡ καρδιά μου, ὡς τίς χαμηλὲς κουφάλες, πού εἶχε σκάψει τὸ κύμα μὲς στὰ σπλάχνα τῶν βράχων, κ' εἶχα μαζέψει σὺν ἀπόκοτος ἐρωτιάρης, ἀπ' τίς ἀπλησίαστες παρθενικὲς σχισμάδες, ἀγριοδιολέττες κι' ἀνεμιῶνες, ἀψηφώντας τὸν κίνδυνο μὲ τὰ νιάτα μου, καὶ τίς φοβέρες τοῦ δράκου, πού φύλαγε ἀγριὸς πορτοφύλακας, τίς λουλουδένιες ἀφίλητες παρθένες. Ἔτσι τοῦλάχιστον φάνταζε μπροστὰ στὰ ἴδια μου τὰ μάτια τὸ κατόρθωμά μου, καὶ ἤμουνα περήφανος γι' αὐτό. Ὅταν, σκαρφαλώνοντας μὲ χέρια καὶ πόδια, βρέθηκα πάλι στὴν κορφὴ τοῦ βράχου, ξαπλώθηκα σὲ μιὰν ἀγκαλιὰ τῆς πέτρας, ἔβαλα κοντὰ μου τὰ λουλούδια, καμάρωσα τὸ μακρινὸ πέλαγο σπαρμένο ἀπὸ λευκὰ πανάκια, κι' ἔπειτα ἔθαλα ἀπ' τὴν τσέπη μου ἓνα μικρὸ κοκέτικο βιβλίο, κι' ἀρχισὰ νὰ διαβάζω, ἀπρόσεχτα κι' ἀνήσυχτα, χωρίς κι' ἐγὼ νὰ ξέρω τὸ γιατί. Δίπλα στὸ βράχο περνοῦσε ὁ δρόμος πού πήγαινε στὸ χωριό, καμμιὰ ὥρα μακρὸς ἀπὸ κεῖ. Ἀντίκρου στὸ βραχόκτιστο βουνό, σπαρμένο ἀπὸ πένθημα ἀσφραδήλια καὶ θάμνους κι' ἀγκάθια, μονάχο στολίδι τῆς κακοτοπίας πού τὴ σκαρφάλωναν κουδουνίζοντας τὰ κυπριά τους τὰ γιδοπρόβατα, ψυχὴ δὲν περνοῦσε τὴν ὥρα κείνη καὶ μονάχα κάποιος βουδὸς ἀχὸς ἀνέθαινε ὁλοένα ἀπ' τίς κουφάλες τῶν βράχων, ἓνας ἀχὸς ἀγριός, πού τὸν ἀντίσκοθε πού καὶ πού ἓνα βραχνὸ γαύγισμα μαντρόσκυλου, ἀπ' τίς πλαγιὲς τοῦ βουνοῦ. Εἶχα κλείσει, δίχως νὰ τὸ καταλάβω, τὸ βιβλίο μου, καὶ μοῦ φαινότανε πὼς ὄνειρευόμουνα μ' ἀνοικτὰ μάτια κάποιον παράξενο ὄνειρο.

— Γειά σου, καλὸ παιδί... μὲ ξύπνησε μιὰ φωνή.

Γύρισα πρὸς τὸ δρομαλάκι κ' εἶδα ἓναν μικροκαμωμένο γέρο, σταλωμένον ὅμως καὶ καλοστεκούμενον στὰ πόδια του, μὲ ροδοκόκκινο καὶ γελαστὸ μούτρο, μέσα σ' ἓνα στεφάνι ἀπὸ κάτασπρα, φιλοκομμένα μαλλιά καὶ γένεια, πού προχωροῦσε κατὰ πάνω μου, ὅπως τὸν ἔφερνε ὁ δρόμος, τὸ κεφάλι πάντα σκυφτὸ λιγάκι καὶ τὰ χέρια δεμένα πίσω στὴ μέση, μὲ μιὰ σκεδρωμένη μαγκούρα, πού

ΑΝΤ. ΣΟΧΟΣ

ΤΣΟΛΙΑΣ

(Ἀνάγλυφο ἀπὸ τὸ μνημεῖο τοῦ Ηιρότ)

τὴ σαλεύανε τὰ δάχτυλά του, φοβέρα τῶν σκυλιῶν, ὄχι ἀκουμπιστήρι τῶν γερατειῶν ἢ ἀντιστύλι. Ἦτανε ὁ Μπαρμπα-Γιάννης ὁ Ἀποδροχάρης. Τὸν ἤξερα καλὰ ἀπ' τὰ μούτρα καὶ εἶχα ἀκουστὰ πολλὰ γι' αὐτὸν καὶ τίς ἀντίκες του. Μονάχα γνωριμιὰ δὲν εἶχαμε μεταξύ μας.

* * *

— Γειά σου, μπάρμπα-Γιάννη... τοῦ εἶπα μὲ τ' ὄνομά του.

Κοντοστάθηκε.

— Τὶ κάνεις, μαθητάρουδι, μοναχὸ σου ἔδω στὴν ἐρημιὰ; μὲ ρώτησε...

— Τὶ νὰ κάνω; Διαβάζω.

— Τὰ μαθήματά σου; Ξαναρῶτησε. Μπράβο, παιδί μου. Ἄν κοίταζα κι' ἐγὼ τὰ γράμματα στὸν καιρὸ μου, ἄλλος κι' ἄλλος θάμουνα τώρα...

Κι' ἀναστέναζε.

— Πού μαθήματα; τοῦ εἶπα ἐγώ. Αὐτὰ τ' ἀφῆσα στὴν Ἀθήνα. Διαβάζω ποιήματα...

Ξέρεις τί εἶναι τὰ ποιήματα, μπάρμπα-Γιάννη;

— Τραγούδια μαθές. Δὲν εἶναι τραγούδια;

— Τραγούδια... τοῦ εἶπα.

— Καὶ βγῆκε βιβλίο; μὲ ρώτησε κοιτάζοντας τ' ὁμορφοτυπωμένο βιβλιαράκι.

— Βγαίνουν πολλὰ, τοῦ εἶπα. Δὲν εἶναι τοῦτο μοναχά...

— Παραδοδουλειές! ἔκαν' ἐκεῖνος κουνώντας τὸ κεφάλι του. Ποιητάδες, σύννεφα, καὶ πράσιν' ἄλογα...

Παραδοδουλειές! Ὁ λόγος αὐτὸς μοῦκάνε κακό, μοῦ φάνηκε σὰ μιὰ ἱεροσυλία, στὴν ἐρωτιάραν αὐτὴν ὥρα. Ἔστερα ὅμως τὰ «σύννεφα», πού εἶπε, τὰ «πράσινα ἄλογα» καὶ ὁ συμπαθητικὸς τόνος τῆς φωνῆς, πού ἔλεγε τὰ λόγια τοῦτο, μοῦ φάνηκε πὼς κο-

λάσανε τὴν πρώτη βρῖσιά καὶ πῶς μοῦδι-
ναν γιὰ τὴν ποίησιν μιὰν ἔκφραση ὑποβλη-
τικὴ καὶ μοντέρνα, στὴ συμβολικὰ εἰκόνα,
πρὸ πάντων, τῶν «πράσινων ἀλόγων». Ἐ-
πειτα ὁ γέρος αὐτὸς κ' ἠ παράξενη δου-
λειά του, στὶς ἐρημιές, μοῦ χάρισαν μιὰν
συμπαθητικὴ ἐντύπωση γι' αὐτόν. Σὲ λίγα
λεπτά, εἶχαμε γίνει φίλοι καὶ ὕστερ' ἀπὸ
λίγο, γυρίζαμε μαζί στὸ χωριό.

— Ἄν εἶσαι τυχερός, μοῦ εἶπε, θὰ κά-
νουμε κανένα βρέσιμο!

Προχωρούσαμε σκυφτὰ κ' οἱ δύο. Μιὰ
στιγμὴ, τὸ μάτι μου κάτ: πῆρε νὰ γυαλίξῃ
ἀπάνω στὸ ὑγρὸ χῶμα κ' ἔκανα νὰ σκύψω:

— Δὲν εἶναι τίποτα! ἴδικα σκύβεις...
Κουμπὶ παντελονιοῦ, παιδί μου.

Προχωρούσαμε. Ἐκείνος καλὰ-καλὰ δὲν
κοίταζε στὸ χῶμα. Ὅμως ἔβλεπε καὶ χωρὶς
νὰ σκύβῃ τὰ μάτια του. Ἐξαφνα στάθηκε,
ἔσκυψε, κάτι σήκωσε ἀπὸ κάτω, καὶ προχω-
ροῦσε τρίβοντας τὸ κάτι-τι αὐτὸ στὰ δάχτυ-
λά του, χωρὶς καμμιά περιέργεια νὰ τὸ κοι-
τάξῃ.

— Ἴτι εἶναι; τὸν ρώτησα γεμάτος χαρὰ
καὶ λαχτάρα, σὰν νὰ εἶχαμε βρῆ κανένα
θησαυρό.

— Μὴ βιάζεσαι! μοῦ εἶπε. Ὅ, τι βρήκαμε,
δικό μας εἶναι.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγο, σταματήσαμε καὶ κοι-
τάζε τὸ «βρέσιμο», ἓνα μικρὸ ἀσημένιο νό-
μισμα, μὲ φουσκώματα καὶ στρογγυλέμματα,
ποῦ δὲν μποροῦσα νὰ τὰ ξεχωρίσω, ὅπως
ἔσκυψα μιὰ στιγμὴ ἀπάνω του. Ἐκείνος τὰ
εἶχε ἴδῃ ἔλα.

— Σικυῶνος! εἶπε. Δὲν εἶναι καὶ μεγάλο
πράγμα. Ὅμως πέντ' ἔξῃ δραχμὲς τίς πιάνει.

Μιὰ στιγμὴ, νόμισα πῶς θὰ μοῦ τὸ χάρι-
ζε. Δὲν εἶχε πῆ πῶς, ἂν εἶμαι τυχερός, κά-
ποιο βρέσιμο θὰ κάνουμε; Ἐκείνος ὅμως δὲν
εἶπε τώρα τίποτα. Ἐβαλε στὴν τσέπη τοῦ
γελέκου του τὴν ἀντίκα, ἔστριψε ὕστερα ἓνα
τσιγάρο καὶ προχωρήσαμε. Εἶχαμε γίνει, ἀπὸ
τότε, καλοὶ φίλοι. Ἐγώ, σὲ λίγες μέρες, ἔφυ-
γα γιὰ τὴν Ἀθήνα, νὰ προφτάσω τὰ μαθή-
ματά μου.

Πέρασαν χρόνια καὶ δὲν εἶχα ξαναγυρίσει
στὴν πατρίδα μου. Ἐνα καλοκαίρι, τέλος
πάντων, ἀποφάσισα νὰ ταξιδέψω πάλι. Μὲ
τραβοῦσαν οἱ πρασιναῖδες καὶ τὰ κρύα νερά.
Ἐφτάσα, μὲ τὸ καλὸ, ἓνα δειλινό. Ἦταν
ἀπόβροχο πάλι, ὁ ἥλιος ἀστραφε ἀπάνω

σὲ χίλια διαμάντια δλόγυρα, καὶ μοῦ φάνηκε
σὰ νὰ ἦταν τὸ ἴδιο τὸ δειλινό ποῦ εἶχα γνω-
ρίσει, ἀπάνω στὸ βράχο τῆς ἀκρογιαλιῆς,
τὸν μπαρμπα-Γιάννη τὸν Ἀποβροχάρη.

— Ἴτι γίνεται αὐτὴ ἡ ψυχὴ; ρώτησα κά-
ποιον δικό μου, ποῦ ἦρθε νὰ μὲ δεχθῇ.

— Ὁ μπαρμπα-Γιάννης; μοῦ εἶπε θλιβερὰ
κουνώντας τὸ κεφάλι του. Στραβώθηκε ἀπὸ
χρόνια τώρα ὁ κακομοῖρης, κάθεται κλειμέ-
νος μέσα στὸ σπίτι του καὶ μοῦ φαίνεται
πῶς λίγα εἶναι τὰ Σάββατά του. Παραγέρα-
σε, βλέπεις, κιάλα...

Ἡ μοῖρα τοῦ μπάρμπα-Γιάννη μοῦ φάνη-
κε πολὺ τραγικὴ. Οἱ θεοὶ κ' οἱ ἥρωες, ποῦ
εἶχε κάνει τὴ γνωριμία τους ἀπάνω στὶς ἀν-
τίκες καὶ στὶς πέτρες τῶν δαχτυλιδιῶν καὶ
ποῦ μιλοῦσε γι' αὐτοὺς σὰ νὰ ἦταν πρῶτα
τοῦ ξαδέφρια, τοῦχανε φανῆ πολὺ σκληρὰ
καὶ πολὺ ἀχάριστα, καὶ μοῦκανε κακὸ νὰ
συλλογίζωμαι, πῶς ἐκεῖνα τὰ μάτια τὰ θα-
μνουργά, ποῦ καρφώνανε μέσα στὰ χῶματα
ἓνα μικρὸ θησαυρό, σὰν νὰ ἦταν ὀρμηγεμέ-
να ἀπὸ μιὰν οὐράνια δύναμη, εἶχαν σῆσει
τώρα γιὰ πάντα μέσα στὰ σκοτάδια.

Ἐνα πρωτὶ, γύριψα νὰ πάω νὰ τὸν ἀντα-
μῶσω. Κάποιος δικός μου μὲ πῆγε στὸ
σπίτι του. Τὸν εἶδα νὰ περπατᾷ, ἀπάνω
κάτω, στὴ μικρὴ κἀμάρα, μὲ τὸ κεφάλι σκυ-
φτό, μὲ τὰ χέρια δεμένα πίσω, ὅπως στὸν
καλὸ καιρὸ.

— Καλῶς σὰς βρήκαμε, τοῦ εἶπα πιὰ-
νοντας τὸ χέρι του.

Μὲ γνώρισε ἀπὸ τὴ φωνή.

— Καλῶς τὸ παιδί μου! εἶπε. Χρόνια εἶχες
νὰ μὰς ἐρθῆς στὸ νησί.

Σὲ λίγο ξαναεἶπε:

— Ἐμένα τὰ χάλια μου τὰ βλέπεις. Ἴτι
νὰ σοῦ πῶ παραπάνω;

— Μὲ γνώρισες, μπάρμπα-Γιάννη; τοῦ
εἶπα, κρύβοντας τὴν ταραχὴ μου.

— Ἄκουσε! μουρμούρισε. Δὲν ξεκούτιανα
τόσο. Θαρρῶ πῶς εἶναι τούτη ἡ ὥρα ὄξω
στὰ βράχια. Ἐῶς πάντα ἐκεῖνο τὸ βιβλίο:
Χά! χά! χά! Ποιήματα αἱ! Σύννεφα
καὶ πράσιν' ἄλογα! Θυμασαι, ποῦ σὲ πεί-
ραζα;...!

Κι' ἔφαξε μὲ τὸ χέρι του, νὰ μ' ἀγγίξῃ
καὶ νὰ μὲ χαϊδέψῃ, γελώντας ἓνα θλιμμένο
γέλιο, ποῦμοιαζε μὲ θρήνο. Καθήσαμε.

— Κάτι σοῦ χρωστάω... μοῦ εἶπε σὲ
λίγο. Δὲν τὸ ἔεχασα.

Ἐράβηξε ἓνα συρτάρι κ' ἔβγαλε ἓνα
μικρὸ τενεκεδένιο κουτί. Ἐῶς ἔνοιξε κ' ἀρ-
χισε νὰ πασπατεύῃ μὲ τὰ δάχτυλά του.

— Ἐτούτη εἶναι... εἶπε, κρατώντας μιὰν
ἀντίκα. Ἡ δικιά σου...

— Ἴτι πράγμα; εἶπα, κάνοντας τὸν ἀνή-
ξερο.

— Ἡ ἀντίκα δική σου εἶναι, τῆς τύχης
σου. Δὲ στόπα τότε; Δικὴ σου εἶναι καὶ θὰ
τὴν πάρῃς νὰ μὲ θυμάσαι. Ποῦ ξέρεις ἂν ξα-
ναῖδωθοῦμε;

Τὸν εὐχαρίστησα ὅσο μποροῦσα. Γιὰ
μένα τὸ χάρισμα ἦταν ὠραῖο θυμητικὸ καὶ
δὲν μπόρεσα νὰ τοῦ κρύψω τὴ χαρὰ μου.

— Σικυῶνος! εἶπε σὲ λίγο. Ἀπὸ τὸ ἓνα
μέρος ἔχει ἓνα περιστέρι. Ἀπὸ τ' ἄλλο μιὰ
Χίμαιρα. Μισὸς ἄνθρωπος, μισὸ ἄλογο, μισὸ

φίδι. Θυμασαι τὰ πράσιν' ἄλογα; Χά! χά!
χά! Πάρτηνε νὰ τὴν κάνῃς καρφίτσα νὰ μὲ
θυμάσαι.

Σὲ λίγο χωρισθήκαμε καὶ δὲν ξαναῖδωθή-
καμε πιά.

Ἡ Χίμαιρα μ' ἀκολουθεῖ πιστά, ἀπὸ τότε,
στὸ μικρὸ νόμισμα τῆς Σικυῶνος καὶ εἶναι
στιγμὴ ποῦ θαρρῶ πῶς ἀκούω, σὰ νὰ εἶναι
τούτη ἡ ὥρα, τὴ βραχνή, ραγισμένη φωνή,
μὰ τόσο εὐθυμὴ μέσα στὸ καλοκαιριάτικο
ἀπόβροχο, τὴ μακρυνὴ φωνὴ τοῦ μπάρμπα
Γιάννη:

— Σύννεφα, πράσινα ἄλογα...

Κι' ὡς τόσο ὁ μακαρίτης ὁ μπάρμπα Γιάν-
νης ὁ Ἀποβροχάρης, χαρίζοντάς μου μιὰ
Χίμαιρα, δὲν εἶχε τίποτα περισσότερο στὸ νοῦ
του, ἀπ' τὴν ἀγάπη καὶ τὴν καλωσύνη του.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

R. W. LIVINGSTONE

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Ἐὰς παρακολουθήσωμεν νοερώς φαντασι-
κῶν διαδύτην τῆς λεωφόρου Shaftisbury
τοῦ Λονδίνου κτετυθυγόμενον πρὸς τὸ «Ly-
ric Theatre», ὅπου ἴδονται δραματικὰ πα-
ραστάσεις, τραγωδίαι ἢ κωμωδίαι. Εἶναι
ἑσπέρα καὶ ἐντὸς αὐτοῦ παίζεται λυρική
κωμωδία (musical comedy). Εἰσέρχεται
καὶ παρακολουθεῖ. Παρατηρεῖ σκηνογραφίαν
(scenery) καὶ δράμα, τὸ ὁποῖον συνήθως
ἀρχίζει μὲ πρόλογον (prologue) καὶ ἀποτε-
λεῖται ἀπὸ διάλογον (dialogue) μεταξὺ δια-
φόρων χαρακτήρων (characters) καὶ ἀπὸ
ἄσματα ποικίλων μέτρων (metres) ψαλλό-
μενα ἀπὸ χορὸν (chorus) τῆ συνοδεία ὀρχή-
στρας (orchestre).

Αἱ ἐν παρενθέσει ἀγγλικαὶ λέξεις συμ-
βαλλίζουσι διὰ τὸν φανταστικὸν μας θεατὴν
τὴν ἀνεξέλιπτον σφραγίδα, τὴν ὁποῖαν οἱ
Ἕλληνες ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς αἰσθητικῆς καὶ
πνευματικῆς ζωῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν,
καὶ τὴν ζωτικότητά τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτι-
σμοῦ κατὰ τὸν 20ὸν αἰῶνα.

Ὁ ἀρχαῖος Ἀθηναῖος θὰ ἐξεπλήσαστο βε-
βαίως ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς λυρικῆς κωμωδίας

καὶ τοῦ χοροῦ τῆς, καὶ μετὰ δυσκολίας θ'
ἀνεγνώριζε ταῦτα ὡς μακρυνούς ἀπογόνους
τοῦ περὶ τὴν θυμέλην τοῦ Διονύσου κυκλι-
κοῦ χοροῦ τοῦ θεάτρου τῆς πατρίδος του.

Ἡ αὐτὴ σφραγίς, σαφῆς ἢ ἀμυδρά, εὐρί-
σκεται εἰς ἕλας τῆς λογοτεχνικῆς μας μορ-
φῆς. Ἡ ἐπική, ἡ λυρική, ἡ ἐλεγειακή, ἡ
δραματική, ἡ διδακτικὴ ποίησις, ἡ ἱστορία,
ἡ βιογραφία, ἡ ρητορική, τὸ ἐπίγραμμα, τὸ
δοκίμιον, τὸ κήρυγμα, τὸ μυθιστόρημα καὶ
ἡ λογοτεχνικὴ κριτικὴ εἶναι ἕλα ἑλληνικὰ
κατὰ τὴν καταγωγὴν, καὶ σχεδὸν εἰς κάθε
περίπτωσιν τὰ ὀνόματά των εἰς ἕλας τὰς
γλώσσας προδίδουσι τὴν πηγὴν των. Ἡ
Ρώμη διεκδικεῖ ἀμφίβολα δικαιώματα διὰ
τὴν σάτυραν, ἀλλ' ἡ οὐσία τῆς σατύρας εὐρί-
σκετο ἤδη εἰς τὴν ἀρχαίαν κωμωδίαν, καὶ ἡ
μορφὴ τῆς φαίνεται ὅτι ὑπῆρχεν εἰς ἀπολε-
θόντα ἑλληνικὰ συγγράμματα. Ὅτε ἡ Ἑλ-
ληνικὴ λογοτεχνία ἐγενᾶτο διὰ τοῦ Ὀμή-
ρου, Εὐρωπαϊκὴ Γραμματεία δὲν ὑφίστατο.
Ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας πρὸ τῆς παρακμῆς τῆς
εἰς τὴν μεταγενεστέραν Βυζαντινὴν περι-
δον, ἐχαράσαστο ἡ τροχιά τῆς, τὴν ὁποῖαν

ἀκολουθησόμεν μέχρι σήμερον. Ἦτο αὐτοφύεσ προῖόν λαοῦ πολιτικῶς ἀθενοῦς, ἀριθμητικῶς μικροῦ, ὀλιγῶς πτωχοῦ—κατὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς φύσεως, ἢ ὅποια εἰς τὴν διάνοιαν καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ὀλίγων δίδει καταπληκτικὴν δύναμιν.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνας δὲν θαυμάζονται μόνον ὡς πρωτότυποι ποιηταί, δραματοῦργοι καὶ πεζογράφοι, ἀλλὰ κυρίως ὡς δημιουργοὶ ὅλων τῶν λογοτεχνικῶν εἰδῶν, τὰ ὅποια, ἀν καὶ ἐτελειώθησαν οἱ μεταγενέστεροι, δὲν κατώρθωσαν ἐν τούτοις νὰ ἐπαυξήσουν. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν ἐτέραν τῶν πλευρῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τῆς νεωτέρας λογοτεχνίας· τὴν ἄλλην ἀποτελοῦν αὐτὰ ταῦτα τὰ ἔργα.

Μία λογοτεχνία δύναται νὰ κριθῆ μόνον διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀριστουργημάτων τῆς, καὶ ἀναμφιβόλως δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ εἰς ὀλίγας γραμμὰς. Ἀλλ' ὁ ἀγνοῶν τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἀξίαν αὐτῆς, δύναται νὰ μορφώσῃ ἰδέαν τινὰ διὰ τῆς ἀναγνώσεως γνωμῶν ἀρμοδίων κριτῶν. Ἐύρισκομεν ἀπείρους τοιοῦτους. Ἐν πρώτοις τοὺς Ῥωμαίους. Ἡ Λατινικὴ λογοτεχνία διεμορφώθη διὰ τῆς διηγετικῆς ἐπιδράσεως τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας. Οἱ πρῶτοι τῆς Ῥώμης ποιηταὶ μεταφράζουσι κατ' ἀρχὰς τὰ ἑλληνικὰ πρότυπα, καὶ οἱ μεταγενέστεροι υἱοθετοῦν βαθμιαίως πάντα τὰ εἶδη τοῦ ποιητικοῦ λόγου τῶν Ἑλλήνων. Ὅλοι οἱ Λατῖνοι ποιηταὶ ὁμολογοῦν καὶ ἐπαινοῦν τὴν βαρυτήμαντον συμβολὴν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν πνευματικὴν των πρόδοον.

«Ἐἰς τὴν παιδείαν» λέγει ὁ Κικέρων, «καὶ εἰς κάθε λογοτεχνικὸν κλάδον, οἱ Ἑλληνας ὑπῆρξαν οἱ διδάσκαλοι μας».

«Ὁ Ῥωμαῖος παῖς», λέγει ὁ Κοϊντιλιανός, «ὀφείλει νὰ ἀρχίζῃ τὰς σπουδὰς του ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς, διότι ἡ Ῥωμαϊκὴ παιδεία κατάγεται ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς».

Τὰ αὐτὰ ἐγκώμια ἐπαναλαμβάνουσι οἱ συγγραφεῖς τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ οἱ κορυφαῖοι ἀντιπρόσωποι τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας τῶν μεταγενεστέρων χρόνων.

«Τὰ ἔργα τῶν Ἑλλήνων δραματοῦργῶν διακρίνονται διὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν, τὴν ποιητικὴν ἑξαρσιν, τὴν σωφροσύνην, τὸν τέλειον ἀνθρωπισμὸν καὶ τὴν ὑψηλὴν κοσμοθεωρίαν των. Τὰς αὐτὰς ἀρετὰς ἀνευρίσκο-

μεν καὶ εἰς τὴν σωζομένην ἐπικὴν ποίησιν, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ρητορικὴν, τὴν ιστοριογραφίαν καὶ τὴν γλυπτικὴν των».—(Γκαίτε.)

«Ὀὐδαμοῦ δυνάμεθα ν' ἀνεύρωμεν ρήτορα μεγαλύτερον τοῦ Δημοσθένους, δραματικὴν ποίησιν ὠραιότεραν τῶν τραγωδιῶν Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους, ιστοριογραφίαν ἐλκυστικωτέραν καὶ διδακτικωτέραν τοῦ συγγράμματος τοῦ Ἡροδότου».—(Wordsworth.)

«Ἡ περίοδος ἢ περιλαμβανομένη μεταξὺ τῆς γεννήσεως τοῦ Περικλέους καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀριστοτέλους, εἶναι ἀναμφιβόλως, εἴτε κριθῆ αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, εἴτε ἐν σχέσει μὲ τὰ ἀποτελέσματά τῆς, ἢ μάλλον ἀξιωματικῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος. . . Τὰ ἀποσπάσματα τῶν εὐστρόφων καὶ βαθυστοχάσιων τούτων πνευμάτων, ὡς τεμάχια ἀρχαίου ἀγάλματος, ἀμυδρῶς μᾶς ὑποδηλοῦν τὴν τελειότητα τοῦ συνόλου. Ἡ γλώσσα των ὑπερέχει πάσης ἄλλης κατὰ τὴν ποιικιλίαν, τὴν ἀπλότητα, τὴν εὐκαμφίαν καὶ τὸν πλοῦτον».—(Shelley.)

«Οἱ Ἑλληνας ὑπῆρξαν ἀπαράμιλλοι. . . ἔθεσαν τὰς βάσεις ὅλων τῶν κλάδων τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον ὑπερηφανευόμεθα. Πρῶτοι ἐδημιούργησαν ἱστορικὴν λογοτεχνίαν τελείαν εἰς τὸ εἶδος τῆς, ἐφάμιλλον τῆς γλυπτικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς των. Ἰδρυσαν τὰ μαθηματικά, τὴν φυσικὴν, τὴν ἐπαγωγικὴν μελέτην τῆς πολιτικῆς, τὴν φιλοσοφίαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ζωῆς. Ἐἰς πᾶν πεδῖον πνευματικῆς δράσεως ἔκαμαν τὰ πρῶτα ἀπαραίτητα βήματα».—(Mill.)

«Ἐπανέρχομαι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν μὲ πάθος. . . Αἰσθάνομαι ὅτι οὐδέποτε προηγουμένως ἐγνώριζα ὅποιαν πνευματικὴν εὐχαρίστησιν παρέχει εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς. Ἦ ἀξιοθαύμαστος λαὸς! Διὰ πᾶσαν τέχνην καὶ ἐπιστήμην των δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὴν ἑκφρασιν τοῦ Λουκρητίου «Primum Graius homo». Θεωρῶ τὸν ἑαυτὸν μου εὐτυχῆ, διότι ἠδυνήθημι νὰ ἐπιστρέψω εἰς τοὺς μεγάλους αὐτοὺς διδασκάλους ἐν πλήρει ἀκμῇ τῆς ζωῆς μου καὶ μὲ ὠριμότητα καλαισθησίας καὶ κρίσεως. Οἱ πλεῖστοι ἀναγινώσκουσι τοὺς Ἑλληνας κατὰ τὴν ἐφηδικὴν των ἡλικίαν. Ἀλλὰ νέοι μικρότεροι τῶν 25 ἐτῶν, ἔστω καὶ εὐφυεῖς, εἶναι ἀδύνατον νὰ κρίνουν συγγραφέα ὡς τὸν Θουκυδίδην. Μόλις πρὸ δεκαετίας ἐξετίμησα τὴν βαθυστόχαστον διάνοιάν του. Ἦν ἀνέ-

γνώσα ὅτε εἶχον πλέον προσοικειωθῆ εἰς τὴν ἱστορικὴν ἔρευναν καὶ τὰ πολιτικὰ ζητήματα. Ἐξεπλάγημι διὰ τὴν προηγουμένην μου τυφλότητα καὶ τὸ μεγαλεῖον του. Δὲν ἠδυνάμην νὰ ὑποφέρω τὸν Εὐριπίδην εἰς τὸ σχολεῖον. Ὁμολογῶ τώρα τὴν παλινῳδίαν μου».—(Macaulay.)

Οἱ ἄνδρες οὗτοι—καὶ δὲν θὰ ἦτο δύσκολον ν' αὐξήσωμεν τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν,—δὲν εἶναι μόνον ἀρμόδιοι, ἀλλὰ καὶ ἀμερόληπτοι κριταί. Δὲν δύνανται νὰ κατηγορηθοῦν, ὡς συνήθως οἱ διδάσκαλοι, ὅτι εἶναι μέτοχοι μεγάλης Trading Bank of Greece and Rome Unlimited καὶ ἔχουν προσωπικὰ ἐλατήρια διὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν των. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ἐθαύμασαν τὴν Ἑλλάδα, διότι δὲν ἐγνώρισαν καλύτερόν τι. Πάντες—καὶ αὐτὸς ὁ Γκαίτε—εἶχον τὴν Ἀγγλικὴν λογοτεχνίαν ὑπ' ὄψει των, ἐγνώριζαν καὶ ἐκτιμοῦσαν αὐτήν.

Προσεπάθησα ν' ἀπαντήσω εἰς τὴν ἐριώτησιν: Ἦ κατώρθωσαν οἱ Ἑλληνας; «Ἄνεκάλυψαν κάθε λογοτεχνικὸν εἶδος, τὸ ὁποῖον γινώριζομεν, ἐχάραξαν τὴν τροχίαν, τὴν ὁποῖαν ἠκολούθησεν ἡ Εὐρωπαϊκὴ λογοτεχνία καὶ ἐδημιούργησαν πεζὸν λόγον καὶ ποίησιν ποῦ ἐπροκάλεσαν τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου.» Εἰς τὸ ἀπώτερον ζήτημα: «Ἦ δύναται ὁ κόσμος νὰ διδαχθῆ ἀπὸ αὐτὴν» εἶναι δυσκολώτερον ν' ἀπαντήσωμεν. Ἡ ἀπάντησις εὐρίσκειται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν, ἀλλ' ὁ χαρακτήρ μίας λογοτεχνίας δὲν δύναται νὰ δεσμευθῆ εἰς ἀριθμὸν ἀφηρημένων τύπων. Οὐδεμία λογοτεχνία εἶναι μεγάλη ἔνεκα μόνον τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς γνωρισμάτων. Ἡ ἀξία τῆς κυρίως συνίσταται εἰς τὸ εὖρος καὶ ὕψος τῆς ἐμπνεύσεώς τῆς, τὰ μόνον ἀκριθῆ κριτήρια τῆς αἰσθητικῆς ἀξίας. Ταῦτα ἔχοντες ὑπ' ὄψει, ἄς περιρίσωμεν τὴν ἀποψίν μας καὶ ἄς ἐξετάσωμεν τὰ ἰδιαιτέρα ἐκεῖνα χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα, τὰ ὅποια κατ' ἐξοχὴν διακρίνουσι τὴν Ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν. Ταῦτα εἶναι ἡ ἀπλότης, ἡ τελειότης τῆς μορφῆς, ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ κάλλος. Ἡ Ἑλληνικὴ λογοτεχνία εἶναι βεβαίως ὁρος εὐρύτερος τῶν ἰδιοτήτων τούτων. Ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ Οὐδῆϊπος τύραννος, αἱ Βάχαι, δὲν δύνανται νὰ ἐξηγηθοῦν μόνον δι' αὐτῶν. Ἡ ἀξία τῶν δραμάτων τούτων ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἀτομικὰς καὶ καθολικὰς ἀρετὰς. Οἱ τελευταῖοι καθιστοῦν οὐ

μόνον τὰς Ἑλληνικὰς τραγωδίας, ἀλλὰ καὶ τὸν Βασιλέα Λήρ, τὸν Φάουστ καὶ τὸν Μπράντ ἔργα μεγάλης ὀλκῆς. Ὡστε ἡ ἀξία τῆς Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν ἀπλότητα, τὴν ὠριμότητα, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν τελειότητα τῆς μορφῆς τῶν ἔργων τῆς.

Ἐὰν στραφῶμεν ἀπὸ τὸν Μίλτωνον εἰς τὸν Ὀμηρον, ἀπὸ τὸν Σαίξπηρ εἰς τὸν Σοφοκλέα, ἀπὸ τὸν Πλάτωνον ἢ Ἀριστοτέλην εἰς νεώτερον ἔργον ἠθικῆς, πολιτικῆς ἢ λογοτεχνικῆς κριτικῆς, ἀνευρίσκομεν ὡς διακριτικὸν γνώρισμα τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ μεταγενεστέρων συγγραφέων τὴν μεγαλυτέραν ἀπλότητα τῶν πρώτων. Οἱ ἀρχαῖοι ἦσαν βραχύτεροι. Ὁ Οὐδῆϊπος τύραννος ἔχει 1530 στίχους, ἐνῶ αἱ δύο μόνον πράξεις τοῦ Ἀμλέτου ἔχουν 1600, καὶ τὰ ἑλληνικὰ ἱστορικὰ καὶ φιλοσοφικὰ συγγράμματα εἶναι βραχύτερα τῶν ἀντιστοιχῶν νεωτέρων ἔργων. Ἡ ποιητικὴ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἢ ὅποια ἐπὶ γενεᾶς ἐδίδασκε τὰς ἀρχὰς τῆς δραματικῆς τέχνης, ἔχει 45 μόνον σελίδας. Ἡ Πολιτεία τοῦ Πλάτωνος, ἢ ὅποια ὑπὲρ πᾶν ἄλλο φιλοσοφικὸν σύγγραμμα ἐπέδρασεν, ἔχει 300 περίπου. Ἡ βραχυλογία βεβαίως δὲν εἶναι πάντοτε ἀπλότης, ἢ ὅποια δυνατὸν νὰ συνυπάρχη καὶ μὲ τὸν πλατεϊσμὸν. Ἀλλ' οἱ Ἑλληνας συγγραφεῖς εἶναι σύντομοι, διότι, ἀποφεύγοντες λοξοδρομίας καὶ παρεκβάσεις, περισσοτεχνίας καὶ ἀσημάντους λεπτομερείας, διαγράφουσι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς περιγραφῆς των μὲ λιτότητα γραμμῶν. Ἡ συγγραφικὴ των τέχνη ἔχει διπλὴν ἰδιότητα: Ἐξαιρεῖ καὶ τονίζει βασικὰ καὶ ζωτικὰ προβλήματα τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, καὶ ἀπεικονίζει ταῦτα μὲ εὐκρίνειαν καὶ καθαρότητα, ὡς δένδρα, τὰ ὅποια οὐδεὶς θάμνος περικαλύπτει. Ὀφείλομεν νὰ κάμωμεν τὴν διάκρισιν ταύτην, διότι πᾶσα μεγάλη λογοτεχνία ἔχει τὴν πρώτην τῶν ἰδιοτήτων τούτων ἢ δευτέρα ἐξαρτᾶται ἀπὸ χρονικὰς περιστάσεις. Ἐφόσον ὁ πολιτισμὸς προχωρεῖ ἀπώτερον τῆς πηγῆς του, δέχεται χιλιάδας παραποιήτους, οἱ ὅποιοι διαρκῶς αὐξάνουσι τὸν ὄγκον του, καὶ χρωματίζουσι καὶ ταράσσουσι τὸν ροῦν του· εἰς τὰς πηγὰς του ρεεὶ διαυγῆς καὶ ἡρεμῆς. Ἦ διαφέροντα πρῶτον ἐποχῆς εἶναι τὰ βασικὰ καὶ οὐσιώδη διαφέροντα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ἡ σύγχρονος

λογοτεχνία απεικονίζει τούτοις με καθόρθοτητα και απλότητα. Είς τούτοις στοχαστάς τὰ κύρια και θεμελιώδη προβλήματα σαφώς προέχουν, και ὁ Θεοκυδίδης και ὁ Πλάτων πραγματεύονται αὐτὰ με εὐθύτητα. Οἱ ποιηταὶ ἐμπνεύονται ἀπὸ συγκινηθῆματα και διαφέροντα πάλαι ὡς ἡ ἀνθρωπότης. Δὲν ἔχουν τίποτε κοινὸν μετὰ τὴν ἐκλέπτυνσιν και τὸ πολύπλοκον, τὰ ὁποῖα ἡ ἀγωγή και μικρὰ παράδοσις πολιτισμοῦ ἐπεσώρευσε εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχρύνθεσιν. «Ἕλληνες αἶετ παῖδες» εἶπεν ὁ Αἰγύπτιος ἱερεὺς εἰς τὸν Σόλωνα. Τὰ συναισθήματα τῶν Ἑλλήνων οὔτε ἡμιδλυεν, οὔτε ἐνόθευε ἡ damnosa hereditas τοῦ παρελθόντος. Οὔτε ὁ βίος, οὔτε ἡ πνευματικὴ αὐτῶν ἀτμόσφαιρα ἦσαν πολύπλοκα. Ἦσαν τὰ τέκνα τοῦ κόσμου και συνήνωσαν τὴν καταπληκτικὴν ὀξύτητα, τὴν εὐθύτητα και ἀπλότητα τοῦ παιδὸς μετὰ τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνδρός. Ὁ Peter λαμβάνει τὴν Ἴζοκόντα τοῦ Leonardo da Vinci διὰ τὴν συμβολισμὸν τὴν διαφορὰν μετὰ τὴν νεωτέρας και ἀρχαίας τέχνης και τὴν ἐξηγήσῃ τὸ περίπλοκον και πολύτροπον τῆς πρώτης ἐν συγκρίσει μετὰ τὴν ἀπλότητα τῆς δευτέρας.

«Ἡ κεφαλή τῆς συνήνωσε ὅλους τοὺς σκοποὺς τοῦ κόσμου και τὰ βλέφαρά τῆς εἶναι κάπως κουράσιμα. Ἐσωτερικὴ ὠραιότης ἐκφράζεται διὰ τῆς σαρκὸς τῆς, παραταθῆκης παραδόξων σκέψεων, φανταστικῶν ὀνειρώτων, ἐξαιρετικῶν παθῶν. Τοποθετήσατε διὰ μίαν στιγμὴν τὴν Ἴζοκόντα παραπλευρῶς μίᾳ λεπτῆς ἑλληνικῆς θεᾶς: Ὁ τὴν ἰδῆτε νὰ τραχηλῆ ξαφνικὰ ἐνώπιον τῆς ἀγνώστου αὐτῆς καλλονῆς, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐπέπεσε ἡ ψυχὴ μετὰ ὀλίγον: τὰς ἀσθενείας τῆς. Ὅλοι αἱ σκέψεις, ὅλοι αἱ πείραι τοῦ κόσμου ἐχαράχθησαν και ἀπετυπώθησαν εἰς αὐτὴν μετὰ τὴν τὴν δύναμιν ποὺ ἔχουν νὰ ἐκλεπτύνουν τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν και νὰ τὴν καθίστουσιν ἐκφραστικὴν. Ἡ Ἴζοκόντα εἶναι παλαιότερα τῶν βράχων, μετὰ τῶν ὁποίων καθέταται ὡς βρυκόλακος, πολλὰς φορὰς ἀπέθανεν και ἐγνώρισε τὸ μυστικὸν τῶν τάφων. Ἐδυθίσθη εἰς τὰς βαθυτάτας θαλάσσης και συνεκράτησε γύρω τῆς τὸ σκοτεινισμένο φῶς τῶν. Ἐκαμὲν ἐμπόριον παραδόξων ὑπασμάτων μετὰ Ἀνατολίτικας. Καθὼς ἡ Λήδα, ὑπῆρξε μήτηρ τῆς Ἑλένης και, καθὼς ἡ Ἁγία Ἄννα, μήτηρ τῆς Μαρίας. Ἡ

Ἴζοκόντα πράγματι εἶναι ἐνσάρκωσις τῆς ἀρχαίας φαντασίας και σύμβολον τῆς νεωτέρας σκέψεως».

Παρά τὴν ὑπερβολὴν και ἀκρότητα τῶν, αἱ σκέψεις αὐταὶ ἐκφράζουσιν μεγάλην ἀλήθειαν. Ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο νὰ συγκρίνωμεν τὴν Mona Lisa μετὰ τὰ γλυπτικὰ ἔργα τοῦ ἵου αἰῶνος, τὴν νεωτέραν μετὰ τὴν ἀρχαίαν λογοτεχνίαν. Πόσον τραχηλῆ ἦσαν τὰ ἔργα τοῦ Ὀμήρου και τὰ δράματα τοῦ Σοφοκλέους μετὰ τὸν Browning ἢ Meredith, Henry James ἢ Conrad, οἱ ὁποῖοι τόσους στροβίλους και διασταυρούμενα ρεύματα σκέψεως και ἐμπειρίας ἐνώνουν! Συγκρίνατε τὸν ἀποχαιρετισμὸν τοῦ Ἑκτορος και τῆς Ἀνδρομάχης τῆς Ἰλιάδος μετὰ οἷονδήποτε ἀποσπασμα τῶν συγγραφέων τούτων.

Ἔτσι τῆς εἶπε, κί' ἀπλωσε τὰ χέρια σὸ παιδί του, μὲ πίσω γέρνει τὸ παιδί σὸν κόρφο τῆς βυζάχτρας μετὰ τὴν φωνήν, τί τὸ κίωξ ἢ ὄψη τοῦ γονιοῦ του, σὸν εἶδε π' ἀτραχτεῖ ὁ χαλκὸς σπιθόβολα ὄχ τὸ κρᾶνος,

κί' ἀπάνω βάλει ἀγριωπὴ ἢ ἀλογισα φούντα. Ἐλάσε τότε ἡ μάννα του, μίᾳ στάλα κί' ὁ πατέρας. Καὶ βγάξει ἀπ' τὸ κεφάλι, ἐδύς, ὁ Ἑκτορας τὸ κρᾶνος

και τ' ἀπιθῶναι χάμου ἐκεῖ καθὼς λημποκοποῦσε, κί' ὅταν τὸ γιὸ του φίλησε και χόρσπε σὸ χέρι, σὸ δάκρυ κί' ὅλους τοὺς θεοὺς δεθήθηκε ἔτσι κί' εἶπε: «Περικλῶ σὲ, Δία μου, θεοί, περικαλῶ σας, ἄς δώσῃ ἡ χάρη σας κί' αὐτός — ὁ γιός μου — μετὰ τὸς Τρῶες

ὅπως κί' ἐγὼ νὰ ξαναστῆ, ἔτσι ἀντριωμένος πάντα κί' ἄξιός τῆς Τροίας βασιλείας. Κί' ἄς ποῦν γι' ἀφτόν μίᾳ μέρα:

«Αὐτός κί' ἀπ' τὸν πατέρα του πολὺ πιδὸ κλιμακί!» καθὼς γυρᾷ ἀπ' τὸν πόλεμον, και ματωμένα ἄς φέρνῃ

σὸ σπῆτι λάφυρα, ἀπ' ὄχτρο πὸ σκότωσε, παρμένα, πὸν νᾶν τὸν δῆ ἢ κινουόλα του και νὰ χαρῆ ἢ κερδίῃ τῆς.»

Εἶπε, και βγάξει τὸ παιδί στῆς γυναικὸς τὰ χέρια, κί' ἐκαίνη πίσω τὸ γυρῶ σὸ μωρισμένο κόρφο και πιροχαμογέλασε μετὰ μάτια δακρυσμένα.

Και σὸν τὴν εἶδε κί' ἔκλαιγε, τὴν πόνεσε ἢ ψυχὴ του, και τὴν χαίρισε γλυκὰ και μετὰ τῆς εἶπε:

«Μὴ μου βαρυσπικραίνεσαι, γυναίκα, και κανέναν, ἀν δέν τὸ γράφῃ ἢ μοῖρα μου, σὸν Ἄδῃ δὲ μετὰ στέλνει.

Εἶδε, ἀπ' τὸ ριζικὸ κινεῖς δὲ θὰ σωθεῖ ποτές του, θεὸς ἀντριωμένος, θεὸς δαίλος, μίᾳ πὸν βρεθεῖ σὸν κόσμον.

Μόν σπῆτι τῶρα πάγαινε νὰ κάτῃ στῆς δουλειᾶς σου, στῆ ρόκα και σὸν ἀργαλιό, και βάλει και τὴς σκλάβες.

Ὅσο γιὰ πόλεμον πὸν λῆς, οἱ ἄντρες θὰ φροντίσουν, ὅλοι, κί' ἀπ' ὅλους πρώτα ἐγὼ, ὅσοι κί' ἀν ζοῦν στῆν Τροία!»

Εἶπε, και τότε σήκωσε τὸ κρᾶνος του ἀπὸ χάμου. Κί' ἢ Ἀνδρομάχη κίνησε σὸ σπῆτι νὰ γυρῶ τῆρώντας πίσω, κί' ἔχυνε πικρὰ και μαῦρα δάκρυα. Σὲ λίγο σήκωσε ἔπειτα σὸ ἀρχοντικὸ τ' ἄντρος τῆς, σὸν Ἑκτορα τ' ἀντροφονιά, και μέσα μαζωμένες βρήκε τὴς σκλάβες, κί' ἐπικρασε ὅλες μαζί τὸ κλάμα. Σπῆτι τοῦ ἀκόμα ζωντανὸ ἔτσι ὅλες τὸν θρηνοῦσαν και λέγανε ἀπ' τὸν πόλεμον ξανά δὲ θὰ γυρῶ κί' ἀπ' τῶν ὄχτρον δὲ θὰ σωθῇ τὴ λύσσα και τὰ χέρια. (*)

Τὰ συναισθήματα ταῦτα συμμερίζεται ἐπιχιλιετηρίδας ὀλόκληρος ἢ ἀνθρωπότης και εἶναι κοινὰ εἰς τὸν Σαίξπηρ και τὸν Ναπολέοντα ὡς και τὸν ἔσχατον τῶν Ἰνδιάνων. Καὶ τὰ συναισθήματα ταῦτα ἐκφράζονται μετὰ τῆς αὐτῆς στοιχειώσεως ἀπλότητος. Θέματα τόσον ἀπλᾶ δύνανται νὰ εὑρεθοῦν εἰς τὴν λογοτεχνίαν μας, ἀλλ' οὐχὶ και τόσον εὐθεῖα ἐκφρασεῖς αὐτῶν Ἀκόμη και πρόδρομοι, ὡς ὁ Chaucer, ἐκληρονόμησαν τὴν μακρὰν παράδοσιν τοῦ Ἑλληνορωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Μόνον εἰς τὴν Βίβλον ἀνευρίσκομεν τὰ στοιχειώδη συναισθήματα τοῦ Ὀμήρου και ἀντίστοιχον ἐκδήλωσιν αὐτῶν.

«Ἀνέστη δὲ Ἀβραάμ τὸ πρῶτὸ και ἔλαθεν ἄρτους και ἄσπον ὕδατος και ἔδωκεν Ἀγάρ, και ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν ὦμον και τὸ παιδίον, και ἀπέστειλεν αὐτὴν. ἀπελθοῦσα δὲ ἐπλανᾶτο τὴν ἔρημον, κατὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὄρκου. ἐξέλιπεν δὲ τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ ἀσκοῦ, και ἔριψε τὸ παιδίον ὑπὸ κίττω μίᾳ ἐλάτης· ἀπελθοῦσα δὲ ἐκάθητο ἀπέναντι αὐτοῦ μακρότερον, ὡσεὶ τόξου βολῆν· εἶπε γάρ σὺ μὴ ἴδω τὸν θάνατον τοῦ παιδίου μου, και ἐκάθητο ἀπέναντι αὐτοῦ μακρόθεν· ἀναβοῆσαν δὲ τὸ παιδίον ἐκλαυσε. Εἰσήκουσε δὲ ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἦν, και ἐκάλεσεν ἄγγελος Θεοῦ τὴν Ἀγάρ ἐκ τοῦ ὄρανοῦ και εἶπεν αὐτῇ: Ἦ ἔστιν, Ἀγάρ; μὴ φοβοῦ· ἐπκήκασε γάρ ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς τοῦ παιδίου σου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἐστίν, ἀνάστηθι και λάβε τὸ παιδίον, και κράτησον και τῇ χειρὶ σου αὐτό. εἰς γάρ ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτόν. Καὶ ἀνέψεν ὁ Θεὸς τοὺς δ-

(*) Ἰλιάδος Ζ', 466-502, μεταφρ. Α. Πάλλη.

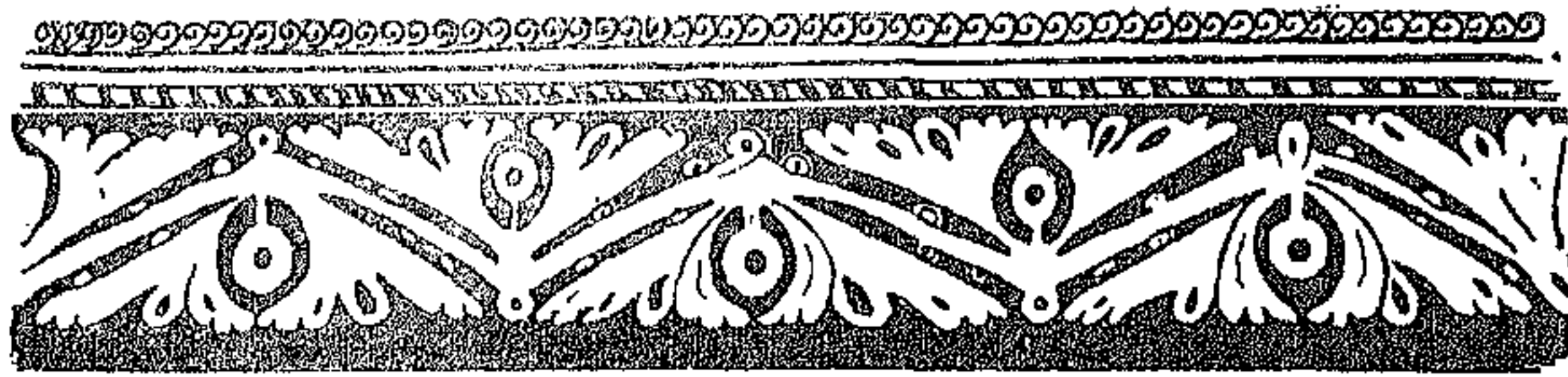
φθαλμοὺς αὐτῆς, και εἶδε φρέαρ ὕδατος ζώντος· και ἐπορεύθη και ἐπλησεν τὸν ἄσπον ὕδατος και ἐπότισε τὸ παιδίον, και ἦν ὁ Θεὸς μετὰ τοῦ παιδίου, και ηὔξθη». (Γένεσις XXI, 14).

Ὡς ὁ συγγραφεὺς τῆς Πεντατεύχου, ὁ Ὀμηρος ζῆ εἰς κόσμον, τοῦ ὁποῖου τὰ συναισθήματα εἶναι στοιχειώδη φυσικὴ συνέπεια τούτου εἶναι τὸ συγγραφικὸν ὕψος του. Ἡ παράδοσις ἤρχισε νὰ βαρύνῃ ἐπὶ τῶν διαδοχικῶν ἐπαφῶν, ἀλλ' οὐδέποτε κατέστη βαρεῖα, διότι αἱ συσσωρεύσεις ἦσαν μικραὶ και ὁ κόσμος ἦτο σχετικῶς ἀπλοῦς. Οὕτω οἱ ποιηταὶ και οἱ πεζογράφοι κινουνοῦνται εἰς τὸ πεδῖον τῆς δράσεως ὡς στρατιῶται και πολιτευταὶ, συνεχῶς ἀντιμετωπιζόντες τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς, οὐχὶ διὰ βιβλίων, ἀλλ' ἀπ' εὐθείας γνωρίζοντες ταῦτα. Οὕτω τὰ θέματα τῶν ἱστορικῶν σπουδαιότατα ζητήματα και τὸ ὕψος τῶν εἶναι ἀπλοῦν. Τὰ θέματα τοῦ Οἰδίποδος τυράννου και τοῦ Ἡρακλέους μαινομένου δύνανται νὰ ὀνομασθοῦν νοσηρά, ἀλλ' οὐχὶ και ὁ χειρισμὸς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους και τοῦ Εὐριπίδου. Τὸ ἀφύσικον στοιχεῖον τίθεται ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ και σχεδὸν παραμένει ἀπαρατήρητον. Τὸ διάφερρον τῶν ἐγκειται εἰς τὴν παράστασιν δεινῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Ὁ χειρισμὸς εἶναι ἀπλοῦς ὡς εἰς τὸν Ὀμηρον, τὰ πρόσωπα ὀλίγα, τὰ ἐξηρημένα διαφέροντα ἀδράματα, τὸ φῶς ρίπτεται ἀπλετον εἰς τὴν κεντρικὴν ὑπόθεσιν τῆς τραγωδίας. Ἐντεῦθεν προέκυψεν ἔντασις και εὐθύτης ἐντυπώσεων και περιορισμὸς εἰς τὸ περιγραφόμενον ἀντικείμενον. Ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο ν' ἀναγνώσιωμεν τὸν λόγον τοῦ ἀγγελιοφόρου εἰς τὸν «Ἡρακλέα μαινόμενον» και τὴν σκηνὴν ὅπου ἀνκαλύπτεται ἢ ταυτότης τοῦ Οἰδίποδος. Ἡ ἀπλότης αὕτη διατηρεῖται και ἐάν μετὰ τὸν Μέγανδρον και τοὺς Ἀλεξανδρινούς μεταβῶμεν εἰς κόσμον ὁμοίωτερον πρὸς τὸν ἰδικὸν μας. Ἡ λογοτεχνία τῶν Ἑλληνιστικῶν χρόνων εἶναι ἀκόμη ἀπλή κατά τὴν μορφήν, ἀλλὰ καλλιτεχνικώτερα, πνευματικώτερα, ἀν και ὀλιγώτερον κεντρικῶς και βασικῶς ἀνθρωπίνῃ.

(Ἀκολουθεῖ)

μεταφρ. ANT. M. ΙΣΗΓΟΝΗΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σ. ΒΕΪΝΟΓΛΟΥ

ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Κόκκινα φουστάνια, μπλέ βεντάγιες! Τι ωμορφα
πού ριπιζότανε οι κόρες του Σβαϊ Κνάρ Τόνγκ...

ΤΣΕ ΛΑΓΚ

Όταν ο Θύμιος Αμμουδιάτης έφτασε στην Αθήνα, ήταν δεκαεφτά χρονών. Η προηγούμενη ζωή του θα μπορούσε να συνοψιστεί σε λίγα λόγια. Είχε χάσει τον πατέρα του από μωρό, αλλά η προίκα της μάνας του, που έδινε ένα καλό εισοδηματάκι, του είχε επιτρέψει ν' αποκτήσει μια σχετική μόρφωση. Άλλωστε του άρεσανε πολύ τα γράμματα. Σε ηλικία δέκα χρονών είχε γράψει μιάν έκθεση που έκανε εντύπωση: το "Όνειρο". Ήταν για μια πεταλούδα που πετούσε πάνω απ' το κρεβάτι του και τον είχε... ξυπνήσει! Δυό γραμμές, όχι περισσότερες. Άλλα όλοι συμφωνήσανε πως είχε πνοή κι οι προφητείες, από στόμα σε στόμα, γινόντανε καταπληκτικά ρόδιες. Στο νεαρώτατο συγγραφέα γεννήσανε υπέρμετρες ελπίδες. Το βράδυ, όταν, κουρασμένος απ' το διάβασμα, έκλεινε τα βιβλία ή τα περιοδικά που είχε λάβει, έδινε στη μικρή βεράντα του σαλονιού. Το σπιτάκι τους, χτισμένο σε μια πλαγιά και περικυκλωμένο από πλούσια και όμορφη βλάστηση, μεταμορφωνότανε με τις πρώτες σκιές. Καθισμένος σε μια γωνιά της βεράντας, με τα χέρια σταυρωμένα πάνω στο ξυλένιο περίφραγμα, αίσθανότανε τον έαυτό του σαν πυργοδοεσπότη κάποιου μυθικού παλατιού. Η νύχτα έκανε κυανές τις τριανταφυλλένιες βουνοκορφές. Ο ουρανός γινότανε πιο έντονα γαλάζιος. Μες στη βραδυνή σιωπή, τα σφυρίγματα των βοσκών, κάτω, στον κάμ-

πο, ανέβαιναν μισοσδημένα απ' την απόσταση...

— Ναι, περάστε... Όχι, δέ μ' ένοχλείτε! Ο Θύμιος είχε το χέρι ακουμπισμένο στη ράχη μιας πελώριας πολυθρόνας, και χαμογέλουσε συγκαταβατικά.

— Βίστε, αλήθεια, πολύ καλός! Ναι, δεν το άρνούμαι, τα ποιήματά μου είχαν κάποιαν απήχηση. Χθές ακόμα, στο τσάι της κυρίας Χ... ο Σ... ο μεγάλος ποιητής της Αγίας, μου έλεγε πως λάμπουν σε διαμάντια στην εθνική μας λογοτεχνία. Του είπα πως ήταν υπερβολικός, πράγμα που θα μου επιτρέψετε να σας επαναλάβω...

Είχε εγκαταλείψει τη νωχελική στάση του στην πολυθρόνα και βημάτιζε στο μήκος της βιβλιοθήκης που έπιανε μιάν ολόκληρη πλευρά του γραφείου του. Τα ράφια της λυγίζανε κάτω απ' το βάρος των βιβλίων—κόκκινα και χρυσά...

— Επιμένετε, λοιπόν! Έκανε με προσποιητή έκπληξη, ενώ το χαμόγελο στα χείλη του έπαιρνε μιάν ανέκφραστη γλυκύτητα. Δεν πρέπει να πιστεύετε τι λένε οι άνθρωποι των γραμμάτων. Για να γράφουν μια γραμμή, πρέπει να πούνε δέκα ψευτιές. Θα σας φέρω ένα πρόχειρο παράδειγμα. Πάρτε δυο απ' αυτούς τους τόμους θέλετε. Αυτών εδώ, λόγου χάριν. Διαβάστε την αφιέρωση: **Του Θύμιου Αμμουδιάτη, ελάχιστο δείγμα του θαυμασμού που τρέφω για το**

AGNOLO DI COSIMO (ΙΣΤ' Αιών)

ΝΕΟΣ ΦΛΟΡΕΝΤΙΝΟΣ

(Από την συλλογή του Κάιζερ Γουλιέλμου)

άφθαστο έργο του. Λοιπόν, αν ποτέ, — πράγμα που δεν το ελπίζω — λάθω ανάγκη, από λεφτά, αυτός ο κύριος με τα δείγματα, τους θαυμασμούς και τα κολαούθια του, νομίζεις — είχε έρθει κοντά και με μεγάλη οικειότητα χτυπούσε στον ώμο τον ταπεινό κι' αδέξιο συνομιλητή του—νομίζεις πως θα μου δώσει μια πεντάρα;

— Μά... ξέρω κι' εγώ... ίσως...

— Ασφαλώς, ασφαλώς! Δόξα τῷ Θεῷ δεν υπάρχουν πιθανότητες να βάλω το φιλιτάτο Ω... σε δύσκολη θέση. Και τίποτ' άλλο να μη γράψω πιά, τα βιβλία που έχω τυπώσει μου εξασφαλίζουνε μιάν άνετη ζωή, αλλά θέλω να σου πω τι σημαίνει άνθρωπος των γραμμάτων. Ψεύτης! τέρως ψευτιάς... Άλλωστε... και ξαναγύριζε στην πολυθρόνα του, όλες αυτές οι ψευτιές κάνουν την

ἀλήθεια τῆς μεγάλης τέχνης, τὴν ἀλήθεια τῶν ἀριστουργημάτων. Ἦώρα θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἀφήσω. Μ' ἔχουν προσκαλέσει ἀπόψε στὴν Ἀγγλικὴ Πρεσβεία νὰ δειπνήσω καὶ δὲν εἶναι ἱσποτικὸ νὰ κάμω τὴν κυρία πρέσβειρα νὰ περιμένῃ. . .

Ὁ ἐπισκέπτης, ἀνήσυχος, ταραγμένος, βιαστικός, ἀρχίζει νὰ τὸν παρακαλεῖ, νὰ τοῦ ἐξηγήτῃ τὸ σκοπὸ τῆς ἀποστολῆς του.

— Νὰ μοῦ τυπώσετε ἕναν τόμο; Λυποῦμαι, λυποῦμαι, ἀλήθεια, πολὺ. . . Ἀλλὰ ἔχω ὑποσχεθεῖ κίβλας σ' ἑκατὸ ἐκδότες τὸ ἴδιο. Δὲ θὰ ἤθελα νὰ δώσω καὶ σὲ σᾶς μὴν ὑπόσχεση ποὺ θὰ μοῦ ἦταν ἀνθρωπίνως ἀδύνατο νὰ κρατήσω. . .

Ὁ ἀνθρωπάκος ἐπέμενε, μ' ἀπειρη δειλία, κι' ὁ Θύμιος βιαζότανε νὰ πάῃ νὰ ντυθῇ.

— 100,000! Ἄ, σᾶς βεβαιῶ πὼς τὸ ποσὸ αὐτὸ δὲ μοῦ κάνει καμμιάν ἀπολύτως ἐντύπωση. Ἀλλὰ δὲ θέλω νὰ ὑποσχηθῆτε τίς ἐπιπλήξεις τοῦ προϊστάμενου σας. Εἶστε τόσο νέος! Ἐλάτε αὐριο! Ἐλάτε καὶ τὰ ξαναλέμε.

Ἄλλες φορές, οἱ περιστάσεις ἦταν διαφορετικές.

Γιὰ ν' ἀποφύγῃ τίς ἐνοχλητικὰς ἐκδηλώσεις θαυμασμοῦ τοῦ πλήθους, ταξίδευε μ' αὐστηρὸ ἰνκόνιτο. Μ' ἕνα ἀπλὸ κοστομικροῦ, συνοδευόμενος ἀπ' τὸ γραμματέα του, ἐβγαίνει ἀπ' τὸ τραῖνο γιὰ νὰ πάρῃ τ' αὐτοκίνητο ποὺ τὸν περίμενε. Κι' ἀξαφνα μὴν ἀπέραντῃ ὀχλοβοῆ τὸν ἔξωνε, ἕνα κῦμα ἀνθρώπινον τὸν σταματοῦσε. Μὲ φρίκη ἀντιλαμβάνονταν τὰ τοιχοκολλημένα παραρτήματα στοὺς στύλους, στοὺς τοίχους, στὶς πόρτες, τὰ παραρτήματα μὲ τὴν εἰκόνα του καὶ τίς λεπτομέρειες τοῦ ταξιδιοῦ του, ποὺ κάποιος ἐπιτήδειος δημοσιογράφος εἶχε καταρθῶσει νὰ πληροφηθῇ.

— Ὁ Ἀμμουδιάτης, ὁ Ἀμμουδιάτης!

— Ζήτησ' ὁ Ἀμμουδιάτης!

— Διαβάσαμε τὴ Ζωὴ τῆς Καιμιλίας. . .

— Ἦ τὸ Νηπιενθῆ. . .

— Τὸν Ἀγνὸ Διάβολο! . .

Προσπαθοῦσε, μ' ἀπεγνωσμένες κινήσεις, νὰ φτάσῃ στὸ αὐτοκίνητό του. Ἀλλὰ τὸ ἀγριο καὶ τρελλὸ κῦμα τὸν περιέσφιγγε ὀλοένα περισσότερο. Ἀπαυδισμένος, κατακόκκινος καὶ γελαστός, ἔφτανε τέλος στὸ ξενοδοχεῖο του πάνω στοὺς ὄρους τῶν θαυμαστῶν του.

Ὅπως βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἡ ἐπιφύλαξη δὲν ἦταν ἀπ' τίς ἀρετὲς τοῦ Θύμιου. Ἴσως ἔμως νὰ μὴν ἔφταιγε καὶ πολὺ ὁ ἴδιος. Τὰ ὄρατα αὐτὰ ὄνειρα καταργοῦσαν κάθε πραγματικότητα. Τὸ παιδί ποὺ καθότανε μὲ τὰ μάτια στηλωμένα στὸ νυχτερινὸ οὐρανὸ, ντυμένο μὲ τὴ ζεφυρένια ποδιά τοῦ μαθητοῦ καὶ τὰ πεταλωμένα παπούτσια, σὲ ὄρισμένη στιγμή ἔπαυε νὰ εἶναι ὁ Θύμιος καὶ γινότανε ἕνας ταπεινὸς ἀδερφός του, ἕνας πενιχρὸς σωσίας του.

— Πήγαινε φέρε λίγο νερὸ ἀπ' τὸ πηγάδι καὶ δὲ θάχωμε τὴ νύχτα!

Γύριζε, κύτταζε τὴ μάννα του, ὄρθια μπρὸς στὴ φωτισμένη πόρτα, μὲ μὴν ἀπερίγραπτη ἀγανάκτηση. Ἐπειτα, σιγὰ σιγὰ, σηκωνότανε, κατέβαινε στὸ περιβόλι, ἤρεμο καὶ μυστηριώδικο, μὲς στὸ σκοτάδι. . .

— Ὡς πότε. . . ὡς πότε. . . συλλογιζότανε.

Ἦταν κακὸς μαθητής. Πολλὲς φορές τὸ σκαζε ἀπ' τὸ σχολεῖο κι' ἔτρεχε στὴν πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας νὰ πάρῃ τὸ τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ ποὺ περίμενε ἕνα μῆνα. Στὸ χωριὸ θὰ ἔφτανε μόλις τὴν Κυριακὴ, ἀλλὰ ἐκεῖνος δὲν μποροῦσε νὰ περιμένῃ περισσότερο. Τοῦ εἶχαν ὑποσχεθεῖ νὰ δημοσιεύσουν τὰ πρωτόλειά του. Συνήθως συνέβαινε τὸ ἕξις: Ἦ τὸ φύλλο δὲν εἶχε φτάσει ἀκόμα, ἢ εἶχε φτάσει, ἀλλὰ χωρὶς μισὸ στίχο δικό του. Φυσικὰ αὐτὸ δὲν ἐμπόδιζε νὰ χάσῃ ἕνα ὀλόκληρο πρῶτ' τὰ μαθήματά του. Ἀλλωστε κι' ἔταν πηγαινε μὲ τὴν ὥρα του, ἐπωφελοῦνταν τὴν εὐκαιρία ποὺ ὁ δάσκαλος ἦταν ἀπασχολημένος μ' ἄλλους συμμαθητὲς του, γιὰ νὰ γράφῃ ποιήματα. Μία μέρα γίνθηκε σωστὸ σκάνδαλο. Ὁ καθηγητὴς ἔβαλε τὸ χέρι σ' ἕνα στιχοῦργημα ὅπου ἔκανε λόγο γιὰ μὴν αἰθέρια καὶ παχουλὴ ξανθοῦλα. Τὸν ἔτρεξε στὸ Διευθυντή. Ἦνυκε συμβούλιο. Ἐπικρατοῦσε ἡ ἰδέα ν' ἀπολυθῇ. Ἦ μάννα του ἀναγκάστηκε νὰ ταπεινωθῇ, παρακαλώντας ὅλα τὰ μέλη τοῦ φοβεροῦ συμβουλίου, νὰ μειωθῇ ἢ ποινηθῇ σ' ἑβδομαδιαία ἀποβολή.

Δὲν εἶναι δύσκολο νὰ φαντασθῇ κανεὶς τίς εἰρωνεῖες καὶ τοὺς χλευασμοὺς ποὺ παρόμοια ἐπεισόδια κοστίζουν στὸ Θύμιο, ἀπὸ μέρους ὅχι μόνο τῶν συμμαθητῶν του, ἀλλὰ ὄλου σχεδὸν τοῦ χωριοῦ. Στὸ τέλος μάλιστα κατάντησε σωστὴ καταδίωξη. Κανεὶς

δὲ θυμότανε τίς ἐλπίδες ποὺ εἶχε δώσει ἄλλοτε. Ὅλοι τὸν κατηγοροῦσαν γι' ἀφηρημένο, ἠλίθιο, ἀνίδεο. Βρίσκανε τοὺς στίχους του κωμικούς. Ἐκεῖνος δὲν προσπάθησε ποτὲ νὰ διαμαρτυρηθῇ. Εἶχε πεποιθῆσθαι στὸν ἑαυτὸ του. Ὡστόσο αὐτὸ δὲν ἐμπόδιζε νὰ γεννηθῇ μέσα του τὸ πῖδ ἀσπαγδο μίσος γιὰ τοὺς συγχωριανοὺς του. Γενικὰ τὸ χωριὸ του τοῦ φαινότανε ἀνυπόφορο. Τὸν ἐπνίγε ἡ στενὴ καὶ περιωρισμένη ἀτμόσφαιρα. Ἦθελε κάτι πλατύτερο, μὴ διαμονὴ σὲ μέρος πῖδ πολιτισμένο, ὅπου οἱ ἀξίες ἀναγνωρίζονται κι' ἐκτιμῶνται καθὼς πρέπει. Ἀλλὰ ἔταν πρότεινε στὴ μάννα του νὰ πᾶνε στὴν Ἀθήνα, τοῦ δήλωσε κατηγορηματικὰ πὼς δὲ θὰ τὸ ἔκανε ποτέ.

Σήκωσε τοὺς ὄμους μὲ σιωπηλὸ θυμὸ. Αὐτὸ θὰ τὸ ἔλεπε. . .

Δὲν τὸ εἶδε, ἡ κακομοῖρα. Ἐνα καλοκαίρι, πρὶν τελειώσει ὁ Θύμιος τὸ γυμνάσιο, πέθανε ἀπὸ μὴν πλευρίτιδα ποὺ εἶχε παραμεληθῆ. Αὐτὸς ὁ θάνατος ἔκανε στὸ νέο βιβλίο αἰσθησι. Γιὰ πολὺν καιρὸ τοῦ ἔκοψε κάθε πόθο ἀλλαγῆς. Εἶχε πέσει σὲ μεγάλη μελαγχολία καὶ δὲν μποροῦσε νὰ περάσῃ τὸ κατώφλι τῆς κάμαρας ὅπου, γλυκεῖα κι' ἀμίλητη, εἶχε ξεψυχήσει ἡ χήρα τοῦ Μανώλη Ἀμμουδιάτη, χωρὶς τὰ δάκρυα νὰ βρέξουν τὰ μάτια του. Χρειαζότανε οἱ ἐπιτακτικὲς κι' ἐπίμονες παρακλήσεις τῶν φίλων του γιὰ νὰ κἀνῃ μὴ βόλτα, νὰ καθῆσθαι πέντε λεπτά σ' ἕνα καφενεῖο.

Ἐνα βράδυ, ῥέμβαζε στὴ βεράντα μοναχὸς του, ὅταν ἄκουσε τὴ φωνὴ ἑνὸς φίλου του, τοῦ Σπύρου. Ὁ ἐπισκέπτης πῆρε μὴν πολυθρόνα κι' ἐγκαταστάθηκε κοντὰ του μὲ μεγάλη οἰκειότητα. Ἦταν ἕνα χρόνον νεώτερος ἀπ' τὸ Θύμιο, ἀλλὰ πολὺ πῖδ ζωηρὸς, πολὺ πῖδ εὐθυμὸς. Ὡστόσο, παρ' ὅλη τὴ μεγάλη διαφορὰ χαρακτήρων, ἦταν ὁ στενὸτερός του φίλος.

— Πὼς πᾶνε τὰ καράβια, ρὲ Θύμιο! ἔκανε μὲ συρτή, νωχελικὴ φωνή.

Ἐκεῖνος δὲν ἀποκρίθηκε κι' ὁ Σπύρος ἔκανε λίγα λεπτά νὰ ξαναμιλήσῃ.

— Ἄκουσε, Θύμιο, εἶπε τέλος, ἔρχεσαι μὴν μὲρα μαζί μου;

— Ποῦ; ἔκανε ὁ ποιητὴς μ' ἐκπληξῆ.

— Στὸ Βόλο.

— Γιὰ ποῖο σκοπὸ;

Ὁ Σπύρος χαμογέλασε. Ἐσκυφε καὶ τοῦ εἶπε κάτι στ' αὐτί.

— Ὅχι. . . ψιθύρισε πολὺ σιγὰ ὁ Θύμιος, ἀθελα ταραγμένος.

— Λοιπὸν;

Ἐγινε μὴν μεγάλη σιωπὴ. Τέλος ὁ Ἀμμουδιάτης τραύλισε, μὲ μεγάλη στενοχώρια, ἕνα ἀσθενικὸ «καλά». Μὰ πρόσθεσε, σχεδὸν ἀμέσως, μὲ ὀλοένα μεγαλύτερη ἀμηχανία καὶ διαταγμὸ:

— Μὴ, ποῦ; . . Ἐδῶ; Ὁ κόσμος. . . Δὲν ξέρω. . .

Ὁ Σπύρος εἶχε ἕνα πλατύ, σαρκαστικὸ γέλιο.

— Εἶσαι παιδί, κατημένε! Ἀσφαλῶς ὅχι ἐδῶ. . . Δὲν ὑπάρχουν γυναῖκες ποὺ θὰ τολμοῦσαν. Σοῦ εἶπα πὼς θὰ πᾶμε ἕνα βράδυ στὸ Βόλο. . .

— Καὶ πότε θὰ γυρίσωμε;

— Διὰ βολὴ! Ἦ τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρῶτ'!

— Ὅχι ξενυχτίσωμε;

— Γιατί ὅχι; Ἦ παίρνεις αὐτὸ τὸ ὕφος!

Ἦν ἐδῶ ἔπρεπε νὰ φοβάται κανεὶς, εἶναι ἐγὼ μὲ τὴ μάννα, τὸ γέρο μου. . . Κι' ὅμως βλέπεις πὼς δὲ σκοτίζομαι. Θὰ τοὺς πῶ πὼς πᾶω ἐκδρομῆ. Τρέχα γύρευε! . .

Εἶχε πλησιάσει ἀκόμα περισσότερο τὸ Θύμιο. Αὐτομάτως ἡ φωνὴ του εἶχε χαμηλώσει.

— Ἄκουσε, ἔχω καταστρώσει ἕνα ὄρατο σχέδιο. Ἐξω ἀπ' τὸ Βόλο, κοντὰ στὸ Ἀκρωτήρι, εἶναι μὴν μεγάλη ἀμμουδιά. Θὰ πᾶμε ἐκεῖ. . .

— Στὸν ἄμμο;

— Μὴν κουβέρτα φτάνει. . .

— Ποῦ θὰ τὴ βρῆς;

— Αὐτὸ εἶναι δικὸς μου λογαριασμός!

Ὁ Θύμιος εἶχε κι' ἄλλες ἀπορίες. Ἀλλὰ ἡ ταραχὴ, στὴν ὁποία τὸν εἶχε ρίξει ἡ πρόταση τοῦ φίλου του, ἦταν τόσο μεγάλη, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ συγκεντρωθῇ, νὰ μιλήσῃ.

Ὁ Σπύρος σηκώθηκε. Ὁ Θύμιος αἰσθάνθηκε ἀμέσως μὴν ἀνακούφιση Μόνος του, ἔξω ἀπ' τὴν ἐπήρεια τοῦ εἰρωνικοῦ καὶ διαπεραστικοῦ βλέμματός του, θὰ μποροῦσε νὰ σκεφθῇ καλύτερα, νὰ βυθομετρήσῃ τὴν ἱκανοποίησή του—γιατί κατὰ βάθος ἦταν ἱκανοποιημένος, βαθιὰ ἱκανοποιημένος. Ὅπως εἶναι εὐκολο νὰ καταλάβῃ κανεὶς, ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ οἱ πρῶτες ἐρωτικὲς ὁρμὲς εἶχαν ξυπνήσει μέσα του, οἱ γυναῖκες, τὴ

νύχτα προπάντων, τὸν ἐπισκεπτόντανε — γοητευτικές ὀπτασίες — γιὰ νὰ τοῦ κάρουν τὸν ὕπνο του καὶ νὰ τὸν σύρουν, βουτηγμένο στὸν Ἰδρω καὶ τὴ λαχτάρα, πάνω στὸ ξεστρωμένο καὶ κουβαριασμένο κρεβάτι του. Κάποτε σηκώνονταν ὄρθιος, σὰ μεθυσμένος, τρικλίζοντας. Αἰσθάνονταν πὼς δὲν ἦταν πιὰ δυνατό ν' ἀρκεσθῆ σὲ ὀπτασίες . . . Θὰ πῆγαινε . . . Ποῦ θὰ πῆγαινε ; . . Δὲν ἤξερε ἀκριβῶς. Ἄλλ' αὐτὸ ἦταν τὸ λιγώτερο . . . Ἄνοιγε τὴν πόρτα τῆς κάμαράς του. Τὴν ἴδια στιγμή, ἡ φωνὴ τῆς μάννας του ἀπ' τὸ διπλανὸ δωμάτιο, ἐνσάρκωση τῆς πραγματικότητας, τὸν κάρφωνε στὴ θέση του.

— Ποῦ πηγαίνεις, παιδί μου ;

— Σηκώθηκα νὰ πιῶ λίγο νερό.

Ἀπογοητευμένος, τσακισμένος ἀπ' τὴν πολὺωρη διέγερση, γύριζε στὸ κρεβάτι του, ξαπλώνονταν στωϊκά. ἤξερε καὶ περίμενε μ' ἀγαλλίαση τὸν ὕπνο πού δὲν μπορούσε πιὰ νὰ νάει μακριά, πού θὰ τὸν λύτρωνε ἀπ' τὴν ἀγωνία καὶ τοὺς ἐφιάλτες.

Τὴν μέρα πιὸ φύχραιμα, ἀλλ' ὄχι λιγώτερο ἐπίμονα, οἱ ἐπιθυμίες του ξαναρχόντανε. Ἀδέξιος ἔμως κι' ἀπειρος καθὼς ἦταν, δὲν ἔβλεπε πούθενά στὸ χωριὸ του πιθανότητες νὰ τις ἱκανοποιήση. Γι' αὐτὸ ἡ πρόταση τοῦ Σπύρου, παρ' ὅλο τὸ πένθος του, δὲν τὸν εἶχε καθόλου θυμώσει. Ἄ, ὄχι, ἀπεναντίας . . .

Θὰ ἦταν περασμένα μεσάνυχτα καὶ δὲν εἶχε ἀκόμα κουνήσει ἀπ' τὴν βεράντα. Στὸν οὐρανὸ, οἱ πολὺπλοκοὶ ἀστερισμοὶ μὲ τις κυανὲς ἀνταύγειες μοιάζανε μὲ κολλιέδες ἀπὸ ζαφείρια. Πέρα ἀπ' τὸ σκοτεινὸ παραπέτασμα τοῦ δάσους, οἱ μικροσκοπικὲς χιονισμένες κορφές τοῦ Ὀλύμπου γινόνταν πράσινες, ἔπειτα γαλάζιες, ἔπειτα κόκκινες. Ἡ αὖρα ἐπίμονα τάραζε τὴ μελαγχολικὴ μεγαλοπρέπεια τῶν φιλυρῶν καὶ τῶν εὐκαλύπτων. Ὁ Θύμιος ἔμως ἔμενε ἀπαθής. Μὲ μιὰ ἐντατικὴ προσπάθεια ζητοῦσε νὰ προσβλέψη τὶς διαφορὲς φάσεις τῆς εὐθυμῆς νυχτιάς. Ἐρωτήματα ἀναπάντεχα ὀρθωνόντανε κάθε τόσο στὴ σκέψη του, στὰ ὁποῖα δὲν μπορούσε ν' ἀποκριθῆ.

— Πρέπει νὰ ρωτήσω τὸ Σπύρο . . .

Εἶχε ἀπελπιστῆ νὰ βρῆ μόνος τὴ λύση τοῦ αἰνίγματος.

Τὰ πρῶτα ἐρωτικὰ βήματα κάθε ἀνθρώπου παίζουν συνήθως ἓνα σημαντικὸ ρόλο στὴ κατοπινὴ του ζωὴ. Μιὰ ἀπογοήτευση, σχεδὸν κωμικὴ, εἶχε καταρθώσει ν' ἀπομακρύνῃ ἐριστικὰ τὸ Θύμιο ἀπ' τὸ χωριὸ του. Ἦταν δεκαεφτά χρονῶν ὅταν ἤρθε στὴν Ἀθήνα. Καὶ τὸ σπῆτι μαζί μὲ τὸ χωράφι πού τοῦ εἶχε ἀφήσει ἡ μάννα του καὶ πού εἶχε πουλήσει, τοῦ εἶχαν δώσει μερικὰ χρήματα. Ἐνας ἄλλος στὴ θέση του θὰ μπορούσε νὰ κἀνῃ κάτι. Ὁ Θύμιος ἔμως, ἀπειρος καθὼς ἦταν, δὲν ἀργῆσε νὰ τὰ σπαταλήσῃ. Τότε ἀρχισε μιὰ ζωὴ πολὺ διαφορετικὴ ἀπ' αὐτὴν πού εἶχε γνωρίσει ἔως τότε. Μιὰ βραδυὰ δὲν εἶχε νὰ φάῃ. Βγήκε στοὺς δρόμους νὰ ζητήσῃ. Καὶ μὲ τὸ ψηλὸ του ἀνάστημα, τοὺς στενοὺς ὤμους, τὸ ξερακιανὸ πρόσωπο ὄλο σπυριά, ἦταν τόσο ἀξιολύπητος, πού πολλοὶ διαβάτες τοῦ δώσανε τὸν ὄβολό τους. Αὐτὸ ὥστόσο δὲν τὸν ἐμπόδιζε ν' ἀσχολεῖται καὶ μὲ τὴ λογοτεχνία. Τὸν καιρὸ πού εἶχε ἀκόμα λεφτά, εἶχε γραφτεῖ σ' ἓνα φιλολογικὸ σύλλογο — διαλέξεις, βιβλιοθήκη, φιλολογικὲς ἐσπερίδες — κι' ἐξακολουθοῦσε νὰ πηγαίνει ταχτικά. Ἐνα βράδυ ὁ ποιητὴς Ι. Κ. μιλοῦσε γιὰ τὸ Βικτόρ Οὐγκώ. Οἱ γνῶμες του φανήκανε στοὺς νεαροὺς ἀκροατὲς του πολὺ ἀπόλυτες. Ζητήσανε νὰ τις ἀνασκευάσουν καὶ, στὴ συζήτηση πού ἐπακολούθησε, ὁ Θύμιος εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ δείξῃ πὼς γνῶριζε καλὰ τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου Γάλλου ποιητῆ.

Φεύγοντας, ὁ Ι. Κ. τὸν συνάντησε στὸ διάδρομο.

— Εἰστε φοιτητὴς ; τὸν ρώτησε.

— Ὁχι.

— Τί κάνετε ;

— Κατὰ τὴν περίσταση, μανάθης, ὑπηρέτης, λοῦστρος, διορθωτὴς, βιβλιοπώλης καὶ ζητιάνος . . .

Ὁ ποιητὴς τὸν κοίταξε μὲ συμπάθεια.

— Γιατί δὲ βρίσκεις μιὰ δουλειά ;

— Ποῦ νὰ βρῶ ; ἔκανε μ' ἀπορία.

— Δὲ μοῦ λές, ξέρεις καλὰ ἑλληνικά ;

— Ναι, ξέρω.

— Σ' ἀρέσει ἡ λογοτεχνία ;

— Γράφω καὶ ποιήματα, ψιθύρισε ὁ Θύμιος δειλά.

— Πέρασε αὔριο ἀπ' τὸ σπῆτι μου, τοῦ εἶπε ὁ Ι. Κ.

Ὁ Θύμιος ἔμεινε ἐκεῖνο τὸ βράδυ ξυπνη-

τὸς ὥρες ὀλόκληρες στὸ κρεβάτι του ὄνειροπολώντας. Τοῦ φαινότανε πὼς εἶχε φτάσει στὸν πρῶτο σημαντικὸ σταθμὸ τῆς ζωῆς του καὶ προσπάθησε νὰ κἀνῃ τὸν ἀπολογισμὸ τοῦ παρελθόντος. Αὔριο ! Μὲ τί ἀγωνία κι' ἀγαλλίαση περίμενε αὐτὸ τὸ αὔριο . . . Σηκώθηκε γιὰ νὰ καθαρογράψῃ τὰ ποιήματα πού θὰ ἔδειχνε στὸν Ι. Κ., τὰ ποιήματα πού θὰ τοῦ ἀνοιγαν τὸ δρόμο πρὸς τὴ δημοσιότητα καὶ τὴ δόξα. Θυμότανε τὶς νύχτες τοῦ χωριοῦ, τὰ ὄνειρά του στὴ βεράντα. Ἄραγε ἦταν γραφτὸ νὰ ξεδιαλύνουνε τόσο γρήγορα ; Στὸ τέλος, νικημένος ἀπὸ τὸν ὕπνο, ἀποκοιμήθηκε πάνω στὸ τραπέζι ὅπου ἀντέγραφε τὰ ποιήματά του.

Ὅπως ἦταν φυσικὸ, ἡ αἰσιοδοξία του διαφεύστηκε σκληρὰ τὴν ἄλλη μέρα. Ὁ Ι. Κ. βρῆκε τὰ ποιήματά του μέτρια. Ἴσως ἀργότερα νὰ κατόρθωνε κάτι. Πρὸς τὸ παρὸν ἔμως, θὰ ἦταν προτιμώτερο ν' ἀσχολῆται μόνον ἐρασιτεχνικὰ μὲ τὴ λογοτεχνία. Ὁ Θύμιος ἄκουσε παγωμένος καὶ περίλυπος μέχρι θανάτου τὴ διάφευση τῶν ἐλπίδων του. Πιθανὸν ὁ ποιητὴς ν' ἀντιλήφθηκε τὸ σιωπηλὸ δρᾶμα πού σπάραζε τὴν ψυχὴ τοῦ Ἀμμουδιάτη. Ἴσως νὰ εἶχε θυμηθῆ τὴ θλιβερὴ ἀπαρίθμηση τῶν ἐπαγγελμάτων του. Τὸ βέβαιον εἶναι πὼς ἔβαλε τὸ χέρι στὸν ὤμο του κι' ἔσκυψε ἐλαφρὰ πρὸς αὐτόν :

— Ἄκουσε, τοῦ εἶπε. Θέλεις νὰ ἐργασθῆς ;

— Ἄν θέλω ! ἔκανε ὁ Θύμιος ζωηρά.

— Θὰ σὲ συστήσω στὴν ἐφημερίδα πού ἐργάζομαι κι' ἐγώ. Ἄφου ξέρεις γράμματα, μπορείς νὰ σταδιοδρομήσης. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχῃς ὑπ' ὄψιν σου πὼς, γιὰ τὴν ὥρα, δὲ θὰ κερδίξης σπουδαία πράγματα. Πῆς πὼς θάχῃς ἐξασφαλισμένο τὸ ψωμί σου . . .

Πραγματικὰ ἡ ἀμοιβὴ του ἦταν πολὺ πεινιχρή. Κι' ἡ δουλειὰ βαρειά. ἔκανε θελήματα, πῆγαινε γράμματα στὸ ταχυδρομεῖο, πουλοῦσε στοὺς μπακάληδες τὰ φύλλα πού μένανε, καθάριζε τὰ γραφεῖα, κι' ὅταν ὁ διορθωτὴς εἶχε πολλὴ δουλειά, τὸν βοηθοῦσε. Ὡρισμένες στιγμὲς τὰ ἔβλεπε ὄλο τόσο μαῦρα, πού τοῦ ἐρχότανε νὰ πᾶῃ νὰ πνιγῆ. Δὲν εἶχε ποτὲ αὐτὴ τὴν τόλμη. Ἄλλωστε σιγὰ-σιγὰ, ἀνεπαίσθητα σχεδόν, ἡ θέση του βελτιωνότανε. Ἔτσι στὰ τριάντα τὸν θεωροῦσαν ὄλο ὡς ἓνα ἀπ' τὰ σπουδαιότερα στελέχη τῆς ἐφημερίδας του, καὶ στὰ τριανταεξὴ ἦταν στὶς παραμονὲς νὰ γίνῃ ἀρχισυντάκτης.

Ἀλλὰ ἡ τραχεῖα πραγματικότητα, ἡ συνεχῆς ἐργασία, εἶχε κατασυντρίψει ἕλες του τὶς ἐφηβικὲς φιλοδοξίες, εἶχε περιορίσει τὴν αἰσθηματικὴ του ζωὴ. Ἡ μόνη του εὐχαρίστηση, κι' αὐτὴ πολλές φορές ἀμφίβολη, ἦταν τὸ βραδάκι, ὅταν ἔφευγε ἀπ' τὸ γραφεῖο του. Εἶχε συνδεθῆ μὲ μιὰ μοδίστα, τῆς κρατοῦσε ἓνα σπιτάκι κάτω ἀπ' τὸ Λυκαβηττὸ καὶ πῆγαινε ἐκεῖ γιὰ νὰ ξεχάσῃ λίγο καὶ νὰ ξαναπάρῃ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ ζωὴ. Θὰ ἦταν ὁμοῦς ἀνακρίβεια, ἂν κανεὶς ὑπέθετε πὼς ἡ Κατίνα ἦταν γι' αὐτὸν ἓνας ἀπλὸς δεσμός, μιὰ ὀλικὴ διασκέδαση. Ἡ καμαρούλα τῆς ἦταν τὸ σπῆτι του, ἡ ἐστία του, ἡ αἰσθητικὴ του, ἡ ἄσση τῆς ἀχαρῆς ὑπαρξῆς του. Ἀντιπροσώπωνε γι' αὐτὸν ὅλη τὴν τρυφερότητα τῆς ζωῆς του. Ἀλλὰ, συνάμα, πόσος ἀνησυχῆς δὲν τοῦ ἔδινε ὁ ζωηρὸς χαρακτήρας τῆς ! Ἦταν πολὺτροπη, εὐμετάβολη, μάταιη, φαντασμένη, ἐρωτιάρα. Ἐνας ἴσως ἀνθρώπος σὰν τὸ Θύμιο, ἦταν ἀδύνατο νὰ γεμίση ὅλη τῆς τῆς ζωῆς, κι' αὐτὸ ἔδινε ἀφορμὴ σὲ καθημερινούς καυγάδες.

— Κάτι ἀπὸ δῶ, μπάρμπα, τόσο γωρὶς ; τὸν ρωτοῦσε, παραδείγματος χάρι, ἓνα ἀπόγευμα πού ὁ συντάκτης, φτάνοντας πιὸ νωρὶς ἀπ' τὴν ὥρα πού τὸν περίμενε, τὴν ἔδρισκε νὰ ράβῃ ἓνα φουστάνι πού οὔτε τῆς εἶχε προσφέρει, οὔτε τῆς εἶχε δώσει χρήματα ν' ἀγοράσῃ. Μήπως ἔχετε ἀπεργία ;

— Ὁχι, οὔτε ἀπεργία, οὔτε . . .

— Στάσου νὰ σοῦ φέρω μιὰ λεμονάδα νὰ δροσιστῆς . . .

Ἐτρεχε καὶ ξαναγύριζε, ἀνήσυχη κι' ἐτοιμη γιὰ τὸ παιχνίδι.

— Εἶδες τί ὄμορφο πού εἶναι αὐτὸ τὸ φουστάνι ; ἔκανε ἀποφασιστικά.

— Ναι, καὶ ἀπορῶ πού τὸ βρήκες !

— Ὁ, εἶναι ὀλόκληρη ἱστορία . . .

Τὸν κύτταζε στὰ μάτια, χαμογελώντας μὲ κάποια νευρικὴ κοκεταρία.

— Ἐχεις ὄρεξη νὰ τὴν ἀκούσης ;

— Ἄν ἔχω, λές !

— Νά, εἶχα πάει στῆς ἀδερφῆς μου καὶ κουβεντιάζαμε, ὅταν μπῆκε στὴν αὐλὴ ἓνας ναύτης. Εἶχε διάφορα μεταξωτά. Λαθρεμπόριο. Καὶ θεόφτηνα. Φαντάσου, αὐτὸ τ' ἀφηνε εἶκοσι δραχμὲς τὴν πῆχυ. Ἄν ἀκούστηκε ! Ἡ Ἀγλαΐα μούπε: « Πρέπει νὰ τὸ πάρῃς . . . »

Ὁ Θύμιος ἔβαζε τοὺς ἀγκῶνες πάνω στὸ τραπέζι.

— Καί λεπτά; Πού βρήκες τὰ λεπτά;

— Μαύωσε ή αδερφή μου...

— Χμ! Έκανε ο συντάκτης με κατεβαμένα μούτρα.

“Αλλά του κάκου. Θυμοί, μούτρα, καυγάδες, όλα μοιραία ξεχνιόντανε στην άγκαλιά της Κατίνας. “Έτσι ο Αμμουδιάτης είχε φτάσει στο σημείο να πιστεύη πως είχε γνωρίσει τη ζωή απ’ όλες της τις μεριές, πως έφεξης θα κυλούσε γι’ αυτόν ήρεμα, μονότονα, αναλλοίωτα, με μόνο τις ασήμαντες εκπλήξεις που του επιφύλασσε, κάπου κάπου, ή μοδίστα, — εκπλήξεις που όσο κι’ αν τον άνησυχούσαν ώρισμένες στιγμές, του φαινότανε πως ήταν ανίσχυρες να μεταβάλουν την κατάσταση. Φυσικά, έκανε λάθος. Κάποιος ήταν προωρισμένος να του ταραξή, τ’ ήσυχια νερά. Κι’ αυτός ήταν ο Σπύρος.

“Όπως θα θυμάται ο αναγνώστης, ο Θύμιος ποτέ δεν έτρεφε καμιά ξεχωριστή συμπάθεια για τους συμπαλίτες του. “Όσο κι’ αν αντιλαμβάνότανε τώρα τη μετριότητα του ποιητικού ταλέντου του, δεν μπορούσε να ξεχάση ποτέ τη μαύρη ερμηνεία τους. “Η διαμονή του στός Αθήνας του είχε επιτρέψει να διακόψη κάθε σχέση μαζί τους. “Έτσι δεν είχε ποτέ ειδήσεις, παρά δσες του έδινε τυχαία κανένας χωριανός που συναντούσε κάπου-κάπου. Χωρίς καμιά άλλωστε πρόθεση, ποτέ δεν είχε ζητήσει πληροφορίες για το Σπύρο. Θα νόμιζε κανείς πως αυτός ζητούσε τώρα να εκδικηθή για την άπάρνηση του Θύμιου Στην αρχή άδριαστα, έπειτα πιο επίμονα, κατά περιεργή συγκυρία, έλοι οι γνωστοί του άρχισαν να του μιλούνε για το Σπύρο, να τον εισάγουν πάλι στη ζωή του.

— Μπα, δεν το ξέρεις; Μά βέβαια, ήταν Γυμνασιάρχης στη Θεσσαλονίκη ως τον Ιούνη. Θα καθίση κάνα-δυό μήνες στο χωριό, κι’ έπειτα στην Αθήνα, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο!

— Άπίστευτο! Αυτός καθηγητής; Πού βρήκε τόσο σοφία;

— Ναι, σ’ έλους μας φαινόταν άπίστευτο όταν τον είδαμε να κερδίζει την υποτροφία, να φεύγη για τη Γερμανία. Κι’ όμως τ’ άτάφερε μια χαρά. “Έπειτα ο γάμος του...

— Μπα, παντρεύτηκε;

— Άφου έχει κόρη δεκαεφτά χρονώ...

“Ο Θύμιος σόπαινε από μια συγκίνηση που θα του ήταν δύσκολο να την καθορίση. “Όπως πάντα, έβλεπε τον εαυτό του στο κάτω σκαλι μιας κλίμακας που ο Σπύρος κρατούσε τις άνωτερες βαθμίδες. “Ασφαλώς ο φίλος του είχε γεννηθεί τυχερός. Με λίγη μελέτη, αυτός ο άδιόρθωτος τεμπέλης είχε εξασφαλίσει το μέλλον του, χωρίς την τραχειά δοκιμασία που είχε υποστή ο Θύμιος. Και το κυριώτερο, είχε παντρευτεί. Είχε άποκτήσει ολιγογένεια. Αυτός! αυτός!

— κι’ ένα πικρό χαμόγελο άνοιγε τ’ άχέλη του Αμμουδιάτη.

— Ναι, βέβαια, είναι καλός σύζυγος, λαμπρός πατέρας. “Αλλά... ο λύκος αν έγέρασε κι’ άσπρισε το μαλλί του, ούτε την γνώση άλλαξε, ούτε την κεφαλή του. “Ε, μά βέβαια... του άρέσουνε πάντα τ’ άξινά... “Άλλωστε υποθέτω πως θα το διαπιστώσης και μόνος σου σε λίγον καιρό...

— Πότε έρχεται;

— Μά σύντομα, πολύ σύντομα...

— Τόσο το καλύτερο, έκανε ο Θύμιος χαμογελώντας.

Κι’ αλήθεια, τον περίμενε άνυπόμονα. “Ο Σπύρος όμως δε βιαζότανε να φανερωθή.

— Ναι, βέβαια, δλ’ αυτά είναι ώρατα, αλλά για σκέψου! Τρία τ’ ά παιδιά τους και δυό εκείνοι; πέντε. Χρειάζονται ένα σωρό χρήματα, για να εγκατασταθουνε στην Αθήνα.

— Μά οι άπολαυές του;

— Έν πρώτοις άκόμα δεν πήρε το ακιστή δεκάρα. “Άλλωστε ο καθαυτό μισθός του καθηγητού είναι άστεύος!

— Ασφαλώς, ασφαλώς...

— Εύτυχώς, ο φίλος μας είναι και... συγγραφέας!

— Άδύνατο!

— Ναι, ναι. “Έγραφε μια θαυμάσια ιστορία για τη Βυζαντινή δυναστεία των Ισαύρων. “Όταν την τυπώση, θα πάρη άρκετά. “Ο διάσημος Κ. του έγγραφε πως δε θα μείνη “Έλληνας που να μη διαβάση το βιβλίο του...

— Και πότε τελospάντων σκοπεύει ναρθή στην Αθήνα;

— Τον Αύγουστο χωρίς άλλο...

(Άκολουθετ)

EDGARD ALLAN POE

Ο ΚΟΡΑΚΑΣ

Μές στ’ άκραχτα μεσάνυχτα που ήσκι οι κρυφοδιαβαίνουν, ήμουν μονάχος, γέροντας το βάρυπνο κεφάλι σ’ ένα βιβλίο σιβυλλικό. Και σαν σε όνειροζάλη ήχους μακρόσυρτους γρικώ που κούφιοι σιγασβένουν. Κ’ είπα: — στη θύρα μη κανείς ανάλαφρα χτυπάει; “Οχι. Δεν θάναί τίποτε κι’ ο άνεμος θα φυσάει.

“Άγριος χειμώνας ήτανε, δεν θα τον λησιμονήσω, τους ήσκιους άργοςάλεφτους μές στη φωτιά θωρούσα. Ποθούσα νάρθει χαραβγή κι’ άνώφελα ζητούσα τη λήθη στα χαρτιά να βρω, τη θλίψη μου να σβύσω. Οι άγγελιοι στον ούρανό μιλούν μ’ εκείνη τώρα, κ’ έδω στη γή κανένας πλιά δεν κραζει τη Λενόρα.

Στη σιγαλιά σαν άπαλό θρόσημα κάτι περνάει... τις κόκκινες μετάξινες κουρτίνες κάποιος σέρνει... και τρόμος πρωταγρίκητος και τρισβαθιος με δέρνει, και για να πάψει κ’ ή φτωχή καρδιά μου να χτυπάει, είπα: — δεν είναι τίποτε, μπορεί κανένας ξένος να κρούει τη θύραν άγνωστος και νυχτοπλανημένος.

“Έτσι το φόβον έδιωξα και πήρα λίγο θάρρος.

— “Όποιος και νάσαι, φώναξα, για πές μου τι γυρέβεις; άθόρουβα πως μπόρεσες έδω ψηλά ν’ ανέβεις; Δεν σ’ άκουσα, δεν σ’ ένοιωσα γιατί στού ύπνου το βάρος έγεργε το κεφάλι μου. — Και πάω μ’ άνατριχίλα ν’ άνοίξω. Κ’ ήτανε βαθειά σιγή, πυκνή μαβρίλα...

Κ’ εκύτταξα τη σκοτεινιά σαν νάβλεπα τον “Αδη σε όνειρο πρωτοφάνταστο φριχτά ζωγραφισμένο που άλλη φορά μάτια θνητού δεν τ’όχαν ιδωμένο. “Άφεγγη νύχτα. Και γρικώ, μές στο βουβό σκοτάδι, — Λενόρα, μά βραχνόσυρτη φωνή να λέει. — Λενόρα κράζω κ’ εγώ κι’ ο αντίλαλος, μαζί την ίδιαν ώρα.

Γύρισα μέσα. Μ’ εκαιγεν ο νοῦς μου σαν καμίνι. Πλιό δυνατά και πλιό ψηλά γρίκησα να χτυπάνε.

Κ' εἶπα: Στὸ παραθύρι μου βροντοῦν καὶ κάποιος θᾶναι,
ὡς πᾶν νὰ ἰδῶ, τὸ μυστικὸ πρέπει νὰ ξεδιαλύνει,
δὲν θὰ ἠσυχιάσω πρὶν ἰδῶ τί γίνεται ἔδῳ πέρα...
ἢ μήπως εἶναι μοναχὰ τὸ βογγητὸ τοῦ ἀγέρι;

Μὲ τρόμον ἔτρεξα γοργὰ ν' ἀνοίξω, καὶ ξανοίγω
σὰν ἀπὸ τὸν παλιὸ κυρτὸ μαβρόφτερος νὰ μπαίνει
κόρακας ἀργοσάλευτος ποὺ ἀτάραχος πηγαίνει,
σὰν ἄρχοντας περήφανος κι' οὔτε κυττάζει λίγο.
Πειάει μὲ τὰ βαριά φτερά ποὺ δὲν τ' ἀναταράζει,
στὸ ἀνώφλι, πλάϊ στὴν προτομὴ τῆς Ἀθηνᾶς, κουρνιάζει.

Τὸ μάβρο μεγαλόπρεπο πουλί κυττάζω τώρα
κι' ἡ ἄρωστη φαντασία ποθεῖ νὰ τὸ περιγελάσει.
Κ' ἔτσι τοῦ λέω:—Θᾶχεις καρδιὰ ποὺ δὲν ἔχει δειλιάσει,
ἀλλὰ δὲν ἔχεις φτερωτὸ κρίνος. Πές μου ἀπ' τὴ χώρα
τοῦ Πλούτωνα πῶς ξέφυγες; κι' ἐκεῖ πῶς σὲ ὀνομάζουν;
Καὶ μοῦ ἀποκρίθη «ποτὲ πλιά» πῶς οἱ νεκροὶ τὸν κράζουν...

Ἄν καὶ τὰ λόγια τοῦ ἄχαρου πουλιοῦ θαρρῶ πῶς ἦσαν
ἄστοχα, δίχως νόημα, παράξενο μοῦ ἔφάνη
πῶς μ' ἔνοιωσε. Κ' ἡ ἀπόκριση ποῦδωσε δὲν μοῦ φτάνει,
γιατὶ βαθιά μου ἀπαντοχὲς ἀπόκοσμες ξυπνήσαν.
Ποιὸς εἶδε κόρακα νάρθει νύχτα στὴν κάμαρά του,
νὰ λέει μὲ ἀνθρώπινη φωνὴ «ποτὲ πλιά» τ' ὄνομά του;

Στὴν προτομὴ τῆς Ἀθηνᾶς στέκει καὶ δὲν σαλέβει,
χωρὶς νὰ βγάξει μιὰ πνοὴ σὰν νὰ εἶχε ξεψυχήσει,
μόνο τίς δύο λέξεις ἀφτὲς τίς εἶχε ξεστηθίσει
καὶ τώρα μήτε ἓνα φτερὸ σιγὰ δὲν ἀναδέβει.
Εἶπα: κι' οἱ φίλοι μ' ἄφησαν καὶ κάθε ἐλπίδα πᾶει,
ἄβριο κι' ἀφτὸς γοργοπετᾶ,— «ποτὲ πλιά» μοῦ ἀπαντᾷ.

Ἄκουσα τὴν ἀπόκριση σὰν ἀποσβολομένος.
—Οἱ μόνες λέξεις θᾶναι ἀφτὲς, λέξεις καταραμένες,
ποὺ ὁ πρωτινὸς ἀφέντης σου στίς ἔχει μαθημένες,
γιατὶ ἀπ' τὴ Μοῖρα τὴ σκληρὴ θᾶταν κατατρεγμένος,
κι' ἔτσι σὰν θλιβερός ρυθμὸς τὰ λόγια σου ἀντηχοῦνε,
νεκρὸς ἐλπίδες «ποτὲ πλιά» σὰ νὰ μοιρολογοῦνε.

Στὸν ἄχαρο τὸν κόρακα πικρὰ χαμογελάω,
καὶ ξάγναντά του κάθησα βαθιὰ συλλογισμένος.
Πάντα στοὺς μάβρους στοχασμοὺς τοῦ πόνου βυθισμένος,
ζητῶ νὰ βρῶ τί κρύβουνε τὰ λόγια ποὺ γρικᾶω
τοῦ κολασμένου τοῦ πουλιοῦ σὰν μοιρολόι θανάτου
ποὺ αἰώνια σκούζει «ποτὲ πλιά» μὲ τὴ στριγγὴ λαλιά του.

Ἦμουν βουβός, στὸν πλιὸ βαθὺ καημὸ παραδομένος
κι' ἐπλαθε μάβρους λογισμοὺς μύριους ἢ φαντασιὰ μου,
ἢ ἀστραφτερὴ τοῦ κόρακα ματιὰ μὲς στὴν καρδιά μου
ἔφτανε καὶ μὲ φλόγιζε. Κ' ἔμεινα καθισμένος,
κάτου ἀπ' τὸ φῶς τοῦ λυχναριοῦ γέροντας τὸ κεφάλι,
ἐκεῖ ποὺ ἡ κόρη «ποτὲ πλιά» δὲν θὰ γυρίσει πάλι

Γύρω πυκνώνει λιβανιοῦ καπνὸς ἐβωδιασμένος
σὰν ἀπὸ κάποιο θυμιατὸ ποὺ ἄγγελος τὸ κρατοῦσε
καὶ ἄργα στὸ μαλιακόχνουδο χαλὶ ἀλαφροπατοῦσε...
Καὶ τότε κράζω:—Εἶναι ἄγγελος ἀπ' τὸ Θεὸ σταλμένος,
τὴ μνήμη νὰ παρηγορᾷ, λησμόνα τὴ Λενόρα.
—«Ποτὲ πλιά» μὲ στριγγὴ φωνὴ μοῦ ξανασκουίζει τώρα.

—Μάβρο πουλί, τοῦ Πειρασμοῦ ποὺ πρόμηνᾶς τὴν πλάνη,
τοῦ φώναξα, θὰ σ' ἔστειλε τῆς κόλασης τὸ ἀγέρι,
τῆς θύελλας τὸ ἀτρόμητο πνέβμα θὰ σ' ἔχει φέρει
ἔδῳ ποὺ ἡ φρίκη κατοικεῖ, πές μου θὰ βρῶ βοτάνι
γιὰ τὴν πληγὴ ποὺ μοῦ ἀνοίξε τοῦ πόνου τὸ σαράκι;
Καὶ τώρα πάλι «ποτὲ πλιά» μοῦ κράζει τὸ κοράκι.

—Προφήτη ἐσὺ τῆς συμφορᾶς, πουλί καταραμένο,
τοῦ φώναξα, μὲ ὄρκο φριχτὸ καὶ οὐράνιο θὰ σὲ δέσω:
στὰ μέρη τῆς Ἐδέμ, ἐκεῖ ψηλά, μήπως μπορέσω,
—πές τώρα ἐσὺ στὸ πνέβμα μου τὸ ἄχαρο τὸ θλιμένο—
τῆς κόρης τὴν ἱερὴ ψυχὴ νὰ κλείσω μὲς στὰ στήθη;
Κι' ὁ κόρακας στριγγόφωνα «ποτὲ πλιά» μοῦ ἀποκρίθη.

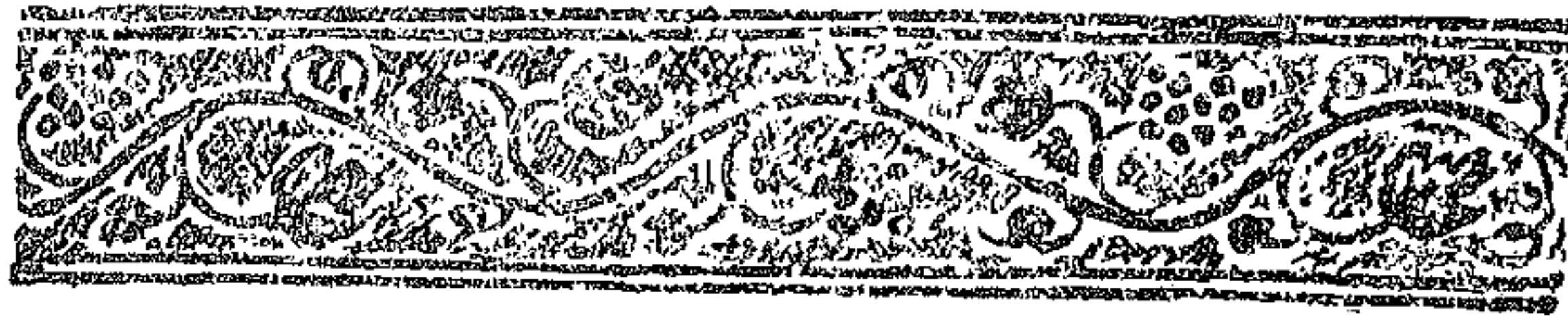
Τινάχτηκα κι' ἀνάκραξα:—Τώρα μᾶς ξεχωρίζει
ἀφτὸς ὁ λόγος σου, πουλί, δαίμονα τοῦ θανάτου,
ρίξου πάλι στὴν ἄβυσσο, στὸν ἄλλον κόσμον κάτου,
κι' ἔδῳ νὰ μὴ βρεθεῖ φτερὸ σ' ἐμὲ νὰ σὲ θυμίζει.
Τὸ σκούξιμό σου τὴν καρδιὰ κατάβαθα σπαράζει,
φύγε ἀπὸ κεῖ. Κι' ὁ κόρακας «ποτὲ πλιά» ξανακράζει.

Τῆς κακῆς ἄρας τὸ πουλί στοίχειωσε κι' ἔχει μείνει
στῆς Ἀθηνᾶς τὴν προτομὴ καὶ πλιά δὲν φτερουγίζει
στὸ βλέμμα τοῦ σατανικὸν ὄνειρο λαμπυρίζει...
Κι' ὅταν ὁ λύχνος πάνω του λάμψη θαμπὴ ξεχύνει
τὸ φάντασμα του δείχνοντας, στὸν ἴδιον ἴσκιον δένει
καὶ τὴ θλιμένη μου ψυχὴ γιὰ πάντα σκλαβωμένη.

(1915, μετάφραση.)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

DOROTHY PARKER

ΣΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ

—'Εδώ Ντέτροϊτ, σᾶς συνδέω, εἶπε ἡ τηλεφωνήτρια.

—'Αλλό! εἶπε ἡ δεσποινὶς ἀπὸ τῆ Νέα Ὑόρκη.

—'Αλλό! εἶπε ὁ κύριος ἀπὸ τὸ Ντέτροϊτ.

—'Α, Τζάκ! εἶπε ἐκείνη, τί εὐτυχία ἐπιτέλους, ν' ἀκούω τὴ φωνή σου! Δὲν μπορεῖς νὰ φαντασθῆς πόσο...

—'Αλλό! εἶπε ἐκεῖνος.

—'Αχ, δὲ μὲ ἀκοῦς; Περίεργο, ἐγὼ σ' ἀκούω τόσο καθαρά, σὰ νὰ βρισκόσουν κοντά μου. Ἀκοῦς τώρα καλύτερα, χροσέ μου; Μ' ἀκοῦς πὶὸ καθαρά;

— Μὲ ποιὸν ἐπιθυμεῖτε, παρακαλῶ, νὰ ὁμιλήσετε; ρώτησε ἐκεῖνος.

— Μὲ σένα! Μὲ σένα, Τζάκ, μὲ σένα, εἶπε ἐκείνη. Ἐδῶ εἶναι ἡ Τζίλλ, ἀγάπη μου. Ἀχ, ἂν μποροῦσες νὰ μ' ἀκούσῃς! Ἡ Τζίλλ!

— Ποιός;

— Ἡ Τζίλλ, εἶπε ἐκείνη. Μ' ἀλήθεια δὲν ἀναγνωρίζεις τὴ φωνή μου; Ἐδῶ, ἡ Τζίλλ, ἡ Τζίλλ!

—'Α ἔτσι, εἶπε ἐκεῖνος. Νά, ἐπιτέλους τώρα ἀκούω. Τί νέα, Τζίλλ;

— Καλά, καλά, εἶπε ἐκείνη. Δηλαδή, ἀγάπη μου, πολὺ ἄσχημα. Ἀχ, εἶναι φοβερό, δὲν μπορῶ πιά! Πότε ἐπιτέλους θὰ γυρίσῃς πίσω; Δὲν μπορεῖς νὰ φαντασθῆς πόσο ἀπαίσιμα εἶναι χωρὶς ἐσένα. Πές μου, πότε θὰ ἐρθῆς ἐπιτέλους; Μοῦ εἶχες πῆ πὼς θ' ἀλείπεις μονάχα τέσσερις-πέντε μέρες. Καὶ τώρα κοντεύουν τρεῖς βδομάδες! Μοῦ φαίνεται σὰ νὰ πέρασαν χρόνια πού ἔχω νὰ σὲ ἰδῶ. Ἀχ, χροσέ μου, εἶναι στ' ἀλήθεια φορικτό! εἶναι...

—'Αλλό! φώναξε ἐκεῖνος. Λυποῦμαι στ' ἀλήθεια πολὺ, ἀλλὰ δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω οὔτε λέξη. Δὲν σοῦ εἶναι εὐκολο νὰ μιλᾷς κάπως δυνατώτερα;

— Θὰ προσπαθῆσω, εἶπε ἐκείνη, θὰ προσπαθῆσω. Εἶναι καλύτερα τώρα; τ' ἀκοῦς;

— Ναι, τώρα κάτι ἀκούω, εἶπε ἐκεῖνος, ἀλλὰ μὴ μιλᾷς τόσο γρήγορα! Τί ἔλεγες πρὶν;

—'Ελεγα ὅτι εἶναι φορικτὰ χωρὶς ἐσένα. Οἱ ἡμέρες μοῦ φαίνονται ἀτέλειωτες. Κι' οὔτε δυὸ λόγια ἀπὸ σένα! Κόντευπα νὰ τρελλαθῶ! Οὔτε κἂν μιὰ κάρτα, οὔτε μιὰ...

— Σὲ βεβαίῳ, δὲν εἶχα οὔτε μιὰ στιγμή καιρό, εἶπε ἐκεῖνος. Ἐδούλευνα σὰν τὸ σκυλί. Δὲν ἤσυχάζα οὔτε μέρα, οὔτε νύχτα.

—'Αχ, ἀλήθεια; εἶπε ἐκείνη. Καημένε Τζάκ! Ἐφάνηκα πολὺ παράλογη πρὶν. Ἀλλὰ, ξέρεις, στ' ἀλήθεια ἦταν μαρτύριο γιὰ μένα, νὰ βρισκομαι χωρὶς καμμιά εἰδησή σου. Ἀς μοῦ τηλεφωνοῦσες τουλάχιστο μιὰ φορὰ! Ἰσα-ἴσα γιὰ νὰ μοῦ πῆς μιὰ καλησπέρα! Θυμᾶσαι; ὅπως ἔκανες ἄλλοτε πάντα, ὅταν ἔλειπες...

— Ναι... συχνὰ ἐσκέρθηκα νὰ σοῦ τηλεφωνήσω, εἶπε ἐκεῖνος, ἀλλὰ ἔλεγα πάντοτε, ὅτι ἐκείνη τὴν ὥρα θὰ εἶχες βγῆ ἔξω, ἢ θὰ κοιμόσουν, ξέρω γώ;...

— Ποτέ μου δὲν ἔλειπα ἀπὸ τὸ σπίτι, εἶπε ἐκείνη. Ἐμένα πάντα μέσα, μόνη μου, ὀλομόναχη. Δὲν μποροῦσα νὰ κάνω ἄλλοιῶς. Δὲν μοῦ κάνει κέφι νὰ ἰδῶ κανένα πιά. Ὅλοι μὲ ρωτοῦν: Πότε θὰ γυρίσῃς ὁ Τζάκ; Τί νέα ἔχεις ἀπὸ τὸν Τζάκ. Κι' ἐγὼ κάθε φορὰ φοβᾶμαι πὼς θ' ἀρχίσω τὰ κλάμματα, ἔτσι, μπροστὰ σ' ὅλον τὸν κόσμον. Ξέρεις, καλέ μου, μοῦ κάνει τόσον κόπο νὰ μὲ ρωτοῦν ὅλοι γιὰ σένα καὶ ν' ἀναγκάζομαι νὰ τοὺς ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἔχω...

—'Α, αὐτὸ τὸ τηλέφωνο λειτουργεῖ ἄθλια σήμερα, εἶπε ἐκεῖνος. Δὲν ἀκούω τίποτε! Τί λές; Τί σοῦ κάνει κόπο;

— Εἶπα, μοῦ κάνει κόπο ὅταν, μὲ ρωτᾷ ὅλος ὁ κόσμος γιὰ σένα κι' ἐγὼ ἀναγκά-

ζομαι νὰ τοὺς ἀπαντῶ... Ἀλλ' ἄς τ' ἀφήσουμε, ἄς τ' ἀφήσουμε αὐτὰ! Τί γίνεσαι ἐσύ, ἀγαπημένε μου; Πές μου, πὼς εἶσαι;

—'Αχ, πολὺ καλά, εἶπε ἐκεῖνος, μονάχα εἶμαι ψόφιος ἀπὸ τὴν κούφραση. Ἐσὺ πὼς τὰ πᾶς;

— Τζάκ, ἐγὼ... ἄχ, αὐτὸ ἀκριβῶς ἠθελα νὰ σοῦ πῶ, εἶπε ἐκείνη. Εἶμαι σ' ἀπελπισία. Κοντεύω νὰ τρελλαθῶ. Τί νὰ κάνω; Τζάκ, τί θ' ἀποκάνουμε ἐμεῖς οἱ δυὸ;

—'Αλλό! παιδί μου, δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω λέξη, ὅταν τὰ λές ἔτσι ὅλη ἀπὸ μέσα σου. Δὲν μπορεῖς νὰ μιλᾷς λίγο καθαρώτερα;

— Μὰ δὲ μπορῶ νὰ σοῦ τὰ πῶ ὅλα φωναχτὰ ἀπὸ τὸ τηλέφωνο, εἶπε ἐκείνη. Δὲν ἔχεις πιά καθόλου καρδιά; Δὲν αἰσθάνεσαι αὐτὰ πού σοῦ λέω; Δὲν αἰσθάνεσαι τίποτε, τίποτε;

— Στ' ἀλήθεια, εἶναι ἀδύνατη κάθε συνεννόησις, εἶπε ἐκεῖνος. Πρῶτα, μιλᾷς ἀνάμεσα ἀπ' τὰ δόντια σου, καὶ ὕστερα βάζεις τίς φωνές. Δὲν μπορῶ ν' ἀκούσω οὔτε λέξη. Γιατί δὲν πιάνεις νὰ μοῦ γράψῃς ἕνα γράμμα; Γράψε μου καλύτερα, θέλεις; Καὶ θὰ σοῦ γράψω κι' ἐγὼ, ναι;

— Τζάκ, ἀκουσέ με, ἀκουσέ με, σὲ παρακαλῶ. Πρέπει νὰ σοῦ μιλήσω. Σοῦ λέω στ' ἀλήθεια πὼς κοντεύω νὰ χάσω τὸ μυαλό μου. Σὲ παρακαλῶ, ἀγάπη μου, ἀκουσε αὐτὰ πού σοῦ λέω. Τζάκ, Τζάκ, ἔχω...

— Μιὰ στιγμή, εἶπε ἐκεῖνος. Κάποιος χτυπάει τὴν πόρτα μου. (Ἐμπρός! Σᾶς παρακαλῶ! Παιδιά, μὴν κάνετε τόση φασαρία! Περᾶστε μέσα! Κρεμάστε τὰ παλτά σας ἐκεῖ στὴ γωνία καὶ καθῆσατε! Τὸ οὔσκυ εἶναι στὸ μπουφέ καὶ πάγος εἶναι στὴν παγωνιέρα. Βουλευτήτε ὅπως μπορεῖτε. Κάντε σὰν νὰ βρισκόσαστε σ' ἕνα ἀληθινὸ μπάρ! Τώρα ἀμέσως θὰ ἐρθῶ κι' ἐγὼ). Ἀλλό! Ἐδῶ εἰσέδρησε μιὰ ἀληθινὴ ὀρδὴ ἀγρίων καὶ δὲν μπορῶ πιά ν' ἀκούσω οὔτε λέξη. Θὰ μοῦ κάνῃς τὴ χάρη νὰ μοῦ γράψῃς αὔριο, ἔ;

— Νὰ σοῦ γράψω; εἶπε ἐκείνη. Ἀχ, Θεέ μου, νομίζεις ὅτι δὲν θὰ σοῦ εἶχα γράψῃ χίλιες φορές, ἂν ἤξερα ποῦ νὰ σοῦ στείλω τὸ γράμμα; Δὲν ἐγνώριζα τὴ διεύθυνσή σου, ὡς χθές, πού τηλεφώνησα καὶ τὴν ζήτησα ἀπ' τὸ γραφεῖο σου. Ἡμουν στ' ἀλήθεια ὀλότρελα...

—'Α ἔτσι; εἶπε ἐκεῖνος. Ἐλεγα (ἄχ, μὰ κάντε, σᾶς παρακαλῶ λίγη, ἡσυχία! Ἀφήσατε με νὰ τελειώσω. Ἐδῶ ἔχω μιὰ σπουδαία ὑπεραστικὴ συνεννόησις). Δὲν μοῦ λές, ἀλήθεια, αὐτὸ τὸ τηλεφώνημα θὰ σοῦ κόστισε σήμερα ἕνα ἑκατομμύριο δολάρια! Δὲν πρέπει νὰ πετᾷς ἔτσι τὰ λεπτὰ σου.

— Νομίζεις ὅτι συλλογίζομαι καθόλου αὐτὸ τὸ πράγμα; Ἐγὼ δὲ σκέπτομαι, πὰρ πὼς θὰ πεθάνω, ἂν δὲ σοῦ μιλήσω σήμερα. Πραγματικῶς, θὰ πέθαινα ἂν δὲν ἀκουγα τὴ φωνή σου. Τζάκ, ἀγάπη μου, τί εἶναι αὐτὸ πάλι μὲ σένα; Ἀλήθεια, δὲν θέλεις νὰ μιλήσῃς μαζί μου; Γιὰ πές μου, τί σὲ ἀλλάξε τόσο πολὺ; Εἶναι πού... Δὲν μ' ἀγαπᾷς πιά καθόλου; Τζάκ, πές μου!

—'Αλλό! Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω λέξη. Ἄν δέν...;

— Σὲ παρακαλῶ, εἶπε ἐκείνη. Σὲ παρακαλῶ, σὲ παρακαλῶ, Τζάκ, ἀκουσέ με! Πότε ἐπιτέλους θὰ γυρίσῃς πίσω, χροσέ μου; Μοῦ λείπεις, μοῦ λείπεις τόσο πολὺ! Πότε θὰ ἐρθῆς πίσω;

—'Αχ, ναι, αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς, εἶπε ἐκεῖνος. Αὔριο ἠθελα νὰ σοῦ γράψω γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα. (Παιδιά, πάψτε ἐπιτέλους! Αὐτὸ πιά καταντᾷ νὰ μὴν εἶναι ἀστεῖο!) Ἀλλό! μὲ ἀκοῦς; Λοιπόν, βλέπεις, τὸ ζήτημα εἶναι πὼς πιθανόν νὰ χρειαστῇ νὰ πάω στὸ Σικάγο γιὰ λίγες μέρες. Πρόκειται γιὰ μιὰ πολὺ καλὴ ἐπιχείρηση καὶ δὲν πιστεύω νὰ λείπω πολὺν καιρό. Λογαριάζω νὰ φύγω τὴν ἐρχομένη βδομάδα.

— Τζάκ, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μὴν τὸ κάνεις αὐτό! εἶπε ἐκείνη. Ἀχ, μὴ μοῦ τὸ κάνεις! Δὲν μπορεῖς νὰ τὸ κάνῃς. Δὲν μπορεῖς νὰ μ' ἀφήσῃς ἔτσι, μόνη μου ἔδῶ! Πρέπει νὰ σὲ ἰδῶ, ἀγάπη μου. Πρέπει! Πρέπει νὰ ἐρθῆς ἔδῶ, εἰδεμὴ θὰ ἐρθῶ ἐγὼ αὐτοῦ νὰ σὲ βρῶ. Ἀλλοιῶς δὲν θὰ τὰ βγάλω πέρα. Τζάκ, δὲν θὰ...

—'Ακουσε, καλύτερα θὰ εἶναι τώρα νὰ ποῦμε καληνύχτα, εἶπε ἐκεῖνος. Αὐτὸ τὸ τηλέφωνο λειτουργεῖ τόσο ἄσχημα, πού δὲν τ' ἀκούω καθόλου. Κι' ἐπειτὰ ἔδῶ γίνεται τέτοια φασαρία. (Παιδιά, ἐπιτέλους πάψτε μὲ τὴ φουσαρμόνια. Εἰσθε πραγματικὰ ἀνυπόφοροι!) Λοιπόν, τώρα νὰ πᾶς νὰ κοιμηθῆς κι' ἐγὼ θὰ σοῦ γράψω αὔριο πρῶτ' ἂν ὅλα.

— Τζάκ, εἶπε ἐκείνη, μὲ στιγμὴ. Φανου καλός, ἀγάπη μου. Πές μου τουλάχιστο κάτι, γιὰ νὰ κοιμηθῶ ἡσυχά τὴ νύχτα! Πές μου πὼς μ' ἀγαπᾷς! Γιὰ τὸ Θεό, πές μου πὼς μ' ἀγαπᾷς ἀκόμα! Πές μου το! Πές μου το!

— Ἀχ, εἶναι φοβερό, δὲν μπορῶ ν' ἀντιληφθῶ τίποτε, εἶπε ἐκεῖνος. Δὲν ξέρεις τί φασαρία γίνεται ἐδῶ μέσα. Θὰ σοῦ γράψω αἴριο, πρωτὶ-πρωτὶ. Ὁρεβουάρ! Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὸ τηλεφώνημά σου.

— Τζάκ, εἶπε ἐκείνη. Τζάκ, μὴ φεύγεις ἀκόμη! Ἐνα λεπτὸ ἀκόμη, Τζάκ, θὰ σοῦ μιλήσω ἡσυχά. Δὲν θὰ κλαίω! Θὰ σοῦ μιλήσω ἔτσι πού θὰ μὲ καταλάβῃς. Σὲ παρακαλῶ, χρυσέ μου, σὲ παρακαλῶ...

— Ἐτελειώσατε; ρώτησε ἡ τηλεφωνήτρια.
— Μὴ διακόπτετε! φώναξε ἐκείνη. Μὴ διακόπτετε! Μὴ διακόπτετε! Καλέστε τον πάλι! Καλέστε τον πάλι ἀμέσως! Ἀχ, ὄχι, ἀφήσατε. Δὲν ἔχει κανένα λόγο. Δὲν ἔχει στ' ἀλήθεια κανένα λόγο...

Μεταφρ. ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ

ΛΑΪΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΠΟΥ ΗΤΑΝ ΤΟ ΛΑΘΟΣ

Ἐνας ραγιάς, καλὸς νοικοκυρᾶκος, πού ἄκουγε στὸ ὄνομα Μαρκουλιᾶς, καθὼς ἐγύριζε κάποτε ἀπὸ κυνήγι στὸ χωριό του, τῶφερε ὁ δρόμος νὰ περάσῃ κοντὰ ἀπὸ ἕνα χωράφι του, καὶ μ' ἕνα βιαστικὸ κοίταγμα πού ἔκανε σ' αὐτό, τοῦ φάνηκε πὼς εἶχε μικρύνει.

— «Μπα σὲ καλὸ μου, εἶπε μόνος του, τόσο τάχα νὰ γελιέμαι!»

Ἐρριξε τότε σ' αὐτὸ γοργά, πάνω καὶ κάτω δεξιὰ καὶ ἀριστερά, τὴ ματιὰ τοῦ νοικοκύρη πού βλέπει τὸ κάθε τι καλύτερα ἀπὸ χίλια ξένα μάτια, καὶ ξεκαθάρισε πὼς ἀπὸ τὸ μέρος πού συνόρευε μὲ τὸ χωράφι ἐνὸς Τούρκου, πού τὸν ἔλεγαν Ἀλῆ, τὰ σημάδια πού ἐκανόνιζαν τὰ ὄρια καὶ χωρίζανε τὰ δύο κτήματα, εἶχαν μετακινήθῃ, κι' ἔτσι τὸ διπλανὸ εἶχε μεγαλώσει εἰς βᾶρος τοῦ δικοῦ του.

Ἐσκέφθηκε τότε νὰ βρῆ τὸ γείτονά του, νὰ συνεννοηθοῦν σὰ φίλοι, καὶ νὰ ξαναβάλουν τὰ ὄρια στὴν πρώτη τους θέση.

Ἐξεκίνησε, πῆγε τὸν βρῆκε, τοῦ τῶπε μὲ καλὸ τρόπο, μὰ ἄκουσε μὲ ἀπορία του τὸν Τούρκο νὰ τοῦ λέη, πὼς τὰ σημάδια δὲν εἶχαν μετατοπισθεῖ, καὶ πὼς ἀπὸ μίαν ἀρχῆς ἔτσι ἦταν τὸ χωράφι του, ὅπως τὸ εἶχε κληρονομήσει ἀπὸ τὸν πατέρα του, καὶ ἐκεῖνος πάλι ἀπὸ τὸν παπποῦ του.

Ἐστενοχωρέθηκε πολὺ μ' αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ γείτονά του, καὶ τοῦ εἶπε πὼς θὰ τὸν ἀνάγκασε νὰ πάη στὸν Καδῆ νὰ βρῆ τὸ δικό του.

— Καὶ στὴν Καδίνα νὰ πάς, τὸ ἴδιο μου κάνει, παλιογκιαούρη! τοῦ ἀπάντησε ὁ Ἀλῆς.
Ὁ Χριστιανὸς δὲν ἔχασε καιρὸ, ἔτρεξε στὴν πολιτεία, βρῆκε τὸν Καδῆ καὶ τοῦ ἐξιστόρησε τὸ περιστατικὸ του.

Ἐκεῖνος, ἀφοῦ τὸν ἄκουσε μὲ προσοχή, τὸν ρώτησε ἂν εἶχε μάρτυρες, νὰ βεβαιώσουν πού καὶ πὼς ἦταν πρὶν τὰ ὄρια πού χωρίζανε τὰ δύο χωράφια.

— Καὶ μάρτυρες μπορῶ νὰ σοῦ φέρω, Καδῆ μου, καὶ ἀκόμη ἔχω νὰ σοῦ παρουσιάσω κάτι πικὸ σπουδαῖο, τὸ χοτζέτι (τίτλος ἰδιοκτησίας) πού γράφει πόσο καὶ πὼς εἶναι τὸ χωράφι, πού τὸχω ἀγορασμένο ἀπὸ τὸν Χουσεῖν ἐφέντη, πού κι' ἐκεῖνος, ὅπως θὰ ξέρης, τὸ εἶχε «ἀντάμ-μπαμπατάμ».

— Καλά, τοῦ λέει ὁ Καδῆς, ἐγὼ, αἴριο τὸ πρωτὶ, θὰ ἔρθω μὲ τὸ γραμματικὸ μου ἐπὶ τόπου νὰ ἰδῶ τὰ χωράφια σας, κι' ἐκεῖ θὰ ἐξετάσω καὶ θὰ δώσω τὸ δικό σου ὅπου πρέπει.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ πρωτὶ, ὁ Καδῆς μὲ τὸ γραμματικὸ του, ὁ χριστιανὸς μὲ μάρτυρες καὶ μὲ τὸ χοτζέτι του, ἀνταμώθηκαν στὸ φιλονικούμενο κομμάτι τοῦ χωραφιοῦ.

Ἐκεῖ ὁ Καδῆς, βλέποντας πὼς δὲν εἶχε πάει κι' ὁ Ἀλῆς, ἔστειλε καὶ τὸν ἔφερε. Ἀμα τὸν εἶδε, τὸν καλοσῶρισε πρόσχαρα καὶ τὸν ρώτησε πρῶτον ἀπ' ὅλους τί εἶχε νὰ εἰπῆ γιὰ τὴ διαφορά τους, πού τοῦ κατᾶγγειλε ὁ χριστιανός, καὶ ἀφοῦ τὸν ἄκουσε προσεχτικά, ρώτησε ὑστερα βιαστικὸς καὶ τοὺς ἄλλους τί ἤξεραν γιὰ τὸ πρᾶγμα αὐτό.

καὶ ἐνῶ ἐκεῖνος τοὺς ἄκουγε, ὁ γραμματικὸς του ἔγραφε τὸ τί ἔλεγαν.

Στὸ τέλος, ἐζήτησε ἀπὸ τὸν Μαρκουλιᾶ νὰ ἰδῆ καὶ τὸ χοτζέτι του· τὴν ὥρα πού τὸ διάβαζε, σούφρωσε τὰ χεῖλια του, καὶ ζάρωσε τὰ φρύδια του, δείχνοντας ἔτσι, πὼς δὲν τοῦ ἄρεσε ὅ,τι ἦταν γραμμένο μέσα σ' αὐτό· τὸ στριφογύρισε ἀκόμη περιφρονητικὰ στὰ χεῖρια του, καὶ τὸ ξανάδωσε πίσω στὸ χριστιανό.

Καθὼς πῆγε νὰ φύγῃ μὲ τὸ γραμματικὸ του, ἐμουρμούρισε μέσ' ἀπὸ τὰ δόντια του πὼς σὲ λίγες ἡμέρες θὰ ἔβγαζε τὸ ἰλάμ (ἀπόφαση) γι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεση.

Τὸ Μαρκουλιᾶ τὸν ἔξωσαν τὰ φῖδια μὲ τὰ φερσίματα τοῦ Καδῆ, καὶ φοβήθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ πὼς δὲ θάβρισκε τὸ δικό του, ἀφοῦ ὁ ἀντίδικός του ἦτανε Τούρκος καὶ ὁ Καδῆς Τούρκος.

Σὲ λίγο ὅμως, ἄρχισε νὰ τοῦ φεύγῃ ὁ φόβος αὐτός, γιὰτὶ συλλογίστηκε πὼς οἱ Τούρκοι εὐκολὰ τουμπάρουν μὲ τὰ πεσκέσια, καὶ πὼς ἀκόμη εἶναι παραδόξιστοι, ὅπως τὸ λέει καὶ ἡ κοινὴ παροιμία: «Τούρκον εἶδες, ἄσπρα θέλει, κι' ἄλλον εἶδες, κι' ἄλλα θέλει». Καὶ μὲ τίς σκέψεις αὐτές, καὶ γιὰ νὰ κερδίσῃ αἰγούρα τὴν ὑπόθεσή του, ἔστειλε τὴν ἄλλη ἡμέρα ἕνα καλὸ πεσκέσι στὸν Καδῆ.

Ὁ Καδῆς, ἄμα τὸν εἶδε στὸ δρόμο ὑστερα ἀπὸ μιὰ βδομάδα, τὸν γλυκοχαιρέτησε, καὶ κτυπώντας τὸν φιλικὰ στὸν ὦμο, τοῦ εἶπε, ὅτι τὸ δικό του ἦτανε φῶς φανᾶρι, καὶ θὰ τοῦ τὸ ἔδινε μὲ τὸ ἰλάμ πού θὰ ἔβγαζε.

Ἀπὸ τότε ὅμως πέρασαν ἄρκετὲς ἡμέρες, μὰ ὁ Καδῆς δὲν ἔδωκε τὸ ἰλάμ, ὁ χριστιανὸς ἀνγκάστηκε νὰ τοῦ στείλῃ καὶ ἄλλο πεσκέσι, καὶ σὲ λίγες ἡμέρες ἄλλο, καὶ πάλι ἄλλο, γιὰτὶ κάθε φορὰ πού ἔπαιρνε τὸ πεσκέσι, ὁ Καδῆς τὸν ἔβρισκε, τὸν εὐχαριστοῦσε, καὶ μὲ γλυκόλογα τοῦ ἔλεγε ὅτι θὰ ἔβγαζε τὸ ἰλάμ.

Τοῦ Μαρκουλιᾶ δὲν τοῦ ἄρεσε πού τράβαγε ἔτσι τὸ σχοινί ὁ Καδῆς, καὶ πῆγαινε ἀπὸ ἀναβολὴ σὲ ἀναβολή· ἄρχισε νὰ παίρνῃ τὰ λόγια του γιὰ κοροῖδια· αὐτὸ τὸν ἔκανε ν' ἀγανακτήσῃ πολὺ, καὶ ἀποφάσισε, γιὰ νὰ ξεκαθαρίσῃ αὐτὴ ἡ δουλειά, νὰ πάη νὰ βρῆ τὸν Καδῆ στὸ σπίτι του.

— Ἀφέντη Καδῆ, τοῦ λέει, θέλω νὰ τρυγήσω τὰ μελίσια μου, μὰ δὲν ἔχω καθόλου ὄρεξη γιὰ τέτοια δουλειά, γιὰτὶ μοῦ τριβελί-

ζει τὸ μυαλό ἢ ἰδέα πὼς ἄργεῖς νὰ βγάλῃς τὸ ἰλάμ, κι' αὐτὸ μοῦ ἔχει κόψει καὶ τὸν ὕπνο, καὶ δὲν μπορῶ νὰ ἡσυχάσω οὔτε μέρες, οὔτε νύχτες· ἦρθα νὰ μοῦ πῆς, πότε πιά θὰ βγάλῃς αὐτὸ τὸ ἰλάμ, γιὰ νὰ κάνω κουράγιο, νὰ μπορέσω νὰ τρυγήσω τὰ μελίσια μου, καὶ νὰ σοῦ φέρω καὶ σένα ἀπ' αὐτὸ τὸ μέλι ἕνα κιουπάκι γεμάτο.

Ἀκούοντας ὁ Καδῆς αὐτά, τοῦ λέει γελαστά, χαϊδεύοντας τὰ γένηια του:

— Νὰ μὴ σὲ νοιάζῃ γιὰ τίποτε, ἀφοῦ ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ γιὰ τένα! μόνο τρέξε νὰ τρυγήσῃς τὰ μελίσια σου, καὶ μόλις μοῦ φέρῃς τὸ μέλι, παίρνεις τὸ ἰλάμ, πού θὰ τὸ ἔχω ἔτοιμο νὰ σοῦ τὸ δώσω.

Φεύγοντας ὁ χριστιανὸς ἀπ' ἐκεῖ, εἶπε μέσα του: «Τώρα νὰ ἰδῆς τί θὰ σοῦ σκαρώσω κι' ἐγὼ, πού μὲ βιαχνίζεις τόσο καιρὸ, νὰ βγάλῃς τὸ ἰλάμ, καὶ μὲ ἀναγκάζεις ὀλοένα νὰ σοῦ φέρνω πεσκέσια».

Ἐγύρισε στὸ σπίτι του, ἐπῆρε ἕνα κιουπάκι, τοῦ ἔβαλε μέσα στάχτη, καὶ ἀφοῦ τὴν ἐπατήκωσε καλὰ καὶ τῶκανε μ' αὐτὴ κοντόγεμο, ἔστρωσε ἐπάνω της ἕνα γυαλιστερό χαρτί, κι' ἔτσι, ἀπ' ἐκεῖ ὡς τὰ χεῖλη του, ἔμεινε πάνω κάτω τόπος ἀδειανός, τέσσερα-πέντε δάκτυλα. Ἐτρώγησε κι' ἕνα μελίσι, ἐπῆρε λίγο μέλι, καὶ μ' αὐτὸ ἀπογέμισε τὸ κιουπάκι.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ πρωτὶ, τὸ ἐπῆρε καὶ πῆγε στοῦ Καδῆ τὸ σπίτι, καὶ ξεσκεπάζοντας τὸ μπρὸς σ' αὐτὸν τοῦ λέει.

— Καδῆ μου, σοῦ ἔφερα ἕνα μέλι πού μόνο στὸ παλάτι τοῦ Σουλτάνου τὸ τρῶνε· ἰδὲς τί διάφανο πού εἶναι, καὶ πὼς μεσοχολάει!

Ὁ Καδῆς, βλέποντας καὶ μυρίζοντας το, δὲν κρατήθηκε ἀπὸ τὴν χαρὰ του, ἐβούτηξε μέσα στὸ μέλι τὸ μισὸ δάκτυλο του, τὸ ἔβαλε στὸ στόμα του, τὸ πιπίλισε καλὰ μὲ τὴ γλῶσσα του, καὶ ξερογλύφοντας τὰ χεῖλη, ἔβγαλε πρόθυμα ἀπὸ τὸ σουτᾶρι του τὸ ἰλάμ, καὶ τὸ ἔδωσε τοῦ Μαρκουλιᾶ, ὀπογραμμένο καὶ σφραγισμένο, καὶ τοῦ ἀναγνώριζε μ' αὐτὸ πὼς τὸ κομμάτι τοῦ χωραφιοῦ ἦταν καταδικό του.

Ἀφοῦ ἔφυγε ὁ χριστιανὸς μὲ τὸ ἰλάμ, ὁ Καδῆς ἐφώναξε τὴν Καδίνα, καὶ τῆς εἶπε νὰ τοῦ κάνῃ ἀμέσως τηγανίτες, νὰ δοκιμάσουνε τὸ μέλι πού τοὺς χάρισαν.

Ἐγιναν οἱ τηγανίτες, καὶ ὁ Καδῆς πῆγε νὰ μουρλαθῇ ἀπὸ τὴν χαρὰ του, γιὰτὶ τὸ μέλι τοῦ χριστιανοῦ ἦταν ἔσοχο, καὶ τόσο

εὐχαριστήθηκε μ' αὐτό, πού εἶπε τῆς Καθίνας καὶ τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ πρωτὶ νὰ τοῦ κἀνη λουκουμάδες.

Μὰ βτάν τοὺς ἐφτιαξε ἡ Καθίνα, κι' ἐπῆγε νὰ βγάλῃ μέλι ἀπὸ τὸ κιουπάκι νὰ τοὺς περιχύσῃ, τὸ κουτάλι τῆς βρῆκε ἀντίσταση στὸ χαρτί πού ἐχώριζε τὸ μέλι ἀπὸ τὴν στάχτη· πρόσεξε καλύτερα, κι' εἶδε τι ἦταν κάτω ἀπὸ τὸ μέλι, καὶ τί κάτω ἀπὸ τὸ χαρτί.

Ἔβλεπε τοῦ Καθῆ, ἐκεῖνος ἔγινε μπαρουτι ἀπὸ τὸ θυμὸ του, κι' ἀποφάσισε νὰ ἐκδικηθῆ τὸ Μαρκουλιᾶ γιὰ τὸ γέλασμα: νὰ τοῦ πάρῃ πίσω τὸ ἱλάμ καὶ νὰ βγάλῃ ἄλλο, πού νὰ δίνῃ δικαίω στὸν Ἄλῆ.

Ἐφώναξε τὸ γραμματικὸ του, καὶ τοῦ εἶπε νὰ πάῃ τρέχοντας στὸ σπίτι τοῦ χριστιανοῦ, καὶ νὰ τοῦ ζητήσῃ τὸ ἱλάμ, πού εἶχε τάχα κάποιον λάθος, καὶ νὰ τοῦ τὸ φέρῃ γιὰ νὰ τὸ διορθώσῃ.

Ὅταν ἐπῆγε ὁ γραμματικὸς καὶ τὸ εἶπε τοῦ Μαρκουλιᾶ, αὐτὸς τοῦ ἀπάντησε μὲ τὸ χαμόγελο τοῦ κερδισμένου, πού γελάει τελευταῖος καὶ σίγουρα γιὰ μιὰ μεγάλη ἐπιτυχία του:

— Νὰ πῆς τοῦ Καθῆ, πὼς τὸν εὐχαριστῶ πολύ, καὶ νὰ μὴ σκοτίζεται πιά γιὰ τὸ ἱλάμ, γιὰτὶ αὐτό, ὅπως εἶδα, εἶναι πολὺ σωστὸ καὶ δὲν τὸ δίνω πίσω. Ἄν εἶναι κάπου λάθος, τὸ λάθος θὰ εἶναι στὸ... κιούπι!

ΠΑΝΑΓ. Δ. ΣΕΦΕΡΛΗΣ

IDEAL

Σὰν ἀχνὴ καντήλα, φλόγα μυστική,
μέσα στὴ ψυχὴ μου καὶς στοχαστική.
Κάποτε, πού σαύρα φούντωσες ἱερὴ—
ἀπὸ τότε πέρασαν καιροὶ...

Μὲ φτερά καμμένα, γύρω σου, ὁ χορὸς
τῶν παλιῶν μου ἐλπίδων, ἔπεσε σωρὸς,
ἀκριβὴ μου ἐλπίδα, καὶ καημὸς κρυφός,
τῆς ζωῆς μου ἀνέσπερο ἐσὺ φῶς!

Πόση ἀνησυχία καὶ μεταγνώμοι
κόβαν τῆς καρδιάς μου πάντα τὴν ὁρμή!
Γώρα εἶναι, βαθεῖά μου, μυστικὸς βωμὸς·
βάσανο εἶσαι τάχα, ἢ λυτρωμὸς;

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΓΙΟΥΛΗΣ

ΕΠΙ ΣΦΑΓΗΝ

Γιατὶ αὐτό, ἀνάμεσα σ' ὄλα; ἦταν τόσα ἄλλα γύρω του πιδ δυνατά, πιδ ζωνηρά, πιδ ἄξια νὰ βρασιάζουν τὸ βᾶρος τοῦ σιδερένιου κουδουνιστοῦ, πού θάδειχνε τὸ δρόμο τοῦ κοπαδιοῦ στὸν ἀφέντη του!

Ὁ κλῆρος ἔλαχε σαυτό. Ὁ ἀνοιχτομάτης κλῆρος πού, μέσα ἀπ' τὸ σωρὸ τῶν καλοστρωμένων, τῶν ἀπρόσωπων χαρτιῶν, παραδίνει στὰ χέρια τοῦ πόνου τὸν ἀδύνατο.

Καί, τὴ μοιραία ὥρα, μέσ' ἀπ' ὄλο τὸ κοπάδι, σημάδεψε κείνο τὸ φτωχό, πού στερνὸ ἀπόμεινε στὸ κυνηγητὸ ἀπάνω.

Ἐφερνε τὴ δοκιμασία ἀκατάπαυτα, γύρω ἀπὸ τὸν ἀδύνατο λαιμὸ του, στῆς μέρας τὸ γελαστὸ τὸ φῶς, στὸ γαληνοφόρο σούρουπο, στὴ σιωπὴ τῆς νύχτας. Ἐφῆγε, τὴν ὥρα τῆς βροσκῆς μέσ' στὸ χλωρὸ λειβάδι, στὴ βαρεῖα πορεία κάτω ἀπ' τὸ φλογερὸ ἥλιο,

στὴ μεσημεριάτικη ἀνάπαυση γύρω ἀπ' τὸ μεγάλο πεύκο, στὴν ἀνυπαρξία τοῦ ὕπνου, πού, ξαφνιασμένος ἀπὸ τὸν ἀσημένιον ἤχο, ξέφευγε, φορές, γιὰ ὥρα μακρὰ ἀπ' τὸ σγουρὸ κεφαλάκι. Ντάν... Ντάν...

Ἐννοιαστα τᾶλλα χοροπηδοῦσαν στὸ λειβάδι γύρω του, ξένιαστα ἀνεδοκατέβαζαν τὰ κεφαλάκια στὸ πράσινο χορτάρι τῆς βροσκῆς, ξένιαστα στίς ζεστὲς ὥρες ἀναμασσούσαν τὴ φυλαμένη τροφή τους· μὰ τὸ κάθε του ἀλέμα,—ντάν, ντάν,—θύμιζε τὴν καταδίκη του κι' ἔκανε τὸ βᾶρος μεγαλύτερο.

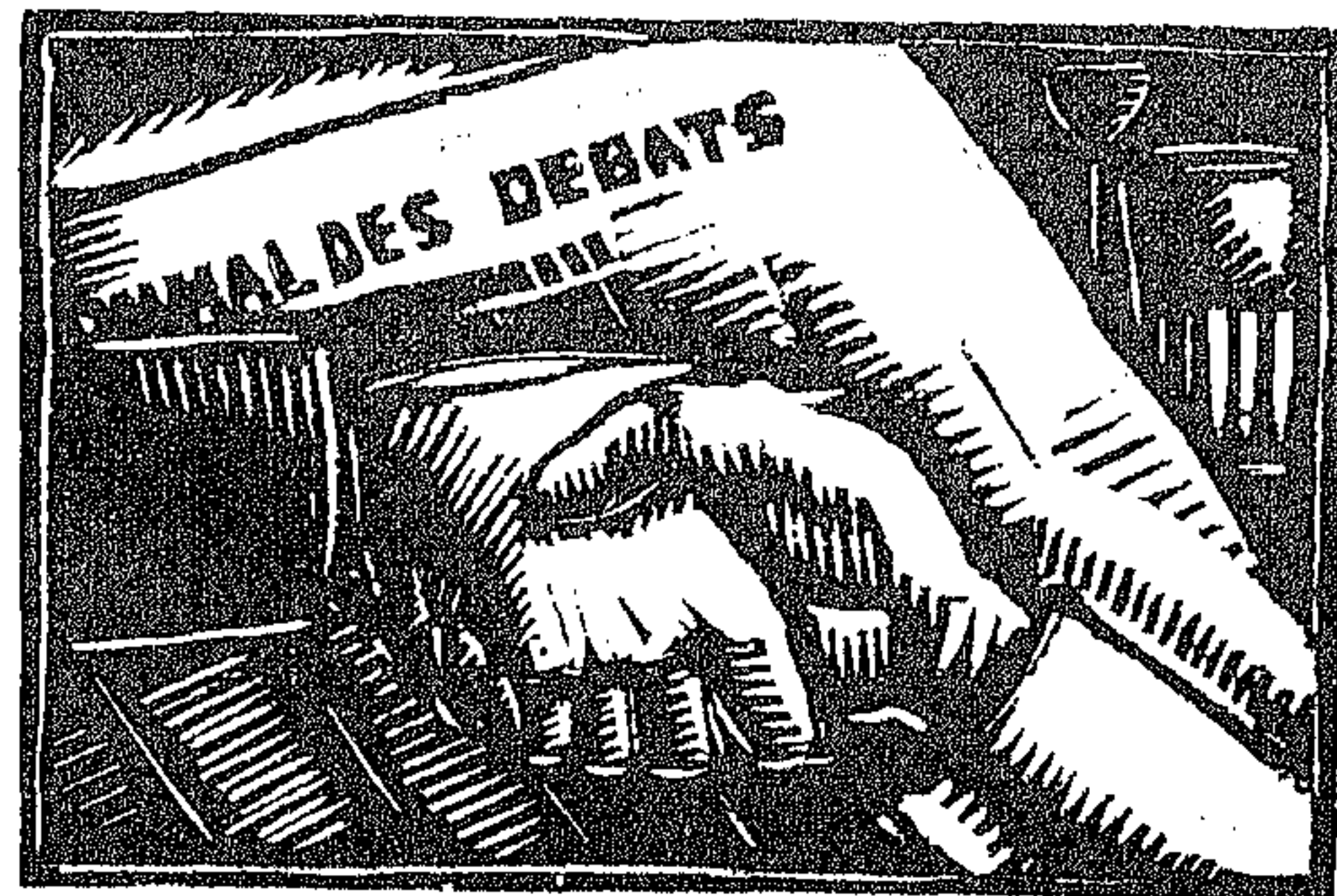
Βαρεῖα ἢ δουλειά, βαρεῖα ἢ χαρά: Ὅσοι μιὰ μέρα τὸ τελειωτικὸ χτύπημα ἔφτασε τόσον εὐκολά: Ὁ δρόμος τοῦ θανάτου ἦταν βαθιά χαραγμένος γύρω ἀπ' τὸ σγουρὸ λαιμὸ...

Ποῖος θὰ μᾶς πῆ ποτὲ τὸ μυστικὸ τῆς Μοίρας τῶν καλῶν καὶ τῶν ἀδύνατων;

ΜΑΡΙΑ ΜΑΚΡΗ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΜΕ ΤΑ ΟΛΟΦΩΤΑ ΧΕΡΙΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Στὰ χρόνια τῆς νιότης μου — τί μακρινὰ πού μοῦ φαίνονται ἀλήθεια! — πήγαίνα ταχυτικὰ στὸ καφενεῖο.

Οἱ ἄνθρωποι οἱ νοικοκυρεμένοι, πούχουν οἰκογένεια, καὶ κάθονται σ' ἀνετα σπῆτια, καὶ κάθε βράδυ φορᾶνε τίς παντοφύλες τους στὴ γωνιά τοῦ τζακιοῦ, καταφρονᾶνε συνήθως ἐκείνους πού, καθισμένοι σὲ κάποιον πεζοδρόμιο, μπρὸς ἀπὸ ἓνα λερωμένο τραπέζακι ἢ ἓνα μέτριο πιωτό, καὶ μὲ τὴν ματιὰ χαμένη, φαίνονται σὰ νὰ προσμένουνε, θαρρεῖς, κάποια μακαριότητα πού ποτὲ δὲν ἐρχεται στὸ κάλεσμά τους. Ἐχουν ἄδικο.

Τὸ καφενεῖο χαρίζει, σ' ἕποιον κανονικὰ δὲν τὰ χαίρεται, τὴν πολυτέλεια τῆς ζεστασιάς, τοῦ φωτισμοῦ καὶ τοῦ σπιτικοῦ, γιὰ λίγην ὥρα. Ἀλλωστε, αὐτὰ μπορεῖ νὰ τὰ χαρεῖ κανεὶς μὲ χίλιους τρόπους. Πολλοὶ, πού τὸχουν μέσα τους νὰ μὴν κατασταλάζουν πουθενά, πάνε πότε δῶ πότε κεῖ, ἀδιάφορα: αὐτοὶ τὴν καταστρέφουν τὴν εὐχαρίστηση. Ἀπεναντίας, ἔτσι ἀλήθεια ξέρανε νὰ τὴν χαροῦνε, πάνε πάντα στὸ ἴδιο μέρος, ὅσο μπο-

ροῦν τὴν ἴδιαν ὥρα, καὶ στενοχωριοῦνται ἀντυχαίνει καὶ λείπει τὸ συνηθισμένο γκαρσόνι τους. Εἶναι τόσο ταχυτικοὶ καὶ τόσο πάντα στὴν ὥρα τους, πού δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ διατάξουν τί θὰ πάρουν. Ἡ ἐφημερίδα πού διαβάζουν συνήθως τοὺς περιμένει. Τοὺς σερβίρουν ἀμέσως. Δὲ βλέπουν τριγύρω τους παρά πρόσωπα γινώριμα. Κι' ἔτσι, αὐτὸ τὸ δημόσιο μέρος πού στὴν ἀρχὴ δὲν ἦτανε παρά μιὰ φιλικὴ στέγη, γίνεται λίγο-λίγο κάτι σὰν ἰδιοκτησία προσωπική. Στὸ τέλος, θάταν ἀδύνατο νὰ κάμει κανεὶς χωρὶς αὐτό, ὅπως δὲ θὰ μπορούσε νὰ κάμει χωρὶς τὴν κάμαρά του. Κι' ὄλ' αὐτὰ γιὰ νὰ ἐξηγήσω πῶς, σὲ μιὰν ἐποχὴ πού σήμερα μοῦ φαίνεται παραμυθένια, μπορούσα νὰ κάθουμαι δυὸ φορές τὴν ἡμέρα, στὴ μιάμιση καὶ στίς ὀχτὼ ἀκριβῶς, χωρὶς ποτὲ νὰ λείψω, στὴ δεύτερη θέση ἀριστερὰ τῆς πόρτας, στὸ Καφενεῖο τῆς Κομεντί, πού εἶναι, ὅπως ὄλοι τὸ ξέρουν, τὸ καλύτερο τοῦ Μπορντώ. Ἄν καὶ πρωτάρης ἀκόμα στὴν ἀπέραντη γαλλικὴ γραφειοκρατία, μὲ μικρὴ θέση καὶ μὲ πολὺ μικρὸ μισθό, γιὰ τίποτα στὸν κόσμo

δὲ θὰ παραδεχόμενον νὰ χάσω αὐτὴ τὴν πολυτέλεια.

Λοιπὸν, ἐπίσης κάθε μέρα, καὶ στὴν πρώτη θέσῃ ἀριστερά, δηλαδὴ πλάι μου, καθόταν ταχτικά ἕνας κύριος μεσόκοπος, μετρημένος καὶ πολὺ καθίως πρέπει, ἀκριβῆς σὰν τὸ χρονόμετρο ποὺ τὸ κυττοῦσε πάντα πρὶν φύγει, καὶ διακριτικὸς σὰν παπᾶς. — ἔννοῶ μ' αὐτὸ πῶς, ἂν καὶ παρατηροῦσε βέβαια ὅσους ἦταν γύρω του, δὲν ἀφῆνε ποτὲ νὰ φανεῖ πῶς τοὺς ἔβλεπε. Ἐρχότανε λιγάκι ἀργότερα ἀπὸ μένα, κι' ἔτσι ἤμουν πάντα ἐκεῖ ὅταν καθότανε. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν δύο, ἀφῆνε τὴν «Ἐφημερίδα τῶν Συζητήσεων» ποὺ ἦταν ταχτικὸς τῆς ἀναγνώστῃς, σηκωνότανε κι' ἔφευγε. Ἦδ' βράδυ, ἀπεναντίας, ἐγὼ ἔφευγα συχνότερα πρῶτος.

Θὰ φανεῖ ἴσως περίεργο πῶς, ὅτι ἀπὸ τρεῖς ἢ τέσσερους μῆνες ποὺ καθόμασθε κάθε μέρα πλάι-πλάι, δὲν εἶχαμε ἀνταλλάξει οὐτ' ἕνα λόγῳ, οὐτ' ἕνα χαμόγελο· κι' ὁμοίως ἔτσι εἶναι. Ζήτημα ἰδιοσυγκρασίας, χωρὶς ἄλλο. Ἦμουν πάντα μου ἀγρίμι, — κι' ὅταν πλησιάζω ἕναν ἀγνωστὸ αἰσθάνομαι ἀκόμα μὴν ἀνίκητη στενοχώρια. Κι' ἔπειτα, ἀφοῦ τὸ καφενεῖο καταντάει γιὰ πολλοὺς, ὅπως ἐγὼ, ἕνα εἶδος σπιτικοῦ, φυσικὸ εἶναι νὰ διστάζει κανεὶς νὰ χαλάσει τὴν ἡσυχία του μετὰ τὸ νὰ δεχτεῖ ὁποῖον-ὅποιον.

Μιολοντοῦτο, συνήθειες τόσο ἐξακολουθητικὲς κι' ἀνάλλαχτες δὲ μπορεῖ νὰ μὴ δημιουργοῦνε, χωρὶς νὰ τὸ νιώθουν οἱ ἐνδιαφερόμενοι, ἕνα δεσμὸ μυστηριακὸ ποὺ ἀργὰ ἢ γρήγορα ξεφανερώνεται. Αὐτὸ τὸ κατάλαβα ἀπὸ τὴ στενοχώρια ποὺ αἰσθάνθηκα ἕνα βράδυ ὅταν, ὀλότελα ἀναπάντεχα, ὁ διπλανός μου δὲ φάνηκε.

Βέβαιος στὴν ἀρχὴ πῶς εἶχα ἔρθει πολὺ νωρὶς, κύτταξα πρῶτα τὸ ρολοῖ τῆς σάλας κι' ὕστερα τὸ δικό μου· ἔπειτα, μετὰ τὸ ρολοῖ στὸ χέρι, ἀνήσυχος χωρὶς νὰ ξεχωρίζω τὸ γιατί, κύτταξα δὴ τὴν ὥρα ἐκείνους ποὺ ἔρχόντανε. Ἀναρωτιόμουν: «Τὶ νὰ γίνεται; Γιατί δὲν ἦρθε;» Χωρὶς νὰ τὸ θέλω, ὁ νοῦς μου πήγαινε σὲ δυστυχήματα, σ' ἀρρώστειες, σ' ὅλες ἐκεῖνες τίς κουταμάρες ποὺ μ' αὐτὲς συνήθως διασκεδάζουμε τόσο μόλις ἀργήσει λιγάκι νὰ ρθεῖ κάπου ἕνα πρόσωπο ἀγαπημένο, δίχως νὰ μᾶς ἔχει εἰδοποιήσει ἀπὸ πρὶν.

Ὅταν σγκώθηκα νὰ φύγω, ἀφοῦ εἶδα κι'

ἀπείδω πῶς ὁ διπλανός μου δὲν ἦρθε, ἀναγκάστηκα πιά νὰ ὁμολογήσω πῶς, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουμε, εἶχαμε ἀρχίσει νὰ νιώθουμε μὴν ἀπόλαυση τυραννικὴ στὸ νὰ βρισκόμαστε πλάι-πλάι. Τὴν ἄλλη μέρα, τὴν ξαλάφρωμα ὅταν τὸν εἶδα νᾶρχεται καὶ νὰ ξανακάβεται στὴ συνηθισμένη του θέσῃ! Χωρὶς νὰ τὸ καλοσκεφτοῦ, καὶ νικώντας ἐπιτέλους τὴ δειλία μου, δὲν ἐδίστασα, αὐτὴ τὴ φορά, νὰ τοῦ πῶ δυὸ λόγια εὐγενικά, — τὰ πρῶτα!

— Καλὰ; ἐλπίζω...

Ἐποκλίθηκε, τυπικώτατος:

— Εὐχαριστῶ, κύριε· σὰς εἶμαι καταυποχρεωμένος, σὰς βεβαιῶ...

Δὲν ξέρω γιατί, ὁ τόνος τοῦ «καταυποχρεωμένος» ἔκοβε ἀμέσως κάθε διάθεση κουβέντας. Δὲν ἐπέμεινα, καὶ ξεδίπλωσα τὴν ἐφημερίδα μου. Ἐκῆμε κι' αὐτὸς τὸ ἴδιο. Ἦμασθε σὰ νὰ βεβαιώναμε, κι' οἱ δυὸ μαζί, πῶς ὅλα ξανάκιρναν τὴ συνηθισμένην ὄψη τους, καὶ πῶς τίποτα πιά δὲ θάλλαζε χωρὶς πρωτότερα νὰ εἰδοποιήσει ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Κι' αὐτὸ ἀκριβῶς δὲ μπορεῖ παρά νὰ ἦταν ὁ λόγος ποὺ, ὅπως παρατήρησα, τὴ στιγμή ποὺ θᾶφευγε, μετὰ κύτταζε. Τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε φανερά πῶς ἤθελε νὰ μοῦ πεῖ κάτι σπουδαῖο, μὰ δὲν ἤξερε πῶς νᾶρχίσει, κι' οὐτε κι' ἂν θὰ κατάφερνε νὰ τ' ἀρχίσει ποτέ.

Εἶπα ξανά πῶς θᾶπρεπε νὰ τὸν βοηθήσω.

— Φεύγετε;

Μοῦ ἀπάντησε, μ' ἕνα κούνημα τοῦ κεφαλιοῦ:

— Μάλιστα.

— Μὰ θὰ ξαναρθῆτε, ἀπόψε...

— Ἀπόψε;... Ὅχι, δὲν πιστεύω... Κι' ἀκριβῶς, ἤθελα νὰ σὰς τὸ πῶ...

— Ἀ! φώναξα· βρήκατε πουθενὰ καλύτερα;

Ἡ ἰδέα πῶς μπορεῖ καὶ νὰ πήγαινε σ' ἄλλο καφενεῖο, μετὰ πείραζε. Δὲν παραδεχόμενα πῶς θὰ μποροῦσε ποτέ νὰ ὑπάρχει λόγος τόσο σοβαρὸς ὥστε ν' ἀλλάξουν ἔτσι οἱ συνήθειές μου. Κι' ἀκόμα, ἐνιωθα πιά πῶς ἡ παρουσία αὐτοῦ τοῦ ἀγνωστοῦ εἶχε γίνει γιὰ μένα πηγὴ χαρᾶς.

Τὸ κατάλαβα, καὶ προσπαθώντας νὰ βρεῖ τὸ θάρρος νὰ μιλήσει:

— Ὅχι, εἶπε. Πάντως, μπορεῖ... τέλος πάντων, εἶναι πιθανὸ πῶς παντρεύομαι...

Σ' αὐτὴ τὴν ἀπροσδόκητη εἶδηση, ὁ ἐγωϊσμός μου ἐπαναστάτησε.

— Πῶς! ἀπάντησα μετὰ πίκρα. Μὲς στὴν ὥρα ποὺ κόντευα νὰ γίνω φίλος σας!

Ἦδ' ἔτσι γιὰ βέβαια πῶς ἡ σκέψη μονάχα αὐτῆς τῆς φιλίας, ποὺ μόλις γεννιότανε, θᾶπρεπε νὰ τὸν κάμει ν' ἀλλάξει σχέδια.

Δὲ φάνηκε νὰ πρόσεξε πόσο γελοῖα ἦταν αὐτὴ μου ἡ ἀξίωση.

— Ἀλλὰ τί μᾶς ἐμποδίζει, ψιθύρισε, αὔριο τὴν ἴδια ὥρα νὰ ξαναρχίσουμε τὴν κουβέντα μας; Μόνο τὸ βράδυ εἶμαι μαζί της...

Καὶ νὰ... Μάλιστα, νὰ πῶς ἀκριβῶς γεννήθηκε ὁ δεσμὸς ποὺ θὰ μᾶς ἔνωσε κάπου εἰκοσπέντε ὀλόκληρα χρόνια. Ἄς καμαρώσουμε δῶ πόσο ἡ ζωὴ εἶναι παράλογη χρόνια καὶ χρόνια τριγυρίζουμε ἀνάμεσα σ' ἀνθρώπους ποὺ τοὺς διαλέξαμε μετὰ προσοχὴ μὲς ἀπὸ τὴν οἰκογένεια, τὸ σχολεῖο, μὲς ἀπὸ καὶ, τελοςπάντων, ὅπου θᾶλεγε κανεὶς πῶς ὑπάρχουν ὅλες οἱ πιθανότητες νὰ ξεχωρίσεις συντρόφους καὶ φίλους ξέροντας τί ἀνθρώποι εἶναι. Κι' ἀξάφνα, τὸ σπάνιο πουλὶ τυχαίνει νᾶναι κάποιος ἀνθρώπος ὁποῖος-δήποτε, ποὺ κάθε μέρα καθότανε δίπλα σου· δὲν ἔκανες τὸν κόπο οὔτε νὰ τὸν κυττάξεις· ἂν δὲν ἐτύχαινε κάτι ἀσήμαντο, ποτὲ δὲ θὰ τοῦδινες γνώριμα. Ὅμως, τί βγαίνει μετὰ τὸ νὰ κακολογᾶμε τὴ μοῖρα καὶ τὰ ἔργα τῆς; Ἄς μὴ χάνουμε, καλύτερα, τίς εὐκαιρίες ποὺ μᾶς δίνει, κι' ἂς προσπαθοῦμε νὰ πιστεύουμε πῶς γιὰ μᾶς ἰδιαιτέρως δημιουργήθηκαν, σὰ νᾶμαστε μονάχα ἐμεῖς ποὺ ὑπάρχουμε στὸν κόσμον.

Τὴν ἄλλη μέρα λοιπὸν ἐγκαινιάστηκε γιὰ καλὰ ἢ πρώτη μας γνωριμιά.

Τὸ περίεργο εἶναι πῶς σὲ κάτι τέτοιες περιστάσεις, ὅσο πιδ πολὺ κρατήθηκε κανεὶς, τόσο εὐκολώτερα καὶ πιδ πλέρια παραδίνεται. Ἀνταπόδοση, θάρρους, τῆς σιωπῆς ποὺ βάσταξε τόσο. Μόλις εἶχαμε πεῖ τὰ δνόμητά μας, — κι' εἶχαμε ἀρχίσει κιόλα νὰ ξανοιγόμαστε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, σὰ φίλοι ποὺ δὲ χωριστήκανε ποτέ.

Σὲ δέκα λεπτὰ εἶχα μάθει ὅλη τὴν περασμένην ζωὴ τοῦ Ἀνσελμου Ἐοντά, — ὅπως λεγότανε ὁ καινούργιος μου φίλος.

Ὁ πατέρας του, ποὺ ἦτανε δάσκαλος, εἶχε κληρονομήσει, ἡλικιωμένος πιά, ἕνα μικρὸ χτήμα στὸ Λαυγκεντόκ, κι' ἀφοῦ χήρεψε, περνοῦσε τὰ γεράματά του, ὅλο παρα-

ξενιά κι' αὐταρχικότητα, στὸ χωριὸ ποὺ γεννήθηκε, ἀφημένος στὴν προσεχτικὴ φροντίδα τῆς κόρης του, ποὺ κι' ἐκεῖνη ἦταν ἄρρωστη πάντα.

Ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια, ὁ Ἀνσελμος Ἐοντά δὲ θυμότανε παρά τίς πατρικὲς μπόρες, — καὶ τίς ἀνάφερε ἄλλωστε πολὺ διακριτικά, — κάποιες τρέλλες μαζὶ μετὰ τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιάς, — γιατί, γιὰ ἕνα μικροαστὸ, τὸ νὰ μαγεύει στοὺς δρόμους εἶναι πάντα ἐξαιρετικὴ περιπέτεια, — καὶ τὴν ἡμέρα ποὺ ἔφυγε γιὰ τὴν πολιτεία, γιὰ νὰ ἐξακολουθήσει τὸ σχολεῖο του.

Ὅπως ὅλοι, κουτσά-στραβά, ἔμαθε καὶ κάμποσα λατινικά, πολὺ λίγα ἑλληνικά, καὶ τίποτ' ἀπολύτως ἀπὸ τίς ἄλλες ἐπιστήμες. Ἡ Λογοτεχνία ἐπίσης τὸν εἶχε ἀφήσει τότες ἐντελῶς ἀδιάφορο.

Ὅταν ἔγινε δεκανιὰ χρονῶν, καὶ πῆρε τὸ ἀπολυτήριο του, καὶ γλύτωσε καὶ τὸ στρατιωτικὸ μετὰ τὸ νὰ πληρώσει ἀντικαταστάτη, — τοῦ δώσανε μιὰ βελίτζα μετὰ τὸ ρούχα του· κι' ὁ πατέρας του, ἀφοῦ τοῦ ἐξασφάλισε ἔτσι ὅτι τοῦ χρειαζόταν γιὰ ὅλη τὴν κατοπινὴ του ζωὴ, τὸν ἔστειλε στὸ Μπορντώ ὅπου τὸν περίμενε μιὰ θέσῃ ἀμισθοῦ στὴν ἀρχὴ ὑπάλληλου στὰ γραφεῖα τῶν Ἐμμέσων Φόρων. Ἀπὸ τότες ζοῦσε καλῶς.

Μιὰ ζωὴ ὀλιθερὰ μονότονη: μεθοδικὴ πεζοπορία στὴν ἀμμουδιά τῆς γραφειοκρατίας, ὅπου καμιά ἀνωμαλία τοῦ ἐδάφους δὲ σοῦ ξεκουράζει τὸ μάτι, κι' ὅπου οὔτε ξέρεαι κανεὶς πότε θ' ἀντικρύσει τὸ λιμάνι...

— Ὅστε, τοῦ εἶπα, οἱ Ἐμμέσοι Φόροι ἀπαιτοῦνε τόσην ἀκρίβεια; Δόξα νᾶχει, λοιπὸν, ἡ ὀδοποιία, ποὺ δὲ γνοιάζεται καθόλου γιὰ τίς ἀργοπορίες μου!

Μοῦ ἀποκρίθηκε, σχεδὸν μετὰ σοβαρότητα: — Δὲν εἶναι πιά καιρὸς ν' ἀλλάξει κανεὶς γραφεῖο.

Ἐπειτα, ἀφοῦ ξεμπερδέψαμε μετὰ περασμένα, φτάσαμε σ' ἐκεῖνο ποὺ, στὸ βάθος, μ' ἐνδιέφερε περισσότερο. Ρώτησα:

— Πῶς συμβαίνει νὰ μὴν εἶναι παρά μόνον λίγος καιρὸς ποὺ ἔρχεσαστε δῶ; Ἐγὼ ἐρχόμουν ἀπὸ πολὺ πρωτότερα!

— Ἀ! ἔκαμε. Γιατί ἀκριβῶς κι' ἐγὼ τῶρὰ μόλις προδιβάστηκα σὲ τμηματάρχη.

Καὶ χαμογέλασε.

Εἶναι δύσκολο βέβαια νὰ ψυχολογήσει κανεὶς ἕναν ἀνθρώπο ἀπὸ ἕνα χαμόγελο, ποὺ

ἄλλωστε ξαναπαρουσιάζεται κάθε στιγμή, φτάνει νὰ κουβεντιάσεις με κάποιαν εὐγένεια. "Ὁμως, ποῖος δὲ θὰ πρόσεχε, ὅπως τις πρόσεξα ἐγώ, ὅλες τις ἀποκαλυπτικές ἀποχρώσεις του;

Καὶ πρῶτα-πρῶτα, τὸ ξέσπασμα μᾶς ἀπέραυτης ἐκπληξης γιὰ τὸ φτάσιμο σ' αὐτὸ τὸ βαθμὸν, ποῦ ὁ "Ἀνσελμος Τεοντὰ δὲ μπορεί παρὰ νὰ τὸν θεωροῦσε σὺν ἀπρόσιτη σχεδὸν κορφή τῆς μακρινῆς βουνοσειρᾶς τῶν προβιθασμῶν ποῦ ὄνειροπολοῦσε. Ἡ τύχη, ἴσως κι' ἡ ἀξία του, εἶχαν καταφέρει, δὲν ξέρω πῶς, νὰ τὸν βοηθήσουν, πρὶν τῆς ὥρας, σ' αὐτὸ τὸ ἀνέδραμα. Ἀπ' αὐτὸ λοιπὸν μιὰ εὐτυχία ὅλη κατὰπληξῆς, ποῦ ἦτανε πολὺ δύσκολο νὰ κρατηθεῖ κρυφῆ.

"Ὁμως, καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα ἔδινε σ' αὐτὸ τὸ χαμόγελο τὴν ξεχωριστὴν του ἔκφραση, μιὰν ἔκφραση κούρασης βαρείας. "Ἄν καὶ δὲ μιλοῦσε, ὁ "Ἀνσελμος Τεοντὰ ἦτανε σὺν νὰ πρόσθετε: «Γιὰ νὰ φτάσω ἐδῶ ποῦ ἔφτασα, νάξερεις τί στερήσεις ἔχω περάσει!»

Ἀμέσως, κατάλαβα ἀπάνου-κάτου τὰ ὅσα μοῦχε κρύψει, κι' ἐννοῶσα ἀπὸ τί φοβερὴ φτώχεια τὸν εἶχε γλυτώσει ὁ προχτεσινὸς του προβιθασμὸς. Λοιπὸν, αὐτῆ, τῆ φτώχεια ποῦ τὴν κλείνει ἡ φράση «ζῶ μετὰ τὸ μισθὸ μου», τὴν εἶχα ἀντικρῦσει πολλὰς φορές τριγύρω μου· καὶ ξέρω, καλύτερον ἀπὸ κάθε ἄλλον, τί θυσίες ἀπαιτεῖ καὶ τί καθημερινὸς μικροπολογισμοὺς ποῦ σὲ πεθαίνουν...

Κι' ἀλήθεια· τὸ νὰ ζεῖς μετὰ τὸ μισθὸ σου δὲν εἶναι μονάχα τὸ ἐπιπλωμένο δωμάτιο τοῦ χειρότερου εἴδους ἢ ἡ βρώμικη πανσιόνα ποῦ εἶσ' ὑποχρεωμένος ν' ἀνέχεσαι· εἶναι ἀκόμα τὸ πουκάμισο τῆς μέρας ποῦ τὸ καλοσκέφτεσαι ἂν πρέπει νὰ τ' ἀλλάξεις, εἶναι τὸ τράμ ποῦ δὲν τὸ πέρνεις, τὸ ρούχα τὸ ξεφτισμένο στοὺς ἀγκῶνες ποῦ δὲ μπορείς νὰ τὸ ἀντικταστήσεις, τὰ βράδου ποῦ τὰ περνᾶς τριγυρίζοντας στοὺς δρόμους, γιὰτὶ θὰ ξεδέψεις ὅπου κι' ἂν πᾶς· καὶ πάνου ἀπ' ὅλα, εἶναι ἡ σκυθρωπὴ μανχιά τοῦ ἐργένου τοῦ ἀπένταρου ποῦ κανεὶς δὲν τὸν λυπάται, γιὰτὶ πέρνει τὸ ὕψος ἀνθρώπου ταχτικοῦ, φαίνεται πῶς δὲ γνοιάζεται πρὸς γιὰ τὴν καλοπέραση καὶ τὴν ἡσυχία του, καὶ πληρώνει τοὺς λογαριασμοὺς του πάντα στὴν ὥρα τους, κι' ὡς τὴν τελευταία δεκάρα.

Σὰ νάχε νιώσει πῶς μετὰ μᾶς εἶχ' ἀρχίσει νὰ τὸν λυπᾶμαι, καὶ σὰ νὰ μὴν τόβηλε, ὁ

"Ἀνσελμος Τεοντὰ ἐξακολούθησε, βιαστικά.

— Καταλαβαίνετε βέβαια πῶς δὲν εἶναι ὁ τίτλος ποῦ μετὰ κάνει νὰ χαίρομαι. Ἐγνοῶσας καὶ ξέρω τί σημασία μπορεί νὰ χεῖ μέσα στὸν κόσμον ἓνας ὑπάλληλος λίγο πρὸ ἀνώτερος ἢ λίγο πρὸ κατώτερος τῶν ἑμμέσων φόρων. Ὁμως, χωρὶς τὸν προβιθασμὸν μου, θὰ μπορούσα ποτὲ νὰ σκεφτῶ νὰ παντρευτῶ;

— Ἀλήθεια, ξεχνοῦσα πῶς εἶσασ' ἀρραβωνιασμένος...

— Ὁχι ἀκόμα, μετὰ σχεδόν...

Κι' ἐν' ἄλλο χαμόγελο ἀνθίσει στὰ χεῖλη του, διαφορετικὸ αὐτῆ τῆ φορά. Χαμόγελο, ὅχι ἐνὸς ἀνθρώπου ποῦ τὸν ἔχει κυριέψει τὸ πάθος, παρὰ ἐνὸς ἀνθρώπου καλοῦ καὶ ἡσυχου, ποῦ εἶναι εὐτυχισμένος γιὰτὶ ἀντικρῦσει, ὕστερον ἀπὸ κακο ταξίδι, τὸ ἀνετο σπῆτι ὅπου θὰ καλοκαθῆσει, μετὰ τὴν ὑπόσχεση νὰ μὴν ξανακρῦγει πιά ποτέ.

— Ἦταν ἀδιακρισία νὰ ρωτήσω ποιὰν πέρνετε; εἶπα, μ' ὅλη τὴν καλὴ θέληση νὰ ἐξιλεωθῶ γιὰ τίς χτεσινὰς κακοτροπιὰς μου.

— Καθόλου. Ὁ Διευθυντὴς μου εἶχε πάρει στὸ σπῆτι τοῦ μὴν ἀνιψιά του, ὄρφανῆ, καὶ τρισχαριτωμένη. Μ' ὅλο ποῦ γιὰ ἓνα κορίτσι δὲν εἶμαι καὶ πολὺ λαμπρὴ τύχη, καὶ μ' ὅλο ποῦ κι' αὐτῆ, σὺν καὶ μένα, δὲν ἔχει καμιά περιουσία, εἶχα τὴν εὐτυχία νὰ τραβήξω τὴν προσοχὴ καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τῆς, κι' εἶμαι σχεδόν βέβαιος πῶς τῆς ἀρέσω.

— Ἐρατὰ! Βλέπω πῶς δὲν πρόκειται ν' ἀφήσετε τὸ Γραφεῖο. Πολὺ καλὰ. Ὁ Διευθυντὴς, φυσικὰ, εἶναι μετὰ τὸ μέρος σας;

— Πιστεύω. Εἶναι πολὺ καλὸς μαζί μου

— Λοιπὸν, ὅλα εἶναι ἐν τάξει...

— Ἄν αὐτῆ θέλει...

— Ἢθ' θελήσει!

— Ἦθ' λέτε γιὰ νὰ μοῦ δώσετε θάρρος.

— Ἦθ' λέω γιὰτὶ εἶμαι βέβαιος.

— Ποῦ τὸ ξέρετε;

Ποῦ τὸ ξέρω! Πολὺ δύσκολο, βλέπετε, νὰ καταλάβει κανεὶς ποῦθ' ἐρχότανε ὁ προβιθασμὸς! Μὰ μπορούσα νὰ τοῦ πῶ πῶς ὁ Διευθυντὴς του, ποῦχε βρεῖ αὐτὸ τὸν ἐξυπνότατο τρόπο γιὰ νὰ γλυτώσει ἀπὸ ἓνα φόρτωμα, δὲ θὰ σταματοῦσε βέβαια ὡς ἐδῶ; Ἀπορῶ πάντα μετὰ τὴν εὐκολία ποῦ ξεχωρίζουμε τοὺς λόγους καὶ τὰ αἴτια ὅταν πρόκειται γιὰ τρίτους. Εἶναι κρῖμα τέτοιον διορατικὸτητα νὰ χάνεται ὅταν οἱ ἐνδιαφερόμενοι εἶμαστε μετὰ οἱ ἴδιοι. Λοιπὸν, ὁ "Ἀνσελμος, ὅχι μονάχα

δὲ φανταζότανε πῶς τὸν εἶχαν ἀπὸ πρὶν διαλέξει, παρὰ φοβότανε κιόλα πῶς δὲ θὰ γινότανε δεχτὸς!

— Διάβολε! Μὴ φοβάστε! Δὲ λέει κανεὶς ὅχι σ' ἓναν ἀνθρώπου σὺν καὶ σὰς!

Ἦθ' ἐπιχείρημα ἔπιασε. "Ὁχι πῶς ὁ Τεοντὰ εἶχε τὴν ἰδέαν ὅτι αὐτὸς εἶναι κι' ἄλλος δὲν εἶναι... Ὁμως, ὅλοι οἱ ἀνθρώποι οἱ ταπεινοὶ κι' οἱ σιωπηλοὶ, οἱ κλεισμένοι στὸν ἑαυτὸ τους, πάντα ἐλπίζουσε πῶς κάποιος ἐπιτέλους θὰ βρεθεῖ νὰ τοὺς ἀνακαλύψει καὶ νὰ τοὺς ξεχωρίσει γιὰ τὸ ἴδιον τους τὸ ἐγώ. Ἄλλωστε, στὴν περίπτωσή του, δὲ θάχε τίποτα τὸ ὑπερβολικὸ μιὰ τέτοια ἀξίωση.

Καὶ συλλαγιέμαι, ἀλήθεια, πῶς ἀκόμα δὲν περιγραφετὸν καινούργιον μου φίλο. Βέβαια, κάθε ἄλλο παρὰ ὁμορφος! Ὁμως, μ' ἓνα ὕψος καθὼς πρέπει, προσεχτικὸ καὶ μετρημένο, μετὰ κάτι τρόπους παλαιϊκοὺς καὶ λεπτοὺς, μετὰ δὲν ξέρω τί, τελοσπάντων, ποῦ φανέρωνε, ἂν ὅχι μιὰν εὐγενικὰ καταγωγῆ, πάντως ὅμως μιὰν ἀνατροφή τέλεια. Μόνον νὰ τὸν ἐβλεπες, καὶ μάντευες ἀμέσως πῶς ἦταν ἀψεγάδιαστα καθαρὸς τόσο στὴν ψυχὴ ὅσο καὶ στὸ σῶμα. Ἀλήθεια· οὔτε τόσο-δὰ παλιανθρωπᾶκος, — παρὰ ἀστός, μπουρζοῶς ὡς τὸ κόκκαλο, κλασικὸς γάλλος ἀστός πολιτισμένος κι' ἐξευγενισμένος, ἀπὸ κείνους ποῦ δὲ βρίσκει κανεὶς τὸ ταῖρι τους σὲ καμιά ἄλλη χώρα, γιὰτὶ τὸ μόνον ποῦ μπορεί νὰ τοὺς φτιάξει εἶναι μονάχα μιὰ μακροχρονὴ περίοδος πολιτισμοῦ.

Ἐπ' ἀρχισα:

— Μένει ἀκόμα νὰ ἰδοῦμε ἂν ἀγαπάτε.

Ἦθ' ἀπάντησε, καὶ, ἀπὸ ντροπῆ, χωρὶς ἄλλο, δὲν ἀπάντησε.

Ἀμέσως, μιὰ ἀνησυχία μ' ἔπιασε. Συλλογίστηκα πόσο ἀνίδεος ἦταν ἀπὸ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ κόσμου. Φοβόμουν γιὰ τὴν εὐτυχία αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ ἦτανε μόλις μισὴ ὥρα ποῦ τὸν γνώρισα!

— Τὰ συνοικέσια πολλὰς φορές εἶναι τόσο ἀταίριαστα! εἶπα πάλι, ἀποφασισμένος νὰ τὸν κάμω νὰ μοῦ μιλήσει πρὸς καθαρά.

— Ἄν τὴν ξέρατε! εἶπε ἐπιτέλους, ἀναστενάζοντας, καὶ μετὰ βαθεῖα φωνή.

Καὶ συγχρόνως τὸ πρόσωπό του εἶχε πᾶ-

ρει τὴν ἔκφραση τοῦ ἀνθρώπου ποῦ μετὰ λαβε καὶ ποῦ μόλις ἐγύρισε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά.

Δὲν εἶπε τίποτ' ἄλλο. Ἦθ' λάθος, πρῶτα-πρῶτα, ὅταν τὸν ἔπερνα γιὰ ἓνα καλὸν ἀνθρώπου ποῦ δὲν ἔχει ἄλλο στὸ νοῦ του παρὰ τὴν καλοπέρασή του! Εἶχα μπροστά μου ἓναν ἐρωτευμένο ποῦ τὸν μεθάει ἡ ἰδέα πῶς μπορεί νὰ βρεθεῖ ὅ,τι ὥρα θέλει κοντὰ σὲ μιὰ γυναίκα τῆς σειρᾶς του, — καὶ ποῦ τὸν ἐκνευρίζει ἡ ἀπαντοχή. Εἶχα πολὺ δίκιο νὰ φοβάμαι. Ὁμως, τί δικαίωμα εἶχα νὰ χαλάσω τὴν χαρούμενη ξεγνοιασιά του; Δὲ μοῦμενε παρὰ νὰ τὰ παραδεχτῶ ὅλα, καὶ χαμηλώνοντας τὴ φωνή κι' ἐγώ, ἔκαμα:

— Θαυμάσια! Σὰς εὐχομαι μ' ὅλη μου τὴν καρδιά νὰ ζήσετε εὐτυχισμένος.

Ὁ Τεοντὰ, σὺν νάνησε πῶς, μιὰ κι' εἶχε ἀγγίξει ὅ,τι πρὸς πολὺτιμο εἶχε μέσα του, ὅλα τ' ἄλλα δὲ θάχαν πιά καμιά σημασία, σηκώθηκε:

— Δυὸ κιόλα!.. Ἦθ' γρήγορα ποῦ πέρασε ἡ ὥρα, σήμερα!..

Καὶ δείχνοντας τοὺς ἄλλους γύρω μας:

— Κι' ὅμως, ὅταν ἤμουν μονάχος, μοῦ ἄρεσε τόσο νὰ τοὺς κυττάω! Λατρεύω τὴν κίνηση, τίς κουβέντες, τίς τουαλέτες στὸ δρόμο, τὴν πολιτεία τελοσπάντων... Δὲν εἶμαι ἀνθρώπος τοῦ χωριοῦ ἐγώ!..

Εἶπα, γελώντας:

— Εὐτυχῶς τὰ γραφεῖα δὲν τὰ πᾶνε ποτέ στις ἐξοχές!..

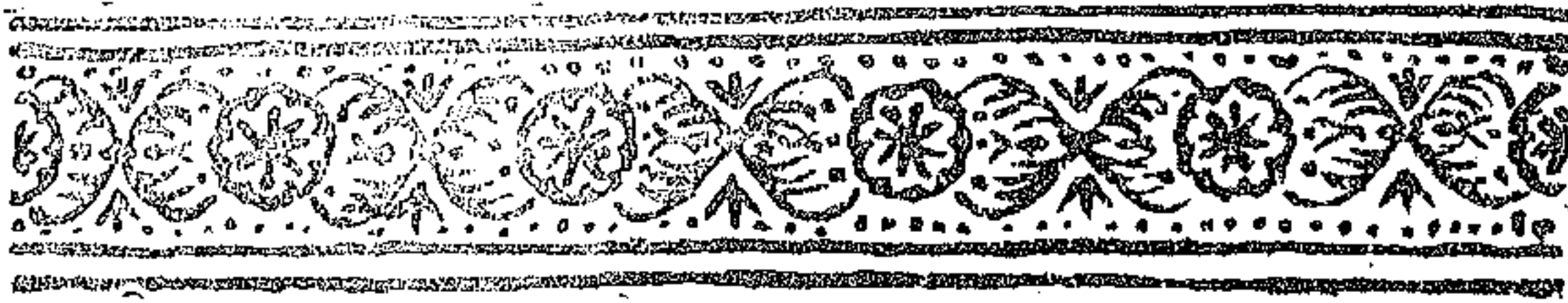
— Ἀῦριο τώρα, εἶπε πάλι.

— Βεβαίως!..

Τὰ χέρια μας ἔσμιξαν, μόλις. Πρῶτο σφιξιμο, σὺν καὶ κείνα ποῦ ἀλλάζουν κάθε μέρα οἱ ἀδιάφοροι. Κι' ὅμως, ὅς τὸ ἐξηγήσει αὐτὸ ὅποιος μπορεί: ἤμουν βέβαιος πῶς ἐσφράγιζε μιὰ μεγάλη φίλια.

Ἦθ' ἕτερα, τὸν κύτταξα ποῦ πήγαινε κατὰ τὴν πόρτα. Ἦθ' βῆμα του ἦτανε χαρούμενο. Λὲς καὶ χαμογελοῦσε κιόλα τῆς ἀρραβωνιαστικιάς του, ποῦ θὰ τὴν ξανάβλεπε τὸ βράδυ. Εἶμασταν πάντα τόσο βέβαιοι γιὰ τὸ πῶς θά-ναι τὸ βράδυ ποῦ μᾶς ἔρχεται, καὶ πολλὰς φορές κι' ἡ ἄλλη μέρα!

Ὁ δυστυχισμένος! Μποροῦσε ποτὲ νὰ φανταστεῖ τί τοῦ ἐτοίμαζε ἡ τύχη του!..

ΝΕΟΕΛΛΗΝΕΣ ΛΥΡΙΚΟΙ (*)

Αυτὸ ἐποχὲς μπορούμε νὰ ποῦμε, πὼς στάθηκαν ἐξαιρετικὲς καὶ ἀξιοσημείωτες γιὰ τὴ νεώτερη λογοτεχνία μας. Πρῶτα, ἢ μετὰ τὸ 1880 ἐποχὴ, καὶ ὕστερα, τὰ ἔπειτ' ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ 1897 χρόνια.

Ὡς τὰ 1880, καὶ ἡ ποίηση καὶ ὁ πεζὸς λόγος κρατοῦσαν ἀκόμα στὸ περιεχόμενό τους τὴ ρωμαντικὴ διάθεση καὶ στὴ μορφὴ τους τὴ λογία γλῶσσα. Ἡ διθυραμβικὴ μεγαληγορία, συνδυασμένη μὲ μιὰ ρηχὴ αἰσθηματολογία, εἶχανε γιὰ πολλὰ χρόνια ἐπιβληθῆ χαραχτηριστικὰ στὴν κάθε εἶδος πνευματικῆ μας παραγωγῆς. Τὴν Ἑπτανησιακὴ παράδοση δὲν τὴν προσέχανε καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Σολωμοῦ δὲν εἶχε ἀκόμα ἐχτιμηθεῖ καὶ μελετηθεῖ. Οἱ ἀθλοθετημένοι ποιητικοὶ ἀγῶνες προσφέρανε κάθε χρόνο ὑλικὸ πλούσιο, μὰ ἀψυχο κ' εὐκολολησιώνητο, ὅσο κ' ἂν ἔπερνε

τὸ χρίσμα του ἀπὸ τὸ ἐπίσημο βῆμα τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἄν κανεῖς τολμοῦσε νὰ κατεβῆ ἀπὸ τ' ἀδιαπέραστα νεφελώματα τῆς σοφιστικῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς πεζολογίας πρὸς τὰ χλοερὰ λιβάδια τῆς ζωντανῆς τέχνης, δὲν ἀπαντοῦσε, παρὰ ἄρνηση συστηματικῆ, εἰρωνεῖες καὶ σαρκασμούς.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη — μετὰ τὸ 1880 — πρωτοφανήκανε μερικοὶ νέοι στὸν ὄριζοντα τῶν γραμμάτων, πού νιώσανε καλὰ πὼς ἡ ποίηση δὲ μπορούσε πιά ν' ἀκολουθῆ τοὺς ἀπελπισμένους ὀλοφυροὺς μᾶς συνθηματικῆς ἀπαισιοδοξίας, πού δὲν πῆγαζε κἀν ἀπὸ τὴν πραγματικότητά, μὰ πού εἴτανε μίμηση καθαρὴ ἀπὸ ξένα ξεθυμασμένα πρότυπα. Καὶ οἱ νέοι αὐτοὶ εἴτανε πού προετοιμάσανε τὴν ἀναγέννηση τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας. Ἀφήσανε τὰ νεφελώματα καὶ σιμώσανε τὴ ζωὴ. Ζητήσανε νὰ ἐκφραστοῦνε στὴ ζωντανὴ γλῶσσα καὶ νὰ ζωγραφίσουνε τὸν πραγματικὸ ἄνθρωπο στὰ αἰσθήματα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς θλίψης του. Βίβλανε κατὰ μέρος τὴ συνοφρῶση καὶ τὴ σχολαστικὴ σοβαρότητα καὶ μιλήσανε μὲ τρόπο ἀπλό, μὰ στοχαστικὸ καὶ μετοχημένο. Πλησιάσανε τὸν ἀρχαῖο κόσμον ὄχι μὲ τὸν ψυχρὸ σεβασμὸ καὶ τὸν τρόμον τοῦ ἀνήμερου ἀπογόνου πρὸς τὸ μεγάλο πρόγονον, μὰ μὲ τὴ συμπάθεια τοῦ παιδιοῦ πρὸς τὸν ἄξιο πατέρα, πού θέλει νὰ γνωρίσῃ τὰ καθέκαστα τῆς ζωῆς του, νὰ ἐξηγήσῃ τὸ μεγαλεῖο του καὶ νὰ θαυμάσῃ τὴς ἀρετῆς του γιὰ βιθειὰ μελέτη καὶ ποιεῖ γιὰ κομπασμὸ. Δώσανε προσοχὴ στὴ λαϊκὴ τέχνη, στίς καρομῖες, στὸ παραμῦθι καὶ στὸ δημοτικὸ τραγούδι καὶ νιώσανε πόσους ἀγνωστους κόσμους κλείνει ἡ περιφρονημένη λαογραφία καὶ πόσο εἶναι πολυτίμη ἡ μελέτη τῆς γιὰ τὸν καλλιτέχνη. Μπόρεσαν ἔτσι καὶ

δημιούργησαν ἕνα, καινούργιον κύκλον, πού χώρεσε μέσα σ' αὐτὸν κάθε τῆσιν προοδευτικῆ πού εἶχε σχέση μὲ τὴ ζωντανὴ πραγματικότητά.

Ἦσαν οἱ ἀπ' αὐτὰ, προσέχανε τὴν ἐκφραστικὴ μορφὴ. Ὁ στίχος, πού σερόντανε ἄτονος, φορτωμένος μὲ πλατυασμούς καὶ συχνὴ ἐπανάληψη τοῦ νοήματος, πληγωμένος ἀπὸ χασμωδίες, ξεψυχιμένος ἀπὸ κοινοτοπίες, πῆρε ἄλλα φτερά. Ἰονώθηκε, ἀνακουφίστηκε ἀπὸ κάθε περιττὸ φόρτωμα, προσκίθησε νὰ σταθῆ στὰ πόδια του καὶ πῆρε μιὰ ἀσυνήθιστη ὁμορφιὰ κ' εὐλυγισία, πού τοῦ χάρισε ἡ δημοτικὴ γλῶσσα. Τὰ μεγάλα, ἀπέραντα, πολύστιχα ἐπικολυρικὰ δημιουργήματα τῶν στιχουργῶν τῆς καθιερούσας λείψανε. Ἡ ἀφόρητη πεζολογία ἄρχισε νὰ λιγοστεύῃ σιγά-σιγά. Τώρα τὸ τραγούδι ἀνάβρυξε σύντομον, ἔντονον, ζωγραφικόν, λυγρόν, φρέσκον, ροδομαίγουλον παιδί, μὲ τὴν ἀφέλεια καὶ τὴ ζωηρότητα ἐνὸς καινούργιου σκοποῦ.

Μὰ γιὰ νὰ γίνουν ὅλ' αὐτὰ, χρειάστηκε ἀγῶνας, ἀγῶνας πού κράτησε ἀρκετὸν καιρό. Στὴν ἀρχὴ σημειώθηκε ἕνας πόλεμος κρυφὸς ἀπὸ τοὺς παλαιότερους λογιωτάτους πρὸς τοὺς «ἀσήμεους καὶ τολμητῆς νεανίας». Ὁ Ἀχιλλεὺς Παράσχος τοὺς κατακεραύνωνε στὰ καφενεῖα καὶ στοὺς στίχους του. Οἱ ἐφημερίδες μὲ ἀδιαφορία καὶ καταφρόνηση τοὺς ἀναφέρανε. Αὐτοὶ ὅμως οἱ «ἀσήμεοι καὶ τολμητῆς νεανίας», πού εἶναι σήμερον ἀναγνωρισμένοι καὶ δόκιμοι σεβαστοὶ λόγιοι, καθὼς ὁ Δροσίνης, ὁ Καμπούρογλου, ὁ Παλαμᾶς, καὶ οἱ ἄλλοι τῆς ἰδίας χρονολογικῆς σειρᾶς, δὲν καθόντανε μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια. Σατυρίζανε τοὺς ψευτορωμαντικούς καὶ λογοκόπους στιχουργοὺς ἀπὸ τίς στῆλες τοῦ «Μὴ χάνεσαι» τοῦ Γαβριηλῆ καὶ τοῦ «Ραμπαγᾶ» τοῦ Κλεάνθη Τριανταφύλλου. Ἔτσι, ἡ ἐπαναστατικὴ αὐτὴ περίοδος, πού πρέπει νὰ μελετηθῆ κ' ἐξεταστῆ πλατύτερα καὶ μὲ πολλὴ προσοχὴ, ἔφερε τὴν πρώτη σύγκρουση μὲ τίς παλιὰς καὶ καθιερωμένες ἀξίες καὶ προετοίμασε τὸ δρόμον γιὰ τὴν ἀλλαγὴν.

Ἡ ἄλλη ἐξαιρετικὴ ἐποχὴ γιὰ τὴ λογοτεχνία μας ἄρχισε μετὰ τὰ 1897. Ὁ ἄτυχος ἐκεῖνος πόλεμος, πού γκρέμισε μὲ τρόπο σκληρὸ τὰ πλανερὰ ἴνειρα τόσων γενεῶν θρημένων μὲ τίς ρητορεῖες τοῦ τότε

πολιτικοῦ καὶ δημοσιογραφικοῦ κόσμου, ἔφερε στὰ ἰδανικά τοῦ ἔθνους μιὰ δυνατὴ ἀντίδραση, ἕνα ζωηρὸ κέντρισμα, μιὰ στροφή πρὸς τὸν ἀληθινὸ ἑαυτό του, ἀπ' ὅπου ξεπήδησε ἡ τῆσιν γιὰ ἕνα ρεαλιστικὸ ἀντικρουσμα τῆς ζωῆς σὲ κάθε τῆς ἐκδήλωσιν. Ἡ ἀντανάκλαση στὴ μεταπολεμικὴ ἐκείνη λογοτεχνία μας δὲν ἄργησε νὰ φανερωθῆ.

Ἐνας κύκλος νέων λογίων ἔρχεται στὴν πρώτη γραμμὴ ἀπὸ τὴν ἀράνεια πού εἴτανε προηγουμένως βυθισμένος. Βγαίνει τὸ περιοδικὸ ἢ «Τέχνη», πού συγκεντρώνει σχεδὸν τοὺς περισσότερους. Ὁ Καμπύσης τυπώνει τὰ δράματά του. Ὁ Ἑρταλιώτης χαρίζει τὰ πικρὰ μεστή του ἔργα. Ὁ Γρουπάρης, ὁ Χατζόπουλος, ὁ Μαλικιάνης, ὁ Πορφύρας, ὁ Βλαχογιάννης, καλλιεργοῦνε φροντισμένα τὰ ρόδα τῶν Μουσῶν. Ὁ Παλαμᾶς μᾶς μ' αὐτοὺς ξανανεώνεται καὶ γράφει τοὺς «Ἰάμβους καὶ Ἀναπαλάτους» καὶ τὸν «Τάφρον». Ὁ Ψυχᾶρης δημοσιεύει «Γ' ἄνειρόν τοῦ Γιανίρη». Ὁ Πάλλης ζωντανεύει τὸν Ὀμηρον. Μιὰ ἀνθηστὴ καινούρια σημειώνεται στὰ νεοελληνικὰ γράμματα, πρόδρομος τῆς κατοπινῆς τους πορείας.

Ὅποιος προσέξει καὶ μελετήσῃ τὴν ἐξέλιξη τοῦ ποιητικοῦ λόγου στίς δυὸ αὐτὲς ἐποχὰς, θὰ ὁμολογήσῃ ἀδίσταχτα πὼς δημιουργήθηκε μιὰ νέα παράδοση, πού πλούτισε τὴ φιλολογογία μας μὲ ἀξιόλογους καρπούς. Δὲν ἦταν πολλὰ χρόνια προηγουμένως πού ὁ Ἐμμανουὴλ Ροῖδης, μὲ τὴν κριτικὴν τοῦ ἰδιοφυῆ, ἔστειλε ἀρνητικῆς ὕλης σχεδὸν τῆς ἑως τότε ποιητικῆς παραγωγῆς καὶ ζήτησε ἀπὸ τοὺς «θεράποντας τῶν Ἑλικωνιάδων» τοῦ καιροῦ του ν' ἀκολουθήσουνε δικὸν τους εἰλικρινέστερον δρόμον. Τὸν εἰλικρινέστερον αὐτὸν δρόμον ψηλάφισε νὰ βοῆ ἡ ποιητικὴ γενεὰ ὕστερ' ἀπὸ τὰ 1880. Καὶ νὰ, τὸ δημοτικὸν τραγούδι, πού βοήθει τὴν ἔντεχνην ποίησιν ὄχι μόνον στὴ φόρμα τῆς, μὰ καὶ στὸ οὐσιαστικὸν τῆς περιεχόμενον. Ὁ ποιητῆς Δροσίνης ἐγκολπώνεται τὴ φυσιολατρεία τῆς δημοτικῆς μουσικῆς καὶ μελετᾷ τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν. Ἡ ὁμορφιὰ τῆς ἐλληνικῆς γῆς χαρίζει ἀληθινούς τόνους στὴ λύρα του. Ὁ πλούσιος ἥλιος, ἡ πολυχρῶμη χλωρίδα, οἱ κυματιστὲς ἀκρογιαλιές, ἡ ζωὴ τῶν πουλιῶν, ὁ ἀστερόφωτος οὐρανός, ὅλος ὁ φυσικὸς κόσμος ἀνοίγεται σὰ θαῦμα ἐμπρὸς στὰ μάτια τοῦ ποιητῆ. Ὁ ἔρωτας δὲν εἶναι

(*) Τὸν περασμένο Δεκέμβριον, στίς 12 καὶ 19, δυὸ Σάββατα κατὰ συνέχεια, δοθήκανε στὴν αἴθουσα τοῦ «Παρνασσοῦ» οἱ δυὸ τελευταῖες φιλολογικῆς ἀπογευματινῆς γιὰ τὸν ἑορτασμὸν τῶν ἑκατὸν χρόνων τῆς νεοελληνικῆς ποίησης. Πέρουσι, καθὼς ἔβρουσι οἱ ἀναγνώστες τῆς «Νέας Ἑστίας», εἶχε σχηματισθεῖ μιὰ πολυμελὴς ἐπιτροπὴ ἀπὸ Ἀκαδημαϊκοὺς, καθηγητῆς καὶ λογίους, μὲ ἐπίτιμον Πρόεδρον τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας μ' αὐτὸ τὸ σκοπὸν, καὶ εἶχανε γίνει τότε δυὸ ἄλλες ἀπογευματινῆς ἀφιερωμέναις ἢ μιὰ στὴν ποίησιν τῶν πρώτων χρόνων τῆς Ἀνεξαρτησίας κ' ἢ ἄλλη στὴν ποίησιν τοῦ ρωμαντισμοῦ μὲ τὴν καθιερούσασα. Στὴν πρώτη φρετικὴ ἀπογευματινῆ μὲ θέμα: «Νεοέλληνες Λυρικοὶ» μίλησε ὁ ποιητῆς κ. Ρήγας Γκόλφης, καὶ στὴ δεύτερη μὲ θέμα: «Ὁ Παλαμᾶς» προλόγησε ὁ διευθυντῆς τῆς «Νέας Ἑστίας» κ. Γρ. Ξενόπουλος. Καὶ στίς δυὸ, ἢ κ. Τζούλια Ἀρπελά Τερέντιο, καθηγήτρια τῆς Ἀπαγγελίας στὸ «Ἑλληνικὸ Ὀδείο», κ' οἱ τηλεόφροντες δεσποινίδες Μκαυφῆτη, Βουτανᾶ καὶ Πεζοπούλου ἀπαγγέλλανε ποιήματα χαρακτηριστικά. Ὁ ποιητῆς κ. Ἀθάνης ἐξήγησε στὸ τέλος τὴν σημασία τοῦ ἑορτασμοῦ. Δημοσιεύουμε σήμερον τὴν ἐξοχὴν διάλεξιν τοῦ κ. Γκόλφης. — Σ. τ. Δ.

πιά ρομαντικό πάθος που σέρνει στο θάνατο. Είναι η αγάπη που γεννιέται και υπάρχει, με δύναμη και λαχτάρα για τη χαρά και για τη ζωή. Κι' αν η ανθρώπινη μοίρα κρέμεται απάνω απ' όλους μας, μα το γερό αίστημα για την απόλαυση του αγαθού της ζήσης μας, μέσα στην αιώνια κι απέθαντη κλίση, μπορούμε πάντα να το ζητούμε.

Τάχα με τον πόθο αυτό δε φύσηξε την ποιμενική του φλογέρα ο λιγδύζωος Κώστας Κρουστάλης, ο τραγουδιστής της αγροτικής ψυχής και ζωγράφος ασύγκριτος της ζωής του χωριού και της σιάνης; Σα να ξεκίνησε ο Κρουστάλης από εκεί που σταμάτησε ο Βαλαωρίτης. Συνέχισε το «Φωτεινό» του αρματωλικού βιόθου και «τι απόμειν» εκεί τραχύ και ατελείωτο, προσκάθησε να το δμάλωση, να το λεπτύνη και να το τελειοποιήσει με το έργο του. Βέβαια, η ποίηση τότε ήθογραφούσε, μα μ' έναν τρόπο που στο βάθος της ζωγραφιάς σπαρταρούσε άκέρια ή άδολη κι' αγνή λαϊκή ψυχή με τη χαριτωμένη αφέλεια του πρωτογνώριστου και του πρωτάκουστου. Ο Κρουστάλης κατέβασε από τις κορφές των βουνών τον ανοιχτό και πλατύ καημό του και τον έφερε συγκινητικά μέσα στα κλειστά και στενά σύνορα της αδιάφορης πολιτείας, κι' αν τραγουδώντας τον σπατάλησε την άχαμνή του ζωή, μα η δύναμη του πόθου του κι' ο πόθος του ό συμβολικός για τα ψηλόμενα και τα ξέφωτα άφησε μια νόσα χαρακτηριστική στην ποίησή μας, μα τόσο τελειωμένη, που δε χωρούσε πια καμιά ενέργεια για μίμηση ή επανάληψη.

Έτσι, η νεοελληνική μούσα, κρατώντας συχνά το δικό της γνώρισμα, γίνεται τεχνικότερη και πιο πολιτισμένη. Τα χρόνια προχωρούνε και μια επίδραση από τα μεγάλα παραδείγματα της ευρωπαϊκής ποιητικής τέχνης δεν είναι ξένη. Μα τί σημαίνει; Στο βάθος, στην ούσα είχε πια γίνει συνειδητή ή επιβολή της γνήσιας Έλληνικής παράδοσης. Ο δημοτικισμός εργάστηκε γενναία για τούτο και πρέπει να το πούμε, πώς έδωσε το μέτρο της έπιτυχίας. Προβάλλει ο άδρος, μετρημένος, σοβαρός και στερεός στίχος του Γρουπάρη για να σκαλίση το αυστηρά ποιητικό εκείνο

είδος του δεκατετράστιχου, σαν ανάγλυφο φαντασίας ελεύτερης και ίσοροπημένης, άπάνου σε γλωσσικό τύπο γεμάτο χυμό και χρώμα. Μπαίνει στην ποιητική μας γλώσσα κάθε άμεταχείριστη για την ώρα, καινούργια λέξη κι' άστράφτει από νόημα και δεν ξαφνίζει και καθιερώνεται. Ο λυρισμός του ποιητή απλώνεται βαθυστόχαστος, μα και τρέμει από μια συγκρατημένη τρυφερότητα, που δεν μπορεί να κρυφτεί, όσο κι' αν το άποζητεί. Τα ποιήματα του Γρουπάρη είναι σα σφραγίδες. Υπώνουνε τη λέξη, το στίχο, το νόημα, τη συγκίνηση, ολοκληρωμένα κι' άτόφια· και γι' αυτό μένουν.

Μα το στοιχείο εκείνο το γραφικό, το άπαλό, το ήρεμο, το άρμονικά τρυφερό που δεν περισσεύει στο Γρουπάρη, το χάρισε με άπλοχεριά στη λυρική μας μούσα ο Λάμπρος Πορφύρας. Κάτου από το μελωδικό του στίχο και πίνου από τον έλεγειακό τόνο, που του κυριαρχεί την έμπνευση,μαντεύεται ένας θερμός πόθος για τη ζωή και τη χαρά, σαλεύει μια ζωηρή λαχτάρα για την όνειρεμένη ευτυχία. Στη ζωγραφιά του, το πραγματικό και το φανταστικό ενώνονται σφιχτά, ο υλικός κι' ο ψυχικός κόσμος δεν ξεχωρίζουν. Η ποιητική του περιγραφή είν' ένας άνθισμένος δρόμος μέσα σε άνοιξιάντικο περιβάλλο, την ώρα που ο ούρανός από πίνου είν' έλαφρά συνεριασμένος. Τα παλιά, τα φευγάτα, τ' άγύριστα του τραβούνε την προσοχή. Ένα μακρινό βουνό που φαντάζει μες στο θαμπόφωτο. Το μονοπάτι που ανεβαίνει και χάνεται. Το δυσμικό φώς που αγάλια σβήνει. Το κΰμα που ξεψυχά στην άμμουδιά. Η ψυχή που ανασταίνεται με την αγάπη και μαθαίνεται με την άπογοήτευση. Το καράβι των όνειρων που δέρονται από την τρικυμία. Το λιμάνι του πόθου που λάμπει από τον ήλιο της προσδοκίας.

Άδελή τη μελαγχολική θύμηση για την περασμένη ζωή, τη νοσταλγία για τα παλιά μας όνειρα και τα φευγάτα γιάτα, συγκρασμένα όλα μ' έναν ευγενικό πόνο, τ' άπαντούμε να ζωγραφίζονται με χάρη και πρωτοτυπία στο άρχιτεχτονημένο τραγούδι του Μαλακιάση. Εκείνο το σιγαλό παράπονο του Πορφύρα, όσο κι' αν είναι γοητευτικό, δε φτάνει στη δύναμη την πονε-

μένη φωνή του μεσολογγίτη ποιητή. Ο πόνος έδω έρχεται γαλήνιος και φιλοσοφημένος, και η μοίρα που τον οδηγεί, ξέρει καλά να τον συγκρατεί μέσα στα σύνορα του άληθινού. Την πικρή και μικρή μας ζωή, ενώ την ταλανίζει ή άμφιβολία για τη δικαίωση της κάθε μας ιδέας, ενέργειας κι' έλπίδας, την ερωτεύεται μαζί κι' ο πόθος μας για την άπιαστη ευτυχία. Η φωτιά στο παραγώνι που σιαχτώνει τους καημούς. Η γλάστρα με τα μυριστικά που έμειν' έρημη κι' άπόμιστη στο παράθυρο. Ο παλιός δρόμος βυθισμένος στην άπολησμονιά του καιρού. Το ανατάραχο νερό που αντιλαμπίζει σαν καθρέφτης την ψυχή. Τα μάτια που σπιδίζουνε σαν αναλαμπές του φεγγαριού στη λιμνοθάλασσα. Τα ξύλα του ρημαγμένου δάσου που γίνανε νεκροκρέβατα. Ο ήχος του έξωτικού βιολιού που μάζ ανεβάζει στους ούρανούς. Ο θρήνος του βοριά που προμηνά τη θύελλα. Το αναφυλητό της άσταμάτητης βροχής, και να, μέσα στην άνοιξη, ξεμοναχιασμένα, έν' άηδόνι και μια καρδιά...

Την άπαλότρημη λαλιά του άηδονιού μάζ έφερε με το μουσικό του στίχο ο Κώστας Χατζόπουλος. Την παθητική λαλιά, σ' έναν τόνο υποβλητικό, μυστικόπιθο τόσο, όσο άγνό και δροσερό. Η ψυχική διάθεση του ποιητή, που είναι πολύ εύαιστητη κι' έκλεπτυσμένη, βλέπει τη ζωή πότε σαν ένα κάμπο ήλιολουσμένο και καταπράσινο, πότε σαν ώρα δειλητή, άόριστη, άύλη και θαμπή. Για τούτο και η ποιητική του έκφραση πότε ζητεί και βρίσκει μια φόρμα λιτή, κλασσική, πότε μάζ δίνεται σαν ένα παιχνίδιασμα στιχουργικό και πότε ανεβαίνει στα ύψη του υπεργλυρισμού. Το τραγούδι του κλείνει κάτι γενναίο, ανθρώπινο και τραγικό μαζί, όσο κι' αν είναι τονι-

σμένο μέσα σε στοχαστική άτμοσφαιρα γαλήνης κι' έγκαρτέρησης.

Και τώρα θα ρωτήση κανείς: Ποιές είναι λοιπόν οι ιδέες, που αντιπροσωπεύει γενικά ή νεώτερη αυτή λυρική μας ποίηση; "Αν και η ποίηση ή ίδια είναι κι' αυτή μονάχη της μια ιδέα, όμως θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε πως ο ποιητικός μας λόγος, όχι πάντα, μα τις πιο πολλές φορές, προσπάθησε να συντρέψη την πρόληψη, να καθάρση το πνευματικό σκοτάδι, να πλατύνη τα διανοητικά σύνορα, να φωτίση τη λαϊκή ψυχή, να σβήση την καθιερωμένη πλάνη, να ξευγενίση την αντίληψη και ν' ανεβή πίνου από το χοντρο και χαμηλό γούστο.

Μα πρέπει να δμολογήσουμε πως τη σημαντική για τη νεαρή μας φιλολογία τέτοια προσπάθεια με τ' άποτελέσματά της, δεν την ενίασε και δεν την αναγνώρισε ή κοινωνία μας και ο διανοούμενος κόσμος όσο έπρεπε. Αυτό βέβαια έγινε από πολλές αίτιες, και μια απ' αυτές είναι πως δε δόθημ' ευκαιρία να γνωριστή και ν' αγαπηθή ή νεώτερη ποίησή μας από όσους είτανε δυνατο να το κάμουν. Οι νεοέλληνες λυρικοί, ως τόσο, έχουνε να δείξουν ένα έργο, που, αν δεν είχε αδυνατίσει ή σημασία του επιθέτου από την πολλή χρήση, θα το λέγαμε: πατριωτικό.

Ο Γκαίτε στις συνομιλίες του με τον Έκκερμαν έλεγε: «"Αν ένας ποιητής σ' ύλη του τη ζωή εργάστηκε ν' ανατρέψη κάθε όλεθρια πρόληψη, να εξαφανίση κάθε στενή κι' εγωϊστική αντίληψη, να διαφωτίση το πνεύμα των συμπατριωτών του, να καθάρση την καλαισθησία τους, να δώκη στις γνώμες τους, στις ιδέες τους, περισσότερη ευγένεια, τί μπορούσε καλύτερο να κάμη; Τι έργο μπορούσε να είναι πατριωτικότερο;»

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΠΗΡΕΣ...

(Ήσουν βαθειά ή κατάνυξη
μιάς νύχτας. Και την άνοιξη...)

Τώρα, μαζί στην άγρια πόρα,
πήρε ο χαμός σου όλα τα δώρα.

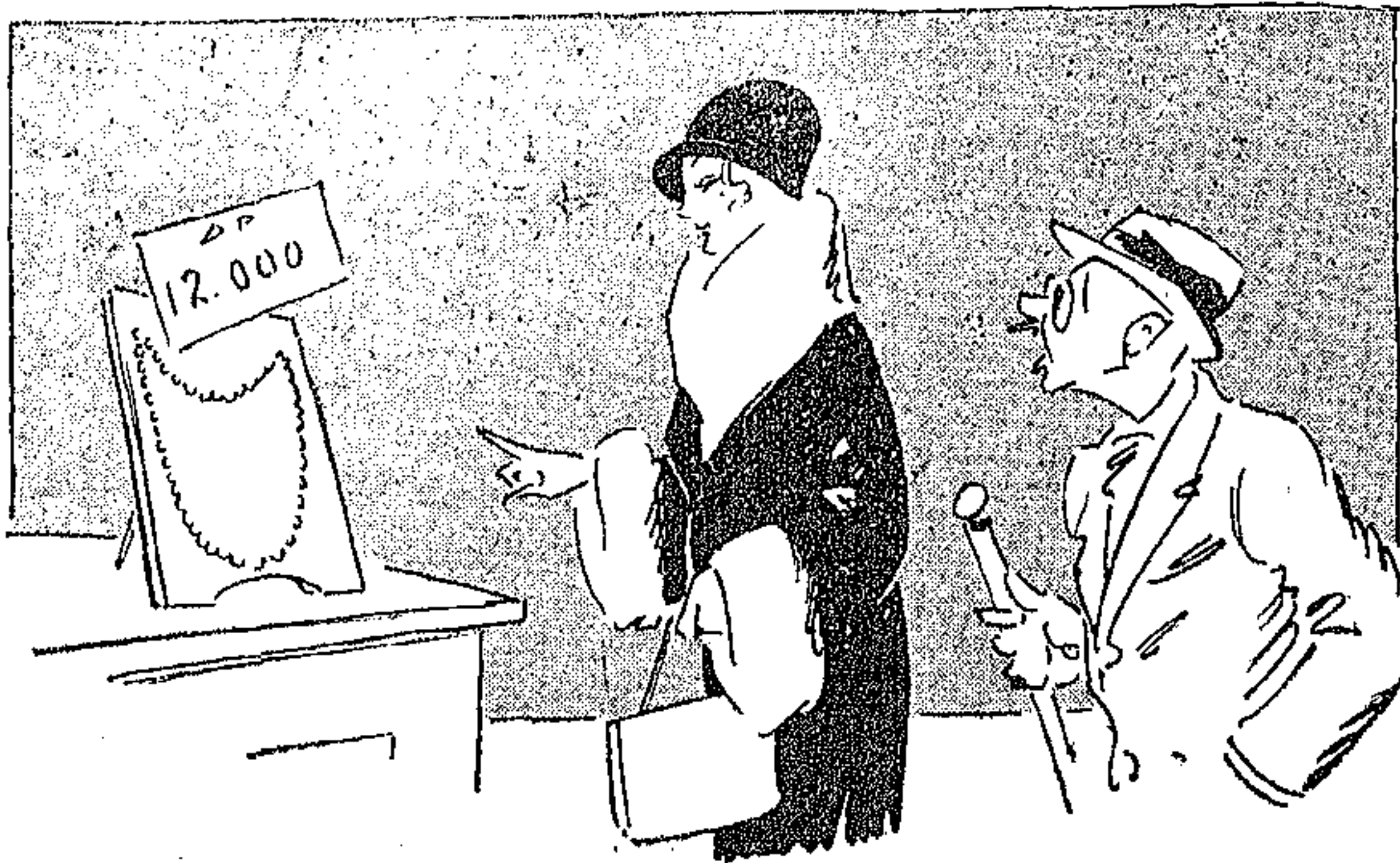
Πήρε τα κάτασπρα φτερά,
τα κρουσταλλένια τα νερά...

(Ήταν σαν τα ροδόφυλλα
τ' άχνά κλειστά ματόφυλλα...)

Πήρε τα κρύνα, και τα χέρια,
τα γαλανά τα καλοκαίρια.

Πήρε του φεγγαριού το φώς,
του Γεναριού τα χιόνια. Κι' ως...

ΝΙΚΟΣ ΓΚΑΤΣΟΣ

— Θα μού έκανες δώρο αυτό τὸ κολλιέ;

— Εὐχαριστῶς, ἀγάπη μου... ἀλλὰ... μ' αὐτὴ τὴν κρίση!... δὲ μπορεῖς νὰ διαλέξεις κάτι μικρότερο;

— Μικρότερο; καλά. Τότε... πάρε μου αὐτὸ τὸ μπριλλαντάνι!

Τὸ δεκαπενθήμερον

ΠΕΡΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ "Ἐκτον" Ἔτος

Μὲ τὸ τεῦχος τοῦτο, ἡ «Νέα Ἐστία» ἀρχίζει τὸ ἕκτο της ἔτος καὶ τὸν ἑνδέκατο τόμο της. Στὴν προκήρυξη τοῦ Χριστουγεννιάτικου, εἴπαμε τί καὶ τί θὰ δημοσιεύσῃ κατὰ τὸ 1932 καὶ δηλώσαμε ὅτι καὶ πάλι δὲ βλέπει τὴν ἀνάγκην νάλλοξῃ τίποτ' ἀπὸ τὸ πρόγραμμά της καὶ τὴν πορεία της. Θὰ ἐξακολουθήσῃ ὅπως ἄρχισε τὸ 1927, μὲ μοναδικὸ της πάντα μέλημα τὴ βελτίωση καὶ τὴν πρόοδο, ποὺ δὲν ἐκδηλώνεται μ' ἐξωτερικὰς ἀλλαγὰς, ἀλλὰ μὲ τὴ σταθερὴ ἀύξηση τοῦ ἐσωτερικοῦ της πλούτου, ποὺ σημειώνεται, κατὰ τὴν κοινὴ ὁμολογίαν κι' ἀναγνώριση, ἀπὸ χρόνος σὲ χρόνο, ἀπὸ τόμο σὲ τόμο, κι' ἀπὸ τεῦχος ἀκόμα σὲ τεῦχος. Δὲν ξεχνοῦμε ποτὲ ἐκεῖνο ποὺ μᾶς εἶπε μιά μέρα κριτὴς τόσο φωτισμένος ὅσο κι' αὐστηρὸς, ὁ ἀγαπητὸς μας συνεργάτης κ. Ζ. Παπαντωνίου: «Ἄσπασο, δὲ βγαίνει τεῦχος τῆς «Νέας Ἐστίας» ποὺ νὰ μὴν παρουσιάξῃ κι' ἓνα καινούργιο ἐνδιαφέρον». Κι' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ καύχημά μας. Ἀλλὰ καύχημα ὄχι μόνο δικό μας. Εἶναι— καὶ περισσότερο, ἂν θέλτε— τῶν τακτικῶν μας συνεργατῶν, ποὺ μᾶς βοηθοῦν μὲ ἀφοσίωση ἀληθινῶν φίλων' κι' εἶναι ἀκόμα τῶν τακτικῶν μας συνδρομητῶν καὶ ἀγοραστῶν, ποὺ μὲ τὴν στοργὴ περιβάλλουν τὸ ἔργο μας, καὶ μᾶς κρατοῦν σ' ἀγρυπνὴ προσοχὴ καὶ φροντίδα μὲ τίς κρίσεις τους, καὶ μᾶς ἐνθαρρύνουν μὲ τὰ καλά τους λόγια. Καὶ σήμερα, μὲ τὴν εἴσοδον τῆς «Νέας Ἐστίας» ἀπὸ ἕκτο της ἔτος, αἰσθανόμεσθα τὴν ἀνάγκην νὰ εὐχαριστήσουμε ὅλους αὐτοὺς, καὶ νὰ τοὺς βεβαιώσουμε ὅτι τὸ ἔργο αὐτὸ, ποὺ κάτι προσφέρει στὸν τόκο, καὶ ποὺ κατέχει ἀπὸ τώρα μιά τιμητικὴ θέση στὴν ἱστορία τῆς πνευματικῆς του ζωῆς, τὸ θεωροῦμε ἔργο δικό τους.

Συντηρητικὴ μαζὶ καὶ νεωτεριστικὴ, σεμνὴ μὰ ὄχι καὶ σεμνότυφη, ξένη πρὸς κλίμακα καὶ κόμματα, ἀνώτερη ἀπὸ ἐγωῖσμούς κι' ἀδυναμίες, κάνοντας τόπο σ' ὄλους τοὺς νέους ποὺ τὸ ἀξίζουν, ἡ «Νέα Ἐστία» εἶναι σήμερα τὸ κυριώτερο ὄργανο τῆς λογοτεχνικῆς μας κίνησης κι' ὁ πιστότερος καθρέπτης τοῦ καθεστώτος, τῶν τάσεων καὶ τῶν προόδων της. Τὸ μόνο ποὺ δυσχεραίνει τὴν προσκείμενότητά της εἶναι ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ χώρου της. Τὸ παρουσιασμὸ τῶν λογοτεχνικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἔργων ποὺ εἶναι στοιβαγμένα στὰ χερτοφυλάκιά της— κι' οἱ ἀναγνώστες πῆραν μιά ἰδέαν ἀπὸ τὴν περίπτωσιν τοῦ Χριστουγεννιάτικου τεύχους, ποὺ ἀναγκάσθηκε νὰ φέρῃ

ἔξω ἄλλα τόσα σχεδὸν ἀπ' ἄσιν μπόρεσε νὰ περιλάβῃ—καταντᾷ πρόβλημα ἄλυτο!.. Ἀλλὰ κι' αὐτὸ ἐλπίζουμε νὰ λυθῇ, μὲ μιά ἀύξηση τῆς κυκλοφορίας: στὸ μέλλον, ποὺ θὰ ἐπέτρεπε στὸ περιοδικὸ μας νὰ προσθέσῃ σελίδες, χωρὶς νὰ ἀξήσει τὴ συνδρομὴν. Γι' αὐτὸ παρακαλοῦμε καὶ πάλι ὅσους τὸ ἀγαποῦν, νὰ τὸ συστήσουν καὶ σ' ἄλλους φιλόμουσους, ποὺ δὲν τὸ γνώρισαν ἀκόμα. Καὶ θάναί πολλοί, χάρα πολλοὶ μέσα στὸ Πανελλήνιο' γιὰ τὸ περιοδικὸ ποὺ ἐκδίδεται πέντε μόλις χρόνια, δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ γνωρισθεῖ παντοῦ κι' ἀπ' ὄλους ἐκείνους ποὺ εἶναι σὲ θέσιν νὰ ἐννοοῦν τὴ διαφορὰ του ἀπὸ τᾶλλα καὶ νὰ τὸ προτιμοῦν σὰν κάτι πῶ ἐκλεκτό...
Γρ. Ξ.

Ἡ «Μελαγχολία»

Ἀνάμεσα στᾶλλα, ἀπὸ τὸ τεῦχος τοῦτο ἀρχίζει κι' ἡ «Μελαγχολία», τὸ νέο μυθιστόρημα τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Σ. Βεϊνόγλου.

Ὁ κ. Βεϊνόγλου εἶναι ἀπὸ τοὺς νέους λογοτέχνες ποὺ σὲ λίγον καιρὸ πραγματοποίησαν μεγάλες προόδους. Δὲν εἶναι ἀκόμα τέσσαρα χρόνια, ποὺ πρωτοπαρουσιάσθηκε μὲ τὴς «Θεότητες τοῦ Κοτύλου» ἓνα χαριτωμένο, ἀληθινὰ, διήγημα—κι' ὡς σήμερα ἔχει νὰ παρουσιάσῃ σεβαστὴ λογοτεχνικὴ «ἀποσκευὴ»: καὶ διηγήματα πλήθος, καὶ μυθιστορήματα, καὶ θεατρικὰ ἔργα, καὶ βιογραφίες, καὶ μελέτες. Ἐργάζεται πολὺ ὁ κ. Βεϊνόγλου, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία. Κι' οἱ φίλοι τῆς «Νέας Ἐστίας», ποὺ τόσα δικὰ του ἔχουν διαβάσει, ξέρουν ὅτι ἡ φιλοπονία αὐτῆς ἔχει τὸ λόγο της: τὴν κεντρίζει ἐν' ἀληθινὸν ταλέντο, γόνιμο, ἀφθονο, δυνατό, πρωτότυπο. Καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ «Μελαγχολία», γραμμένη γαλλικὰ, — σημεῖωσθε ὅτι ὁ κ. Βεϊνόγλου γράφει τὴ γαλλικὴ καὶ τὴν ἀγγλικὴν σὰν τὴ γλώσσα του — ἔγινε δεκτὴ μὲ τόσους ἐπαίνους ἀπὸ Ἐκδοτικὸ Ὀἶκο τοῦ Παρισιοῦ— καὶ θὰ εἶχε ἐκδοθῇ κιόλα, ἂν ὁ «Ἕλληνας συγγραφέας» δὲν παρέτεινε τίς διαπραγματεύσεις γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ καλύτερους ὄρους, — εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ κινήσῃ ζωνηρότερο ἀκόμα τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀναγνωστῶν μας πρὸς τὸ τεῦχος αὐτὸ ταλέντο, γνήσιον τοὺς κι' ἀπὸ πρῖν.

Ἄλλ' ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε ἐγγύηση— ποὺ θάποτελοῦσε ἴσως καὶ προκατάληψη— εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ἡ «Μελαγχολία» θὰ διαβασθῇ μὲ ἀληθινὴ εὐχαρίστηση. Μπορεῖ κανεὶς νὰ κρίνῃ κι' ἀπὸ τὸ πρῶτο κεφάλαιο... Καὶ δὲν θάναί μικρὸ πρᾶγμα, πρωτότυπο ἑλληνικὸ μυθιστόρημα, νέου λογοτέχνη, μοντέρνο, μὲ ἀξία καὶ μ' ἐπιτυχία.

«Παλιὰ Ἀθήνα»

Στὸ Ἄσυλο Τέχνης, ζώντας τοῦ Βέλμου, εἶχε γίνει μὴ πολὺ ἐνδιαφέρονσα ἐκθεσὴ Παλιᾶς Ἀθήνας. Ὁ κ. Δημ. Καμπεσοῦγλου, ὁ Ἀθηναῖος παλαιόφιλος — κι' εἶναι δική του ἡ διάκρισις μεταξὺ παλαιοῦ καὶ ἀρχαίου — εἶχε προποστειλήσει. Παλιᾶς χαλκογραφεῖες, παλιὰ σκίτσα, φωτογραφίαι κι' ἔργα συγχρόνων καλλιτεχνῶν, ὅλ' ἀθηναϊκά — τοπία, μνημεῖα, ἀρχαῖότητες, δρόμοι, γειτονιές, Πλάκα, Ἀναφιώτικα, Ριζόκαστρο καὶ κἀκεῖ λέοντας — εἶχαν γεμίσει τοὺς τοίχους τοῦ σπιτιοῦ, κι' ὅλοι οἱ ἐπισκέπτες ἐξέφραζαν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐκδοθῇ αὐτὸς ὁ κλοῦτος σ' ἓνα Λεύκωμα. Ἀπὸ τότε αὐτὸς ἦταν ὁ ἄκοπος καὶ τῶναιρο τοῦ Βέλμου. Μάχευε δοκαυμένα, ἔγραφε τὸ κείμενο καὶ τὰ ἐξηγοῦσαν καὶ προστοίμαζε τὴν ἐκδοσὴν. Ἀλλὰ ὁ πρόωρος θάνατος τοῦ φτωχοῦ καλλιτέχνη τὴν σπατάλησε, πρὶν ἀρχίσῃ.

ΝΙΚΟΣ ΒΕΛΜΟΣ

Ἐδευχῶς, οἱ φίλοι του, οἱ φίλοι τῆς οἰκογένειας, ἡ οἰκογένεια ἡ ἴδια, ἐθώθησαν χρέος του; νὰ πραγματοποιήσουν τῶναιρο, νὰ ἐκπληρώσουν τὴν τελευταία ἐπιθυμία τοῦ Βέλμου. Ἔγινε μὴ Ἐπιτροπὴ, μαζεύθηκαν κόμποςα χρήματα, ἡ οἰκογένεια ἔβγαλε τὰ περισσότερα — ὅ,τι εἶχε καὶ δὲν εἶχε — καὶ τὸ πολυδάπανο Λεύκωμα τῆς Παλιᾶς Ἀθήνας τυπώθηκε. Εἶναι μεγάλον κι' ὄμοιον, σὲ χαρτὶ πολυτελείας, μὲ καθαρὸν τύπον καὶ μὲ περιποιημένα κλισιά. Περιλαμβάνει ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἔργα καὶ εἶχαν θαυμάσθῃ στὴν ἐκθεσὴ, καὶ πολλὰ ἄλλα, μὲ τὸ κείμενον καὶ εἶχε γράψῃ ὁ Βέλμος. Καὶ παρουσιάζει ἔτσι — συλλογὴ πολυτιμῆ — ὅλη τὴν Ἀθήνα, ὅπως ἦταν τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας, κι' ἀρχαιότερ' ἀκόμα — ἀφοῦ δὲν λείπει οὔτε ὁ Παρθενώνας τοῦ Βουλγαροκτόνου — ἴσαμε σήμερον. Λίγες, ἐλάχιστες ἐπιφυλάξεις θάχε κυνεῖς γιὰ τὴν σχέσιν μερικῶν δοκαυμένων — τί γυρεύει π.χ. τὴν Παλιὰ Ἀθήνα ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ; —

καὶ γιὰ τὴν ἀξία μερικῶν σύγχρονων σκίττων, ποὺ δὲν δείχνουν τίποτα. Ἀλλὰ τὸ σύνολον εἶναι θαυμάσια κλοῦσιον κι' υποβλητικόν. Προπάντων οἱ δυσεύρετες παλιᾶς χαλκογραφεῖες μνημειῶν, καλλιῶν σπιτιῶν, καὶ σήμερον δὲν ὑπάρχουν πιά, ἢ ποὺ δὲν θὰ ὑπάρχουν σὲ λίγο. Μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ ὅτι ἡ Παλιὰ Ἀθήνα, ἡ καλοθύμητη κι' ἀγαπημένη, μ' αὐτὸ τὸ Λεύκωμα διατηρεῖται, σὴνίζεται. Ἐνα συγκινητικὸ ἐνθύμιον γιὰ ὅσους τὴν ἀγαποῦν — κι' ἓνα πολυτιμὸν βοήθημα γιὰ ὅσους θὰ χρειασθῇ νὰ τὴν ἀνακαταστήσουν — διηγηματογράφους, μυθιστοριογράφους, θεατρικοὺς συγγραφεῖς, σκηνογράφους, ζωγράφους, ἱστορικοὺς.

Ἡ οἰκογένεια τοῦ Βέλμου — ὁ πραγματικὸς ἐκδότης τοῦ Λεύκουματος — εἶναι περὶ φραγὴν καὶ ἔκαμε τὸ χρέος της. Πολλοὶ τῶρον νομίζουσι πὼς θὰ κλοντήσῃ, ἢ καὶ πὼς πλοῦτησε κιόλα' ἀλλὰ θὰ εἶναι πολὺ εὐτυχής, ἂν καλήμῃ μόνον τὰ ἔξοδά της. Κι' αὐτὸ βέβαιον δὲν εἶναι ἀδύνατον, προκειμένου γιὰ ἓνα τόσο ὄμοιον καὶ χρήσιμον βιβλίον. Πρέπει ὅμως νὰ τὸ γνωρίσουν κι' ὅλοι οἱ φίλοι τεχνῶν, οἱ φιλόμοισοι, ὅσοι ἔσταν σὲ θέσιν νὰ τὸ υποστηρίξουν — νὰ τὸ ἀγοράσουν — κι' αὐτὸ μόνον τὸ σκοπὸ ἔχουν οἱ λίγες αὐτὲς γουμιές, καὶ δὲν ἀποτελοῦν βέβαιον κριτικὴν, ἀλλὰ μὴ δίκαιη σύστασιν.

Γρ. Ξ.

Κώστας Παρορίτης

[Στὶς 14 τοῦ περασμένου Δεκεμβρίου πέθανε στὸ θεραπευτήριον τοῦ «Ἐθαγγελισμοῦ», ὕστερ' ἀπὸ λιγοήμερὴ ἀρρώστεια, ὁ διηγηματογράφος Κώστας Παρορίτης (τὸ ἀληθινὸν του ὄνομα Λεωνίδας Σουρῆας). Γεννήθηκε στὰ 1878 σ' ἓνα χωριὸν τῆς Σαάρτης, κοντὰ στὸ Παρόρι, καὶ μικρὸς ἤρθε στὴν Ἀθήνα, ὅπου τελείωσε τὸ Γυμνάσιον καὶ ὕστερον πῆρε διδακτορικὸν δίπλωμα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου. Διορίστηκε σχολάρχης στὴν Ὑδρα, ὕστερον καθηγητὴς στὴ Σαάρτη, στὸν Πειραιᾶ καὶ κατόπι στὴν Ἀθήνα. Σὲ λογοτέχνης πρωτοφάνηκε στὸ «Νουμᾶ» ὅπου συνεργαζότανε σχεδὸν ἀποκλειστικὰ. Δημοτικιστὴς καὶ σοσιαλιστὴς μαζί, ἔδειχνε μεγάλη μαχητικὴν καὶ ὑπεράσπιζε μὲ πίστη τις ἰδέες του.

Στὴν ἐκκλησίαν τοῦ «Ἐθαγγελισμοῦ», ἀπ' ἧς κηδεύτηκε τὴν ἄλλη μέρα τοῦ θανάτου του, τὸν ἀποχαιρέτησε ὁ ποιητὴς καὶ συνεργάτης μας κ. Ρήγας Γκόλφης, καὶ ἀνάλυσεν σύντομα καὶ χαρακτηριστικὰ τὸ ὅλον ἔργο του. Δημοσιεύσαμε παρακάτω τὸ λόγον του, καθὼς κ' ἓνα γράμμα πρὸς αὐτὸν τοῦ κ. Κωστῆ Παλαμᾶ, ἀπ' ἀφορμὴν τοῦ θανάτου τοῦ Παρορίτη.]

Ἡ θλίψη καὶ πλημμυρίζει τὴν καρδιά μας τῶρον καὶ σ' ἀντικρύζουμε νεκρὸν, Κώστα Παρορίτη, δὲν εἶναι μόνον γιὰ τὸν χαμένον ἐξαιρετικὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν καλὸν καὶ ἀφοσιωμένον φίλον, μὰ περισσότερο εἶναι πένθος γιὰ τὴν στέρησιν ἑνὸς τίμιου, ἀλύγιστου καὶ ἀληθινοῦ ἐργατῆ, καθὼς εἴσουν ἐσὺ, μέσα στὰ νέα μας ἑλληνικὰ γράμματα.

Ἀπὸ μικρὸ παιδί, ἀγάπησες τὴ φιλολογία καὶ, μὲ τὰ λίγα μέσα καὶ εἶχες στὴ διάθεσίν σου, φρόντισες νὰ τὴ σπουδάσῃς καὶ νὰ τὴν ἐγκολπωθῇς. Πάλαιπες στὴ ζωὴ σου μὲ βίλη σου τὴ δύναμιν καὶ κατόρθωσες μὲ τὸ ἀδάμαστο πνεῦμα σου νὰ φτάσῃς ὡς τὸ βάθος τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς καὶ νὰ ὑψωθῇς μὲ τὰ φτερά των ἰδεῶν. Στάθηνες πάντα ἰδεολόγος ἄδολος καὶ ἀγνός, καὶ δόθηκες δλόφωτος στὰ ἰδανικά σου. Ὑπηρετήσες μὲ τὸ κονεῦλι σου τὴν προοδευτικὴν σου ψυχὴν, καὶ ἡ δομὴ καὶ εἶχες γιὰ νὰ ὑποστηρίξῃς τὴν πίστη σου, σ' ἔφεραν ἀντίμαχον σὲ κάθε φεῦτικόν, ἐπιπόλαιον, συντηρητικόν, καὶ ὑπέρημαχον γιὰ κάθε καινούριον, γενναῖον, τίμιον καὶ ἀληθινόν. Πρωτοφανερώθηκες διηγηματογράφος ὄμοιος καὶ δόκιμος μέσα στὰ «Νουμᾶ» κ' ἦσουν καὶ σὺ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς καὶ βρήκε, μέσα στὸ πολέμοιο ἐκείνο φῶλλον, τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἀναγνώρισιν καὶ ἀξίεσιν. Νέος ἀκόμα, στὰ 1906, δάσκαλος ἀγνωστος, παραρρηγμένος σ' ἓνα νησί, δημοσιεύεις τὸν πρῶτον σου τόμον μὲ διηγήματα «Ἀπὸ τῆς ζωῆς τοῦ δειλινοῦ». Ἡ λογοτεχνικὴ σου ἱκανότης φανερώνεται ἔτσι συγγεντωμένη, καὶ ὅσοι μποροῦνε νὰ κρίνουν, μαντεύουν ἀμέσως τὸ μέλλον ἑνὸς τέτοιου ταλέντου. Τὴν ἄλλη χρονιά, στὰ 1907, τυπώνεις τὸ δεύτερον βιβλίον σου, «Οἱ νεκροὶ τῆς ζωῆς», ὅπου ζωγραφίζεις τὴ ζωὴ των ἀπόκληρων τῆς τύχης, των ταπεινῶν, των φτωχῶν. Ἡ αἰσθητικὴ σου ψυχὴ ἀνύβει ν' ἀγκαλιάσῃ σπογγικὰ ἅλα τὰ θρησκεία καὶ ναυάγια καὶ ξεβράζονται ἀπὸ τὴν τρικυμισμένην κοινωνικὴν θάλασσαν, καὶ προσπαθεῖ νὰ βρῇ τὰ μυστικὰ τους καὶ νὰ ξεδιαλύνῃ τὸ σκοτεινὸν τους μυστήριον. Ὁ σκοπὸς σου δὲ γίνεται νοητὸς καὶ μὴ παρεξήγητος σὲ φέρνει νὰ δώσῃς ἀπαλογία στὴν πνευματικὴ τότε καθυστερημένη Ἰασηρσί σου — κι' ἀρχαίεσιν ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον μὴ ἀπολύσῃ γιὰ τιμωρίαν.

Μὰ ἐσὺ δὲ βουβαίνεσαι. Σχεδιάζεις τὸ πρῶτον σου ρομάντζο, καὶ φανερώνεις μ' αὐτὸ τὴν ἄδικη καὶ σκληρὴν ἐκμετάλλευσιν των σπουγγαράδων, μὴδ' ὀλοκλήρης ἐργατικῆς ναυτικῆς τάξης, καὶ ἡ μοῖρα τους, τυφλή, τοὺς σέρνει στὸ χαμό. Ὑστερ' ἀπ' αὐτὸ ρομάντζο, καὶ ἐπιγράφεται «Στὸ Ἀλμπουρο» καὶ βγήκε στὰ 1910, ἀκολουθεῖ «Τὸ Μεγάλον Παιδί» (1916, μὲ δευτέρην ἐκδοσὴν 1924), κατόπι, στὰ 1921, ἓνας τόμος μὲ διηγήματα «Ὁ Πατέρας», ὕστερον στὰ 1924 τὸ ρομάντζο ὁ «Κόκκινος Γράφος» καὶ μεταφράζεται τῶρον στὰ γαλλικά, καὶ τελευταία, στὰ 1927, «Οἱ δύο δρόμοι» μὲ τὴν λαμπρὴν τους ἀφήγησιν καὶ τὴν δραματικὴν τὴν θέματος.

Ἀφασιοθήκες ἔτσι στὴν καλλιέργειαν καὶ τὸν περὶ λόγον καὶ ἡ λογοτεχνικὴ σου παραγωγή, μαζί μὲ τὰ τόσα σου κριτικὰ ἀρθρα καὶ εἶναι σκορπισμένα στὶς σελίδες τοῦ «Νουμᾶ», ἀποτελοῦνε τὸ μνημεῖον τῆς ἐργασίας σου καὶ ἀφήνεις στὸν κατὰ πρῶτον. «Ἡ παιδαγωγία τοῦ περὶ λόγον», ἔγραψες; «Ἄπαιτελ' διαύγεια ἰδεολογικὴ, αὐτοσυγκράτησις καὶ αὐτοκυριαρχία τῆς καρδίας καὶ τοῦ νοῦ». Κ' ἐσὺ γνώριζες νὰ παιδαγωγῆς σ' ἀνώτερα ἰδανικά σου καὶ ποτὲ δὲν παραστράτιξες ἀπὸ τὴν πίστην τοῦ δημοτικισμοῦ, καὶ ἦτανε ριζωμένη τόσο βαθιὰ στὸ πνεῦμα

σου, καὶ ἀπὸ τὴν δέησιν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ ἦτανε πλημμυρισμένη τόσο πολλὴ ἡ πλατεία σου καρδιά. Τὰ μάτια σου πάντα ἦτανε γυρισμένα πρὸς τὸ μέλλον, πρὸς τις νέες γενεάς, καὶ γιὰ τὰ παιδιά ἔτρεφες μὴ ἀπεριόριστῃ ἀγάπην. Σ' ἓνα σου ἀπὸ τὰ ρομάντζα, ὁ ἦρωας, σὲ μὴ ἄλλοι στυγερὴ τῆς ζωῆς του, ἔτρεξε νὰ βρῇ παρηγορίαν στὸς νεύρους του μαθητῆς. «Ἡ σκέψη» γράφεις «πὼς τὰ παιδιά αὐτὰ καὶ τὸν πιστεύουνε σάν προφήτην, μπορεῖ νὰ τὸν συνεχίσουνε μὴ μέρη, τοῦ γεννοῦσε τὴν ἰδέαν τῆς αἰωνιότητος, καὶ τούτο ἦτανε μὴ πηγὴ περηφάνειας καὶ ἰκανοποίησιν γι' αὐτόν».

Ἄς ἐλπίσουμε, ἀγαπημένε Κώστα Παρορίτη, πὼς ἡ ἐργασία σου θὰ ἐχτιμηθῇ περισσότερο ἀπὸ τὸν νεώτερον καὶ πὼς ἀπ' αὐτοὺς ἡ μνήμη σου θὰ βρῇ τὴν ἰκανοποίησιν καὶ σὺ ἀξίεσιν καὶ τὰ βιβλία σου, καὶ καθρεφτίζουνε τὴν γενναίαν σου ψυχὴν, θὰ σταθερῶνε σάν καλὸν παράδειγμα ἑνὸς ξεχωριστοῦ φιλολογικοῦ χαρακτήρα. Μὴν ξεχνοῦμε, πὼς ὁ Ψυχάρης, στὴν τελευταία του μελέτη καὶ μᾶς ἀφίσε, μὲ μὴ καὶ μόνον λέξιν πιστὰ σὲ χαρακτήρισε. Σὲ εἶπε «δυνατό».

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ἐνα γράμμα τοῦ Παλαμᾶ

15-12-31

Ἀγαπητέ μου Ρήγα Γκόλφη,

Αὐτὴ τὴ στιγμή (περασμένους οἱ 7 τοῦ βραδίου) μαθαίνω ἀπὸ τὴν κόρη μου τὸ θάνατον τοῦ Κώστα Παρορίτη. Στὸ «Ἐλευθερὸν Βῆμα», καὶ πῆρα τὸ πρῶτον, ξέφυγε ἀπὸ τὴν ματιὰ μου. Μισοῦρρωστος, ἀποκλεισμένος στὸ γραφεῖόν μου, σηκώνομαι γιὰ νὰ σοῦ γράψω τις γουμιές ἀδελφές, καὶ εἶσαι ὁ μόνος ἴσως ἀρμόδιος νὰ τις καταλάβῃς καὶ νὰ τὴν αἰσθανθῇς τὴ θλίψην μου. Εἶναι ξεχωριστὴ καὶ μεγάλη. Γιατὶ ξεχωριστὸς καὶ μεγάλος καὶ φαίνεται πὼς ἦταν ὁ νεκρός, μὲ τὸ ἔργο του καὶ μὲ τὸ φρόνημά του, ὅσες κι ἂν μὲ χώριζαν, μάλιστα στὴν περίοδον αὐτὴν, διαφορίεσιν καὶ κοιτάματα, κάπως διαφορετικὰ. Γιατὶ ὁ ἄνθρωπος, τοῦλάχιστον στὸν κόσμον καὶ ἀνήκουσε, δὲν ἀξίεσιν ἀπ' ὅσα προσβέβει, ὅσο ἀπὸ τὸν τρόπο καὶ ἔχει νὰ τὰ χειρίζεται καὶ δπωσδήποτε νὰ τ' ἀρμονίξῃ, μὲ κάποιαν ὀργὴν, ἀπλήν ἢ πολυσύνθετην, φρονήματα κ' αἰσθηματα. Κατάντησε νὰ μὴ βλέπω κανένα, στὴ μοναστικὴν ζωὴν μου, καὶ μοναχὰ τῆς μοναχίας τις χάρες δὲν τις ἔχει, μὰ καὶ ἀπόσους ἔτυχε νὰ ἰδῶ, κανεὶς, κανεὶς δὲν μου εἶχεν ἀναφέρει τίποτα γιὰ κείνον. Ὅστε πὼς νοσηλευτόταν στὸν «Ἐθαγγελισμὸν», οὔτε τίποτα. Ἐνας-ἓνας μᾶς ἀφήνονε οἱ ὄπαδοι κ' οἱ ἐργάτες ἑνὸς ἰδανικοῦ, καὶ ἄσχετ' ἀπὸ κάθε του συζητήσιμον στὶς λεπτομέρειες, εἶναι, στὴν ὀλοότητά του, ἱερόν. Ἡ τελευταία φωνὴ καὶ τὸν εἶδα, τὸ ξέρεις, ἦμουνα μαζί σου, στὴν κηδεῖαν τοῦ φτωχοῦ Τυμφοριστοῦ. Δὲν τὸν εἶδα, κατὰ ὕστερον, γιὰ νὰ τὸν χαιρετήσω, καὶ γιὰ τὸ λόγον του στὴν ἐκκλησίαν. Τίποτα δὲν εἶχ' ἀκούσει ἀπὸ τὸ λόγον του μόνον ἦχους του, καὶ φτάνανε σ' αὐτιά μου. Ἀλλ' ἡ μουσικὴ αὐτὴ καὶ κίνησεν ἀθέλητα τὴν προσοχὴν καὶ τὴν συμπάθειαν, γιατί ἦτανε χαρακτη-

ριατική» έδειχνε και, άξήγητα, τον έξηγούσε πάντα τον Παιροσίτη με την ελλειψία και με το έντονο έκεινο ύφος, και με κρίγματα που δύσκολα συμβιβάζονται με τον τόνο, του έστειλε. «Αν ήμαστε όλοι έντονοι στις ιδέες μας, θα κερδίζαμε, νομίζω. Ο δημοκρατικός έχασε έναν από τους ποληρότερους πιστούς του, και ο ψυχιαρισμός — που έφερε την όρ' αυτή πόσο μακριά τον βρίακομαι, — τον καλύτερον ίσως άπολογητή του. Δεν έχει να κάνει, αν οι τελευταίες του μάλλιστ' άπόψεις μου κίνησαν και μου κινούν τον άντίλογο. Έχει να κάνει ο άνθρωπος, στην ούσία του και κατά βάθος άξιοσέβαστος και συμπαθητικός. Ο,τι έπίθετο ως του δώσαν — τα μουλιά που ξεθωιάίνουν μ' έτικέτες και μ' έπιθετικές άνοησίες — ο άνθρωπος, και στην τέχνη, και στην πολιτική, λογαριάζεται. Δεν μπορώ να λημονήσω, σε καλές περιουσίες μέρες, όταν προπαθούσαν να πείσουν τον κόσμο πως ή «Φλογέρα του Βασιλιά» γράφτηκε με ρούσια ρούβλια, το γράμμα που μου έστειλεν ο καθηγητής Σαυρέας για το μάθημα που έκαμε, μιλώντας για το ποίημα, σε μια γυμνασιακή του παράδοση. Αλλά και τέτοιες του άκόμα συμπάθειες και συγκινήσεις δεν είναι της πρώτης γραμμής. Το σπουδαιότερο που βγαίνει στην έκτίμησή μας προς εκείνον, είναι ή λογοτεχνική εύφροια του. Αναγκάζομαι να ψιθυρίσω: Η όμορφιά πρώτ' απ' όλα. Δεν ξέρω αν και πόσο τον έπρόσχαγαν. Τώρα τελευταία μάλλιστα, μου φαίνεται πως είχε παρμερισθή. Αλλά τα διηγήματά του, κάποια, πολλά μάλλιστα κι από τα συντομώτερα κι από τα πλατύτερα, του δίνουν θέση για να κρατηθώ παράπλευρα των όνομαστών μας δημοτικιστών πεζογράφων. Αρρωστος, τίποτα περισσότερο δεν μπορώ να κάνω για να έξωτερικεύσω τη θλίψη μου, παρά να σε παρακαλέσω, αγαπητέ Ρήγα Γκόλφη, να μεταδώσης, αν σου είναι δυνατό, το πένθος μου και τα συλλυπητήριά μου, όπως όποιος, προς τους οικείους του, και ως είναι από έναν που μπορεί σήμερα να μην τον άγαπούσε, να μη τον τιμούσε, καθώς άλλοτε.

Σ' εύχαριστώ και σε φιλω
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Για μια πρόληψη

Σεβαστέ μου κ. Ξενοπούλε,

Στο τεύχος της 15ης Ιανουαρίου 1931 της «Ν. Έστίας» παραθέτει ο κ. Κορδάτος πολλές ιδιωματικές λέξεις κ' έκφράσεις, παρακαλώντας τον κ. Φιλίππα «να καταπιασθή με την ετυμολογία τους και την καταγωγή τους». Και ο κ. Φιλίππας, στο τεύχος της 1ης Απριλίου, δίνει όλες τις εξηγήσεις κατά σειρά, πλην μιας: γιατί ο σημειωμένος άνθρωπος θεωρείται και κακός.

Με την ιδέα πως το άρθρο εκείνο του κ. Φιλίππα θα είχε και συνέχεια — έτσι έδειχνε το τέλος του, — δεν έγραψα τίποτα ως τώρα βέβαιως όμως να λήγη και ο Β' τόμος, σημειώνω, έστω και άργά, την εξήγηση που άκουσα κάποις από έναν Ιεροκήρυκα. Είπε δηλαδή ότι

αυτή ή πρόληψη πιθανόν να έχη την άρχή της από τον Κάιν, που ήταν κακός και σημειωμένος: «Και έθεσε Κύριος ο Θεός σημείον τώ Κάιν του μη άνελείν αυτόν πάντα τον εφρίσκοντα αυτόν». (Γένεσις, Α' 15).

Μετά σεβασμού
ΤΟΥΛΑ ΠΑΠΑΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

Το Χριστουγεννιάτικο της «Νέας Έστίας».

Και ως έμφάνιση και ως περιεχόμενο, το έφρεινόν Χριστουγεννιάτικο Τεύχος της «Νέας Έστίας» — με το καλό του χαριτί, με το έπισημμένο τύπωμα, με τις 128 σελίδες του, με τις 28 καλλιτεχνικές εικόνες του, με τα 4 χρωματιστά του hors-texte και με τα 40 διαλεχτά του κομμάτια — εκρίθη γενικώς άνώτερο απ' όλα τα προηγούμενα κι' είχε στάς Αθήνας μάν ύποδοχή που... δεν την πολυπεριμέναμε. Γι' αυτό δεν τυπώσαμε, παρά μόνο 500 αντίτυπα περισσότερα του συνήθους. Έτσι, είναι ζήτημα αν περισσότερα άρκετά, ώστε να στείλη το Πρακτορείο σ' όλα τα μέρη όπου στέλνει τα τακτικά τεύχη. Αλλ' αν, τυχόν, στις Έπαρχίες, δεν βρή κανείς στο Υποπρακτορείο, μπορεί να μας έμβάση μ' έπιταγή το αντίτιμο — δρ. 20 — και να του στείλωμε έν' αντίτυπο, από τα όλίγα που κρατήσαμε στο Βιβλιοπωλείο μας.

Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΙΤΑΛΙΑ

Jauvès Busoni: «Χρονικό του κομπού κόμου», μυθιστόρημα.

Όπως το δείχνει ο τίτλος, είν' ένα «χρονικό» προσαρμοσμένο στο μυθιστόρημα, μια και ο συγγραφέας άκολουθεί το νήμα μιας καλά διαρθρωμένης πράξης, και έμφανίζονται και χάνονται από τη σκηνή άρκετά πρόσωπα άπάνω-κάτω ενός όμοιου έπιπέδου. Τα πρόσωπα που καταρθώνουν ν' άποκτήσουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, να γίνουν χαρακτήρες αντιπροσωπευτικοί, δεν είναι πάντα εκείνα που πρωταγωνιστούν. Ο συγγραφέας μελετά μάλλον το περιβάλλον, έκτενο που όνομάζει «κομπού κόσμος», θά λέγαμε έμεις «κοσμικούς κύκλους». Ένας κομπού κόσμος, όπου ή πορνεία στολίζεται με γυναικικά, ή διαφθορά στεριανώνεται με οικόσημα έραλδικά και φεουδαρχικά. Όπου ή άνία, ή όκηνηρία, το κενό, περιφέρονται έδω και κει, από ένα σαλόνι άμφίβολης εύγένειας στα παρασκήνια ενός θεάτρου, από ένα ντάνσιγκ διφορούμενο σε θορυβώδεις παραθερισμούς. Βρισκόμαστε στη Φλωρεντία, ή μάλλον σε μια όρισμένη Φλωρεντία, που δεν υποπτεύεται καν ό περιηγητής, ό έρασιτέχνης ώρειών πραγμάτων, ή ό ρομάντικός που κάνει το γύρο του κόσμου. Στο περιβάλλον αυτό μπόρεσε να εισηχρήση ο συγγραφέας, γιατί ζή στη Φλωρεντία, είν' έξοικειωμένος με τα σκάνδαλα, τις συνήθειες, με τους σαχλους μπαλέ, με τις έπιφανειακές εκείνες κομψότητες που συναντά κανείς ανάμεσα στις λίγες δεκάδες «ξερριζωμένων» και άτυχων θυμάτων της πολυτέλειας.

Κι' επειδή τα γεγονότα, τα όποια μαζεύει, είναι πολλά, οι παρατηρημένοι και πραγματοποιημένοι τύποι είναι φανερό πως δεν κοοδίδουν καμιά φανταστική έπεξεργασία: φαίνονται φωτογραφημένοι, τόσο εύκολα άναγνωρίζονται ήταν εύκολο στο συγγραφέα να τους συναρμολογήσει, να τους κατατάξη και να τους δώσει τη μυθιστορηματική τους λειτουργία. Ο συγγραφέας υπήρξε άρκετά έπιδέξιος, και είναι φανερό πως έχασε κάμποσον καιρό για να συλλάξη ο ίδιος σε συγκεκριώσεις, συναυλίες, δεξιώσεις, όπου μπόρεσε να μελετήσει τα πρόσωπα και να θησαυρίση σημειώσεις και λεπτομέρειες χαρακτηριστικές.

Μολταυτά, δεν έσαταμάτησε στην έπιφανεια του περιβάλλοντος: έπέμεινε να έμβασθύνη άνάμεσα από την ευαισθησία των πιο διακεκριμένων «habitués». Προσπάθησε να πλάση τύπους, παρουσιάζοντας έν τούτοις μερικούς τύπους, κάποτε παραβίασε τη φυσικότητα και φόρτωσε με υπερβολική γελοιογράφηση τις άποχρώσεις.

Είναι φανερό πως στο μυθιστόρημα αυτό υπάρχουν πολλές γυναίκες. Και άντρες λογής-λογής. Συναντήσαμε έναν έρωτευμένο μελαγχολικό κι' άπογοητευμένο: έναν βλαίο και παθητικό συχρόνως φιλήδονο: έναν πολύ-πολύ κλόσο με το πορτοφόλι γενναίοδωρο για τις φίλες. Κ' έπειτα, υπάρχουν οι τύποι του μισοσκάταδου, που συμπληρώνουν την εικόνα. Μια εικόνα που στο τέλος είναι μελαγχολική, αλλά ελλεικρινής, και που την έχει ζήσει ο συγγραφέας.

Ίσως ή μέθοδος που μεταχειρίστηκε, να μην είναι άμείσως γοητή από εκείνον που δεν παρακολούθη από κοντά τις πολύ λίγο ήρωϊκές σκηνές του περιβάλλοντος που πραγματεύεται. Μερικά έπεισόδια, δυο α Ιστοκτονίες κτλ., είναι παρμένα από τα πραγματικά Φλωρεντιανά χρονικά του τελευταίου δεκάχρονου.

Ο Busoni μες στο έργο του άκολουθεί μερικούς ξεκουμένους προκατόχους, όπως είναι ο Σταντάλ και ο Φλωμπέρ. Είναι γνωστό πως στο «Κόκκινο και το Μαύρο» ο πρώτος συμπεριέλαβε ένα σωρό πραγματικά έπεισόδια και στοιχεία παρμένα από τη δική του ζωή και, στο δεύτερο τόμο ίδίως, από τη ζωή των κοσμικών κύκλων του Παρισιού της Παλινορθώσεως (Ρεστωρασιόν) και των μεγαλοαστικών σαλονιών, όπου ο Σταντάλ πέρασε πολλά χρόνια μελετώντας και γνωρίζοντας άνθρώπους. Γι' αυτό, και ή παρισινή κοινωνία, στην άρχή, άγνόησε τα έργα του, είτε έπειδή δεν είχε συνηθίσει στο νέο τρόπο, με τον όποτον ο Σταντάλ έβλεπε τη ζωή, είτε από παθητική αντίσταση και όργη έναντιον εκείνου που ξεσκέπασε τις πομπές της και έν μέρει την έσατύρισε άγρια. Αν θυμηθώ καλά, ο εκδότης έγραφε στον Henri Bayle (Stemlhal), ένα χρόνο έπειτ' από την έκδοση του έργου το «Κόκκινο και το Μαύρο», πως δυστυχώς μόνο... 800 αντίτυπα είχαν πουληθεί. Ήταν γραφτό, μόλις μετά πολλά χρόνια, ν' άναγνωριστή ή αξία του μεγάλου μυθιστοριογράφου.

Έτσι κι' ο Busoni πήρε τα «χρονικά» ως

βάση και ύλική του μυθιστορηματός του. Αλλά έκανε ό,τι έκαναν εκείνοι οι δυο μεγάλοι: Το θυμία του καλλιτέχνη, που παίρνει τους τύπους από το χρονικό μέσο, τους άποσπā και τους ύφώνει σ' έναν ούρανό δραματισμών και παρατηρήσεων; Αυτό είναι το έρωτηματικό, στο όποιο είναι δύσκολο ν' άπαντήση κανείς. Πάντως, ο Busoni είναι ένας «κολορίστας», που έχει σίγουρο χέρι. Επίσης οι περιγραφές του τοπίων είναι κάλλιστες.

Π. Φ.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΓΑΛΛΙΑ

Το Πνεύμα της Έποχής

Με κάποια καθυστέρηση, που δεν άποκλείει την έπικαιρότητα, άφου άκόμα παίζεται με συνεχείς πιένες στον νέο και παλαιό κόσμο, ως μιλήσωμε σήμερα για το Τοπάξ του Marcel Pagnol. Πρό διετίας, αν δεν άπατώμαι, οι Αθηναίοι είχαν το εύτύχημα να το ίδου άπ' την Κυβέλη, που έναόρκωνε σαγηνευτικά το ρόλο της Σούζης. Κράτησε το πρόγραμμα δεκαπέντε μέρες; Φοβούμαι πως όχι. Αυτό άλλωστε δεν άποδεικνύει, παρά πως τα ήθη και τα έθιμα, έδω κάτω στην Έλλάδα, δεν έξεληχθήκανε τόσο ραγδαία, όσο σ' άλλα μέρη του πολιτισμένου κόσμου, όπου ή σάτυρα της μπερμπαντιάς και τ' άφροβισμού έπιβάλλεται απ' αυτά τα πράγματα και γίνεται άντιληπτή βαθιά απ' το κοινό, που ζει καθημερινά τις περιπέτειες των διαφόρων «καρχαριών». Στις γώρες αυτές, στις όποιες πρέπει να συμπεριλάβωμε και τη Σοβιετική Ρωσία, το Τοπάξ γνώρισε την πιο θρησιμπευτική καρριέρα, αλλά δε θα ύπηρχε έπίθετο άρκετά χαρακτηριστικό για να δώσει μάν ιδέα της ύποδοχής που έτυχε στον τόπο της γέννησής του, στο Παρίσι, όπου οι παραστάσεις του φθάσανε τη χιλιάδα και καυστήσανε τον εύτυχημένο συγγραφέα του τό Γάλλο που έχει το μεγαλύτερο εισόδημα έπειτα από έναν άλλον άστέρου του έλαφροθ θεάτρου, τον Μωρίς Σεβαλιέ.

Στη φόρμα, στην τεχνική, στο σπινθηροβόλο διάλογο, το Τοπάξ δε διαφέρει ούσιωδώς από τ' άλλα έργα του βουλεβάρτου. Εκείνο που το καθιστά αξιοσημείωτο, είναι ή ασφάλεια με την όποία ο Marcel Pagnol κατόρθωσε να συλλάβη μια χαρακτηριστική, και ίσως την πλέον ένδιαφέρουσα άποψη της πολυσύνθετης σημερινής ήθικης. Σήμερα, όλα άγοράζονται και πουλιούνται, ψυχές, συνειδήσεις, ιδέες... και άρκετ' να ξέρης τον τρόπο, για ν' άποκτήσης άλλα, πεζότερα και ίσως πιο εύχάριστα άγαθά. Το θέμα είχε σκοπέλους. Ο συγγραφέας τους πέρασε με σπάνια δεξιάτητα. Το μάθημα που δίνει, μάθημα σύγχρονης ήθικης, γίνεται, έτσι, το πιο χουμοριστικό, το πιο διασκεδαστικό παιχνίδι.

Αυτή ή σάτυρα άνωτέρας ύφης έχει για ήρωα ένα δάσκαλο κάποιου οίκουφρέου της παρισινής banlieue. Μικρό, άθλιο το οίκουφρέο

—όραματικός γ' ασυνείδητος ο διευθυντής, που κρύβει κάτω από μελλοτάλαχτους τρόπους μιάν άνεξιχνίαστη πλεονεξία. 'Η ζωή του Τοπάξ μέσα μετ' δέν είναι ρόδινη. 'Αλλά δέ θά μπορούσε νά φαντασθῆ κανείς άνθρωπο με λιγώτερες άκαιτητες. Είναι σχεδόν ευχαριστημένος καί προσπαθεῖ νά προυγάγῃ τὰ συμπερόνεα του κ. Μούζ, που έποφελείται, γιά νά προβάλλῃ ληστρικές άξιώσεις, αλλά προπάντων λατρεύει δειλά και βαθειά τήν κόρη του διευθυντή, τήν 'Ερνεστίνα, που κάνει επίσης τή δασκάλα και του φορτώνει ένα σωρό άγγαρεύς, που έκείνος θεωρεῖ, στην άπέραντη βλακεία του, έξαιρετικές χάρες.

Οί πρώτες σκηνές του έργου δίνουν μιάν άπολυτατική εικόνα σχολικής τάξης, όπου οί μαθητές έπινοοῦνε τις πιο άπίθανες φάρσες εις βάρος του Τοπάξ. Άλλοι τύποι δασκάλων, με τήν ίδια άθλια νοστοροπία και τήν άνεπαρκή ψυχικότητα, του δίνουν άφελείς συμβουλές, γιά νά πατάξῃ τήν άταξία τῆς τάξης του. 'Επειτα, έρχεται μιá ώρατα κυρία μ' έν' άγοράκι, που λέει πως είναι άνεψάκι της, γιά νά τó βάλῃ οικότροφο στοῦ Μούζ. 'Ηταν πελάτισσα του Τοπάξ που έδινε στό παιδί μαθήματα, αλλά προκάμισε νά θυσιάσῃ τó συμπερόνεα του, χάριν τῆς εὐημερίας του οίκοτροφείου. 'Η άποκρουστική όμως πενιχρότητα του οίκοτροφείου τήν τρέπει εις φυγήν και, πριν τελειώσῃ ἡ πρώτη πράξη, έχει άποδιωχθῆ κι' ο Τοπάξ, γιατί τόληψε νά έκφράσῃ τὰ αίσθήματά του στην 'Ερνεστίνα.

'Απελιπισμένος, πάει νά ιδῆ, άν ἡ Σούζυ θά δεχότανε νά έξακολουθῆσῃ τὰ μαθήματα του μικροῦ. 'Αλλά εκείνη έχει κάτι καλύτερο νά του προσφέρει. Μαζί με τó φίλο της—έναν δημοτικό σύμβουλο—κάνει προμήθειες κυβερνητικές και τους χροιάζεται κάποιος ἡλίθιος, γιά νά τους δανείσῃ τ' όνομά του. 'Εκείνος που είχαν ως τότε, άρχισε νά γίνεται πολύ άκαιτητικός, κι' έπειδή ο Τοπάξ είναι άθώωτος από ένα νήπιο, με διάφορες ψευτιές τόν καταφέρναν νά συνεργασθῆ μαζί τους. 'Αλλά σιγά-σιγά, όσο άντιλαμβάνεται που έπεσε, οί τρίχες άνορθώνονται στό κεφάλι του. Καταδιώκεται διαρκώς από τó φόβο τῆς άπειρομίας και τῆς φυλακῆς κ' ἡ συνείδησή του βοά άκατάπαντα. Τότε ἡ Σούζυ πρέπει νά χρησιμοποισθῇ όλα τὰ θέλημά της, γιά νά τόν συγκρατήσῃ. 'Οσ-τόσο, αὐτή ἡ τακτική θά φέρῃ άπόρροια άποτελέσματα. 'Ο Τοπάξ στό τέλος συνηθίζει αὐτή τή ζωή, κι' άποδεικνύεται μάλιστα άνώτερος άπ' τó δάσκαλό του, τó δημοτικό σύμβουλο. Τόν διώχνει άπ' τó ίδιο τó γραφεῖο του, που παίρνει τή Σούζυ, κι' έξακολουθεῖ θριαμβευτικά τήν καρριέρα στην όποία τόσο άνέλπιστα μπήκε.

Αὐτή είναι, σέ πολύ γενικές γραμμές, ἡ περιφήμη κωμωδία του Marcel Pagnol. Γιά κείνους που εὐτυχίσανε νά τή ιδοῦν και νά τήν άκούσουν, ἡ άνάμνησή της θά παραμείνῃ άνεξάλειπτη.

A. Σ. Β.

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

*Ο κ. Β. Γερμενῆς

'Από τους νέους, ο κ. Γερμενῆς έπῆρε δρόμον προς τὰ δεξιότερα, γιά νά μεταχειρισθούμε τόν γενικό σύγχρονον όρο τῶν άριστρών και δεξιῶν, που βρίσκει θέσι άκόμη και στό ζητήματα τῆς τέχνης. 'Αντί νά έκζητήσῃ νέους τρόπους έκφράσεως και καταφύγη στην άμφίβολη περιοχῆ του άνεξιγγήτου παραδόξου, όπως τó καθαίνουν εκείνοι που δέν έχουν τή δύναμη τῆς προσωπικῆς δημιουργίας, έπροτίμησε ν' άναπτύξῃ τις πραγματικές του δυνάμεις και νά μὴ χάσῃ έκείνο που ἔχει. 'Εν' ένας ρεαλιστής τοπιογράφος, ένδιαφερόμενος πάντοτε γιά τó θέμα του, όπως τó βρίσκει στό φυσικό, και με προτίμηση στην θαλασπογραφία. Καί ἡ αλήθεια είναι ότι από τόν καιρό του Βασιλείου Χατζῆ, κανείς από τους νεώτερους δέν έδωσε τις ώρες τῶν έλληνικῶν άκρογιαλιῶν όπως ο κ. Γερμενῆς.

Με τήν έρπεινή του έκθεση πλουτίζει τὰ γνωστά του θέματα με νέες άπόψεις τοπίων. Βέβαια, αὐτοῦ του είδους ο πλουτισμός θά έκινδύνευε νά είναι μιá επανάληψη. 'Αλλ' ο κ. Γερμενῆς έμφανίζεται ώριμώτερος, με άρθονώτερο φῶς, με εἰλικρινέστερο χρώμα και με εὐχέρειαν εις δυσκολώτερα ρεαλιστικά θέματα. Τό βαπόρι που σαλπάρει σ' ένα λιμανάκι, είναι άσφαλώς ένα ώρατο κομμάτι τῆς ρεαλιστικῆς ζωγραφικῆς με άπιόσφαιρα, με τήν άπόδοση τῆς ρευτικότητας του υγροῦ όγκου, με ζίνηση. 'Ο 'Αγιος Μάρκος τῆς Τήνου εἶν' ένα έργο μελετημένο. 'Ο καλλιτέχνης επέτυχε μιάν άρμονία τῶν τόνων του κυανοβαίου, και τήν γραφική άρχιτεκτόνηση του προτύπου του, που ξεπερνά τήν άπλήν άπόδοση του φυσικοῦ και μαρτυρεῖ ποιητική διάθεση.

Τό έργο αὐτό μᾶς κάνει νά έλπίζουμε ότι ο κ. Γερμενῆς θά ἔχῃ προσωπικώτερη έκδήλωση στην έργασία του. 'Η ρεαλιστική ζωγραφική έχει ἤδη δώσει άρθωνα άριστουργήματα, χιλιάδες ζωγράφοι παράγουν όλοένα, και είναι φυσικό εκείνοι που δέ μπορούν νά δώσουν τó ξεχωριστό στο γραφικό του κοινού θεάματος, νά μένουν καταγευσασταί πινάκων εκ του φυσικοῦ, που άποτελοῦν ένα είδος ζωγραφικοῦ ρεπορτάζ.

*Η κ. Μαρία Τσαγρή-Μπαβυβέα

Με τó πρώτο βλέμμα, στην αἴθουσα του Ζαπτείου, όπου ἡ κ. Τσαγρή Μπαβυβέα εξέθεσε έβδομηντα όκτώ έλαιογραφίες, ύδατογραφίες και σχέδια, ήταν άνεπιληπτή ἡ διακοσμητική τάσις τῆς καλλιτέχνης. 'Ολα σχεδόν, όσα έξετέθησαν, είναι κομμάτια που είναι φανερό ότι προήλθαν από τεχνίτη που έχει συνηθίσει νά βλέπῃ και νά συλλαμβάνῃ από τὰ φαινόμενα έκείνο που έξυπηρετεῖ τή διακοσμητική. 'Αλλ' αὐτό δέν έλαττώνει τήν καθαυτό ζωγραφική άξία τῆς έργασίας τῆς κ. Τσαγρή. Με τόν λιτώτερο τρόπο, με τó μολύβι, ἢ με λίγο χρώμα και λίγες γραμμές, τόσο, ώστε στην πρώτη όψη

νά παρέχεται ἡ έντύπωση ότι πρόκειται γιά ζωγραφικές σημειώσεις, δίδεται ἡ έκφρασις του τοπίου, ο χαρακτήρ του. Καί αὐτό ξερούμε πάσο δύσκολο είναι, άκόμη και γιά τους ζωγράφους που τó χρώμα άρθώνει στην παλέτα τους και προσπαθοῦν, με όσα μέσα παρέχει ἡ ζωγραφική νά δώσουν τὰ κύρια γνωρίσματα του εἰκονιζομένου.

Καί πόση γραφική άρθωσις, στα μικρά αὐτά κομμάτια! 'Η Βενετία, τοπία τῆς 'Αθήνας και τῶν περιχώρων της, νά νησιά μας, ἡ Αἴγυπτος, έδωσαν θέματα στην καλλιτέχνηδά, που με τή διακοσμητική καλλιτεχνική της ιδιοσυγκρασία έξεκαθάρισε από αὐτά τó γραφικῶς περιττό και βρήκε τόν έκφραστικό τους χαρακτήρα.

'Αλλ' από τήν έκθεση δέν έλειψαν τὰ καθαρό; ζωγραφικά έργα. Τό «Παράθυρο» είναι ένα έργο άνωτέρας προσπάθειας. Με πειθαρχημένην έλευθερία και δικαιολογημένο συνδυασμό φρεσινῶν κύβων, δίδεται ἡ αἴσθησις του φωτός, που μπαίνει από ένα παράθυρο. Οί τόνοι είναι έλαφροί και χωρίς νά κραυγάζῃ ἡ κυβιστική τεχνοτροπία, επιτυχάνεται ζωγραφικόν άποτέλεσμα.

'Η κ. Τσαγρή με τόν πίνακα αὐτόν, με ένα πορτραῖτο άκόμη, και με τις μορφές τῶν γυναικῶν που παρουσιάζει σέ μερικῆς ύδατογραφίας της, δίνει τó μέτρο δυνάμεων ζωγράφου, που ο δρόμος μεγαλυτέρων προσπαθειῶν άκόμη του είναι προσιτός.

*Ο κ. Γεώργιος Συρίγος

'Ορίστε ένας νέος ζωγράφος, που ἡ έλευθερη τέχνη του δέν κραυγάζει και δέν μεταβάλλει τὰ μέσα εις σκοπόν, όπως έχει καταλήξει νά γίνεται με πολλούς από τους συγχρόνους του, που ζωγραφίζουν γιά νά δείξουν τήν άπολύτρωσή τους από τὰ παλαιά καλούπια, όπως άποκαλοῦν τó σχέδιο, και πολλά άλλα βασικά μέσα, άντι νά χρησιμοποιοῦν τήν περιλάλητη έλευθερία, γιά νά φητάσουν σέ ζωγραφικά άποτελέσματα! Καί αὐτό τó κατορθώνει ο κ. Συρίγος γιατί ἡ προσπάθειά του είναι εἰλικρινής. 'Η έκθεσίς του στόν «Παρνασσό» προκαλεῖ μιάν άνακούφιση. Είναι μιá έργασία που φανερώνει δυνατό τó ζωγραφικό αἶσθημα και τήν ύπαρξη ιδιοσυγκρασίας, που με τήν αυτοκαλλιέργεια θά μπορούσῃ ίσως νά δώσῃ μιá προσωπική ζωγραφική. Ποτέ δέ μπορεί νά ξερῃ κανείς τί θ' άπογίνη μ' έναν πολύ νέο ζωγράφο, και μάλιστα στην άγωνιόδη έποχή μας, άλλ' ο κ. Συρίγος και στα τόπια και στις συνθέσεις που παρουσιάζει στην πρώτη του αὐτή έκθετη προσπαθεῖ νά βρῆ τόν χαρακτήρα του θεματός του και πολλές φορές τó κατορθώνει: τοποθετεῖ μελετημένα τὰ σχήματά του, παρουσιάζει ένότητα στα έργα του, χωρίς νά υποδουλώνη τὰ θέματά του σέ αὐθαίρετα χρωματικά ἢ σχηματικά μοτίβα, και ἡ άνησυχία του φαίνεται πηγαιά. Τό υπ' αριθ. 9 «Κατσίκες», ο κορμός εἰλιπῶς και τó «Στά σκαλιά της» είναι κομμάτια καμωμένα με άνεση και χαρακτηρισμένα. Τὰ «Καρβουνιάρικα», και κυρίως τὰ «Λεμονάδια», εἶν' έργα που προήλθαν από γνήσιο ζω-

γραφικό αἶσθημα και φανερώνουν τὰ συνθετικά χαρίσματα του καλλιτέχνη. 'Η άπόδοσις τῆς μάξης, τῆς έκφράσεως τῆς κοινωνικῆς ζωῆς σέ μιá από τις έντονες ώρες της είναι άσφαλώς προσπάθειες τολημηρές και τ' άποτελέσματα που έδωσαν ο κ. Συρίγος στα άναφερόμενα έργα και περισσότερο στα τελευταία, έπιτρέπουν νά χαρακτηίσῃ κανείς στην πρώτη του αὐτή έκθεση μιá αξιόλογη έμφάνιση. 'Αλλ' εἴπαμε, δέν μπορεί ποτέ νά ξερῃ κανείς, τί θ' άπογίνη μ' ένα νέον ζωγράφο. Αὐτό θά μᾶς τó πῆ ο ίδιος με τήν εξέλιξή του.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Α. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

ΓΑΛΛΙΑ

Τὰ ιστορικά σκέτς του René Arnaud

Στό περσινό Χριστουγεννιάτικο τεῦχος τῆς «Νέας 'Εστίας» εἶχα μιλήσει πλατεία γιά ένα νέο λογοτεχνικό είδος που άρχισε νά διαμορφώνῃ ἡ έξάπλωση του ραδιοφώνου. 'Η μεταβίβαση θεατρικῶν έργων ειχε άποδειχθῆ όχι μόνο κοπιαστική γιά τόν άκροατή, που έπρεπε νά κάθεται ώρες δίπλα στό μεγάφωνο, αλλά και άνιαρή, γιατί ἦταν σταθμεμένη από τή θέα που, άσυνείδητα, παίζει έναν πρωτεύοντα ρόλο στό ένδιαφέρον του θεατή. 'Ο συνδρομητής του ραδιοφώνου, τις περισσότερες φορές, δέν μπορούσε ούτε νά λάβῃ μιá ιδέα του περιβάλλοντος, ούτε νά κατατοπισθῆ, ούτε νά μαντέψῃ τις κινήσεις τῶν ἠθοποιῶν που υπογραμμίζουνε τὰ λόγια και δίνουν πολλές φορές τή σημασία τους.

'Ο πολύς Τριστάν Μπερνάρ σκέφθηκε πρώτος νά δημιουργῆσῃ ειδικό είδος άνταποκρινόμενο στις άπαιτήσεις του ραδιοφώνου. Οί κυριώτερες προϋποθέσεις ἦταν ἡ συντομία κι' ἡ παραστατικότητα. Σέ διάστημα 15 — 20 λεπτῶν έπρεπε νά ξετυλιχθῆ ὅλη ἡ ύπόθεση, πριν προφτάσῃ νά κουραστῆ ο άκροατής, κι' έπειδή άποκλείεται ἡ θέα, έπρεπε τó καίμενο νά άναπληρώνη τήν έλλειψη, κάνοντας μνεία, χωρίς βέβαια νά φαίνεται ἡ καθαρά τεχνική πρόθεση, του τόπου, του χρόνου, κτλ. 'Αλλά τó κυριώτερο: έπρεπε τó σκέτς νά είναι άρκετά ζωηρό, γιά νά κρατήσῃ τήν προσοχή του άκροατή που, άλλωδως, ίσως δέ θά ἦταν διαεθευμένος νά φανῆ πολύ υπομονητικός. Είναι αὐτόντο πως οί δυσκολίες αυτές, άποκλείοντας κάθε προχειρότητα, θά μπορούσαν νά δώσουν έργα ειδικῆς πίντα φύσης, αλλά αξιόλογα. Οί Γάλλοι θεατρικοί συγγραφείς, υποστηριζόμενοι από τήν 'Εταιρεία Radio-Paris, σπεύσανε ν' άκαλουθήσουν τó παράδειγμα του Τριστάν Μπερνάρ, κι' ἡ φιλολογία του είδους αὐτοῦ πλουτίστηκε ως τὰ σήμερα έξαιρετικά.

'Ιδιαίτερα όμως αξιοσημείων είναι ἡ προσπάθεια ενός νέου συγγραφέα, του René Arnaud, που ζητᾷ νά χαράξῃ δικό του δρόμο μεταξὺ τῶν συναδέλφων του. Διπλωματοῦχος τῆς ιστορίας, σκέφθηκε νά χρησιμοποιήσῃ τó πλούσιο υλικό που μᾶς κληροδοτήσανε οί αἰώ-

νας—ένα υλικό που υπερβαίνει κάποτε σε δραματικότητα την πιο όργιστη φαντασία—στο ραδιόφωνο. Ἄλλ' ὁ René Arnaud, μελετώντας τὴν ἱστορίαν, ἐμαθε νὰ τὴ σέβεται. Δὲ θ' ἀκολούθησεν τὴ μάδα τῶν *romancés*, πού παραμορφώνουν τὴν ἀλήθειαν κατὰ τὸν αἰκτερότερον τρόπον, ἀναφέροντας π. χ. πὺς ὁ εὐδα πρόγνησις δολοφονήθηκε, ἐνὸς πάθιανε στὸ κρεββάτι του ἀπὸ εὐλογία, ἢ πὺς δόθηκε τὸ 1867 ἕνας χορὸς στὸ Βαρνιτέ, ὅπου παρίστατο ὅλη ἡ ἀυλὴ, ὁ Τσάρος κι' ὁ Βασιλιάς τῆς Πρωσίας, πού θὰ ἰσοδυναμοῖσε μὲ τὸ νὰ γράψῃ κανεὶς σήμερον, πὺς ὁ πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας προσκάλεσε τὸ Γεώργιο Β' καὶ τὸ Βίκτωρα Ἐμμανουὴλ στὴς Μπούρφ γιὰ νὰ χορεύουν στὸ σκοπὸ τῆς Φιφῆς ἢ τοῦ Ὁχι στὸ στόμα... καθὼς ἀναφέρει πνευματικὰ δὲ συγγραφεὺς σὲ μιὰ διάλεξή του. Τὶς μεγάλες ἱστορικὰς στιγμὰς, αὐτοῦσαι, καθὼς τὶς παραδίδουνε ἔγγραφα, πρακτικὰ, χρονικὰ, καὶ καθένας ἀπὸ καθὲ φανταστικὴ προσθήκη, θὰ τὶς ἐμπιστευτῆ στὰ ἐρτζιανὰ κήματα. Κι' ὁ ἀκροατὴς, δεχόμενος μέσα ἀπ' τοὺς αἰθῆρες, τὰ ἴδια λόγια ἐνὸς Λαμαρτίνου ἢ ἐνὸς Γαμβέττα, χωρὶς ν' ἀπαγορευτῆται, ὅπως στὸ θέατρο, ἀπὸ μιὰ ἀνακρίβειαν τοῦ μακιγιαζῆ ἢ τῆς ομοιότητος, θὰ μπορῆ νὰ ξαναζήσει ἐντατικώτερα τὸ θρῆλο καὶ τὴν ἱστορίαν.

Καθὼς ἀντικαθίστανται κανεὶς, ὁ ρόλος τοῦ συγγραφέα σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν εἶναι ἀρκετὰ περιορισμένος, ὄχι ὅμως καὶ τόσο, ὅσο φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως. Ἀκοῦστε μᾶλλον τὸν ἴδιον, καθὼς ἐκθέτει τοὺς ὅρους πού πρέπει νὰ ἐκκληρώσῃ ἡ ἐργασία αὐτῆ:

«Πρέπει, πρώτῃ κι' ἀρχῆς, νὰ διαλέξῃ κανεὶς τὶς πιὸ χτυπητὰς στιγμὰς τῶν ἱστορικῶν ἡμερῶν, νὰ δώσῃ πὲ τριάντα λεπτὰ τὴν οὐσία τῶν καινοβουλευτικῶν συνεδριάσεων πού κρατήσανε ὄρες, νὰ κλαδέψῃ τὴ φλυαρία, νὰ μὴ διατηρήσῃ παρὰ τοὺς λόγους πού ἔχουν ἱστορικὴ σημασία, ν' ἀφήσῃ τὴν περαστικὴ ἐπικαιρότητα.

> Κατὰ δεύτερον λόγον, ἡ προσοχὴ θὰ στραφῇ ἰδιαίτερα στὶς ἐπαναστατικὰς ἢ δραματικὰς συνεδριάσεις, ὅπου τὰ ἐπιφωνήματα τῶν παρριβαινόντων δίνουν τὴν κίνησιν καὶ τὴ ζωὴ. Μακροὶ καὶ ψυχροὶ λόγοι μόνο ἀντὶ θὰ γεννηθῶν.

> Τέλος τὸ μόνο τρακάρισμα, ἂν μπορῆ νὰ πῆ κανεὶς, ἐκτὸς ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐλεύθερον ἐκλογὴν, (πού εἶναι κατὰ βάθος ἡ καθαρὸ ἱστορία, γιὰτὶ γράψιμο ἱστορίας εἶναι ἡ διαλογὴ τῶν περασμένων) τὸ μόνο τρακάρισμα εἶναι ἡ ὑπόδειξις, μὲ τὶς διακοπὰς, ἐκείνου πού μιλά. Σὲ μιὰ διάλεξιν βλέπετε τὸν ὁμιλητὴ. Σ' ἕνα πραγματικὸ σημεῖονεται τὸ ὄνομα τοῦ ρήτορα. Στὸν ἀσύντακτον ἀπαιτεῖται, ὅπως δὴ ποτε, νὰ γίνῃ ἀκουστό. Εἶναι ἡ μόνη προσθήκη πού ἐπιβάλλεται...»

Τὰ κυριώτερα λοιπὸν σημεῖα μιᾶς ἱστορικῆς στιγμῆς. Γιὰ νὰ μὴ δημιουργηθῶν ἄλλοις χάσματα, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ μαθαίνη ὁ ἀκροατὴς τὰ περιβαλλόντα. Αὐτῆ τῆ δουλειᾷ τὴν ἀναθέτει ὁ συγγραφεὺς στὸ *réclatant*, πού ἀ-

ναφέρει μὲ λίγα λόγια τὴ συνέβη μεταξὺ τῶν δύο παίζομένων ἐπεισοδίων.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτόν, ὁ René Arnaud ἐτοίμασε μιὰ σειρά ἱστορικῶν σκέτς ἀξιολόγων, στὰ ὁποῖα παρελαύνουν μερικὰς φουελλώδεις φράσεις τῆς γαλλικῆς ἱστορίας. Ἐν' ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ναπολέοντος ἀπὸ τὴ νῆσον Ἐλβα. Ἡ ἀνυπολόγιστη τόλμη τοῦ νικημένου ἀετοῦ φαίνεται στὴν πραγματικότην μιᾶς συγκινητικῆς ἀπλότητος. Εἶναι ψυχραῖος, ἀλλ' ἀόριστος ἀνήσυχος, ὅπως ἕνας κοινὸς ἄνθρωπος, πού ξέρει τί ἐπιχειρεῖ, κ' οἱ φράσεις του προδίδουν ἐκείνη τὴν ἐπιτηδευμένη εὐθυμία, πού γεννᾶνε οἱ κρίσιμες στιγμὰς. «Ἔχετε ναυτίασιν, καμμένε μου Πεῦρους. Ἐλάτε, κύριε θησαυροφύλακα, λίγο νερὸ τοῦ Σηκουάνα θὰ σᾶς γιατρέψῃ...» Καὶ πόση τόλμη καὶ κοκκαρία δὲ φανερώνει ἡ ἀποσιροφὴ στὸ στρατὸ πού ἐστειλε ὁ βασιλιάς νὰ τὸν ἀποκρούσῃ: «Στρατιῶτες τοῦ δου, εἶμαι ὁ ἀυτοκράτορας σας! Μὲ ἀναγνωρίζετε; Ἐάν ὑπάρχη μεταξὺ σας ἕνας στρατιῶτης πού θέλει νὰ σκοτώσῃ τὸν ἀυτοκράτορά του, ἐδῶ εἶμαι!»

Ἄλλες ὅμως φορές ἡ ἱστορικὴ πιστότητα καταντᾷ κουραστικὴ, ὅπως μὲ τὴ δίκη καὶ τὴ θανάτωσιν τοῦ Ραβγιακ πού δολοφόνησε τὸν Ἐρρίκο Α' τῆς Γαλλίας. Τὸ ἔγκλημα τὸ ἐπέλεσε μόνος, χωρὶς συνεργούς. Ἄλλ' οἱ δικαστὲς τομίζοντε πὺς εἶχε. Κ' οἱ ἀτελείωτες ἀνακρίσεις καὶ τὰ βασανιστήρια στρέφονται γύρω ἀπ' αὐτὸ τὸ σημεῖον. Ἐκεῖνος ὀρχίζεται, ἐπικαλεῖται Θεὸν κι' ἄγιους, ἀλλ' αὐτοὶ ἐπιμένουν ἀκούραστα ὡς τὴν τελευταία στιγμὴ, πού τέσσαρα ἄλογα τὸν διαμελίζουν—κουράζοντας ὡσπὸς τὸν ἀκροατὴν.

Αὐτὸ ὅμως εἶναι τὸ ἐλάχιστον. Τὰ ραδιοφωνικὰ σκέτς ἔχουν μέλλον. Τὰ δραματικὰ ἔργα τοῦ παρελθόντος δὲ μποροῦνε σχεδὸν πιά ν' ἀντιμετωπίσουν τὸ μικρόφωνον, λέει ὁ Λαγκνέ-Ροδ. Γίνηκε ἀπαραίτητὴ ἡ ἐξεύρεσις ἔργων πολὺ ἀπλῶν, γραμμένων σὲ μιὰ γλώσσα κλιροσυνημένη, πού σὲ μερικὰ λεπτὰ θὰ μιᾶς ἐπαναφέρουν σὲ τὴν ἐξαιρετικὴν συγκρούσιν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ φόρμα, τὸ ὄφος, οἱ λέξεις θὰ ἔχουνε μεγίστη ἀξία. Εἶναι αὐτὲς πού θὰ πρέπει νὰ εἰπωθοῦν, ὄχι ἄλλες—καὶ θὰ εἶναι ἀδύνατον ν' ἀντικατασταθοῦν. Διαβλέπομε γιὰ τὸ ραδιοφωνικὸν θέατρο ἀκροάσεις δυνατὰς, παιθητικὰς, ὅπου θ' ἀντιμετωπίζονται τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ πάθους, ἡ ἀνθρώπινη ἀδυναμία, στιγμιαίες συγκρούσεις πού θὰ μιᾶς φέρουν κοντὰ στοὺς μεγάλους ἑλληνες τραγουδιστὰς.

Α. Σ. Β.

Ὀλίγα ἀντίτυπα τοῦ ἐκτάκτου
ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΥ
 τεύχους τῆς «**ΝΕΑΣ ΕΣΤΙΑΣ**», ὁ-
 πάρχουν ἀκόμη εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον
 μας, ὁδὸς Περραιφῶν 8Α

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μάρκου Τσιριμώκου: «Σονέττα». Ἀθήνα, 1931.

Δὲν θὰ εἶναι πιά, σήμερον, τίποτε καινούργιο, ἂν γράψῃ ἀπλῶς ὅτι τὰ «Σονέττα» προσθέτουν στὰ νεοελληνικὰ γράμματα μιὰ σειρά ποιημάτων μορφῆς *παρνασσικῆς*. Ἔτσι καὶ διαφορετικῶς: μορφῆς *παρνασσικῆς*, μὰ καὶ δὲν ἀποκλείει τὸ βάθος τοῦ αἰσθητικῆτος καὶ τὸ πάθος. Ἄλλὰ γι' αὐτὸ ἂς περᾶσω εὐθύς στὴν ὄχι μόνο κριτικῶς ὑπαρχειτικῆ, μὰ καὶ στὴν κριτικῶς χρησιμὴ καὶ διαφορευτικῆ ἀναδρομῆ, ἀπὸ τὸν στυλ τοῦ παρνασσικοῦ ἔργου, σ' ὅλους τοὺς προηγούμενους του. Λοιπὸν ἡ παρνασσικὴ αὐτὴ ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ κ. Τσιριμώκου εἶναι ἡ *λυρικώτερη* ἀπ' ὅλες του τὶς ἄλλες. Στὸ «Ἐκ βαθέων» — ποιήματα πολλὰ, δέκα-δώδεκα χρόνων ἐργασία συγκεντρωμένη, σύνθεσις ποικίλη: καὶ τὰ σατυρικὰ, καὶ τὰ φιλοσοφικὰ, καὶ τὰ σατυρικὰ καὶ τὰ περιγραφικὰ. Οἱ ἐνοιακὲς γοημιές, ἐσωτερικὲς καὶ ὄχι χωρὶς καίτοιαν ὀξύδερκεια κριτικὴ συνιαριολογητές. —Καὶ ὅλ' αὐτὰ ἐνοιοιήθησαν καὶ καταστάλαξαν στὸ «Ἐκ βαθέων». Ἐκεῖ, τὰ ποιήματα εἶναι ποιήματα ἐσωτερικὰ κ' οἱ περιγραφές, καὶ μιλώντας γιὰ τὴ φύσιν, τὴν προσωπικὴ ἱστορίαν τοῦ ποιητοῦ ἐξιστοροῦν καὶ περιγράφουν. Αὐτὸ βέβαιον λέγεται, γραμματικῶς, *λυρισμός*. Ἄλλὰ τὰ «Σονέττα», ἕνα βῆμα μακρύτερον ἀκόμη, καὶ χωρὶς ν' ἀπομακρύνωνται καθόλου ἀπὸ τοῦ ἐγὼ τὴν πανταχοῦ παροῦσαν ἐκφρασιν, ἔχουν ποιητικὴ καὶ μὲ τὴν ἄλλη τοῦ *λυρισμοῦ* ἔννοια, — τοῦ *λυρισμοῦ* τῆς λαλιᾶς, τοῦ *λυρισμοῦ* τοῦ τόνου, τοῦ *λυρισμοῦ* τῆς γλυκύτητος, τῆς *τρομερότητος* καὶ τῆς *εἰκόνας*. . . Πράγματα δυσκολοξεχώριστα ἴσως, μὰ, ὑποθέτω, αἰσθητὰ καὶ ὑπαρκτὰ γιὰ τοὺς προσεκτικούς. «Φορημίστας» ἦταν ὁ κ. Τσιριμώκος καὶ στὰ ποιήματα τοῦ ποιήματα «φορημίστας» καταλήγει καὶ τώρα: ἀλλ' ὅσο ἀπὸ ἕναν κύκλον ὁλόκληρον, κι' ἀπὸ τὸ δρόμον τοῦ *λυρισμοῦ*.

Τούτο εἶναι τὸ σὸφὸν καινούργιο, πού συνεισφέρουν τὰ ποιήματα αὐτὰ στὴν ἐξέλιξιν τοῦ ποιητικοῦ τοῦ ἔργου, κι' αὐτὴ τὴν κάπως λεπτὴν εἰδικευσιν μπορῶ νὰ προθέσω μὲ τὴν ἀτομικὴ μου κρίσιν, στὴν κρίσιν πού ἀμέσως κ' ἐξ ἀρχῆς ἐγένεν ἀπ' ὅλους, γιὰ τὰ «Σονέττα». Μὰ δὲν τὸ πιστεύω νὰ εἶχε φαντασθῆ, φυσικὰ, κανεὶς, καὶ χωρὶς αὐτῆ τὴν κρίσιν, πὺς τὸ ἀπλὸ ταυτίσεται μὲ τὸ εὐκόλο! . . . Ἄλλως τε, δυὸ εἶν' ὅλοι-ὅλοι οἱ πόλοι, ὅπου κινεῖται ἡ δημιουργία ἢ καλλιτεχνικὴ ἢ πλαστικὴ ἢ μουσικὴ! Ἄν δὲν εἶναι ὁ δεύτερος, θὰ εἶναι ὁ πρῶτος! Καὶ τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς πλαστικῆς εὐρέθηκε βέβαιον ὁμοίωμα, στὰ «Σονέττα». Εἶναι καὶ τόσο ἀκέραιον, τόσο σχηματικόν, τόσο ἔτοιμον, τόσο δυνατὸ! Σοῦ μιλεῖ, σοῦ φωνάζει. Σοῦ δεσμεύει τὴ φαντασίαν καὶ τὴν αἰσθησιν. Σκέπτεσαι, ἀπολαμβάνοντας τὸ πλάτος τῆς: «Σωστό. Δὲ θὰ μποροῦσε νὰ προστεθῆ τίποτε ἄλλο. Θὰ ἦταν περιττό».

Θὰ ὁπῆγε ἄρα γε μεγαλύτερη ἐπιδοκιμασία γιὰ ἕνα ἔργο τέχνης;

Μέσα σ' ἕνα χρόνο ἐγράφησαν τὰ ἐξιδιαιτερωμένα «Σονέττα». Εἶναι ἡ ἀνακεφαλαίωσις ὁλόκληρης ζωῆς αἰσθητικῆτος καὶ στοχασμῶν μέσα ἀπὸ ὁρισμένο πρῶτον μορφῆς. Τὸ διάστημα θὰ ἦταν, δίχως ἄλλο, πολὺ λίγο, γιὰ ν' ἀναζητήσωμε καὶ ἄλλες ἀκόμη διαφορὰς, στὸ περιεχόμενον, — ἀπὸ τὶς «Ὁρες τοῦ Δειλινοῦ», ἐκδομένους στὰ 1930, ὡς τὰ σημερινὰ; Καὶ ὅμως εἶναι μικρὸς οἱ ἐσωτερικὲς διαφορὰς, μὰ ὑπάρχουν. Εἶναι, — πὺς νὰ τὸ πῆ κανεὶς; μὰ διαφορὰ ἀντιστάσεως, μὰ διαφορὰ ἐπιμονῆς. Σήμερον, ὁ ποιητὴς εἶναι στὴν ἀπαισιοδοξίαν τοῦ τραχύτερου, — αὐτὸ ναι ἢ μορφῆ τοῦ προσφῆρου, συχνὰ, ὅπλα πού τρομάζουν. Πρώτη διαφορὰ αὐτῆ. Ἡ ἀπαισιοδοξία κυριεύει καὶ τὴ φαντασίαν, καὶ τὶς παραστάσεις, κι' ὅλον τὸν κόσμον τὸν ἔξωτερικόν. Πρώτη διαφορὰ. — Ἄλλὰ, κουρασμένη ἴσως ἀπὸ τὴν ἐντασίαν τῆς; ἰκανοποιημένη ἴσως ἀπὸ τ' ἀποτελέσματα τῆς; ὑποταγμένη ἴσως στὸν μεγάλο νόμον τῆς αἰωνίας ἐπιστροφῆς; αὐτὴ ἡ ἀπαισιοδοξία, ἡ ἴδιον, πτυχώνεται ἀπ' ἄλλοῦ, συμμαζεύεται, περιορίζεται, — γιὰ νὰ φανῆ κάποια ἐλπίδα. . . Ὁχι πίστις: θὰ ἦταν πολὺ. Μὰ κάποια ἐλπίδα. Δεύτερη αὐτῆ διαφορὰ. Χαμόγελα εἶχαν καὶ οἱ «Ὁρες τοῦ Δειλινοῦ». Μὰ ἦταν τὰ χαμόγελα ἐκεῖνα τοῦ σὸφου, τοῦ γνώστη, — τὰ χαμόγελα τοῦ «τελεσιμένου», — οἱ ὄμορφες τῶν νεκρῶν. . . Ἐδῶ, τὰ χαμόγελα μοιάζουν ἀνακούφιση. Ὑπάρχουν ἐκφράσεις, πού δὲν μπορεῖ, παρὰ ἡ προσέγγισιν μιᾶς ἡρεμῆς πεποιθήσεως νὰ ἔχῃ ὑπαγορευθεῖ. Ἡ Ὀμορφία, ἡ Ἀγάπη, ἔχουν κάποιο περίσσευμα, κάποιο περιθώριον. Δὲν εἶναι μόνον τὸ ὄραμα μιᾶς στιγμῆς. Εἶναι ἡ ἀναστήλωσις κάποιος κατάβυθης πραγματικότητος. — Ὁμολογῶ ὅμως, χροιάζεται λίγη στοργή, γιὰ νὰ ἰδῆ κανεὶς ἔτσι. . . Ἐγὼ, τὸ βλέπω. Εἶναι καὶ στὰ τελευταία τρία τῆς «Ἀγκούσας» (σ. 13), εἶναι καὶ στὴν «Ἀνάληψιν» (σ. 14), καὶ στὸν «Ρεμβασμό» (σ. 17), καὶ στὴν «Προσευχὴ» (σ. 27), καὶ στὸ «Σύννορον» (σ. 31) καὶ στὴν «Ξαστεριά» (σ. 34), καὶ στὴ «Ἀμία» (σ. 37), καὶ στὸ «Μὲ τὸ Σταυρὸ» (σ. 39). . . Τὸ ξαναλέω, τὰ προσέχω καὶ τὰ συναρμολογῶ. Καὶ τὰ βλέπω, κύριον, μὲ πλατεῖαν ἀντίληψιν. Καὶ προσπερνῶ τ' ἀντίθετον, πού εἶναι σωρὸς, —ρητὰ ἐκεῖνα καὶ ὁλοφάνερα καὶ συχνὰ εἰπωμένα, σὰ μιὰ ἐπαδὸς θρηνητικὴ, ὁλοένα πηγαινεισχομένη. Ἄλλὰ στοὺς κριτικούς, — ἂς πῶ κ' ἐγὼ ἔτσι πρὸς στιγμὴ τὸν ἑαυτό μου, — ἐδόθηκε ἀπὸ καιρὸ ἡ «ἐξουσία» νὰ βλέπουν συνειδητότερα, βαθύτερα, ἀπ' ὅτι οἱ δημιουργοὶ οἱ ἴδιοι. . . Εἶναι κάποια ἀποζημίωσις ἴσως γιὰ τὴν δημιουργικὴ τους ἀδυναμία; Ἴσως εἶν' αὐτὸ. . . Κ' ἐγὼ τὸ πιστεύω, — κ' ἐπιμένω. . .

Ἄλλ' ἀξίζει νὰ εἰπωθοῦν καὶ δυὸ ἀκόμη λόγια γιὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ βιβλίου. Εἶναι τυπωμένο στὸ τυπογραφεῖον ὅπου τυπώνεται κι' ἡ «Νέα Ἐστία». Ἡ ἐκτύπωσις ἀρμονίζεται μὲ τὸ περιεχόμενον στὸ κάθε τι.

Κ. Παλαμᾶ : «Ο Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου» (*Les douze Paroles du Tzigane*), μετάφραση στο γαλλικό ἀπὸ τὸν Eugène Clément, με πρόλογο τοῦ Henry Bidou.

Τὸ γαλλικό ἀναγνωστικό κοινό, ὅποιο ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ποίηση, καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὴ νεοελληνική, καὶ μαζί μὲ τὸ γαλλικό καὶ τὸ παγκόσμιο κοινό, γνωρίζει ἤδη τὴν «Ἀσάλευτη Ζοή», ὀλόκληρη, καὶ κομμάτια ἀπὸ διάφορα ἄλλα ἔργα τοῦ Παλαμᾶ, μεταφρασμένα ἀπὸ τὸν μακαρίτη Pierre Baudry καὶ ἀπὸ τὸν Eugène Clément. Ὁ κ. Clément μᾶς προσφέρει τώρα μεταφρασμένον ὀλόκληρο τὸν «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου», τὸ πλατύτερο, ἀντιπροσωπευτικώτερο καὶ ὀραιότερο ἴσως μετὰ τὴν «Ἀσάλευτη Ζοή», ἔργο τοῦ Παλαμᾶ.

Ὁ κ. Bidou, στὸν πρόλογο τοῦ ἔργου γιὰ τὴ μετάφραση, λέγει, ἀνάμεσα σ' ἄλλα, ὅτι ἡ ἀνάμιξη τοῦ λυρικοῦ μὲ τὸ ἐπικό στοιχείο, τοῦ ὄνειρου μὲ τὴ διήγηση, στὸν «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου», φέρνει στὸ νοῦ τὸν «Θρύλο τῶν Αἰώνων» τοῦ Hugo, ὅπως καὶ τὸ πλάτος τῶν διαστάσεων, ἡ δύναμη τοῦ λόγου, ἡ ὀραιότης τῆς μορφῆς. Ὁ τόνος, ὡστόσο, διαφέρει. Στὸν Δωδεκάλογο ὑπάρχει μιὰ ὀρμη (impetus) γεμάτη κάθος, μιὰ μέθη ἀκράτητη, ποὺ φαίνεται πὼς δὲ θὰ τις βρῆσκη ὁ κ. Μπιντοῦ στὸν «Θρύλο τῶν Αἰώνων».

Δὲν εἶναι εὐκαιρία νὰ μιλήσουμε ἐδῶ γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Παλαμᾶ. Μιλήσαμε ἄλλοῦ εὐρύτατα, μὰ πολλὰ σημεῖα θὰ εἶχαμε νὰ ἀναθεωρήσουμε σὲ ὅ,τι ἐγράψαμε τότε. Ὁ Δωδεκάλογος δὲν πρέπει νὰ κριθῆ σὰν ἔργο καθαροῦ λυρισμοῦ, γιατί τότε φυσικά, πολλὰ μέρη του, τὰ ρητορικά, φαίνονται ρητορικώτερα ἀπ' ὅ,τι πράγματι εἶναι καὶ σὰν ἀταίριαστα μὲ τὴ φύση τοῦ λυρισμοῦ. Ὁ «Δωδεκάλογος» εἶναι κάτι περισσότερο — καὶ κάτι λιγώτερο — ἀπὸ ἔργο καθαροῦ λυρισμοῦ. Εἶναι ἓνα συμφρονικό ποίημα πλατύστομο, ἠχηρό, γεμάτο ἄκως καὶ ἀπὸ τὰ μυστικώτερα μουσικολαλήματα τῆς συνάτας. Καὶ ἀκριβῶς τὰ μουσικολαλήματα αὐτὰ — τὸ καθαρά, δηλαδῆ, λυρικό μέρος τοῦ ἔργου, ἀντίθετα πρὸς τ' ἄλλα, — δὲν κατάφερε ν' ἀποδόσῃ πάντα μὲ τὴν προεπιμένη τέχνη ὁ κ. Clément. Τὸ μουσικώτατο, αἴφνης, τοῦτο μέρος ἀπὸ τὸν «Ἐρχομό» (Ἀ' Λόγος) ποὺ ἀρχίζει μὲ τοὺς τόσο ὑποβλητικούς στίχους :

... Καὶ ἦταν σὰν ἀπὸ μακρότατα,
καὶ ἦταν σὰν ἀπὸ μερόνυχτα
κι' ἀπὸ χρόνια πεζοδρομιοί

δὲν ἀποδόθηκε ἀρκετὰ ποιητικά, μὲ τὴν μουσική δόνηση ποὺ ἔχει στὸ πρωτότυπο. Ἄς μὴν εἴμαστε ὅμως ὑπερφυσικά ἀπαιτητικοί Σπάνια ἓνα ἔργο ποιητικό μπορεῖ ν' ἀποδοθῆ σὲ μιὰ ἄλλη γλῶσσα μὲ ὅλη τὴν ὀμορφιὰ ποὺ ἔχει στὸ πρωτότυπο. Πάντα χάνει κάτι ἀπὸ τὸ γοητεία του ποὺ ὀφείλεται στὸ μαγικό μίξιμο τῶν λέξεων, στὴ μυστηριώδη ἐκείνη ἀλχημεία ποὺ μιὰ εὐτυχισμένη στιγμή κάνει τὸν ποιητὴ καὶ τὴν πιτυχαίνει στὴ γλῶσσα του, ἐνῶ ὁ μεταφραστής, ὅταν πάη νὰ τὴν μεταγγίσει σὲ ἄλλη γλῶσσα,

τὴν ἀλλοιώνει, τῆς ἀφαιρεῖ τὸ μεγαλύτερο (τέλγητρό) τῆς, τὴν ἐξατμίζει. Ὁ κ. Clément ἔκαμε πραγματικά ὅ,τι μποροῦσε γιὰ νὰ μεταφράσῃ ὅσο τὸ δυνατόν πιστότερα καὶ ποιητικώτερα, μὲ ἀνωση, μὲ χάρι, τὸ ἔργο τοῦ Παλαμᾶ στὸ γαλλικό. Καὶ πρέπει νὰ ὀμολογήσουμε ὅτι στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἐργασίας του πέτυχε.
Π.

Γιώργου Ν. Καλαματιανοῦ : «Τραγοῦδια καὶ Μοιρολόγια» (μὲ κρίσεις τῶν κκ. Νίκου Βέη καὶ Ι. Ζερβῶ). — Λώρου Φαντάξη: «Δίχως κανένα τίτλο». — Κώστα Α. Κιούση: «Λόγια στὸ Φεγγάρι». — Νίκου Δ. Παππᾶ: «Μάταια Λόγια». — Α. Α. Λαζαρίδου: «Ἀδράστεια, ἦτοι ὕμνος πρὸς τὰς Πόλεις τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος».

Τὰ «Τραγοῦδια καὶ Μοιρολόγια» τοῦ κ. Καλαματιανοῦ τὰ προλογίζουν μὲ λίγα λόγια οἱ κκ. Ν. Βέης καὶ Ι. Ζερβός. Μὰ στὰ λίγα αὐτὰ λόγια βρίσκουν νὰ ποῦν ἀρκετὰ κολακευτικά καὶ δίκαια ὅμως πράγματα γιὰ τὸν πρωτοφανέριστο καὶ νέο, φαντάζομαι, ποιητὴ. «Πὼς ἢ μοῦσι σοῦ ἔχει χαρίσει τὸ μεγάλο δῶρο, ποὺ λέγεται ἔμπνευση, εἶναι φανερό», γράφει ὁ κ. Βέης. Καὶ ὁ κ. Ζερβός ἀναγνωρίζει, (μέσα σὲ παρένθεση, εἶναι ἡ ἀλήθεια) ὅτι οἱ στίχοι τοῦ κ. Καλαματιανοῦ «δίνουν κάτι θετικό κι' ἀξιοπρόσδεχο στὴ λυρική μας ποίηση».

Πραγματικά, ἀπὸ τοὺς στίχους τοῦ κ. Καλαματιανοῦ δὲν λείπει ἡ ἔμπνευση, μὰ δύναμη καὶ μιὰ ὀρμη, κάτι τὸ ἀδρό καὶ στρογγυλό καὶ σὰν αὐθόρμητα χυμένο, ποὺ ξυπνοῦν τὸ ἐνδιαφέρον, ποὺ μᾶς ικανοποιοῦν πολλὰς φορὰς καὶ κάποτε μᾶς συγκινοῦν. Ἡ τεχντροπία του εἶναι κοινή, βέβαια, καὶ παλιωμένη, κάπου-κάπου θυμίζει γνωστές τεχντροπίες (ὅπως τὸ ποίημα ποὺ ἀρχίζει μὲ τὸν στίχο: «τῆς ὀμορφιάς πλανέματα, τοῦ πόθου ἢ λάγνα ὀρμη...» ποὺ θυμίζει Γκόλφη) κατορθώνει ὅμως ὁ κ. Καλαματιανός νὰ τῆς δώσῃ κάποιον δικό του τόνο. Σὲ μερικά, ὅμως, ποιήματα ὁ τόνος πέφτει πολὺ — γίνεται πολὺ πεζολογικός — κι' ὁ ρυθμός, μολονότι σωστός καὶ κανονικός, σκάει καὶ χαλάει μὲ ἄσχημο τρόπο :

Εἴσουν κι' ἐσὺ κάποια χαρὰ
περαστική γιὰ μένα,
πῶμορφα μοῦδωκες φτερά
κάποιον καιρόν, ὠϊμένα.

Σὲ κάποιο ἀρμένισμα τρελλό
μὲ συνεπῆρε ἢ φόρα.
Δὲ συλλογίστηκα γιὰ δὲ
κι' οὔτε μὲ φόβισε ἄγρια μπόρα.
Εἴσουν σὰν ὑπνοφαντασιὰ
σταῦ φεγγαριοῦ τὸ φῶς καιχνίδι,
μὲ ξεγελάστρα φορεσιὰ,
μὲ τὸν Ἀύγερινό, λαμπρὸ στολίδι,

Πολὺ ἀνώτερο ἀπὸ τὸ πρῶτο εἶναι τὸ δεύτερο μέρος τῆς συλλογῆς, τὰ «Μοιρολόγια».

Ἐπίγασαν ἀπὸ βαθύτερη, πὺθ γνήσια συγκίνηση καὶ βαθύτερα μᾶς συγκινοῦν :

Τὴ σπῆτι μας ἀράχνασε
κι' ἐρήμωσε ἢ αὐλή μας,
ὁ δρόμος ἐχορτάρισε
καὶ τὸ σκυλί σου ἐχάθη
ψάχνοντας μὲς στὶς λαγκαδιές
κάπου νὰ σ' ἀγροικίση.
Οὔτε φωνὴ κι' οὔτε λαλιά
μὲς τὸ θλιμμένο κἄμπο.
Μόνο τοῦ ἀνέμου ἢ μάνητα
καὶ τοῦ βοριά ἢ ἀντίρητα
δέρνουν τὰ δέντρα τὰ γυμνά
καὶ τίς κλεισμένες πόρτες,
ποὺ μέσα, ἄλοι! θροναίστηκε
γιὰ πάντα ἡ δυστυχία.
Ἀναρωτιῶνται ἀνήξεροι
κι' οἱ ἔξνοι στρατολάτες
Ποῖος ἄπονα παράτησε
τέτοια ὀμορφα περβόλια,
περνοῦν κι' οἱ γνόρμοι, οἱ δικοί,
γυρνοῦν ἄλλοῦ τὰ μάτια
καὶ κάποιον δάκρυ δὲν μπορεῖ
ἢ καρδιά τους νὰ βιατάξη.

Κανένα ποιητικό χάρισμα δὲν κατορθώνει νὰ βρῆ κανεὶς στοὺς στίχους τοῦ κ. Λώρου Φαντάξη, μὲ ὅση ἐπιείκεια καὶ ἀν θελήσῃ νὰ τοὺς κρίνῃ. Γόστῃ τὰ ἐνδεκασύλλαβα συννεῦτα, ὅσο καὶ τὰ ἄλλα ποιήματα τῆς συλλογῆς εἶναι στερημένα ἀπὸ κάθε προσωπικό τόνο, ριχτά, κούφια, πεζολογικά. Ὁ κ. Φαντάξης στιχουργεῖ μὲ ἓνα ὀδυνηρὰ πρόχειρο τρόπο :

Ἄχνη χρυσὴ γιομίζει τὸν αἰθέρα
κι' ἡ γῆ, λουλουδιασμένη, ἀναγαλλιάζει,
τώρα τὰ κορφοβούνια πέρα ὡς πέρα
κρῦβουν τοῦ ἡλίου τ' ἔχραντο τοπάξι.

Σκορποῦν τὰ περιβόλια στὸν ἄερα
λαμπρὸς τίς εὐωδιές κι' ἀνατριχιάζει,
φυσώντας ἀπαλότατα, τ' ἀγιάξι
ποὺ προμηνᾷ θλιμμένη τὴν ἑσπέρα.

Στὸ φειδωτὸ δραμίσκο κατεβαίνουν
ὀκνά τὰ βωϊδαμάξια φορημένα
σανό, ποὺ ἐκεῖ στὴν πόλη τὸν πιγαίνουν.

Κ' ἓνας βοσκός, γλυκὸ ξεπεταροῦδι,
τὰ λάγια σαλαγάζει βαρυμένα
κι' ἀχολογᾷ νοιθρὰ κάποιον τραγοῦδι.

Στὸν τόνο αὐτὸν εἶναι γραμμένα ὅλα τὰ ποιήματα τῆς συλλογῆς. Πὼς νὰ μὴν πιστέψῃ, λοιπόν, κανεὶς ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ δυὸ τρεῖς, ὅλοι οἱ ἄλλοι σημερινοὶ νέοι ποὺ μᾶς παρουσιάζουν κάθε τόσο τίς συλλογές τους, εἶναι στιχουργοὶ καὶ μόνον στιχουργοὶ, χωρὶς τὸ παραμικρότερο ποιητικό ταλέντο ;

Ἀισθηματικοὶ τοῦ παλαιότερου τύπου, τοῦ πὺθ ξεθωριασμένου, ρωμαντικοὶ τοῦ χειρότερου εἶδους, εἶναι οἱ περισσότεροι στίχοι τῆς συλ-

λογῆς τοῦ κ. Κιούση, «Λόγια στὸ Φεγγάρι». Θέματα χλιποτραγουδιμένα, χλιπογραμμένα, τὰ ὅποια ὁ κ. Κιούσης ἐπαναλαμβάνει μὲ τὸν πὺθ πεζολογικὸ τρόπο καὶ τόνο. Οἱ διάφορες ρομάντσες τῶν ἐπιθωρησέων δὲν εἶναι πὺθ πεζολογικές :

Καὶ θάρθης πάλι κάποιον θλιμμένο
στὴν καμαρούλα μας τὴν τόσο ξεχασμένη...
'Εγὼ, ὅπως ἄλλοτε, δὲν θὰ σὲ περιμένο
— ἔχει ξεχάσει πιά ἢ καρδιά νὰ περιμένο...
Κι' ἴσως νὰ λείπω κάπου ἄλλοῦ, μακρὰ νὰ
ἀφοῦ βαρέθηκα νὰ βλέπω ὄλο τὰ ἴδια :
τὴν καμαρούλα μας, τὰ μπιμπελό, τὸν κῆπο
ἀπ' τίς κουρτίνες, τὰ βιβλία, τὰ στολίδια...
κτλ. κτλ.

Ἄνοιγο στὴν τύχη τὴ συλλογὴ τοῦ κ. Νίκου Παππᾶ καὶ διαβάζω τὸ ποίημα ποὺ ἐπιγράφεται «Διαβεβαίωση». Εἶναι μιὰ μίμηση τοῦ τόσο ὀραίου καὶ τόσο μελαγχολικοῦ ποιήματος τῆς Μαρίας Πολυδούρη «Ὁ μὴ μὲ βλέπετε ποὺ κλαίω...» ποὺ τελειώνει μὲ τὸ τετρίστιχο :

Ὁ μὴ μὲ βλέπετε ποὺ κλαίω,
κάποια παιλιά συνήθεια θάνα'
τὰ μυστικά μου ὄλα σὰς λέω
τώρα ποὺ πιά δὲ μὲ μεθάνε.

Ἴδου τὴν :

Διαβεβαίωση

Μὴ μὲ κυττάς ὅπου εἶμαι πάντα
μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα,
ἄχ, ἢ καρδοῦλα μου γιὰ σένα
πονεῖ πολὺ καὶ τώρα ἀκόμια.

Ὁ μὴν κυττάς ποὺ δὲ σὲ βλέπω
σὰν πλάι-πλάι σου περάσω
θέλω καὶ γὼ, χωρὶς νὰ θέλω,
νὰ τόσο δά, γιὰ νὰ σὲ σκάσω.

Ὁ μὴν ἀκοῦς ὅσα στοὺς ἄλλους
λόγια κακὰ γιὰ σένα λέω.
Στὸ σπῆτι μου σὰ μένω-μόνος,
ὄλο γιὰ σένα πικροκλαίω !

Σὲ ἄλλα ποιήματα ὁ κ. Παππᾶς προσπαθεῖ νὰ μιμηθῆ τὸ πικρὸ χιούμορ τοῦ Καρυωτάκη καὶ πέφτει στὰ ἴδια οἰκτρὰ ἀποτελέσματα :

Ἔ, ὄλ' αὐτὰ τὰ πράγματα
τὸ δισταγμὸ μου φέρνουν
τὴν ὄρ' αὐτὴ ποὺ τὴ στερνὴν
ἐπιθυμῶ τὴ μέρα
καὶ σκέφτομαι πὼς ἢ ζωὴ
ἢ' ἀξίξη παραπάνω
ἀπὸ τίς δυόμισυ δραχμὲς
ποὺ κάνουν μιὰ σφαῖρα...

Ἐπὶ τὸν ὅμοιον στὰ «Μάταια Λόγια» καὶ ἀρκετοὶ ἄλλοι στίχοι περισσότερο προσωπικοί. Καὶ αὐτοὶ ὅμως εἶναι κάποτε τόσο... ἀπρόσοποι !

Δέν ξεύρω πώς ἐπῆλθε ἡ ἰδέα στὸν κ. Λαζα-
ρίδη γὰ πλέξη ἡνθους στίς πόλεις τῆς ἀρχαίας
Ἑλλάδας. Πάντως ἡ ἰδέα του εἶναι πρωτότυπη
καὶ τὴν πραγματοποιήσῃ μὲ εὐσυναιδημίαν καὶ
ἡρωϊσμό. Φαντάζομαι πὺς καμμιά πόλη δὲ θά
πυράλιε ὁ θυμὸς, μόνο που θάπρεπε, ἴσως,
γιὰ εὐκολίαν τοῦ ἀναγνώστη, οἱ ἡνθοὶ ν' ἀκολου-
θοῦν μὲν ἀλφαβητικῶς σειρά. Ὅπως δὲ ποτε καὶ
ἔτσι παρακαλοῦσθε τὸν ποιητὴ ἀπὸ τολμηρῶ
καὶ γεράτο οἶστρο ἱερουργίᾳ του :

* Ἀχ! ὁ γλαυκὸς Ἑλλήσποντος
αἰώνια θά χωρίζῃ
τὴν Μάδουτο ἅπ' τὴν Δάρδαναν,
ἅπ' τὴν ὠραία Σητό,
τὴν Ἄβυδο τὴν Τροϊκή,
ποῦ τόσα μῆς θυμίζει
δάκρυα ποῦ σ' ἀρογιάλια τη;
ὁ Αἰνεῖας ἔγαν καιρὸ
ἔχουσ πικρὰ δάκρυα
ὅποταν ἔξορῃ
τὸν ἔστειλεν ἡ Μοῖρα του
μ' ἀκαταστοχασμῶ.
Τώρα τὰ ἴδια δάκρυα
ποτίζει ἡ τυραννία
σ' ἑμᾶς ποῦ βαρυστήκαμε
στῆς Ἑλλῆς τὸν ἀφρό.

(« Ἄβυδος »)

Ὁ κ. Λαζαρίδης ἔχει ἐκδώσει ἀρκετὲς συλλο-
γὲς ὡς τώρα καὶ μερικὰ πεζὰ ἔργα, γραμμῆνα
ἀγγλικά. Τὰ ἔργα αὐτὰ κρίθησαν εὐνοϊκώτατα
στὴν Ἀμερικὴν ὅπου εἶναι ἐγκατεστημένος ὁ
ποιητὴς. Σὲ μὴ κριτικῶν, ἀφῆνης, τοῦ « Ἐθνικοῦ
Κήρυκος » δημοσιευμένη ἔδω καὶ ἔξη χρόνια, ὁ
ποιητὴς τῆς « Ἀδράστειας » χαρακτηρίζεται « εἰς
ἀρτιος τύπος νεοκλασσικοῦ—ὄχι μόνον εἰς τὴν
ἐπιγευσίν του—ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ρυθμὸν του,
εἰς τὴν λέξιν του, εἰς ἐκείνα τὰ « ν » τῶν αἰτια-
τικῶν του ».

Εἶναι τόσο ἐνθουσιώδεις οἱ κριτικὲς αὐτές,
ὥστε ἀρχίζω νὰ φοβῶμαι μήπως ἀδικῶμαι τὸν
κ. Λαζαρίδη, καὶ μήπως πρόκειται ἀληθινὰ γιὰ
ποιητὴ τοῦ ὁποῦ ἔμετς οἱ κοντόφθαλμοι καὶ οἱ
στενοκέφαλοι δὲν μπορούμε νὰ καταλάβοιμε
τὴν ἀξία. Δέν θά εἶναι οὔτε ἡ πρώτη πλάνη
μας, ἀλλωστε, οὔτε, ἄς ἐλπίσουμε, ἡ τελευταία.

Π.

Η ΑΚΑΔΗΜΙΑ

125η Δημοσία Συνεδρία τῆς 3ης Δεκ. 1931.

Κατὰ ταύτην ἐγένοντο αἱ κατωτέρω ἐπιστη-
μονικαὶ ἀνακοινώσεις :

- Α) Ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Βορέα : Πειραματικαὶ μνη-
μονικαὶ ἔρευναι.
- Β) Ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Ἀμάντου : Τὰ πρῶτα πρα-
κτικὰ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου (1832).
- Γ) Ὑπὸ τοῦ κ. Α. Κεραμοπούλου : Ἀρχαῖ
κὸν ἐπίγραμμα ἐν Σικίνῳ.
- Δ) Ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Βέη : Πρακτικὴ μέθοδος
μετρήσεως μεγάλων φορτίων μελάσης.
- Ε) Ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Ζέγγελη : α) ἀνακοινώσεις
τοῦ κ. Ν. Ρουσσόπουλου : Ἐπίδρασις τῆς θερ-
μοκρασίας ἐπὶ τῆς ταχύτητος ἀποξηράνσεως τῆς

Κορινθιακῆς σταίριδος β) ἀνακοινώσεις τοῦ κ.
Καίβασιάνου : Περὶ τῆς διαβρωτικῆς ἐπιδρά-
σεως τοῦ θειϊκοῦ ἀργιλίου ἐπὶ τῶν διαφόρων
κονιαμάτων

128η Δημοσία Συνεδρία τῆς 17ης Δεκ. 1931.

Κατὰ ταύτην ἐγένοντο αἱ κατωτέρω ἐπιστη-
μονικαὶ ἀνακοινώσεις :

- Α) Ὑπὸ τοῦ κ. Σίμου Μενάρδου : Περὶ κυ-
πριακῆς λέξεως.
- Β) Ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Σωτηρίου : Περὶ τῶν Βυ-
ζαντινῶν μνημείων τῆς Κύπρου.
- Γ) Ὑπὸ τοῦ κ. Ἐμμ. Ἐμμανουήλ : Τὸ Χια-
κὸν τεομυθέλαιον.
- Δ) Ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Μαλτέζου : Ἀνακοινώσεις
τοῦ κ. Θ. Βαροπούλου : Ἐπὶ τῶν διπλῶς κυρτῶν
συναρτήσεων.
- Ε) Ὑπὸ τοῦ κ. Ἀλ. Βουρνάξου : Ἀνακοινώ-
σις τοῦ κ. Γ. Γαζοπούλου : Ἐπίδρασις ὑποφυ-
λικοῦ σιδήρου ἐπὶ ἀζωτοξενώσεων.

Ἐπιτακτος Συνεδρία τῆς 19ης Δεκεμβρίου 1931

Κατὰ ταύτην ἐγένετο ἡ ἐπίσημος δεξίσις
τοῦ νέου Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Σπ. Δοντῆ, καθη-
γητοῦ τῆς Φυσιολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον
Ἀθηνῶν. Τὸν προσεφώνησεν ἕκ μέρους τῆς
Ἀκαδημίας ὁ Πρόεδρος αὐτῆς κ. Α. Βουρνά-
ξος, ὡς ἀνάδοχος δὲ καὶ ἕκ μέρους τῆς Τάξεως
ὁ κ. Μ. Κατσαράς. Μεθ' ὃ δὲ νέος ἀκαδημαϊκὸς
ἀνέκρινε μὲ θέρια « Ἡ Ἐπιστήμη τῆς Ζωῆς ».

Ἡ ἐτησία πανηγυρικὴ, ἀπονομὴ μεταλλίων,
βραβείων καὶ ἐκδόσεων, θά γίνῃ τὴν 30ὴν Δε-
κεμβρίου καὶ περὶ αὐτῆς θά γράψωμεν εἰς τὸ
ἐρχόμενον.

Α.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

15 Δεκεμβρίου

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ διεθνoῦς φιλολογικοῦ καὶ καλ-
λιτεχνικοῦ συνεδρίου, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ συνέλ-
θῃ ἐν Ἀθῆναις περὶ τὰ τέλη Δεκεμβρίου καὶ ἀνα-
βλήθη δι' εὐθετώτερον χρόνον, ἄρθρον τοῦ κ. Ζαχ.
Μακρῆ εἰς τὴν « Πρωΐαν » περὶ πνευματικῆς ἰδιο-
κτησίας. Εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο, τὸ ὁποῖον θά ἔχῃ
καὶ συνάξειαν εἰς τὴν ὁποίαν θά ἀναλύεται ἡ Σύμ-
θεσις τῆς Βέρνης ἢ ρυθμίσασι εἰς τὰς γενικὰς
γραμμὰς τῆς τὴν προστασίαν τῶν γραμμάτων καὶ
τῶν τεχνῶν, γίνεται μίαν ἀναδρομὴν εἰς τὸ ἀπώτα-
τον παρελθὸν σχετικῶς μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς πνευμα-
τικῆς ἰδιοκτησίας καὶ τὰ μέτρα ποῦ ἀλήφθησαν
ὑπὲρ αὐτῆς εἰς διαφόρους ἐποχὰς, καὶ διδονται με-
ρικαὶ χρησιμώταται ὅσον καὶ ἐνδιαφέρουσαι πληρο-
φορίαι.

— Εἰς τὴν ἴδιαν ἐφημερίδα ἄρθρον τοῦ κ. Φώτου
Πολίτη περὶ ὀρθογραφίας, εἰς τὸ ὁποῖον ἐλέγχεται
ἡ προσήλωσις εἰς τὴν ἱστορικὴν παραγωγὴν τῆς
λέξεως καὶ ὀρθῶς ὑποστηρίζεται ὅτι « ἀφοῦ οὐδὲ
δημοτικῶ σκυλεῖα εἰσῆχθη ἢ δημοτικῆ, πρέπει νὰ
εἰσαχθῇ τὸ γρηγορώτερον ἢ ἡ ἀπλοποιημένη ὀρθο-
γραφία, ἀλλοιῶς ἡ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση ποῦ
ἔγινε χυλάει, ἔχοντας ἕνα πῶδι γερὸν ἢ ἕνα ξύλινο ».

— Εἰς τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα, γράφων ὁ κ. Κ.
Δημαρᾶς περὶ « μπεθαρισμοῦ », διατυπώνει ἐνδιαφε-

ρούσας σκέψεις σχετικῶς μὲ τὴν σχολὴν ποῦ προήλ-
θεν ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν μυθιστορημάτων τοῦ
Φλωμπέρ καὶ ὁ κ. Ν. Καρθούνης, σχολιάζων τὸ
φαινόμενον τοῦ συγχρόνου ἀθλητισμοῦ, τονίζει ὅτι
« εἶναι ἀξιοθρήνητος ἢ μοναδικὴ προσήλωσις πρὸς
τὸ σῶμα, πρὸς ἕνα ἀθλητισμὸν ποῦ εἶναι σκο-
πὸς καὶ τέρμα καὶ ὄχι μέσον ἀπλοῦν », καὶ παρα-
τηρεῖ ὅτι ἡ ἀποκλειστικότης αὐτῆ εἶναι μίαν ἀκό-
μη ἀπόδειξις τοῦ ψυχικοῦ κενοῦ ποῦ ἐδημιούργη-
σεν ὁ φθαρμένος πλέον βυτικὸς πολιτισμὸς καὶ ἡ
ἐκμηχανένσις τῶν πάντων—ἀκόμη καὶ τοῦ ἀν-
θρώπου ».

— Εἰς τὴν σειράν, ἐπιλογῆς, τῶν ἐπιφυλλίδων τῆς
« Πρωΐας » ἱστορικὰ ἄρθρα τοῦ κ. Γιάννη Βλαχο-
γιάννη, ἀναφερόμενα κυρίως εἰς τὰ πρόσωπα καὶ
τὰ γεγονότα τῆς Ἑπαναστάσεως τοῦ 21.

— Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐκθέσεως τῆς Ὀμάδος Τέ-
χνης, ἐνθουσιώδεις κρίσεις τοῦ κ. Κ. Νταϊφᾶ εἰς τὸν
« Ἐλεύθερον Ἀνθρωπον » διὰ τὸ ἔργον τοῦ κ.
Γουναροπούλου, τὰς ὁποίας κάμνει ὑπερβολικὰς
ἄλλοτε ἢ ἀπεριόριστος ἐκτιμήσεις πρὸς τὸν νεωτερι-
στὴν καλλιτέχνην, καὶ ἄλλοτε ἢ ἀντιπάθεια πρὸς
ἀνυπάρχτους ἔχθρους του.

— Εἰς τὸ « Ἐλεύθερον Βῆμα » ἄρθρον τοῦ κ.
Κώστα Οὐράνη διὰ τὸν περίφημον Γάλλον ἐμμε-
στὴν Βίκτωρα Μπεράρ, ποῦ ἀπέθανεν εἰς τὰς ἀρ-
χὰς Νοεμβρίου, καὶ τὰς μνημειώδεις ἐργασίας του
(μεταφράσεις καὶ σχόλια) ἐπὶ τῆς Ὀδοσείας. Τὸ
ἄρθρον αὐτὸ τοῦ κ. Κ. Οὐράνη, καλογραμμῆνο καὶ
διαφοριστικώτατο, εἶναι ἴσως καὶ τὸ μόνον ποῦ
ἐφάνη εἰς τὸν τύπον τῆς χώρας, διὰ τὸν μεγα-
λύτερον ποιητὴν τῆς ὁποίας ὁ ἀποθανὼν Γάλλος
σοφὸς ἀφιέρωσε μελέτας ὀλόκληρης ζωῆς . . .

— Εἰς τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα σημεῖωμα τοῦ κ.
Βασ. Ἡλιάδη διὰ τὴν ἀνασταθείσαν εἰς τὴν Ἀ-
νωτάτην Σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν ἔδραν τῆς
χαρακτικῆς καὶ τὸν ἐκλεγέντα διὰ τὴν ἔδραν αὐ-
τὴν καλλιτέχνην κ. Γ. Κεφαλληνόν, σειρά ἐντυπι-
σεων τοῦ κ. Ζαχ. Παπαντωνίου ἀπὸ τὸ Μόναχον,
τὴν « πόλιν τῆς γαλήνης, τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπι-
στήμης » καὶ κριτικὴ παρακολούθησις τῶν ἐκθέσεων
ἀπὸ τὸν ἴδιον.

— Εἰς τὴν « Ἡμέραν » συνεχίζονται αἱ σημαντι-
καὶ συνεντεύξεις τοῦ κ. Κ. Καλαντζῆ μὲ τοὺς λο-
γίους τῆς τελευταίας δεκαετίας.

— Εἰς τὸν « Λόγον » συνεχίζεται ἡ ἔρευνα περὶ
τῆς σημερινῆς φάσεως τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος
ὑπὸ τοῦ ἴδιου. Ὀμιλοῦν οἱ κκ. Α. Κουκούλας, Γ.
Θεοτοκάς, Α. Μαγγανάρης, Σ. Σ. Παναγιωτόπουλος.

— Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ « Κύκλου »,
μηνιαίου περιοδικοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Α.
Μελαχροινοῦ. Πρόγραμμά του κυρίως εἶναι « ἡ ἀ-
ναβαθμῆσις τῶν παλαιῶν ἀξιών » πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι
ἀδίκως καθιερώθησαν. Ἐκ παραλλήλου βέβαια θά
ἐπιδιωχθῇ καὶ ἡ καθιέρωσις νέων ὡς δικαία.

— Εἰς τὴν « Ἀυτικὴν Θράνην » τῆς Ἀλεξανδρου-
πόλεως κριτικὸν ἄρθρον ἀξιολογῆσαν τοῦ κ. Θράκη
Θρύλου περὶ τοῦ « Δέν εἰμ' ἐγὼ », τῆς γνωστῆς κω-
μῆδος τοῦ κ. Ξενοπούλου, ἢ ὁποία ἐπαίχθη ἐκεῖ
ὑπὸ τοῦ Μορφωτικοῦ Συλλόγου.

— Εἰς τὸ Κάϊρον, μὲ τὸν τίτλον « Ὁ Γίαιρός »,
ἤρχισεν ἐκδιδόμενον τρίμηνον, ἐλληνογαλλικὸν εἰ-
κονογραφημένον περιοδικόν, μὲ παράρτημα διὰ τὰς
οἰκογενεῖας. Μεγάλῃ πρόδοσις : Τὸ ἐλληνικὸν μὲ-

ρος, τόσον τὸ ἐκλαϊκευτικόν, ὅσον καὶ τὸ καθαρῶς
ἐπιστημονικόν, γράφεται εἰς τὴν δημοτικὴν. Ἰδρυτῆς-
διευθυντῆς τοῦ « Γίαιρός » ὁ κ. Π. Συμυριώτης, ἀ-
κτινωλόγος.

— Εἰς τὸ « Μπουπέτο » νέα διηγήματα τοῦ κ. Γρ.
Ξενοπούλου « Πὺ φῦλαξη τῆς μάννας » καὶ « Γιά μιά
καὶ μόνῃ ἡμέρᾳ ». Συνεχίζονται τὰ « Ἀνεμομάζωμα-
τα », ἀναμνήσεις τοῦ κ. Π. Χόρν.

— Εἰς τὴν « Ἑπτανησιακὴν Ἠχώ » θαυμασίον
ἄρθρον τῆς Ζακυνθίας κ. Ἀγγελικῆς Κατζίμηγάλη
εἰς τὴν ἔρευναν « ἼΙ πρέπει νὰ γίνῃ στή Ζακύνθο ».

— Αἱ « Μοῦσαι », τὸ ἱστορικὸν πλέον περιοδικόν
ποῦ ἐκδίδει εἰς τὴν Ζακύνθο ὁ κ. Α. Χ. Ζώης, εἰ-
σήλθεν αἰσίως εἰς τὸ ἴδιον ἔτος. Ἐρχόμεθα ὀλοφύ-
χως πολυχρόνον ἀκόμη σταδιοδρομίαν.

— Εἰς τὰ « Ἑλληνικά » (ἔτος Δ', τεῦχος 1)
σπουδαιόταται ὅπως πάντοτε, μελέται τῶν κκ. Γ.
Σωτηριάδου, Α. Wilhelm, Α. Ἀμάντου, Σ. Θεο-
τόκη, Κ. Καροφύλα κ. ἄ.

— Εἰς τὴν « Danoser Kevne » τοῦ Danos, ἄρ-
θρον τοῦ κ. Ἀντ. Δ. Σοφianoῦ (γερμανιστῆ) περὶ
τοῦ Κωστῆ Παλαμά.

— Ἐλλείπει χώρον ἀδυνατοῦμεν νὰ ἀναφέρωμεν τὰ
σπουδαιότερα ἔξ τῶν τελευταίων τευχῶν τῶν πε-
ριοδικῶν « Libere », « Κυκλάδες », « Νεανικὴ Ψυ-
χή », « Ἐβδομάς », « Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη »,
« Ἑλληνίς », « Ναυτικὴ Ἑλλάς », « Παναγιύ-
στια ».

28 Δεκεμβρίου

Πολυσέλιδα, ὅπως καὶ ἕτερος χρόνος, καὶ γεμάτα ἀπὸ
φιλολογικῆν ἔργων, εἰκόνας διασήμων ζωγράφων,
συνθέσεις ἰδικῶν μας κλπ. τὰ Χριστουγεννιάτικα
φύλλα τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων. Τὰ ἐπίκαιρα,
καὶ ἐφέτος, πολὺ ὀλίγα καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερα τὰ
ἄρθρα ὀρησκειτικοῦ περιεχομένου. Ἀναφέρωμεν με-
ρικὰ ἐξ αὐτῶν: εἰς τὸ « Ἐλεύθερον Βῆμα » τὸ
« Τεράστιο στέμα », ἢ « Ρίχτρα κι' ἡ σώστρα », « Ὁ
κ. ἐπιλοχίας εἶχε εὐρύτατα δικαιώματα. . . », διηγῆ-
ματα τῶν κ.κ. Σπ. Μελά, Ζαχ. Παπαντωνίου καὶ
Β. Ἡλιάδη καὶ τὸ « Ἡκρινὸ τρίπτυχο » τοῦ κ. Κ.
Οὐράνη εἰς τὴν « Πρωΐαν » ὁ « Χριστιανισμὸς ὡς
ὀρησκειὰ προόδου » καὶ ὁ « Συμβολισμὸς τοῦ Οἰλοῦ
βρέφους » τοῦ Μσκ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ.
Χρυσόστομου, καὶ τοῦ κ. Φώτου Πολίτη, « Χριστοῦ-
γεννα στὴν ταβέρναν », ἢ « Μετόνια τοῦ κεκοιμημέ-
νου », τὰ « Χριστοῦγεννα τῆς θείας-Λαοκρατίας » τῶν
κκ. Γ. Βλαχογιάννη, Νικ. Καρθούνη καὶ Γερ. Ἀν-
νίου εἰς τὴν « Ἀμφοπόλιν » τὸ « Φάντασμα τῆς
Ἄλμας Ἀντενόρι » καὶ « Γρεῖς μέρες Χριστουγέννων »,
διηγήματα τῶν κκ. Γ. Ἀσπρέα καὶ Ἀλ. Λιδωρικῆ,
ἄρθρον τοῦ κ. Χρ. Ἀγγελομάτη, εἰς τὸ ὁποῖον
ἐξηγεῖται ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον εὐορτάζομεν τὴν
25ην Δεκεμβρίου, τὴν ἐπέτειον τῆς γεννήσεως τοῦ
Χριστοῦ εἰς τὸ « Ἐθνος » ἢ « Μοναξιά », διήγημα
τοῦ κ. Γ. Πάπ' εἰς τὴν « Ἑλληνικὴν », τὰ « Χρι-
στοῦγεννα δὲν εἶναι γιὰ τοὺς πτωχοὺς » καὶ « Πα-
λῆδες ἱστορίες », ἀναμνήσεις τῶν κ. κ. Ν. Ε. Νικο-
λαΐδη καὶ Διον. Κοκκίνου, τὸ « Φαλιμέντο » καὶ ὁ
« Ἀνθρωπος καὶ ἡ τύχη του », διηγήματα τῶν κκ.
Γρ. Ξενοπούλου καὶ Πέτρου Χάρη εἰς τὸν « Ἐλεύ-
θερον Ἀνθρωπον » τὰ « Χριστοῦγεννα δυστυχισμέ-
νων μέσα στὴν πείνα » καὶ τὸ « Χριστουγεννιάτικο
ταξίδι » τῶν κκ. Δημοσθ. Βουτυρά καὶ Πολυδ.

Παπαχριστοδούλου· εἰς τὴν «Πολιτείαν» τὰ «Χριστογεννα» καὶ τὸ «Χριστὸς τῆς ἀγάπης», ἄρθρα τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου κκ. Δ. Σ. Μπαλάνου καὶ Ν. Ι. Λούδαρι, ἔ «Ἐπίτροπος τοῦ Ἰσομέ» καὶ τὸ «Νεραϊδίσιο», διήγηματα τῶν κκ. Γ. Ἀθάνη καὶ Π. Παπαχριστοδούλου· εἰς τὴν «Πατρίδα» ἢ «Ἀπόφραξις», διήγημα τοῦ κ. Σταμ. Σταματίου.

— Εἰς τὴν ἐπανεκδοθεῖσαν «Πολιτείαν», ἀρκετὰ φιλολογικὴν καὶ ἐνδιαφέρουσαν διὰ τὴν ἐν γένει πνευματικὴν κίνησιν, εὗρισκομεν τακτικὰ ἄρθρα τῶν κκ. Ν. Λούδαρη, Μπαλάνου, Α. Καμπάνη, Ἄλκη Θρύλου, Κλ. Παράσχου, Νικ. Πορσίτη, Κ. Δημητρά, τῆς κ. Αἰσας Θεοδώρου κ. ἄ. Ἰδιαιτέρως σημεῖοῦμεν τὰς ἐντυπώσεις τοῦ Ἄλκη Θρύλου ἀπὸ τὸ συνέδριον τῶν κριτικῶν εἰς τὴν Λισσαβόνα, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουν πολλοὶ καὶ ἐνδιαφέρουσαι παρατηρήσεις διὰ τὴν Πορτογαλίαν ὡς γῶραν, ὡς ἱστορίαν καὶ ὡς λαόν, καὶ τὰς κρίσεις τοῦ κ. Κλ. Παράσχου διὰ τοὺς «Ἀρχαίους Ἑλληνας λυρικοὺς» τοῦ κ. Ἰλ. Βουτιερίδη, τὸ «Νῦ 31328» τοῦ κ. Ἰλία Βενεζέτη καὶ τὴν «Προφητείας» τῆς δ. Ἠδῆς Κούγια.

— Εἰς τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» δύο ἄρθρα τοῦ κ. Ι. Ξερβοῦ διὰ τὰ «Θεῖα δῶρα», τὸ νέον βιβλίον τοῦ κ. Νικ. Παπαντωνίου, εἰς τὰ ὁποία διατυπώνεται μερικαὶ γενικαὶ παρατηρήσεις διὰ τὴν λυρικὴν ποίησιν τῆς ἐποχῆς μας, ἀναλύονται δύο-τρία ἀπὸ τὰ καλλίτερα ποιήματα τῆς συλλογῆς, καὶ τονίζεται ὅτι ὁ κ. Παπαντωνίου εἰδῶσα μιὰ ποιητικὴ δημιουργία δλοκληρωμένη, ἄρτια καὶ ἁρμονικὴ, ποῦ προσθέτει κάτι ἐξαιρετικόν, ποῦ σημειώνει σταθμὸν εἰς τὴν λυρικὴν ποίησίν μας.

— Εἰς τὰς περισσοτέρας ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας σύντομα ἄρθρα καὶ σημειώματα διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τοῦ πρὸ δεκαπενθήμερου περὶπου ἀποθανόντος γνωστοῦ λογογράφου καὶ ἐκ τῶν τακτικωτέρων συνεργατῶν τοῦ «Νουμᾶ» Κώστα Παρορίτη. Ἐκτενέστερα ἄρθρα τοῦ κ. Γ. Πράτσια εἰς τὴν «Πρωίαν» καὶ τοῦ κ. Ν. Ἀδάκρυτου εἰς τὴν «Πατρίδα».

— Εἰς τὴν «Ἐργασίαν», ἤρχισε καὶ συνεχίζεται εὐρυτάτη ἔρευνα με θέμα τὴν σημερινὴν θέσιν τῆς λογιτεχνίας μας καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς. Μέχρι τοῦδε ὤμλησαν οἱ κκ. Παπαναστασίου, Ἀχ. Κύρου, Κ. Παλαμῆς, Γρ. Ξενοπούλου, Γ. Γρυπάρης, Σπ. Μελάς, Φ. Πολίτης καὶ Π. Χόρν.

— Εἰς τὸν «Δόξαν» καὶ τὴν «Ἑλληνικὴν Ἐπιθεώρησιν», ἐνθουσιώδεις κρίσεις τοῦ κ. Ἀπ. Μαγγανάρη καὶ τῆς δ. Σοφίας Μαυροειδῆ-Παπαδάκη διὰ τὴν τελευταίαν ποιητικὴν συλλογὴν τοῦ κ. Ἀπ. Μαιμέλη «Πέρα ἀπ' τ' ἀνθρώπινα».

— Ὁ περιοδικὸς Ἵψος ἐπλουτίσθη με δύο νέας ἐπιθεωρήσεις, «Τ' Ἄστρα», κινηματογραφικὴν καὶ φιλολογικὴν, καὶ τὴν «Ἀνόρθωσιν», πολιτικὴν. Διευθυντὴς τῆς πρώτης ὁ κ. Δ. Μοσχονάς, τῆς δευτέρας ὁ κ. Γ. Παπαμανώλης.

— Εἰς τὴν «Ἐργασίαν» ἐκτενὲς καὶ ἐνθουσιώδεις ἄρθρον τοῦ κ. Κ. Οὐράνη διὰ τὴν ἐκδοσὴν τῆς Ὀμάδος Τέχνης.

— Στὴν «Ἑλληνικὴν Ἐπιθεώρησιν» τῆς κ. Ζωγράφου, κριτικὴ τοῦ κ. Καραντιῶνη γιὰ τὸ «Ἐλεύθερον Πνεῦμα» τοῦ κ. Γ. Θεσοκᾶ.

— Στὴ «Μακεδονία» τῆς Θεσσαλονικῆς, κριτι-

κὴ τοῦ κ. Γ. Δέλιου γιὰ τὰ «Ρόδα τῆς Μυρτάλης» τοῦ κ. Γ. Παφίπουλου. Σ' αὐτὴν διαβάξομεν, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τὰ ἐξῆς: «... ὅσο μπορῶ νὰ νιώσω ἐπὶ ποίησιν, θαρρῶ πῶς σπάνια ἀπάντησα μιὰ τόσο ἐυγένεια εἰς τὴν ἔκφρασιν, μιὰ τόσο ἐιλικρίνεια εἰς τὸ δούλεμα, καὶ προπάντων μιὰ τόσο ἐγγὴν συγκίνηση, ἵστερ' ἀπὸ τὰ «Ἄνθη τοῦ Κακοῦ» τοῦ Σ. Μικωνταίρη, καὶ τὸν «Γάφο» τοῦ Κ. Παλαμᾶ».

— Ἐλάθομεν ἀκόμη «Il mondo classico» διμηνιαῖον φιλολογικόν, βιβλιογραφικόν καὶ ἐπιστημονικόν περιοδικόν, ποῦ βγαίνει εἰς τὸ Ἰουρίνον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Angelo Taccone, «Φιλοτέλειαν», «Παναγιώτεια», «Μορέαν», «Παράν», «Νεανικὴν Ψυχὴν» καὶ τὴν ἐξαιρετικὰ καλοτυπωμένην καὶ φροντισμένην «Ἐφημερίδα τῶν Ἰθαισιῶν».

Ω.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

* Ἐγένετο δεκτὴ ἡ παραίτησις τοῦ κ. Ν. Λόκα-ρι ὡς προέδρου τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου, ἐκφρασθεῖσης αὐτῷ τῆς ὑπουργικῆς, εὐαρεσκειᾶς διὰ τὴν πρὸς τὸ θέατρον ὑπηρεσίαν του. Κατόπιν τούτου, ἐξελέγησαν πρόεδρος ὁ τῶς ἀντιπρόεδρος κ. Γρ. Ξενοπούλου, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Χ. Δικραλέξης καὶ γραμματεὺς ὁ κ. Ἀχ. Α. Κύρου.

* Τὸ Ἑθνικὸν θέατρον ἀρχίζει τὰς ἐργασίας του τὸν Φεβρουάριον. Ἡ ἐναρξὶς θὰ γίνῃ με τὸν «Ἀγαμέμνονα» τοῦ Αἰσχύλου καὶ ἕνα μονόπρακτον ἑλληνικόν. Θὰ παιχθῶν κατόπι κατὰ σειράν: ὁ «Ίούλιος Καίσαρ» τοῦ Σαίξπηρ, ἢ «Βαβυλωνία» τοῦ Βυζαντινοῦ καὶ ὁ «Ἰσπολάρος» τοῦ κ. Ξενοπούλου. Ἀπὸ τὰ ὑποβληθέντα νέα ἑλληνικὰ ἔργα, εἰςκριθὴ καὶ ὁ «Ἀντιφωνητῆς» τοῦ κ. Σημηριώτη, τὸ βραβευθὲν εἰς τὸν Σταθάτειον βυζαντινὸν δρᾶμα.

* Τὸ Τεχνικὸν Ἐπιμελητήριον τῆς Ἑλλάδος διωργάνωσε διαλέξεις περὶ τῶν παραγωγικῶν ἐν Ἑλλάδι ἔργων, εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, με συζήτησιν κατόπιν ἐπ' αὐτῶν. Ὁμιλήσαν μέχρι τοῦδε οἱ κκ. Γ. Πεσμαζόγλου, Σ. Κωστόπουλος, Κ. Γεωργικόπουλος καὶ Π. Λομπρόσης. Τὸ Ἐπιμελητήριον ἴδρυσε καὶ περιοδικὸν «Τεχνικὰ Χρονικά», τὸ ὁποῖον θὰ δημοσιεῖ τὰς ἀνὰ διαλέξεις καὶ συζητήσεις κατὰ στενογραφημένα πρακτικὰ.

* Ὁ «Σύλλογος Φιλοτέχνων» καὶ ἡ Λέσχη Ἀντοκινῆτος διωργάνωσαν κατὰ τὰς ἐορτὰς ἔκθεσιν ἑλληνικῶν, λογοτεχνικῶν καὶ ἄλλων βιβλίων, εἰς τὸ κατάστημα τῆς Λέσχης, με πωλητρίαν κυρίας καὶ θεοποινίδας τῆς ἀριστοκρατίας. Ἐπωλήθησαν πολλὰ βιβλία, προπάντων ἐκδόσεις πολυτελεῖς. Αἱ εἰσπράξεις ἀνήλθον εἰς 50 περίπου χιλιάδας.

* Τὸ ἱστορικὸν Τυπογραφεῖον Σακελλαρίου ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ κ. Ἰωσήφ Παπαδοπούλου διὰ τὸ περιοδικὸν «Μουσικὰ Χρονικά» καὶ μετεφέρθη εἰς τὴν οἶκον Ἀριστοτέλους 33.

* Ὁ «Ὀμιλος τῶν Φίλων τῆς Ἀκτῆς» διωργάνωσαν εἰς τὸ Ζάππειον «Θαλασσινὴν ζωγραφικὴν καὶ φωτογραφικὴν» ἐκθεσιν, ἢ ὁποία ἐγκαινιάσθη τὴν 26 Δεκεμβρίου.

* Ἰπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου τῶν Ζακυνθίων ἐωρτάσθη, τὴν 17 Δεκεμβρίου, ὁ πολιούχος Ζακύνθου Ἅγιος Διογύσιος. Ἐκτὸς τῆς συνήθους ἀρχιερατικῆς λειτουργίας εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐιρήνην, ἔγινε

καὶ μουσικοφιλολογικὴ προσπερὶς εἰς τὸ θέατρον Ὀλύμπια, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπαιξάν ζακύνθιοι καλλιτέχναι, προσβλήθη κινηματογραφικὴταιρία τῆς λιτανείας τοῦ Ἁγίου ἐν Ζακύνθῳ καὶ ἀπηγγέλλθη ὑπὸ τῆς κυρίας Τερένσιο ὁ «Φιλόπατρις» τοῦ Κάλβου.

* Εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν, τὴν 16 Δεκεμβρίου, ρεσιτάλ Μπάχ-Μότσαρτ ὑπὸ τῆς δ. Ἐλένης Σπαθωνίδου.

* Ὁ ἀντιπρόεδρος κ. Ἀλέξ. Μαζαράκης, τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ὤμλησε τὴν 13 Δεκεμβρίου, εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας, περὶ ἀφοπλισμοῦ. Ἡ διαλέξις διωργανώθη ὑπὸ τοῦ Ἑλλ. Συλλόγου Κοινωνίας Ἑθνῶν.

* Ὁ νέος τακτικὸς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Φαίδων Κουκουλῆς ἔκαμε τὴν 8 Δεκεμβρίου τὸν ἐναρκτήριον λόγον του εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν τελετῶν, με θέμα: «Ἦ καὶ πῶς θὰ διδάσκω, ἀναλαμβάνων τὴν ἔδραν τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν».

* Εἰς τὸ Ζάππειον ἐκθεσίς τεχνουργημάτων ἑλληνικῆς διακοσμητικῆς (Α. καὶ Σ. Προκοπίου) ἐγκαινιάσθη τὴν 13 Δεκεμβρίου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

27 Δεκεμβρίου

Τὸ πρῶτον τοῦτο τεῦχος τῆς «Νέας Ἐστίας» στέλλεται πρὸς ὅλους γενικῶς τοὺς συνδρομητάς. Ἡ ἀποστολὴ ὁμοῦ δὲν θὰ ἐξακολουθῆσῃ, παρὰ μόνον πρὸς ἐκείνους ποὺ ἀνεπέωσαν ἢ θάνατον ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν των. Ὑπερθυμίζομεν ὅτι οἱ συνδρομηταί, με τὴν ἀπ' εὐθείας ἐγγραφήν των ἢ τὴν ἀνανέωσιν, δικαιούνται νὰ ζητήσουν ὡς δῶρον ἐν βιβλίον ἀπὸ τὰς ἐκδόσεις μας, ἄξιλας 30 δραχμῶν οἱ ἐτήσιοι καὶ 15 δραχμῶν οἱ ἐξαμηνιοί, ἀποστέλλοντες μόνον τὰ ταχυδρομικά. Ἐπίσης, οἱ συνδρομηταὶ ὅλοι ἔχουν τὸ προνόμιον νὰγοράζωσιν τὰς ἐκδόσεις μας μ' ἑκαττωσιν 20% ἐπὶ τῶν τιμῶν τοῦ Τιμοκαταλόγου, ὁ ὁποῖος στέλλεται πρὸς πάντα αἰτοῦντα.

Ἐν τεῦχος τῆς «Νέας Ἐστίας» στέλλεται δωρεάν ὡς δῆγμα πρὸς πάντα τοῦ ὁποῖου θὰ ἐλαμβάναμεν τὴν διεύθυνσιν, εἴτε ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον, εἴτε ἀπὸ συνδρομητὴν μας ἢ ἀγοραστὴν.

Πᾶσα παραγγελία: πρὸς τοὺς κκ. Ι. Δ. Κολάρον καὶ Σα. ἐκδότας, βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», οἶκος Πεσμαζόγλου 33, Ἀθήνας.

κ. Κ. Ω. Β. Κουλιχιά. Ἀκατάλληλο τὸ σκίτσο σας γιὰ τὴ «Νέα Ἐστία» καὶ πολὺ θαμπό. Ἦ συμβουλή νὰ σὰς δώσωμε ἀφοῦ μὲν τὸ διακρινόμε; — κ. Δ.Ι. Ἐνταῦθα. Οἱ συνεντεύξεις αὐτὲς γίνονται πάντα εἰς τὸ πόδι, ὥστε δὲν λέγει κανεὶς παρὰ ὅσα θυμᾶται. Ὁ κ. Σ. ἀναγνωρίζει ὅτι ἔπρεπε νὰναφέρῃ καὶ πολλοὺς ἄλλους νέους, ἀπὸ τὸν κύκλο μάλιστα τῆς «Νέας Ἐστίας», π.χ. τὸν κ. Νικολαρετζίτη, τὴ δ. Σ. Ι. Α. τῆς Κερκύρας κτλ. — κ. Κώσταν Σ. Σωστὰ ὄλ' αὐτὰ. Ἀλλὰ... τί πρὸς ἡμᾶς; Αὐτὲς οἱ μεταφράσεις δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν παρὰ ὡς λογοτεχνήματα. Τὰ ὀρθοκεντρικὰ περιοδικὰ ἄς κάνουν ὅπως ἔβρουν. Ἐμεῖς δὲν μποροῦμε νὰ τὰ ἐπηρεάσωμε. — κ. Θ. Κ. Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει.

Μόνον ἂν ὁ ποιητὴς εἶχε «ἀκαθανατίσει» με ποιήματα τοῦ αὐτῆ τῆ θεοποινίδα, ὅπως ἀπάνω-κάτω ὁ Λαμαρτίνος τὴν Ἑλέιρα, θὰ μπορούσαμε νὰ κάμωμε λόγο. Τώρα θάταν ἀδιακρίσια. — κυρίαν Ἀγγ. Κ. Παρίσι. Ἐλάθαμεν, εὐχαριστοῦμεν. Μὴν ἀνυπομονήσατε ὅμως ἂν θάρρησῃ, γιατί προηγουμέναι πολλὰ... — κ. Α. Π. Ἐνταῦθα. Ἐπίσης τοὺς ἀχίστον ἐνδιαφέρουσες μελέτας περιμένουν τὴ σειρά των ἀπὸ μακρότερο χρόνο. Ἦ νὰ κάμωμε; — κ. Μ. Ν. Γρ. Ρόδον. Μπορεῖτε νὰ μᾶς στείλετε τίς μεταφράσεις σας καὶ νὰ σὰς ποῦμε. Γράφατε πρὸς τὸν κ. Δ. Γληνόν, Ἐκθ. Οἶκον Δημητράκου, Ἀθήνας. Ἡ «ἀνάπλασις» δὲν ἐξέλιπε ἰδιαίτερο τεῦχος γιὰ τὴν Πεντηκονταετηρίδα τῆς. — κ. Ι. Γ. Μανδαμάδον. Ἰοκ-Ἰοκ, συνοπτικὴ ἱστορία τῆς Λέσθου, γραμμὴν ἀπὸ τὸν ἐκλεκτὸν συναργάτην μας κ. Δ. Γρ. Βερναρδάκη, ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ «Λεσθιακὸν Λεόκιμα», ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ νομάρχου Λέσθου κ. Γεωργιάδου καὶ βραβευθὲν διὰ χρυσοῦ μεταλλίου εἰς τὴν Διεθνή Ἐκθεσιν Θεσσαλονικῆς. — κ. Ἀρ. Α. Ἐνταῦθα. Τὰ «Ἀλιευτικὰ Ἰράγματα» καὶ τὰ «Ἀγροτικά» μόνον εἰς τὴν «Ν. Ἐστία» ἐδημοσιεύθησαν. Ὁ κ. Κουκούλας ἔχει μεταφράσει καὶ ἄλλα τοῦ Ἀλκιφρονος, τὰ ὁποία θὰ δημοσιευθῶν ἐπίσης εἰς τὸ περιοδικὸν μας. — κ. Ἀλ. Μπ. Εὐχαριστοῦμεν γιὰ τὰ καλά λόγια. Βρίσκομε τοὺς στοχασμοὺς σας ποιητικοὺς, ἀλλὰ συγκεκριμένους, καὶ τὴν γλώσσαν σας κάπως ἐσωτερικὰ πτωχὴν. Ἡ «Ἀγωνία» εἶναι τὸ καλλίτερον, καὶ, διὰ μερικῶς λόγους, τὸ πρωτοτυπώτερον ἄλλα πρέπει νὰ τὸ πλουτίσατε με δυνατώτερες ὁμοιοκαταληξίαι καὶ νάντικαταστήσατε μερικὰς λέξεις, «ἀγωνισμένος» κλπ., ποῦ δὲν λέγονται. — κ. Α. Β. Ἀγίου. Με αἰσθητικὰ καὶ τόνον. Ἀλλὰ τὸ τέλος χαλὰ καὶ εἰς τὸ εἶδος τὴν «Ἐικόνα» εἶναι ἰσχνόν καὶ συμβατικόν, — ὡσάν νὰ μὴν εἶχατε νὰ πῆτε τίποτε ἄλλο — εἰς τὸν «Θησαυρόν» ἄτονον καὶ κακὰ διατυπωμένον: κάμετέ τὸ δυὸ τετράστιχα, νὰ τὰ πῆτε ἐλεύθερα. — κ. Τριπτόλεμον. Ἐνταῦθα. Τὸ καλὸ σας γράμμα μᾶς ἐμπνέει συμπάθειαν καὶ... εἰλικρίνεια. Ναι, γράφατε ὅρατα ἄλλ' ἢ σαφηνεῖα σας εἶναι ἐπαρκῆς μόνον δι' ἕνα... ποιητὴν. Κυνηγᾶτε, νομίζομεν, τὴν μουσικότητα ὑπερβολικὰ, με βλάβην καὶ τῆς ἀπλῆς ἀκόμη ἐννοίας. Ἰθῆτε καὶ σελ. 1 — κ. Μ. Π. Ψεβενα. Ἐλάθαμεν τὸ γράμμα σας τῆς 20 Δεκεμ. 1931, ἀλλὰ χωρὶς τὸ διήγημα. Μήπως ἤρθε χωριστὰ; Εἶδατε μήπως κρῖον σχετικὴν εἰς τὸ προηγουμένον; — κ. Γ. Α. Μακρ. Θεο/νικῆν. Σωστὰ τὰ λέτε εἰς τὸ γράμμα σας. Λοιπόν, τὸ «Παλιὸ Βιολὶ» εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερον ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ἐχετε στιχογραφικὴν εὐχέρειαν καὶ λυρικὸν αἰσθητικόν. Δὲν ἔχει ὅμως κατὶ τὸ προσωπικόν, τὸ δικὸ σας καὶ τὸ τέλος του ἔρχεται πολὺ γρήγορα. Νὰ διαβάξτε, φυσικά! Ἀλλὰ καὶ νὰποκομίσετε καὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν κάποιαν πείραν. — κ. Β. Γ. Μ. Χαλιβῆ. Θὰ γινόνταν καλλίτερα ἕνα, δυὸ, τρία ποιήματα! Ἡ σύστασις του εἶναι καθαρὰ ποιητικὴ, — καὶ ἀπὸ τίς καλλότερες. Γιὰ διήγημα, δὲν ἔχει πλοκή. Γιὰ «πεζὸ τραγοῦδι» εἶναι πολὺ ἐκτενὲς. Διαλέξτε! — κ. Κ. Κ. Ἐνταῦθα. Χαίρεισμούς. Τὸ ἐδεχθῆκαμε βέβαια. Ἀλλὰ εἰς τὸ Χριστουγεννιάτικο τεῦχος δυστυχῶς δὲν ἐχώρεσε. — κ. Κ. Περ. Ἐνταῦθα. Ὅπως εἶναι γραμμὸν, ταιριάζει περισσότερο μ' ἕνα γενικὸν θέμα: κάμετε τὴ γυναῖκα σύμβολο τῆς παλιᾶ

Λγάμης, χαμένης στὸν τωρινὸ κόσμον· καὶ τροποποιήσατε τὴν περιγραφήν καὶ τοῦς μονολόγους ἀναλόγως. Καὶ βλέπομε, — κ. *P. M.* Κανά, δὲν ἐκαιροῦμε θυστοχῶς νὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν ἰδιαιτέρως. Ἀπὸ πολλὰ τεχνικὰ σημεῖα, φαίνεται ὅτι ἐμελετήσατε ἀρκετὰ τὴν ἀπὸ τὴν αὐτὴν. Τὸ ἔργον σας ὅμως ὑστερεῖ πολὺ ἀπὸ ἀπόφαισις φυσικότητος τῶν διαλόγων, ἀπὸ ἀπόφαισις διαγραφῆς τύπων καὶ ἀπὸ ἀπόφαισις δραματικῆς γοργότητος. Δὲν ἐννοοῦμεν ἐπίσης καὶ τὴν κεντρικὴν του ἰδέαν, τὸ συμπέρασμα του. Ἦνας τρελλὸς στὸ μοναστήρι γιὰ ἐφιλασίον; Ἦναι γοργὸς ἀκόμη γιὰ δημοσίευσιν. Ἄν θέλετε νὰ σᾶς τὸ ἐπιστρέψωμεν, εὐχαρίστως! κ. *Σπέρχον*, Καλάμαι, δὲν ζητᾶτε «πολλά», ἀλλὰ δύσκολα... θέλετε νὰ κρινώμεν «εἰς ἔνοχος»; Καλύτερα ἔχει, τοῦλάχιστον γιὰ τὸ σημερινό. — κ. *Κ. Φρ.* Ἀράκλειον Κρήτης, δὲν ἔχατε δικαίωμα. Καθόλου δὲν μετανοήσαμε, ποῦ σᾶς ἐξεχωρίζομεν ἀπὸ μᾶς ἀρχῆς. Ἡ ἀναβολὴ δὲν πρέπει νὰ σᾶς ἀπογοητεύη. Οὔτε, εἰς ἄλλου, καὶ αὐτὴ ἡ παροδικὴ ἀδράνεια. Καὶ τὸ σημερινὸ τὸ κρατοῦμε. — κ. *I. Μπουλ.* Ἐνταῦθα, Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι αἱ φράσεις σας δὲν ἀπέκτησαν ἀκόμη ἐπιτυχῆ στιχογραφικὴν εὐκαμφίαν· ἡ δημοκαταληξία σας εἶναι ἐπίσης πτωχὴ· καὶ τὰ μέτρα τῶν ποιημάτων σας χωλαίνουν. Πρέπει ν' ἀσκηθῆτε!

Ἡ «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ»

ΕΞΕΔΟΘΗ

Δ. Ι. ΠΛΑΓΙΑΝΝΗ

Τμηματάρχου Ἀγρ. Τάξεως ἐν τῷ Στενο-
νογραφικῷ Γραφείῳ τῆς Βουλῆς

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑ

Κατὰ τὸ Σύστημα

GABELSBERGER - MINDLER

Τὸ πρακτικώτατον τοῦτο βιβλίον εἶναι
λίαν χρήσιμον διὰ πάντα φοιτητὴν, σπου-
δαστὴν, μαθητὴν, τραπεζικὸν ἐπάλλη-
λον, δικαστικὸν γραμματεῖα κλπ. Ταχεῖα
ἐκμάθησις. Μέθοδος ἀναλυτικὴ. Πολλὰ
στενογραφικὰ ὑποδείγματα.

Πωλεῖται εἰς ἅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα ἀντι-
δραχ. 75. Παρὰ τοῦ συγγραφέως ἀποστέλ-
λεται ἐλεύθερον ταχυδρ. τελῶν. Γράψατε
Καλλινίκου 7. Πατήσια.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δραχ. 1.205.000.000.—

Καταθέσεις τῆ 31 Δεκεμβρίου 1930 » 7.150.000.000.—

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 51 MAIDEN LANE

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΝ ΝΙΚΑΓΩ, 33 S. CLARK STREET

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργα-
σίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὄρους.

Δέχεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσίμῃ καὶ ταμειυτη-
ρίου) εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY

NEW - YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μὲ τοὺς
νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ
Ἑλλήνων.

Κεφάλαια δλοσχερῶς καταβεβλημένα . . . \$ 1.500.000.—